

İBRET VERİCİ HİKÂ YELER VE FIKRALAR

M.E.B.'nce Tavsiyelidir

MEVLANA CELALEDDİNİ RUMİ
NASREDDİN HOCA

GÖNÜL

MEVLANA CELALEDDİNİ RUMİ
NASREDDİN HOCA

İBRET VERİCİ HIKÂ YELER VE FIKRALAR

M.E.B.'nce Tavsiyelidir

GÖNÜL

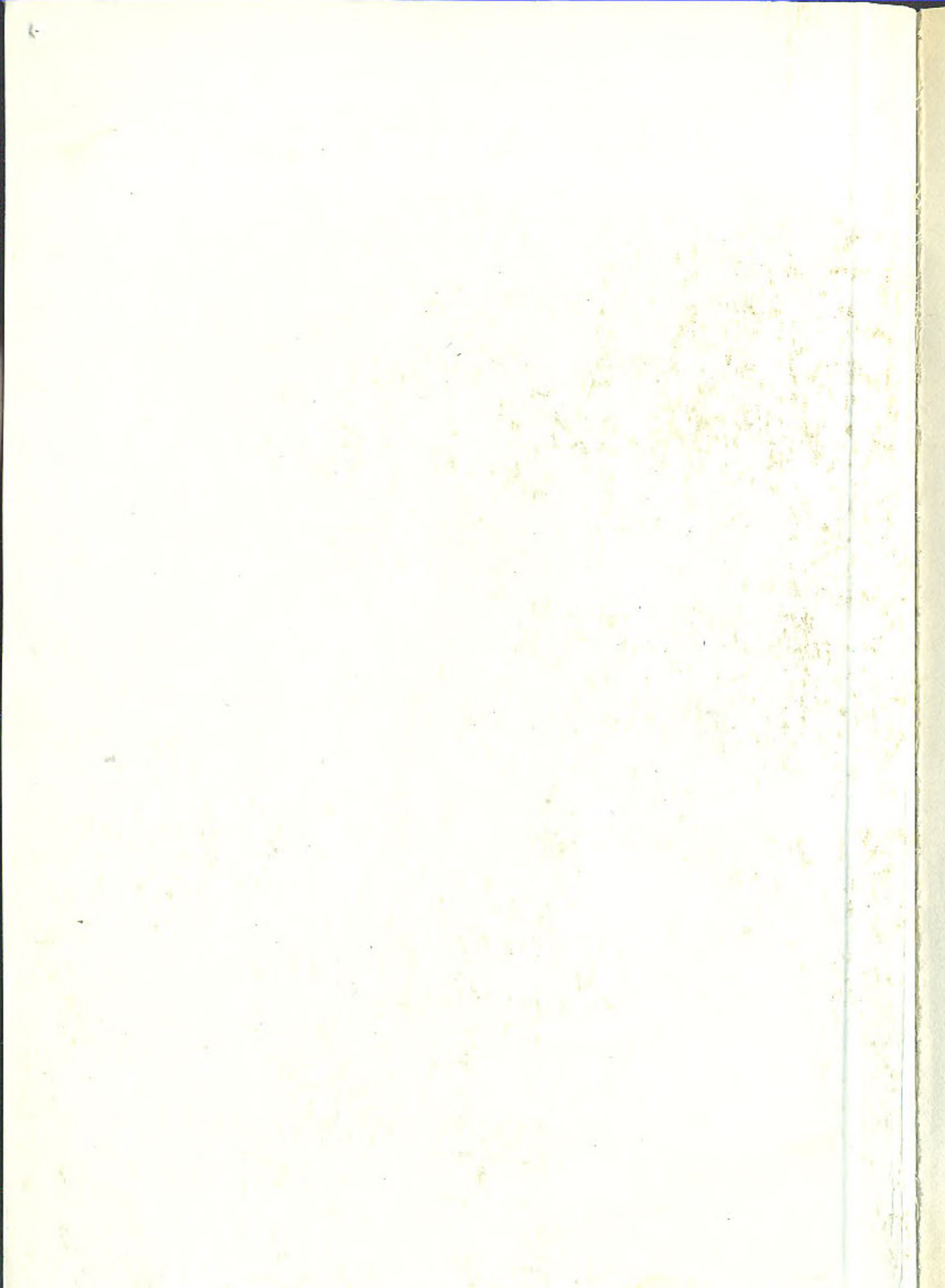
Büyük Reşitpaşa Cad. Yumni İş Merkezi No:22/22 Vezneciler/Laleli/İSTANBUL
Tel:0212 528 64 50 Fax:0212 519 82 71
www.gonulmuzik.com

ÖZLEM YAYIN ve DAĞITIM

Büyük Reşitpaşa Cad. Doğruman Çarşısı No:8/25 Vezneciler/Laleli/ İSTANBUL
Tel:212 513 35 55 GSM:0535 975 61 45

HIKÂ YELER VE FIKRALAR

**MEVLÂNÂ'DAN
HİKÂYESLER
ve
NASREDDİN
HOCA'DAN
FİKRALAR**

Hazırlayan:
Mehdi Aydın

ÖZLEM YAYIN ve DAĞITIM

Büyük Reşit Paşa Cad.
Doğruman Çarşısı No: 8/25
Tlf: (0212) 513 35 55
Vezneciler-BEYAZIT
İSTANBUL

İTHAF

Hamd olsun ki, Yüce Rabbimiz İslâmiyet adına güzel işler yapabilmemiz için bizlere îman gücü ve ihlâs nasip etti.

Beni en güzel ahlâk ve terbiye ile yetiştirip bu günlere getiren, gerektiğinde tutan elim, duyan kulağım, gören gözüm olan, her zaman yoğun duygularla, sonsuz saygı ve hürmetle andığım annem **Fadime Aydın** hanımefendiye Allah'tan rahmet diliyorum.

Hâlâ kendisinin engin bilgi ve düşüncelerinden faydalandığım, her eserini gururla siz okurlarımıza sunduğum saygıdeğer babam **Abdullah Aydın Hoca Efendi**yi de rahmetle anıyorum.

Yayinevimizin bütün ağır yüklerini üzerinde taşıyan, işinde, ticaretinde, dürüstlüğünden ve güzel ahlâkından ödün vermeyen, sevgili oğlum **Abdulkadir Aydın** gibi bir evlâdı bana nasip eden Allah'a şükrediyor, sevgili oğluma teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu esrin meydana gelmesinde emeği geçen herkese, başta bütün samimiyetiyle kitabın iç tasarımını ve duasını yaparak katkıda bulunan **Tûbâ Gökbulut'a** sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu eserin basım ve dağıtımını yapan **ÖZLEM YAYINEVİ** sahibi **Nihat Özbilek** Bey'e de teşekkür ediyorum. Allah emeği geçenlerden ve cümlemizden râzı olsun.

Allah-u Teâlâ günahlarımız bağışlanmış bir şekilde ve kelime-i şehâdet getirerek son nefesimizi vermemizi nasip eylesin.

Rabbimize hamd ve şükür, Yüce Peygamberimize (Sallallahu Aleyhi Ve Sellem) O'nun âl ve ashâbına salât-ü selâm olsun.

Başta Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve Sellem) olmak üzere bu dünyadan intikal eden Ashâb-ı Kiram'a, bütün evliya ve din büyüklerimize, anne ve babalarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Cümle geçmişlerimizin ruhuna el-Fâtîha...

GÖNÜL KASETÇİLİK

Mehdi Aydın

Haziran/2005

Hazırlayan: Mehdi Aydın

Dizgi (Mizanpaj): Tûbâ Gökbulut

(0212- 528 28 80)

Neşir: Özlem Yayın Dağıtım

Baskı Tarihi: 2005

Basım Yeri: Hünkâr Ofset

DUA

Allah'ım başta Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi Ve Sellem) olmak üzere, gelmiş geçmiş bütün Peygamberlerimizin güzel ahlâklarıyla ahlâklanmamızı ve onların edepleri ile yaşamamızı nasip eyle.

Yâ Rabbi.. İslâm büyüklerimizin adâletlerini, cesur yüreklerini, îman güçlerini, ilimlerini, bizim de hayatımızda yaşamamızı ve tatbik etmemizi nasip et. Doğru yoldan, güzel ahlâktan ayrılmadan Sana dönmemizi cümlemize nasip eyle Allah'ım!

“Rabbinizden bağışlanma dileyin; sonra O’na tevbe edin. Muhakkak ki Rabbim çok merhametlidir, mü’minleri çok sever.”

(Hud sûresi.âyet; 90)

âyet-i kerimesinde buyurduğun gibi, bizlere de merhamet et. Bilerek veya bilmeyerek işlediğimiz günahlarımızı bağışla. Sana tevbelerimizi sunuyoruz, kabul buyur yâ Rabbi.

Ya Rabbi Sen’in güzelliklerin nihâyetsiz ve kusursuzdur. Beni, anamı, babamı, kardeşlerimi, yakınlarımı ve akrabalarımı bu benzersiz güzelliklerinden mahrum etme.

Allah'ım Sen'den başka hiçbir İlâh olmadığına,
Sen'in tek Yaradan olduğuna, hiçbir eşin ve benzerin
olmadığına, herkesin muhtaç olduğu, dayandığı,
sığındığı tek Allah olduğuna şehâdet eden bir kul
olmayı Sen'den niyâz ediyorum.

Allah'ım bu fânî dünyanın hevâ ve heveslerinden,
nefsimizin esiri olmaktan bizleri alıkoy. Mahşerde
Peygamber Efendimiz'in sancağı altında toplanıp,
Sana karşı hiçbir mahcubiyetlik hissetmeden İlâhi
huzura varmamızı temenni ediyoruz.

Sen rast getir Yâ Rabbi... Âmin.

“Lâ İlâhe İllâllah Muhammedün Resûlullah”

Tûbâ Gökbulut

GÖNÜL FİLM MÜZİK YAPIM

Mehdi AYDIN

Büyük Reşit Paşa Cad. Yumni İş Hanı No:22/22

Vezneciler İSTANBUL

Tel: (0212) 528 64 50

HAZRET-İ MEVLÂNA'NIN HAYATI

Mevlâna bugünkü Afganistan'da bulunan, eski büyük Türk Kültür merkezi Belh'te doğmuştur. Mevlâna'nın doğum tarihi ise 30 Eylül 1207'dir. (6 Rebiülevvel, 604)

Mevlâna'nın asıl adı Muhammed Celâleddin'dir. Mevlâna ve Rumi de, kendisine sonradan verilen isimlerdendir. Asil bir aileye mensup olan Mevlâna'nın annesi, Belh Emiri Rüknoaddin'in kızı Mümine Hatun; babaannesi, Harezmsahlar (1157 Doğu Türk Hakanlığı) hanedanından Türk prensesi, Melike-i Cihan E-metullah Sultan'dır. Babası, Sultanül-ülema (Alimlerin Sultanı) unvanı ile tanınmış, Muhammed Bahaeddin Veled; büyükbabası, Ahmet Hatibi oğlu Hüseyin Hatibi'dir. Esasen tasavvuf ehline iyi gözle bakmayan ve bunların Harezmsah katında saygı görmelerini çekemeyen Fahreddin-i Razi, Bahaeddin Veled'in açıkça kendi aleyhine tavır almasına da çok içerlediğinden onu Harezmsah'a gammazladı. Bahaeddin Veled'in de gönlü Harezmsah'tan incindi ve Belh'i 1212-1213 tarihlerinde terk etti. Mevlana ve babası önce hacca gittikten sonra yine göç kervanıyla Şam'dan Malatya'ya, oradan Erzin-can'a, oradan Karaman'a uğradılar. Karaman'da bir müddet kaldıktan sonra, Konya'yı seçip oraya yerleştiler.

Karaman'da bulundukları 1225 tarihinde Mevlana, babasının buyruğu ile itibarlı, asil bir zat olan Semerkantlı Hoca Şerafeddin Lala'nın, huyu güzel, yüzü güzel kızı Gevher Banu ile evlendi. Mevlana dünya evine girdiğinde onsekiz yaşındadır.

Efendimiz manasına gelen Mevlana ismi O'na daha pek genç iken Konya'da ders okutmaya başladığı tarihlerde verilir. Bu ismi, Şemseddin-i Tebriz'i ve Sultan Veleddin'den itibaren Mevlana'yı sevenler kullanmış, adeta adı yerine sembol olmuştur. Rumi, Anadolu demektir. Mevlâna'nın, Rumi diye tanınması, geçmiş yüzyıllarda Diyar-ı Rum denilen Anadolu ülkesinin vilayeti olan Konya'da uzun müddet oturması, ömrünün büyük bir kısmının orada geçmesi ve nihayet türbesinin orada olmasındandır.

Mevlâna'nın ilk müşidi, Bahaeddin Veled'dir. Yani Mevlâna'ya Allah yolunu öğretip, tasavvuf usulünce hakikatleri ve sırları gösteren tarikat şeyhidir. Bütün İslâm âleminde yüksek itibar ve şöhrete sahip olan Bahaeddin Veled, Selçukluların Sultanı Alaaddin Keykubat'tan yakın alaka ve sonsuz hürmet görür. Bahaeddin Veled, 3 Mayıs 1228 tarihinde Selçukluların baş şehri Konya'yı şerefendirip yerleştikten kısa bir süre sonra, son derece samimi dindar olan Sultan Alaaddin Keykubat (saltanat süresi 1219-1236), sarayında Bahaeddin Veled'in şerefine büyük bir toplantı tertip etti ve bütün ileri gelenleriyle birlikte onun mânevi terbiyesi altına girdi.

Mevlâna, babası öldüğünde yirmidört yaşında idi. Babasının vasiyeti, dostlarının ve bütün halkın yalvarmaları ile babasının makamına geçti, oturdu. Mevlâna, babasından sonra, Seyid Burhaneddin'i buluncaya kadar bir yıl müşidsiz kaldı. 1232 tarihinde babasının değerli halifesi Seyyid Burhaneddin-i Muhakkik-i Tirmizi, Konya'ya geldi. Bunun üzerine Mevlâna onun manevi terbiyesi altına girdi.

Mevlâna, yüksek ilimlerde daha çok derinleşmek için, Seyyid Burhaneddin'in izniyle Haleb'e gitti. Halaviyye Medresesi'nde, fıkıh, tefsir ve usul ilimlerinde üstün bir âlim olan Adım oğlu Kemaleddin'den ders aldı. Mevlâna, Halep'teki tahsilini bitirdikten sonra Şam'a geçti. Burada, ilmi incelemeler yapmak için dört yıl kaldı. Bu zaman zarfında Şam'daki alimlerle tanışıp, onlarla sohbet etti.

Mevlâna, Şam'da Şemseddin-i Tebrizi ile görüşmüştür; fakat bu görüşme kısa bir müddettir ve şöyle cereyan etmiştir. Şemseddin-i Tebrizi, bir gün halkın arasında, Mevlâna'nın elini yakalayıp öper ve ona "Dünyanın sarrafi beni anla!" diye hitap eder ve kaybolur. İşte bu sohbet veya bir anlık görüşme tarihinden yaklaşık sekiz sene sonra Şems, Konya'ya gelecek ve Mevlâna ile içli dışlı sohbet edecektir.

Mevlâna Seyyid Burhaneddin'in Konya'dan ayrılışından sonra, irşad (Allah Yolunu göstermez ve tedris (öğretim) makamına geçti. Babasının ve dedelerinin usullerine uyarak beş yıl bu vazifeyi başarı ile yaptı. Rivâyete göre dini ilimleri tahsil eden dört yüz talebesi ve on binden çok müridi vardı.

Mevlâna ile Şems, bu iki kabiliyet, bu iki nur, bu iki ruh, nihayet buluştular, görüştüler. Bu tarihte Şems, altmış, Mevlana, otuz sekiz yaşında idi. Bu iki ilahi aşık, bir müddet yalnızca bir köşeye çekilerek kendilerini tamamıyla Hakk'a verdiler ve gönüllerine gelen ilahi ilhamlarla sohbetlere koyuldular.

Mevlâna, mânevi yolculuğunu, olgunluğa ermesini, şu sözünde toplamıştır, "hamdım, piştım, yandım." Mevlâna'nın pişmesi, babası Sultanü'l-Ulema Bahaeddin Veled ve Seyyid Burhaneddin'in feyizli nefesleriyle, yanması da Şems'in nurlu aynasında gördüğü kendi güzelliğinin aşk ateşiyedir.

MESNEVÎ'NİN YAZILIŞI

Eflaki, Mesnevi'nin yazılıp tamamlanmasını anlattığı bahiste diyor ki: "Mevlâna Hazretleri, asil kişilerin sultanı Çelebi Hüsameddin'in cazibesi ile heyecanlar içerisinde Sema ederken, hamamda otururken, ayakta, sükunet ve hareket halinde daima Mesnevi'yi söylemeye devam etti. Bazen öyle olurdu ki, akşamdan başlayarak gün ağarınca ya kadar birbiri arkasından söyler, yazdırırdı. Çelebi Hüsameddin de bunu süratle yazar ve yazdıktan sonra hepsini yüksek sesle Mevlâna'ya okurdu. Cilt tamamlanınca Çelebi Hüsameddin, beyitleri yeniden gözden geçirerek gereken düzeltmeleri yapıp tekrar okurdu." Bu şekilde dik-katlice 1259-1261 yılları arasında yazılmaya başlanılan Mesnevi, 1264-1268 yılları arasında sona erdi.

HAZRET-İ MEVLÂNA'NIN BAKİ ALEME GÖÇÜŞÜ

Mevlâna, artık son anlarını yaşadığını özlediği ebedi cemal alemine kavuşacağını anlamıştı. Ansızın hastalanıp yatağa düştü. Mevlâna'nın hastalık haberi Konya'da yayıldığı zaman ahali, şifalar dilemeye, gönlünü, duasını alma ya geliyorlardı. Bunun üzerine Mevlâna: "Bundan sonra Allah sizlere şifa versin. Âşıkın maşukuna kavuşmasını ve nurun nura ulaşmasını istemiyor musun?" dedi.

ŞEB-İ ARUS

İrfan ve sevgi güneşi Mevlâna, 5 Cemaziye'l-âhir, 672 (17 Aralık 1273) Pazar günü gurup vakti, bütün parlaklığı ile, bütün güzellikleriyle gülerek ebediyet aleminin asumanına doğdu. Mevleviler, o geceye Şeb-i Arus derler.

HAZRET-İ MEVLÂNA'YA YEŞİL KUBBE

Mevlâna'ya Yeşil Kubbe denilen türbe, Sultan Veled ile Alameddin Kayser'in gayreti ve Emir Pervane'nin eşi (Sultan II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in kızı) Gürcü Hatun'un yardımıyla Çelebi Hüsameddin zamanında yapıldı. Türbenin mimari Tebrizli Bedreddin'dir. Selimoğlu Abdülvahid adlı bir sanatkar da Mevlâna'nın kabri üzerine, Selçuklu oymacılığının şaheseri olarak kabul edilen, büyük bir ceviz sanduka yaptırmıştır. Bu sanduka bu gün, Sultan"ül-Ulema

Bahaeddin Veled'in kabri üzerindedir.

DIŞ GÖRÜNÜŞÜ

Mevlâna, sararmış yüzlü ve ince vücutlu idi. Bu sararmış ve zayıf bünyesinde öyle bir nur ve heybet vardı; gözleri o kadar keskin ve çekici idi ki, kimse dikkatle bakamazdı. Mevlâna başına, bilginlere mahsus bir şekilde sarık sarar, taylasan (sarıktan sarkan uç) bırakırdı. Sırtına da bilginlerin giydikleri gibi bol geniş kollu bir hırka giyerdi.

Şems'in kaybolmasından kırk gün sonra, ömrünün sonuna kadar, beyaz sarık yerine duman renkli bir sarık sardı ve Yemen ile Hint kumaşından yaptırdığı tereci (göğsü açık uzun kollu cübbe) giydi.

HAZRET-İ MEVLÂNA'NIN TASAVVUFU

Mevlâna'nın tasavvufu, hiçbir zaman bir bilgi sistemi yahut hayali bir idealizm değildir. Onun tasavvufu, irfan tahakkuk, aşk ve cezbe aleminde olgunlaşmadır. Mevlâna'nın tasavvufunda esas, gönül sahibine erişmek ve cevher olmaktır. Mevlâna, daima hayatın gerçeklerini görür, hayatın bütün gerçeklerini kabul eder, ondan el etek çekmez. Miskinliği, hayattan el etek çekmeyi reddeder, hayatı, hayatın içinde yaşatır. Onun dünyayı tarifi, bize, onun tasavvufunu açıklar: "Dünya nedir? Allah'tan gafil olmaktır. Kumaş, para, ölçüp tartarak ticaret yapmak ve kadın; dünya değildir. Din yolunda sarf etmek üzere kazandığın mala, Peygamber, "Ne güzel mal" demiştir. Suyun gemi içinde olması geminin helakidir. Gemi altındaki su ise gemiye, geminin yürümesine yardımcıdır. Mal, mülk sevgisini gönülden sürüp çıkardığındadır ki Süleyman Peygamber, ancak yoksul adını takındı. Ağzı kapalı testi, içi hava ile dolu olduğundan derin ve uçsuz bucaksız su üstüne yüzüp gitti. İşte yoksulluk havası oldukça insan, dünya denizine batmaz, o denizin üstünde durur. Bütün bu dünya, onun mülkü olsa bu mülk, gözünde hiçbir şey değildir."

Mevlâna'nın eserleri ve yaşayışı dikkatlice tetkik edildiğinde, rahatlıkla şöyle söylenebilir: Mevlâna kendi ilmini, Hazret-i Muhammed'in ilminde; irfanını Hazret-i Muhammed'in irfanında; benliğini, Hazret-i Muhammed'in benliğinde; hasılı bütün varlığını, O'nun varlığında yok

ederek manevi hüviyetini, Hazret-i Muhammed'in manevi hüviyetinin parlak meşalesi nurundan yakıp uyandırmıştır. Nitekim kendisi de bu hakikati şu mısralarında belirtmektedir.

"Biz Allah'ın sayesiyiz, Mustafa'nın nûrundanız. Se-def içine damlamış çok kıymetli bir inci-yiz. Herkes sûret gözüyle bizi nereden görecek? Biz Kibriya'nın su ve balçık içinde belirmiş nûruyuz."

Mevlâna, daima birleştiricidir, barıştıracıdır, sevginin ve barışın adeta sembolüdür.

Mevlâna'nın kâinatı kucaklayan değeri, insan sevgisi ve hoşgörüsü, Allah'a olan hudutsuz aşkının ve Muhammedi feyze tam mazhar olarak rahmet madeni oluşunun tabii neticesidir. Taşındığı ilahi aşk, eriştiği Muhammedi feyz, onu mahviyet sahibi yapmış, benliğini, kibrini almıştır. Mevlâna'nın işlerinde kendini beğenmişliğin zerre kadar görülmemesi bundandır. O, kibirden ve nefretten arınmış, mahviyet ve muhabbetle bezenmiştir.

Mevlâna, alçak gönüllükte büyüklük, büyüklükte alçak gönüllülük, varlıkta yokluk, yoklukta varlık, hiçlikte kemal, kemalde hiçlik gösterirdi.

ESERLERİ

MESNEVÎ: Mesnevi, klasik doğu edebiyatında, bir şiir tarzının adıdır. Bu tarzla yazılan şiirlerde, her beyitin iki mısrası kendi arasında da kafiyelidir. Mesnevi denildiği zaman akla Mevlana'nın Mesnevi'si gelir. Mevlana Mesnevi'yi Çelebi Hüsameddin'in isteği üzerine yazmıştır.

Mevlana Mesnevi beyitlerini Meram'da gezerken, otururken yürürken hatta sema ederken söylemiş. Çelebi Hüsameddin'de yazarmış. Mesnevi'nin dili Farsça'dır. Halen Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 1278 tarihli, elimizdeki en eski Mesnevi nüshasıdır. Bu nüshaya göre, beyit sayısı 25618 dir. Bu Mesnevi nüshası Mevlâna'dan sonra bu konuda en yetkili iki isim olan oğlu Sultan Veled'in ve katibi Çelebi Hüsameddin'in tashihinden geçmiş olması nedeniyle aynı zamanda en sağlam nüshadır. Mesnevi'nin vezni; Fa i la tün - Fa i la tün - Fa i lün' dür. Mevlâna altı büyük cilt olan Mesnevi'sin de, tasavvufî fikir ve düşüncelerini, bir birine ulanmış hikayeler halinde anlatmaktadır.

DİVAN-İ KEBİR: Divan, şairlerin şiirlerini topladıkları deftere denir. Divan-i Kebir "Büyük Defter" veya "Büyük Divan" manasına gelir. Mevlâna'nın çeşitli konularda söylediği şiirlerin tamamı bu divandadır. Divan-i Kebir'in dili de Farsça olmakla beraber, Mevlâna Divanın içinde az sayıda Arapça, Türkçe ve Rumca şiire de yer vermiştir. Divan-ı Kebir 21 küçük divan (Bahir) ile Rubai Divanının bir araya getirilmesiyle oluşmuştur. Divan-i Kebir'in beyit adeti 40.000 i aşmaktadır. Mevlâna, Divan-i kebir'deki bazı şiirlerini Şems Mahlası ile yazdığı için bu divana, Divan-i Şems de denilmektedir. Divanda yer alan şiirler vezin ve kafiyeler göz önüne alınarak düzenlenmiştir.

MEKTUBAT: Mevlâna'nın başta Selçuklu Hükümdarlarına ve devrin ileri gelenlerine nasihat için, kendisinden sorulan ve hali istenilen dini ve ilmi konularda açıklayıcı bilgiler vermek için yazdığı 147 adet mektuptur. Mevlâna bu mektuplarında, edebî mektup yazma kaidelerine uymamış, aynen konuştuğu gibi yazmıştır. Mektuplarında "kulunuz, bendeniz" gibi kelimelere hiç yer vermemiştir.

Hitaplarında mevki ve memuriyet adları müstesna, mektup yazdığı kişinin aklına, inancına ve yaptığı iyi işlere göre kendisine hangi hitap tarzı yakışıyorsa o sözlerle ve o vasıflarla hitap etmiştir.

FİHİ MA FİH: Fihi Ma Fih "Onun içindeki içindedir" manasına gelmektedir. Bu eser Mevlâna'nın çeşitli meclislerde yaptığı sohbetlerin, oğlu Sultan Veled tarafından toplanması ile meydana gelmiştir. 61 bölümden oluşmaktadır. Eserde bazı siyasi olaylara da temas edilmesi yönünden, bu eser aynı zamanda tarihi bir kaynak olarak da kabul edilmektedir. Eserde cennet ve cehennem, dünya ve âhiret, mürşit ve mürid, aşk ve sema gibi konular işlenmiştir.

MECALİS-İ SEBA'A: Mevlana'nın yedi meclisinin yedi vaazının not edilmesinden meydana gelmiştir. Mevlâna'nın vaazları, Çelebi Hüsameddin veya oğlu Sultan Veled tarafından not edilmiş, ancak özüne dokunulmamak kaydı ile eklentiler yapılmıştır. Eserin düzenlenmesi yapıldıktan sonra Mevlâna'nın tashihinden geçmiştir.

SEMÂ: Türk tarihinin, ananesinin, inançlarının bir parçası olup Hz. Mevlâna (1207-1273) ilhâmıyla oluşmuş ve gelişmiştir. Kemâle doğru mânevi bir yolculuğu (Miracı), bir gidiş-gelişi, temsil eder. Semâ 7 bölümdür. Her bölümünün ayrı bir manâsı vardır... Semâ töreni 7 bölümdür.

MESNEVÎ'NİN İLK ONSEKİZ BEYTİ

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Dinle, 'bu ney nasıl şikayet ediyor, ayrılıkları nasıl anlatıyor: "

Beni kâmişlıktan kestiklerinden beri feryadımdan erkek, kadın... herkes ağlayıp inledi.

Ayrılıktan parça parça olmuş, kalp isterim ki iştîyak derdini açayım

Aslından uzak düşen kişi,yine vuslat zamanını arar.

Ben her cemiyette ağladım, inledim. Fena hallilerle de eş oldum, iyi hallilerle de.

Herkes kendi zannınca benim dostum oldu ama kimse içimdeki sırları araştırmadı.

Benim esrarım feryadımdan uzak değildir, ancak (her) gözde, kulakta o nur yok.

Ten candan, can da tenden gizli kapaklı değildir, lakin canı görmek için kimseye izin yok.

Bu neyin sesi ateştir, hava değil; kimde bu ateş yoksa yok olsun!

Aşk ateşidir ki neyin içine düşmüştür, aşk coşkunun gundur ki şarabın içine düşmüştür.

Ney, dosttan ayrılan kişinin arkadaşı, haldaşdır. Onun perdeleri, perdelerimizi yırttı.

Ney gibi hem bir zehir, hem bir tiryak, ney gibi hem bir hemden, hem bir müştak kim gördü?

Ney kanla dolu olan yoldan bahsetmekte, Mecnun aşkının kıssalarını söylemektedir.

Bu aklın mahremi akılsızdan başkası değildir, dile de kulaktan başka müşteri yoktur.

Bizim gamımızdan günler, vakitsiz bir hale geldi; günler yanlışlarla yoldaş oldu.

Günler geçtiyse, geçip gitsin; korkumuz yok.

Ey temizlikte nazırı olmayan, hemen sen kal!

Balıktan başka her şey suya kandı, rızkı olmayana da günler uzadı.

Ham, pişkinin halinden anlamaz, öyle ise söz kısa kesilmelidir vesselam.

GERÇEK AŞK -

Ey dostlar! Bu hikayeyi dinleyiniz. Hakikatte o bizim bu günkü halimizdir

Bundan evvelki bir zamanda bir padişah vardı. O hem dünya, hem din saltanatına malikti. Padişah, bir gün hususi adamları ile av için hayvana binmiş, giderken ana

caddede bir halayık gördü. O halayığın kölesi oldu. Can kuşu kafeste çırpınmaya başladı. Mal verdi o halayığı satın aldı. Onu alıp arzusuna nail oldu. Fakat kazara o halayık hastalandı.

Birisinin eşeği varmış, fakat palanı yokmuş. Palanı ele geçirmiş, bu sefer eşeği kurt kapmış. Birisinin ibriği varmış, fakat suyu elde edememiş. Suyu bulunca da ibrik kırılmış!

Padişah sağdan, soldan hekimler topladı. Dedi ki: "İkimizin hayatı da sizin elinizdedir. Benim hayatım bir şey değil, asıl canımın canı odur. Ben dertliyim, hastayım, dermanım o. Kim benim canıma derman ederse benim hazinemi, incimi ve mercanımı (atiye ve ihsanımı) o aldı (demektir)".

Hepsi birden dediler ki: "Canımız feda edelim. Beraberce düşünüp beraberce tedavi edelim. Bizim her birimiz bir alem Mesih'idir, elimizde her hastalığa bir ilaç vardır."

Kibirlerinden Allah isterse (inşaallah) demediler. Allah da onlara insanların acizliğini gösterdi. "İnşaallah" sözünü terk ettiklerini söylemeden maksadım, insanların yürek katılığını ve mağrurluğunu söylemektir. Yoksa arızı bir halet olan inşaallah'ı söylemeyi unuttuklarını anlatmak değildir. Hey gidi nice inşaallah diliyle söylemeyen vardır ki canı "İnşaallah" la eş olmuştur.

İlaç ve tedavi nevinden her ne yapıldı ise hastalık arttı maksat da hasıl olmadı. O halayıkçağız, hastalıktan kıl gibi olunca padişahın kanlı göz yaşı ırmağa döndü. Kazara

sirkengübin safrayı arttırdı. Badem yağı da kuruluk tesirini göstermeye başladı. Kara helileyle kabız oldu, ferahlığı gitti; su, nefit gibi ateşe yardım etti.

Padişah, hekimlerin aciz kaldıklarını görünce yalınayak mescide koştı. Mescide gidip mihrap tarafına yöneldi. Secde yeri göz yaşından sırsıklam oldu. Yokluk istigrakından kendisine gelince ağzını açtı, hoş bir tarzda medh-ü senaya başladı:

"En az bahşişi dünya mülkü olan Allah'ım! Ben ne söyleyeyim? Zaten sen gizlileri bilirsin. Ey daima dileğimize penah olan Allah! Biz bu sefer de yolu yanıldık. Ama sen "Ben gerçi senin gizlediğin şeyleri bilirim. Fakat sen, yine onları meydana dök" dedin.

Padişah, ta can evinden coşunca bağışlama denizi de coşmaya başladı. Ağlama esnasında uykuya daldı. Rüyasında bir pir göründü.

Dedi ki: "Ey padişah, müjde; dileklerin kabul oldu. Yarın bir yabancı gelirse o, bizdendir. O gelen hazık hekimdir. Onu doğru bil, çünkü o emin ve gerçek erenlerdendir. İlacında kati sihri gör, mizacında da Hak kudretini müşahede et."

Vade zamanı gelip gündüz olunca... güneş doğudan görünüp yıldızları yakınca:Rüyada kendine gösterdikleri zatı görmek için pencerede bekliyordu. Bir de gördü ki, faziletli, fevkalade hünerli, bilgili bir kimse, gölge ortasında bir güneş; Uzaktan hilâl gibi erişmekte, yok olduğu halde hayal şeklinde var gibi görünmekte.

Ruhumuzda da hayal, yok gibidir. Sen bütün bir ci-hanı hayal üzere yürür gör! Onların başları da, savaşları da hayale müstenittir. Oğünmeleri de, utanmaları da bir hayalden ötürüdür. Evliyanın tuzağı olan o hayaller, Allah bahçelerindeki ay çehrelilerin akisleridir.

Padişahın rüyada gördüğü hayal de o misafir pirin çehresinde görünüp duruyordu. Padişah bizzat abeyincilerin yerine koştı, o gaipten gelen konuğun huzuruna vardı. Her ikisi de aşinalık (yüzgeçlik) öğrenmiş bir tek denizdi, her ikisi de dikilmeksizin birbirine dikilmiş, bağlanmışlardı.

Padişah: "Benim asıl sevgilim sensin, o değil. Fakat dünyada iş işten çıkar. Ey aziz, sen bana Mustafa'sın. Ben de sana Ömer gibiyim. Senin hizmetin uğrunda belime gayret kemerini bağladım" dedi.

Allah'tan edebe muvaffak olmayı dileyelim. Edebî olmaayan kimse Allah'ın lütfundan mahrumdur. Edebî olmayan yalnız kendine kötülük etmiş olmaz. Belki bütün dünyayı ateşe vermiş olur.

Alışverişsiz, dedikodusuz Allah sofrası gökten ini-yordu. Musa kavmi içinde birkaç kimse terbiyesizce "hanı sarımsak, mercimek" dediler. Ondan sonra gökyüzünün sofrası, ekmeği kesildi; ekme, bel belleme, orak sallama kaldı. Sonra İsa şefaet edince Hak, yemek sofrası ve tabak-larla ganimetler gönderdi. Yine küstahlar edebi terk ederek sofradan yemek artığını aşırıdılar.

İsa bunlara yalvardı. "Bu devamlıdır, yeryüzünden kalkmaz. Bir ulu kişinin sofrası başında kötü zanna düşmek

kalkmaz.Bir ulu kişinin sofrası başında kötü zanna düşmek ve harislik etmek küfürdür" dedi.O rahmet kapısı, hırslarından dolayı bu görmedik dilencilerin yüzlerine kapandı.Zekat verilmeyince yağmur bulutu gelmez zinadan dolayı da etrafa veba yayılır.İçine kasavetten, gussadan ne gelirse korkusuzluktan ve küstahlıktan gelir.

Kim dost yolunda pervasızlık ederse erlerin yolunu vurucudur, namert odur.Edepten dolayı bu felek nura gark olmuştur: Yine edepten dolayı melekler masum ve tertemiz olmuşlardır.Güneşin tutulması, küstahlık yüzündendir. Bir melek olan Azazil de yine küstahlık yüzünden kapıdan sürülmüştür.

Kollarını açıp onu kucakladı, aşk gibi gönlüne aldı, canının için çekti.Elini, alnını öpmeye, oturdu yeri, geldiği yolu sormaya başladı.Sora sora odanın baş köşesine kadar çekti ve dedi ki: "Nihâyet sabırla bir define buldum.

Ey vuslatı, her sualin cevabı! Senin yüzünden nişliğin anahtarıdır" sözünün manası, Ey vuslatı, her sualin cevabı! Senin yüzünden müşkül, konuşmaksızın, dedikodusuz hallolur gider. Sen, gönlümüzde, onların tercümanısın, her ayağı çamura batanın elini tutan sensin.

Ey seçilmiş,ey Allah'tan râzı olmuş ve Allah rızâsını kazanmış kişi, merhaba! Sen kaybolursan hemen kaza gelir, feza daralır.Sen, kavmin ulususun, sana müştak olmayan, seni arzulamayan bayağılaşmıştır. Bundan vazgeçmezse..."O ağırlama, o hal hatır sorma meclisi geçince o zatın elini tutup hareme götürdü.

Padişah, hastayı ve hastalığını anlatıp sonra onu has-

zını sayıp, idrarını muayene etti. Hastalığının arazını ve sebeplerini de dinledi.

Dedi ki: "Öbür hekimlerin çeşitli tedavileri, tamir değil; büsbütün harap etmişler. Onlar, iç ahvalinden haberdar değildirler. Körlüklerinden hepsinin aklı dışarıda." Hekim, hastalığı gördü, gizli şey ona açıldı. Fakat onu gizledi ve sultana söylemedi. Hastalığı safra ve sevdadan doğıldı.

Her odunun kokusu dumanından meydana çıkar. İnlemesinden gördü ki, o gönül hastasıdır. Vücudu afiyettedir ama o, gönüle tutulmuştur. Aşıklık gönül iniltisinden belli olur, hiçbir hastalık gönül hastalığı gibi değildir.

Aşığın hastalığı bütün hastalıklardan ayrıdır. Aşk, tanrı sırlarının usturlabıdır. Aşıklık ister cihetten olsun, ister bu cihetten... akıbet bizim için o tarafa kılavuzdur. Aşk şerh etmek ve anlatmak için ne söylersem söyleyeyim... Asıl aşka gelince o sözlerden mahcup olurum. Dilin tefsiri gerçi pek aydınlatıcıdır, fakat dile düşmeyen aşk daha aydındır. Çünkü kalem, yazmada koşup durmaktadır, ama aşk bahsine gelince; çatlar, aciz kalır. Aşkın şerhinde akıl, çamura saplanmış eşek gibi yattı kaldı. Aşk, aşıklığı yine aşk şerh etti.

Güneşin vücuduna delil, yine güneştir. Sana delil lazım ise güneşten yüz çevirme. Gerçi gölgede güneşin varlığından bir nişan verir, fakat asıl güneş her an can nuru bahşeyler. Gölge sana gece misali gibi uyku getirir. Ama güneş doğuverince ay yarılr (nuru görünmez olur). Zaten cihanda güneş gibi misli bulunmaz bir şey yoktur. Baki olan can güneşi öyle bir güneştir ki, asla gurup etmez.

Güneş gerçi tektir, fakat onun mislini tasvir etmek mümkündür. Ama kendisinden esir olan güneş, öyle bir güneştir ki, ona zihinde de, dışarıda da benzer olamaz. Nerede tasavvurda onun sığacağı bir yer ki misli tasvir edilebilsin!

Şemseddin'in sözü gelince dördüncü kat göğün güneşi başını çekti, gizlendi. Onun adı anılınca ihsanlarından bir remzi anlatmak vacip oldu. Can şu anda eteğimi çekiyor. Yusuf'un gömleğinden koku almış! "Yıllarca süren sohbet hakkı için o güzel hallerden tekrar bir hali söyle, anlat. Ki yer, gök gülsün, sevin sin. Akıl, ruh ve göz de yüz derece daha fazla sevince, neşeye dalsın" (diyor). "Beni külfete sokma, çünkü ben şimdi yoklukta yım. Zihnim durakladı onu görmekten acizim. Ayık olmayan kişinin her söylediği söz... dilerse tefekküre düşsün, dilerse haddinden fazla zarafet satmaya kalkışsın... yaraşır söz değildir.

Eşi bulunmayan o sevgilinin vasfına dair ne söyleyeyim ki bir damarım bile ayık değil! Bu ayrılığın, bu ciğer kanının şerhini şimdi geç, başka bir zamana kadar bunu bırak!"

(Can) dedi ki: "Beni doyur, çünkü ben açım. Çabuk ol çünkü vakit keskin bir kılıçtır. Ey yoldaş, ey arkadaşı! Sûfî, vakit oğludur (bulunduğu vaktin iktizasına göre iş görür). "Yarın demek yol şartlarından değildir. Sen yoksa sûfî bir er değil misin? Vara veresiyeden yokluk gelir".

Ona dedim ki: "Sevgilinin sırlarını gizli kapaklı geçmek daha hoştur. Sen, artık hikayelere kulak ver, işi onlardan anla! Dilbere ait sırların, başkalarına ait sözler içinde söylenmesi daha hoştur." O, "Bunu apaçık söyle ki dini

açık olarak anmak, gizli anmaktan iyidir. Perdeyi kaldır ve açıkça söyle ki ben, güzelle gömlekli olarak yatmam" dedi.

Dedim ki: "O apaçık soyunur, çırlıçıplak bir hale gelirse ne sen kalırsın, ne kucağın kalır, ne belin! İşte ama derecesine göre iste; bir otun bir dağı çekmeye kudreti yoktur.

Bu âlemi aydınlatan güneş, bir parçacık yaklaştı mı, her şey yandı gitti! Fitneyi, kargaşalığı ve kan dökücü-üğü araştırma, Şems-i Tebrizi'den bundan fazla bahsetme. Bunun sonu yoktur; sen yine hikayeye başla, onu tamam-lamana bak.

(Hekim) dedi ki: "Ey padişah, evi halvet et, yakını da uzaklaştı. Köşeden , bucaktan kimse kulak vermesinde ben bu cariyecikten bir şeyler sorayım."

O da boşaltıldı, Hekim ile hastadan başka kimse-cikler kalmadı. Hekim tatlılıkla yumuşak yumuşak dedi ki: "Memleketin neresi? Çünkü her memleket halkının ilacı başka başkadır. O memlekette akrabandan kimler var? Ki-me yakınsınız; neye bağlısınız? Elini kızın nabzına koyup birer birer felekten çektiği çevir ve meşakkati soruyordu.

Bir adamın ayağına diken batınca ayağını dizi üstüne kor. İğne ucu ile diken başını arar durur, bulamazsa orasını dudağı ile ıslatır. Ayağa batan diken bulmak bu derece müşkül olursa, yüreğe batan diken nicedir? Cevabını sen ver! Her çer çöp (mesabesinde olan,) gönül dikenini gö-reydi gamlar, kederler; herkese el uzatabilir miydi?

Bir kişi, eşeğin kuyruğu altına diken kor. Eşek onu oradan çıkarmasını bilmez, boyuna ifte atar. Zıplar, zıpladıkça da diken daha kuvvetli batar. Dikeni çıkarmak için akıllı bir adam lazım. Eşek, dikenini çıkarabilmek için can acısı ile ifte atar durur ve yüz yerini daha yaralar. O diken çıkaran hekim statdı.

Halayığın her tarafına elini koyup muayene ediyordu. Halayıktan hikaye yolu ile dostların ahvalini sormakta idi. Kız, bütün sırlarını hekime açıkça söylemekte, kendi durağından, efendilerinden, şehrinden ve şehrinin dışından bahsetmekteydi.

Hekim kızın anlatmasına kulak vermekte, nabzına ve nabzının atmasına dikkat etmekte idi. Nabzı kimin adı anılınca atarsa cihanda gönlünün istediği odur (diyordu). Memleketinde ki dostlarını saydı, döktü. Ondan sonra diğer bir memleketi andı. "Memleketinden çıkınca en evvel hangi memlekette bulundun?" dedi.

Kız bir şehrini adını söyleyip geçti. Fakat yüzünün rengi nabzının atması başkalaşmadı. Efendileri ve şehirleri birer birer saydı; o yerleri, yurtları, oralarda geçirdiği zamanları, tuz, ekmek yediği kişileri tekrar tekrar söyledi. şehir şehir, ev ev saydı döktü, kızın ne damarı oynadı, ne çehresi sarardı.

Hekim şeker gibi Semerkand şehrini soruncaya kadar kızın nabzı tabii haldeydi fazla atmıyordu. Semerkand'ı sorunca nabzı attı, çehresi kızardı, sarardı. Çünkü o, Semerkand'lı bir kuyumcudan ayrılmıştı. O hekim, hastadan bu sırrı elde edip o dert ve belnin aslına erişince: "Onun semti hangi mahallede?" diye sordu. Kız, "Köprü ba-

şında, Gatfer mahallesinde" dedi.

Hekim, "Hastalığının ne olduğunu hemen anladım. Seni tedavi hususunda sihirler göstereceğim; Sevin, ilişik etme, emin ol ki yağmur çimenlere ne yaparsa ben de sana onu yapacağım; Ben, senin gamını çekmekteyim, sen gam yeme; ben sana yüz babadan daha şefkatliyim; Aman, sakın ha, bu sırrı kimseye söyleme; padişah senden bunu ne kadar sorup soruştursa yine sakla; Sırların gönülde gizli kalırsa o muradın çabucak hasıl olur; dedi.

Peygamber demiştir ki: "Her kim sırrını saklar ise çabucak muradına erişir." Tohum toprak içinde gizlenince, onun gizlenmesi, bahçenin yeşillenmesi ile neticelenir. Altın ve gümüş gizli olmasalardı... madende nasıl musaffa olurlar, nasıl altın ve gümüş haline gelirlerdi? O hekimin vaadleri ve lütufları hastayı korkudan emin etti. Hakiki olan vaadleri gönül kabul eder, içten gelmeyen vaadler ise insanı ıstıraba sokar. Kerem ehlinin vaadleri akıp duran, eseri daima görünen hazinedir. Ehil olmayanların, kerem sahibi bulunmayanların vaadleri ise gönül azabıdır.

Ondan sonra hekim, kalkıp padişahın huzuruna gitti. Padişahı bu meseleden birazcık haberdar etti. Dedi ki: "Çare şundan ibaret: bu derdin iyileşmesi için o adamı getirelim. Kuyumcuyu o uzak şehirden çağır, onu altınla, elbise ile aldat." Padişah, hekimden bu sözü duyunca nasihatini, candan gönülden kabul etti. O tarafa ehliyetli, kifayetli, adil bir iki kişiyi elçi olarak gönderdi.

O iki bey, kuyumcuya padişahın muştucu olarak Semerkand'e kadar geldiler. Dediler ki: "Ey lütuf sahibi üstad, ey marifette kamil kişi! Öğülmen şehirlere yayıl-

miştır. İşte filan padişah, kuyumcu başılık için seni seti. Zira (bu işte) pek büyüksün, pek kmilsin. şimdilik şu el-biseyi, altın ve gümüşü al da gelince de padişahın havas-sından ve nedimlerinden olursun."

Adam çok malı, çok parayı görünce gururlandı, şe-hirden çoluk çocuktan ayrıldı. Adam neşeli bir halde yola düştü. Haberi yoktu ki padişah canına kastel: misti. Arap atına binip sevinçle koşturdu, kendi kanının diyetini elbise sandı.

Ey yüzlerce razılıkla sefere düşen ve bizzat kendi ayağı ile kötü bir kazaya giden. Haylinde mülk, şeref ve ululuk. Fakat Azral "Git evet, muradına erişirsin" demek-te!

O garip kişi yoldan gelince, hekim onu padişahın huzuruna götürdü; Güzellik mumunun başi ucunda yakıl-ması için onu, padişahın yanına izzet ve ikramla ilette.

Padişah onu görünce pek ağırladı, altın hazinesini ona teslim etti. Sonra hekim dedi ki: "Ey büyük sultan o cariyeciği bu tacire ver ki visali ile iyileşsin, visalinin suyu o ateşi gidersin."

Padişah, o ay yzly kuyumcuya bahşetti, o iki sohbet mştakını birbirine çift etti. Altı ay kadar murat alıp murat verdiler. Bu suretle o kız da tamamen iyileşti.

Ondan sonra hekim, kuyumcuya bir şerbet yaptı, ku-yumcu içti, kızın karşısın da erimeye başladı. Hastalık y-zünden kuyumcunun güzelliği kalmayınca kızın canı, o-nun derdinden azat oldu, ondan vazgeçti. Kuyumcu, ir-kinleşip hastalanınca kızın gnlde yavaş yavaş ondan

söğüdü.

Ancak zahiri güzelliğe ait bulunan aşklar aşk değildir. Onlar nihayet bir ar olur. Keşke kuyumcu baştan başa ayıp ve ar olsaydı, tamamı ile çirkin bulunsaydı da başına bu kötü hal gelmeseydi! Kuyumcunun gözünden ırmak gibi kanlar aktı, yüzü canına düşman kesildi.

Tavus kuşunun kanadı, kendisine düşmandır. Nice padişahlar vardır ki kuvvet ve azametleri helaklerine sebep olmuştur.

Kuyumcu; "Ben o ahuyum ki göbeğimin miskinden dolayı bu avcı, benim saf kanımı dökmüştür. Ah ben o sahra tilkisiyim ki postum için beni tuzağa düşürüp tuttular, başımı kestiler. Ah ben o filim ki dişimi elde etmek için filci benim kanımı döktü. Beni benden aşağı birisi için öldüren, kanımı döken; bilmiyor ki benim kanım uymaz! Bu gün bana ise yarın onadır. Böyle benim gibi bir adamın kanı nasıl zayi olur?

Duvar gerçi (günün ilk kısmında yere) uzun bir gölge düşürür; fakat o gölge, gölgeyi meydana getirene avdet eder.

Bu cihan dağdır, bizim yaptıklarımız ses. Seslerin aksi yine bizim semtimize gelir" dedi. Kuyumcu bu sözleri söyledi ve hemen toprak altına gitti.

O cariyecik de aşktan ve hastalıktan arındı, tertemiz oldu. Çünkü ölülerin aşkı ebedi değildir, çünkü ölü tekrar bize gelmez.

Diri aşk ruhta ve gözdedir. Her anda goncadan daha taze olur durur. O dirinin aşkını seç ki bakidir ve canına can katan şaraptan sana şakilik eder.

O 'nün aşkını seç ki bütün peygamberler, onun aşkı ile kuvvet ve kudret buldular, iş güç sahibi oldular. Sen "Bize o padişahın huzuruna Varmaya izin yoktur" deme. Kerim olan kişilere hiçbir iş güç değildir.

O adamın, hekimin eliyle öldürülmesi, ne ümit içindi ne korkudan dolayı. Allah'ın emri ve ilhamı gelmedikçe hekim onu padişahın hatırı için öldürmedi.

Hızır'ın o çocuğun boğazını kesmesindeki sırrı halkın avam kısmı anlayamaz.

Allah tarafından vahiy ve cevaba nail olan kişi her ne buyurursa o buyruk, doğrunun ta kendisidir. Can bağışlayan kişi öldürse de caizdir. O, naibdir eli tanrı elidir.

İsmail gibi onun önüne baş koy. Kılıcının önünde sevinerek gülerek can ver. Ki Ahmed'in pak canı, Ahad'la ebediyse senin canında ebede kadar sevinçli ve gülümser bir halde kalsın. Aşıklar, ferah kadehini, güzellerin elleri ile öldürdükleri vakit içerler.

Padişah o kanı şehvet uğruna dökmedi. Suizanda bulunma münakaşayı bırak. Sen onun hakkında kötü ve pis iş işledi deyip fena bir zanda bulundun. Su süzülüp durulunca, berrak bir hale gelince bu berraklıkta bulanıklık ve tortu kalır mı, süzülüş suda tortu bırakır mı?

Bu riyâzatlar, bu cefa çekmeler, ocağın posayı gümüşten çıkarması içindir. İyinin kötünün imtihanı, altının kaynayıp tortusunun üste çıkması içindir.

Eğer işi Allah ilhamı olmasaydı o, yırtıcı bir köpek olurdu, padişah olmazdı. Şehvetten de tertemizdi, hırstan da, nefis isteğinden de. Güzel bir iş yaptı, fakat zahiren kötü görünüyordu.

Hızır denizde gemiyi deldi ise de onun bu delişinde yüzlerce sağlamlık vardı. O kadar nur ve hünerle beraber Musa'nın vehmi, ondan mahcuptu; artık sen kanatsız uçmaya kalkışma. O, kırmızı güldür, sen ona kan deme. O, akıl sarhoşudur, sen ona deli adı takma. Onun muradı Müslüman kanı dökmek olsaydı kafirim, onun adını ağzıma alırsam! Arş kötü kişinin öğülmesinden titrer; suçlardan ve şüpheli şeylerden korunan kişi de kötü methedilince, metheden kişi hakkında fena bir zanna düşer.

O padişahı, hem de çok uyanık bir padişah. Has bir zattı, hem de tanrı hası. Bir kişiyi böyle bir padişah öldürürse onu, iyi bir bahta eriştirir. en iyi bir makama çeker yüceltir. Eğer onu kahretmede yine onun için bir fayda görmeseydi; o mutlak lütuf nasıl olurda kahretmeyi isterdi?

Çocuk hacamatçının neşterinden titrer durur, esirgeyen ana ise onun gamından sevinçlidir. Yarı can alır, yüz can bağışlar. Senin vehmine gelmeyen o şey yok mu? Onu verir. Sen kendince aklından bir kıyas yapmaktasın ama çok, pek çok uzaklara düşmüşsün; iyice bak!

İKİ ŞARABIN FARKI

Bir bakkal vardı, onun bir de dudusu vardı. Yeşil, güzel sesli ve söyler duduydu. Dükkanda dükkân bekçiliği yapar; bütün alış veriş edenlere hoş nükteler söyler, latifeler ederdi. İnsanlara hitap ederken insan gibi konuşurdu, dudusu gibi ötmeye de mahareti vardı.

Efendisi bir gün evine gitmişti. Dudu, dükkânı gözetliyordu. Ansızın fare tutmak için bir kedi, dükkâna sıçradı. Duducağız can korkusundan, dükkânın baş köşesinden atıldı, bir tarafa kaçtı; gülyâğı şişesini de döktü.

Sahibi evden çıkageldi. Tacircesine huzuru kalple dükkâna geçti oturdu. Bir de baktı ki dükkân yağ içinde, elbisesi yağa bulanmış. Dudunun başına bir vurdu; dudunun dili tutuldu, başı kel oldu. Dudu birkaç günceğiz sesini kesti, söylemedi.

Bakkal nedametden ah etmeye başladı. Sakalını yolmakta, eyvah, demektedir; nimet güneşim bulut altına girdi. O zaman keşke elim kırılısaydı; o güzel sözlünün başına nasıl oldu da vurdum?

Kuşu yine konuşsun diye yoksullara sadakalar vermektedir.

Üç gün üç gece sonra şaşkın ve meysus, ümitsiz bir halde dükkânda otururken, ve binlerce gussaya, gama eş olup; bu kuş acaba ne vakit konuşacak; diye düşünürken, Ansızın tas ve leğen dibi gibi tüysüz kafası ile bir Cevlâki geçiyordu. Dudu hemencecik dile gelip akıllılar gibi dervişe bağırdı:

"Ey kel, neden kellere karıştın; yoksa sen de şişeden gülyâğı mı döktün?" Onun bu kıyasından halk gülmeye başladı. Çünkü dudu, hırka sahibini kendisi gibi sanmıştı.

Temiz kişilerin işini kendinden kıyas tutma, gerçi yazıda (aslan manasına gelen) şiir, (süt manasına gelen) şiire benzer. Bütün alem bu sebepten yol azıttılar.

Allah Abdallarından az kişi agah oldu. Peygamberlerle beraberlik iddia ettiler (biz de onlar gibiyiz dediler); Velileri de kendileri gibi sandılar.

Dediler ki: "İşte biz de insanız, onlar da insan. Bizde uyumaya ve yemeğe bağlıyız, onlar da. "Onlar körlüklerinden aralarında uçsuz bucaksız bir fark olduğunu bilmediler. Her iki çeşit arı, bir yerden yedi. Fakat bundan zehir hasıl oldu, ondan bal. Her iki çeşit geyik otladı, su içti. Birinden fışkı zuhur etti, öbüründen halis misk. Her iki kamış da bir sulaktan su içti. Biri bomboş öbürü şekerle dopdolu.

Böyle yüzbinlerce birbirine benzer şeyler var, aralarında bulunan yetmiş yıllık farkı sen gör! Bu, yer; ondan pislik çıkar... o, yer; kamilen Allah nuru olur. Bu, yer; ondan tamamı ile hasislik ve haset zuhur eder... o, yer; ondan tamamı ile Tek Allah'ın nuru husule gelir. Bu temiz yerdir, o çorak ve pis yer. Bu temiz melektir o şeytan ve canavar!

Her iki sûretin birbirine benzemesi caizdir, acı su da, tatlı su da berraktır. Zevk sahibinden başka kim anlayabilir?

Onu bul! Tatlı su ile acı suyun farkını işte o anlar. (Zevk sahibi olmayan) sihri, mucize ile mukayese ederek her ikisinin de esası hiledir sanır.

Musa ile savaşıyan sihirbazlar, inatlarından ellerine onun asası gibi asa aldılar. Bu asa ile o asa arasında çok fark var, bu işle o işin arasında pek büyük bir yol var. Bu işin ardında Allah lâneti var, o işe karşılık da vade vefa olarak Allah rahmeti var. Kâfirler inatlaşmada maymun tabiatlıdırlar. Tabiat, içte, gönülde bir afettir.

İnsan ne yaparsa maymunda yapar; maymun her zaman insandan gördüğünü yapıp durur. O, "Bende onun gibi yaptım" sanır. O inatçı mahluk aradaki farkı nereden bilecek? Bu emirden dolayı yapar, o, inat ve savaş için.

İnatçı kişilerin başlarına toprak saç! O münafık, muvafıkla beraber, inat ve taklide uyup namaza durur; niyaz ve tazarru için değil.

Mü'minler; namazda, oruçta, hacda, zekatta münâfıkla kazanıp kaybetmektedirler. Müminler için nihayet kazanç vardır, münâfık da âhirette mat olma. İkisi de bir oyun başındaysa da birbirlerine nispetle aralarında ne kadar fark var; biri Merv'li öbürü Rey'li!

Her biri kendi makamına gider, her biri kendi adına uygun olarak yürür.

Onu mü'min diye çağırırlar, ruhu hoşlanır. Münâfık derlerse sertleşir, ateş kesilir. Onun adı zatı yüzünden sevgilidir. Bunun adının sevilmemesi, afetleri yüzünden, nifakla sıfatlanmış olan zatından dolayıdır.

Mim, vav, mim ve nün harflerinde b'ir yücelik yoktur. Mümin sözü ancak tarif içindir. Ona münafık dersen... o aşağılık ad, içini akrep gibi dağlar. Bu ad, Cehennemden ayrılmış ve kopmuş değilse niçin cehennem tadı var? O kötü adın çirkinliği harften değildir. O deniz suyunun acılığı kaptan değildir. Harf kaptır ondaki mana su gibidir. Mana denizi de "Ümmül-Kitap" yanında bulunan, kendisinde olan zattır.

Dünya da acı ve tatlı deniz var. Aralarında bir perde var ki birbirine taşmaz karışmazlar. Fakat şu var ki bu iki denizin her ikisi de bir asıldan akar. Bu ikisinden de geç, ta... onun aslına kadar yürü.

Kalp altınla halis altın ayarda belli olur. Kalpla halisi, mehenge vur:nadıkça tahmini olarak bilemezsin.

Allah kimin ruhuna mehenk korsa ancak o kişi, yakîni şüpheden ayırdedebilir.

Diri bir kişinin ağzına bir sıçrayıp girse o adam, onu dışarı çıkarıp attığı zaman rahatlar. Binlerce lokma arasında ağzına ufacık bir çöp girdi mi, diri kişinin hissi onu duyar sezer.

Dünya hissi, bu cihanın merdivenidir, din hissidesi göklerin merdiveni. Bu hissin sağlığını hekimden isteyiniz, o hissin sağlığını Habib'den (H.Muhammed'den). Bu hissin sağlığı, vücut sağlamlığındandır, o hissin sağlığı vücudu harap etmektedir. Can yolu, mutlaka cismi viran eder, onu yıktıktan sonra da yapar.

Ne mutludur ve ne kutludur o can ki mana aşkıyla evini, barkını, mülkünü, malını bağışlamıştır. Altın definesi için evi harap etmiştir; fakat o altın definesini elde ettikten sonra o evi daha mamur bir hale getirmiştir. Suyu kesmiş suyun aktığı yolu temizlemiş, ondan sonra arka içilecek su akıtılmıştır.

Deriyi yarmış,termeni çıkarmış... ondan sonra orada pepyeni bir deri bitmiştir. Kaleyi yıkıp kafirden almış, ondan sonra oraya yüzlerce burç ve hendek yapmıştır.

Hikmetinden sual edilmeyen Allah'ın işini kim anlayabilir, o işin hakikatine kim erişebilir? Bu söylediğim sözler, ancak anlatmak için söylenmiş zaruri sözlerdir. Gah böyle gösterir, gah bunun aksini.

Din işinin kühnünü anlamaya imkân yoktur. Ona ancak hayran olunur. Fakat din işinde hayrete düşen, arkasını ona çevirmiş ondan haberi olmayan bir hayran değil, sevgiliye dalmış, onun yüzünden sarhoş olmuş, kendisinden geçmiş bir hayrandır.

Birisinin yüzü sevgiliye karşıdır, öbürünün yüzü yine kendisine doğru. Her ikisinin yüzüne de bak. Her ikisinin yüzünü de hatırında tut. Hizmet dolayısıyla yüz tanırlan mümkündür. Zira nice insan suratlı şeytan vardır. Binaenaleyh her ele el vermek layık değildir.

Kuş tutan avcı, kuşu avlamak için ıslık çalar, ötme taklidi yapar. Aşağılık kişi dervişlerin sözlerini, bir selim kalpli kişiye afsun okumak, onu afsunlamak için çalar.

Erlerin huyu açıklık ve sıcaklıktır. Aşağılıkların işi hile ve utanmazlıktır. Dilenmek için yünden aslan yaparlar, (yol aslanlarının şekline bürünür, onlar gibi görünürler),

Ebû Museylim'e Ahmet lakabı verirler. Ebû Müseylim'in lakabı yalancı olarak kaldı, Muhammed'e de akıllar sahibi dendi. O hak şarabının mührü, şişenin kapağı; halis misktir. Adi şarabın mührü, şişesinin kapağı ise pis koku ve azaptır.

AHMED'E DOĞRU 1

Yahudiler içinde zalim, İsa düşmanı ve Hıristiyanları yakıp yandırır bir padişah vardı. İsa'nın devriyle, nöbet onundu. Musa'nın canı oydu, onun canı Musa. Şaşı padişah. Allah yolunda o iki Allah demsazını birbirinden ayırdı. Usta bir şaşıya "yürü, var, o şişeyi evden getir" dedi. Şaşı, "O iki şişeden hangisini getireyim? Açıkça söyle dedi. Usta dedi ki: "O iki şişe değildir. Yürü, şaşılığı bırak fazla görücü olma!" Şaşı, "Usta, beni paylama. Şişe iki" dedi. Usta dedi ki: "O iki şişenin birini kır!" Çırak birini kırınca ikisi de gözden kayboldu.

İnsan tarafgirlikten, hiddet ve şehvetten şaşı olur. Şişe birdi onun gözüne iki göründü. Şişeyi kırınca ne o şişe kaldı, ne öbürü. Hiddet ve şehvet insanı şaşı yapar; doğruluktan ayırır. Garez gelince hüner örtülür. Gönülden göze, yüzlerce perde iner. Kadı kalben rüşvet almaya karar verince zalimi, ağlayıp inleyen mazlumdan nasıl ayırt edebilir?

Padişah, yahudice kininden dolayı öyle bir şaşış oldu ki aman Ya Rabbi, aman! Musa dininin koruyucusuyum, arkasındayım diye yüz binlerce mazlum mü'min öldürttü.

Padişahın öyle yol vurucu, öyle hilekar bir veziri vardı ki hile ile suyu bile düğümlerdi. Dedi ki: "Hıristiyanlar, canlarını korurlar ve dinlerini padişahdan gizlerler. Onları az öldür, çünkü öldürmede fayda yok, Dinin kokusu çıkmaz; misk ve öd ağacı değil ki! Yüz tane kılıf içinde gizli sırdır. Dış sana malumdur ama içi aksine."

Padişah: "Peki söyle bakalım, ne yapalım; bu husta ne hile ve tezvirde bulunalım, çaresi ne? Ne yapalım ki dünya da ne açık dindar, ne gizli din tutar bir Hıristiyan kalmasın" dedi

Vezir dedi ki: "Bana gazab ederek hükmet, kulağımı elimi kestir; burnumu, dudağımı yarıdır! Ondan sonra beni dar ağacına götür. O esnada bir şefaatchi suçumun affını dilesin. Bu işi dört yol ağzı bir yerde, tellal pazarında yaptır. Ondan sonrada beni, huzurundan uzak bir şehre sür ki ben, onların arasına yüz türlü din kayıtsızlığı sokayım.

Bu halde diyeyim ki: ben gizli hıristiyanım; ey sır bilen Allah; sen benim gönlümü bilirsin Padişah, benim imanımlı anladı; taassuptan dolayı canıma kasedetti. Dinimi padişahdan saklamak, onun dininden görünmek istedim. Padişah, benim sırlarımdan bir koku sezdi. Sözlerim huzurunda kusurlu göründü.

✓ Dedi ki: "Sözlerin, içinde iğne olan ekmek gibidir.

Benim gönlümden senin gönlüne pencere var. Ben o pencereden halini gördüm, artık lafını dinleyemem." Eğer İsa'nın ruhâniyeti bana imdat etmeseydi o, yahudicesine beni parça parça ederdi .İsa için başımla oynar, canımı verir ve bunu canıma yüz binlerce minnet bilirim. İsa'dan canımı sakınmam, fakat onun din bilgisine iyiden iyiye vakıfım. O pak dinin cahiller arasında mahvolması, bana dokunmakta.

İsa'ya şükür olsun ki biz, bu hak dine yol gösterici olduk. Belimizi zünнарla bağladığımızdan beri Yahudi'den ve Yahudilikten kurtulduk. Ey halk; devir, İsa'nın devridir. Onun dininin sırlarını candan dinleyin!"

Vezir, bu hileyi, padişaha sayıp dökünce padişahın gönlünden endişeyi tamamıyla giderdi.

Padişah vezire, vezir ne dediyse yaptı.Halk, bu gizli ve hakikati meçhul hileden dolayı şaşırıp kaldı. Onu hristiyanların oturdukları tarafa sürdü.Vezir de ondan sonra halkı davete başladı.

HIRİSTİYANLARIN VEZİRİN HİLESİNE İNANMALARI

Yüz binlerce hristiyan, azar azar özün etrafına toplandı.O onlara gizlice İncil'in, zünнарın ve namazın sırrını anlatmaktaydı.Görünüşte din hükümlerini anlatıyordu; fakat bu anlatış, hakikatte onları avlamak için ısıklık ve tuzaktı.

Bunun için (gizli hileyi anlamak müşkül olduğundan) bazı Ezhab, Peygamber'den, azgın ve hilekar nefsin

hilesini sorarlar;

"Nefis, ibadetlere ve candan gelen ihlâsa gizli garrezlerden ne karıştırır?" derlerdi.

Peygamber'den ibadetin faziletini ve sevabını arayıp sormazlar;"Apaçık ayıp hangisidir?"diye kötü huyları sorarlardı. Gülü kerevizden fark edencesine kıldan kıla, zerreden zerreye nefis hilesini tanır, bilirlerdi. Ashab'ın kılı kırk yaranları, umumiyetle o vaiz ve beyana hayran olurlardı.

Hıristiyan'lar tamamı ile ona gönül verdiler. Zaten avamın taklidinin kuvveti ne olabilir ki? Kalplerinin içine onun muhabbetini ektiler, onu İsa'nın halifesi sandılar. O ise hakikatte tek gözlü melun Deccal'dı.

Ey Allah, feryadımıza yetiş; sen ne güzel yardımcısın! Ey Allah, yüz binlerce tuzak ve yem var, bizler de yemsiz kalmış halis kuşlar gibiyiz. Her an yeni bir tuzağa tutuluyoruz, istersek her birimiz, birer doğan ve simurk olalım.

Sen bizi her zaman tuzaktan kurtarmaktasın. Ey gani ve müstağni Allah, biz yine bir tuzağa doğru gitmekteyiz! Biz bu ambarda buğday biriktirmede, toplanan buğdayı yine kaybetmekteyiz. Biz, bu vahşi mahluklar topluluğu, düşünmüyoruz ki buğdayın noksanlaşması farenin hilesindendir. Fare, ambarımızı deldikçe, hilesinden ambar harap olmuştur. Ey can, önce farenin şerrini defet, sonra buğday biriktirmeye çalış, çabala!

O büyükler büyüğünün haberlerinden birini dinle: "Huzuru kalp olmadıkça namaz tamam olmaz." Eğer bizim ambarımızda hırsız bir fare yoksa kırk yıllık ibâdet buğdayı nerde? Her günlük azar azar sadıkane ibâdet taneleri niçin bu ambarımızda toplanmıyor?

Çakmak demirinden birçok ateş yıldızı sıçradı, o yanmış gönül, onları kabul edip çekti. Ama karanlıkta bir hırsız, gizlice kıvılcımlara parmak basmakta. Onları, felekte bir çırağ parlamasın diye, birer birer söndürmekte.

İnâyetlerin bizimle oldukça o bayağı hırsızlardan bize nice ve ne vakit korku olabilir? Bir adımda binlerce tuzak olsa, sen bizimle oldukça hiç gam yok! Her gece ten tuzağından ruhları kurtarmakta, tahtaları sökmektesin.

Ruhlar her gece bu kafesten kurtulurlar, ne kimsenin hakimi, ne de mahkumu olmayarak feragate ulaşırlar. Geceleyin zindan haberleri yoktur, sultana mensup davetliler, geceleyin devletten haberdar değildirler. Ne gam var, ne kar ve ne zarar düşüncesi. Ne bu filan kadının hayali, ne o filan erkeğin kuruntusu!

Ârîfin hali, uyanıkken de budur, Allah "Onlar uyku-
dadırlar" dedi. Bunu inkar etme. Onlar gece gündüz dünya
ahvalinden uykudadırlar; Rabbin elinde evirip çevirdiği
kalem gibidirler. Yazı esnasında eli görmeyen kimse, ka-
lemin hareketini kaleminden sanır. Allah ârîfin bu halinden
halka pek az bir miktarını gösterdi; halkı ise hisse mensup
uyku kapladı (gaflete dalıp arifi anlamadılar.) Onların canı
sırrına akıl almaz sahraya gitti. Ruhları da istirahatte, be-
denleri de. Sonra tekrar bir ısıklık onları tuzağa çeker, hep-
sini teklif kaydına düşürürsün.

Sabah vaktinin nuru baş kaldırıp feleğin altın gerkesi kanat çırpınca, Sabahı zuhura getiren, İsrail gibi, herkesi o diyardan suret alemine getirir; Yayılmış ruhları cisim yapar, her cismi de tekrar gebe bırakır. Can atlarını eğersiz kor; bu, "Uyku ölümün kardeşidir" sırrıdır.

Fakat gündüzün geri gelmeleri için ayaklarını uzun bir bağla bağlar. Ta ki o çayırdan, onu geri çeke ve otlaktan yine yük altına getire. Keski Ashab-ı Kehf gibi, yahut Nuh'un gemisi gibi bu ruhu koruyaydı. Da bu fikir, bu göz ve kulak; şu uyanıklık ve akıl tufanından kurtulaydı. Dünyada nice Ashab-ı Kehf vardır ki bu zamanda senin yanı başında ve önündedir. Mağara da, dost da onunla terennüm etmektir. Ne fayda, senin gözünde ve kulağında mühür var?

Halife, Leyla'ya dedi ki: "Sen o musun ki Mecnun, senin aşkından perişan oldu ve kendini kaybetti. Sen başka güzellerden güzel değilsin." Leyla, "Sus, çünkü sen mecnun değilsin" diye cevap verdi.

Uyanık olan daha ziyade uykudadır. Onun uyanıklığı uykusundan beterdir. Canımız hak uyanı olmazsa uyanıklık, bizim için iki dağ arasındaki boğaz ve geçit gibidir. Canın; her gün hayalin tekmesini yemeden, ziyandan, faydadan, elden çıkarma, kaybetme korkusundan. Ne temizliği kalır, letafeti, ne kuvveti, ne de göklere çıkacak yolu!

Uyumuş ona derler ki o, her hayalden ümitlenir, onunla konuşur; Uykuda Şeytan'ı Huri gibi görür, sonra şehvetle Şeytan'a erlik suyu döker. Nesil tohumunu çorağa dökünce uyanır, kendine gelir, hayalde ondan kaçır. O rüyadan elde ettiği baş ağrısı, beden pisliğidir. Ah o zahir-

de görünen, hakikatte görünmeyen, aslı olmayan hayalden!

Kuş havadadır, gölgesi yerde kuş gibi uçar görünür. Ahmağın biri, o gölgeyi avlamaya kalkışır, takati kalmayınca kadar koşar. O gölgenin havadaki kuşun aksi olduğundan; o gölgenin aslının nerde bulunduğundan haberi yok! Gölgeye doğru ok atar. Bu araştırma yüzünden okluk bomboş kalır.

Ömrünün okluğu boşaldı. Ömür gitti; gölge avı altında koşmada yandı eridi! Bir kişinin dadısı, tanrı gölgesi olursa onu gölgeden ve hayalden kurtarır. Allah'a kul olan, Allah gölgesidir. O bu alemde ölmüş, Allah ile dirilmiştir. Fırsatı kaçırmadan ve şüphe etmeksizin onun eteğine sarıl ki ahir zamanın sonundaki fitnelerden kurtulasın.

Allah gölgeyi nasıl uzattı (ayeti) evliyânın nakşidir. Çünkü veli , Allah güneşi nurunun delilidir. Bu yolda bu delil olmaksızın yürüme, Halil gibi "Ben batanları sevmem de"! Yürü, gölgeden bir güneş bul. Şah Şems-i Tebrizi'nin eteğine yapış! Bu düğün ve gelinin bulunduğu yerin yolunu bilmezsen Hak ziyâsı Hüsameddin'den sor!

Haset yolda gırtlığına sarılsa... bil ki İblis'in tuğyanı hasettir. Çünkü o, haset yüzünden Adem'den arlanır... Kutlulukla haset yüzünden savaşır. Yolda bundan daha güç geçit yoktur. Ne kutludur o kişi ki yoldaşı, haset değildir. Bu beden, haset evi olagelmıştır. Soy sop hasetten bulaşık bir hale düşer. Ten haset evidir ama Allah, o teni tertemiz etmiş, arıtmıştır.

"Evimi temizleyin" ayeti beden temizliğini bildirir. Bedenin tılsımı toprağa mensupsa da hakikatte nur define-sidir. Sen (hakikatte) teni olmayana hile ve haset edersen o hasetten gönül kararır. Allah erlerinin ayakları altına top-rak at!

O vezirciğin yaratılışı hasettendi, onun için abes ye-re kulağını, burnunu yele verdi! O ümitle ki haset iğnesin-den akan zehirle mahzunları ta canlarından zehirliye.

Hasetten burnunu koparan kişi, kendisini kulaksız ve burunsuz bırakır. Burun, odur ki bir koku alsın ve kokuda, koku alanı bir yüzün bulunduğu tarafa götürsün. Kim koku almazsa burunsuzdur, koku da ancak din kokusudur. Bir koku alıp onun şükrünü eda etmeyen kimse, küfranı nimet etmiş ve kendi burnunu mahveylemiştir. Hem şükret, hem şükredenlere kul ol. Onların huzurunda ölerek ebedi hayat kazan! Vezir gibi sermayeyi, yol vuruculuktan edinme. Allah kullarını namazdan menetme.

O kâfir vezir, din nasihatçisi olarak hile ile badem helvasına sarımsak karıştırmıştı!

Zevk sahibi olanlar onun sözünde acılık karışmış bir tat sezdiler. O, gazezle karışık latif sözler söylemekte, gül sulu şeker şerbetinin içine zehir dökmekteydi. Sözünün dış yüzü, yolda çevik ol, diyordu. Ardından da cana, gevşek ol demektedir.

Gümüşün dışı ak ve berraksa da el ve elbise on-dan katran gibi bir hale hale gelir. Ateş kıvılcımlarıyla kızıl çehreli görünürse de onun yaptığı işin sonundaki karanlığa bak! Yıldırım, bakışta saf bir nurdan ibaret görünür; (fakat)

göz nûrunu çalmak (gözü kamaştırmak) onun hassasıdır.

Vezirin sözleri, uyanık ve zevk sahibi olanlardan başkaları için bir boyun halkasıydı(onun sözlerini kabul etmişler,ona uymuşlardı).Vezir padişahdan altı ay ayrı kaldı, bu müddet zarfında İsa'ya uyanlara penan oldu. Halk umumiyetle dinini de, gönlünü de ona ısmarladı. Onun emir ve hükmü önünde herkes, can feda ediyordu.

Padişahla onun arasında haber gidip geliyordu. Padişah, ona gizlice vahitlerde bulunuyordu.

Nihâyet muradının hasıl olması, hristiyanların toprağını yele vermesi için. Padişah "Ey devletli vezirim, vakit geldi, kalbini gamdan tez kurtar" diye mektup yazdı. Vezir de "Padişahım; işte şimdiciik İsa dinine fitneler salma işindeyim" diye cevap verdi.

Hükümetleri zamanında, İsa kavminin on iki emri vardır.Her fırka bir emre tabiydi; kendi beyine tamah yüzünden kul olmuştu.Bu on iki emirler kavimleri, o kötü vezire bağlanmışlardı.Hepsi, onun sözüne itimad ediyordu, hepsi onun mesleğine uymuştu.O, öl, der demez her emir hemen o anda ölürdü.

Vezir, her emrin adına birer tomar düzdü. Her tomarın yazısı, başka bir olaydı.

Her birinin hükmü başka bir çeşittir. Bu baştan aşağıya kadar ona aykırıdır.Birinde riyâzat ve açlık yolunu tövbenin rüknü, Allah'a dönüşün şartı yapmış.

Birinde "Riyâzat faydasızdır, bu yolda cömertlikten başka kurtuluş yoktur" demişti.

Birinde demişti ki: "Senin açlık çekişin, mal verişin mabuduna şirk koşmadır. Gam ve rahat zamanında Allah'a dayanmak ve tamamıyla teslim olmaktan gayri hepsi hiledir, tuzaktır."

Öbüründe demişti ki: "Vacip olan hizmettir, yoksa tevekkül düşüncesi suçtan ibarettir."

Birinde; "Dindeki emir ve nehiyler, yapmak için değil, aczimizi bildirmek içindir. Ta ki onlardan aciz olduğumuzu görelim de Allah kudretini bilelim, anlayalım" demişti.

Öbüründe, "Kendi aczini görme, uyan, kendine gel; o aczi görüş, küfranı nimettir. Kendi kudretini gör ki bu kudret ondandır. Kudretini, nimeti bil ki, kudret odur" demişti.

Birinde demişti ki: "Bu ikisinden de geç, nazarına her ne sığarsa put olur!"

Öbüründe; "Bu mumu söndürme ki bu görüş, meclise mum mesabesindedir. Eğer nazardan ve hayalden geçersen gece yarısı visal mumunu söndürmüş olursun" demişti.

Birinde demişti ki: "Söndür, hiç korkma ki yüz binlerce karşılığını göresin. Çünkü nazar mumunu söndürmekle can mumu artar, kuvvet bulur. Sabrının yüzünden Leyla'n Mecnun olur! Kim, zahitliği yüzünden dünyayı

terk ederse dünya onun önüne çok, daha çok gelir!"

Başka birinde; "Hak sana ne verdiyse onu icat ederken tatlılaşmıştır, kolaylaştırmıştır. Onu güzelce al; kendini zahmete sokma" demişti.

Birinde demişti ki: "Kendine ait olanı terk et, çünkü tabiatının kabul ettiği, merduttur, kötüdür. Birbirine aykırı yollar, nefse kolaydır, herkese bir din, can olmuştur. Eğer Hakk'ın din işlerini kolaylaştırması, doğru bir yol olsaydı her yahudi ve mecûsi, Allah'ı duyar, anlardı" demişti.

Öbüründe demişti ki: "Kolay, odur ki gönlü hayatı ve canın gıdası ola. Tabiatın hoşlandığı her şey, vakti geçince, çorak yere ekilmiş tohum gibi mahsul vermez. Onun mahsulü, pişmanlıktan başka bir şey olmaz; onun kazancı, sahibine ziyandan başka bir şey getirmez. O zevk, sonunda da önünde olduğu gibi kolay ve hoş görünmez; nihayetle adı güç olur, güçlenmiş bir hale gelir.

Sen güçlendirilmişle, kolaylaştırılmışı, birbirinden ayırdet; bunun yüzünü de sonuna nazaran gör, onun yüzünü de sonuna nazaran. Bir tomarda da; "Bir üstad ara. Akıbeti görme hassasını nesepte (şunun bunun soyundan gelmiş olmakta ve bununla öğrenende) bulamazsın."

Her çeşit din sâlikleri üstad aramaksızın, peygamberlere tabi olmaksızın işlerin akıbetlerini gördüler, kendi akıllarınca netice hakkında istidlallerde bulundular da bu yüzden hata ve dalâlete düştüler. Akıbet, görme elle dokunmuş, örülmüş değildir. Böyle olsaydı dinlerde nasıl ayrılık olurdu?" demişti.

Bir tanesinde demişti ki: "Usta da sensin, çünkü us-tayı da sen tanırsın. Er ol erlerin maskarası olma; kendi başının çaresine bak sersemleşme."

Bir diğerine; "Bunların hepsi birdir. İki gören kimse şaşış adamcağızdır" demiş. Bir tomarda da; "Yüz, nasıl bir olur, bunu kim düşünür, meğer ki deli olsun! Bunların her biri, öbürünün zıddıdır. Gayrı zehirle şeker nice bir olur? Zehirden de şekerden de geçmedikçe vahdet bahçesinden nice koku alabilirsin? demişti.

O İsa dinine düşman olan vezir bu tarz da bu çeşitte on iki tomar yazdı.

İhtilaf; gidiş tarzındadır, yolun hakikatinde değil

O, İsa'nın bir renkte oluşundan koku alınamamıştı. O, İsa küpünün mizacından huy kapmamıştı.

Yüz renkli elbise, İsa'nın saf küpünden saba rüzgarı gibi sade ve latif bir hale gelir, tek bir renge boyanırdı. Birlikteki bu tek renklilik, insana usanç ve sıkıntı veren tek renklilik değildir.

Belki o tek renk deniz gibidir, ona dalanlar da balık gibi hayat ve neşe içindedirler. Karada gerçi binlerce renk var, ama balıkların kurulukla cengi var!

Misâl olarak söylenen balık kimdir, deniz nedir ki yüce ve ulu padişah, ona benzesin! Varlık âlemindeki yüz binlerce denizler ve balıklar, o ikram ve ihsan huzurunda secde ederler.

Nice ihsan yağmuru yağdı da deniz, inciler saçıcı bir hale geldi. Nice kerem güneşi nur saçtı da bulut ve deniz cömertlik öğrendi. Suyu ve toprağa zatının ışığı vurdu da o sebeple yeryüzü, tane ve tohum kabul eder oldu.

Toprak emindir; ona her ne ekersen ihanet görmek-sizin onun cinsini toplar, devşirirsin. Toprak bu eminliği o emindikten bulmuştur, çünkü adalet güneşi ona nur saçmış-tır.

İlk bahar, Hak fermanı getirmediğe, toprak sırrını nice açığa vurur? O, öyle bir cömert ve vericidir ki bu ha-berleri, bu eminliği ve bu doğruluğu bir cemada, kuru yer-yüzüne vermiştir. Fazıl ve ihsanı, kuru toprağı haberdar eder, kahr ve celali de akıllı insanları kör eyler.

Canda, gönülde o coşmaya takat yoktur. Kime söy-leyeyim? Cihanda bir tek kulak yok! Nerede bir kulak var-sa; onun yüzünden, göz oldu. Nerede bir taş varsa; onun lütfuyla yeşim taşına döndü.

Kimyayı meydana getiren o dur, kimya ne oluyor ki? Mucize bağışlayıcıdır, simya ne oluyor ki? Benim bu öğü-şüm, ögmeyi terk etmenin ta kendisidir; çünkü bu öğüş, varlık delilidir, varlık ise hatadır. Onun varlığına karşı yok olmak gerektir. Onun huzurunda varlık nedir? Manasız bir şeyden ibarettir! Varlık kör olsaydı... Ondan erirdi, güne-şin hararetini tanır, anlardı. Bu zahiri vücudun Allah'ın varlığıyla var olduğunu bilmemesi körlüğüne delildir.

Padişah gibi vezir de çahil ve gafildi. Varlığı vacip olan Kadim Allah ile pençeleşiyordu. Öyle kudretli bir Allah ile pençeleşiyordu ki bir anda yoktan bu gibi yüz

tanmesini var eder.

Senin gözüne kendini görmek hassasını verince nazarında alem gibi yüzlerce alem meydana getirir. Her ne kadar dünya senin yanında azametli ve nihayetsizse de bil ki kudrete karşı bir zerre bile değildir. Zaten bu alem sizin canlarınızın hapishanesidir; uyanın, o tarafa gidin! Zira o taraf sizin sahranız, mesire yerinizdir.

Bu âlemin hududu vardır, o alem ise esasen hadsizdir. Nakış ve suret, o manaya settir, maniadır.

Firavun'un yüz binlerce mızrağını tek bir Musa'nın bir tanecik asası ile kırdı. Yüz binlerce Calinus'un yüz binlerce hekimlik hünerleri vardı; İsa'nın ve nefesinin yanında batıl oldu. Yüz binlerce şiir defterleri vardı, bir tek Ümmi'nin kitabına karşı ayıp ve ar haline geldi.

Aşağılık olmayan kişi böyle galip Allah huzurunda niçin ölmesin. Çok dağ gibi gönüller kopardı. Kurnaz kuşu, iki ayağından asakoydu. Akıl ve zekada kemale ermekle Allah'a varılmaz. Padişahın fazıl ve ihsanı aczini bilen kişiden başkasını kabul etmez.

Hey gidi hey... Çok köşe, bucak kazıcı ve hazine doldurucular; o kurup duran kişiye, o öküze (vezire) mas-kara oldular. Öküz kimdir ki sen onun maskarası olasın.

Bir kadını, kötü işten yüzü sararınca, utanınca Allah, onu çarpıp Zühre yıldızı yaptı. Bir kadını Zühre yapmak çarpma oldu da balçık haline geliş, çarpılma değil midir? Be inatçı!!! Ruh seni en yüksek göklere çıkarırken sen en aşağılıklara, su ve çamura doğru gittin. Akıllarını

bile imrendiği öyle bir varlığı, bu alçaklık yüzünden değiş-
tin. Şimdi bak, bu senin kendini çarpman nasıl? O çarpıl-
ma yanında bu, gayet aşağı. Himmet atını yıldız cihetine
sürdün, nücum ilmi ile uğraştın da secde edilmiş Adem'i
tanımadın!

Ey hayırsız evlât! Nihâyet sen Ademoğlusun, ne
vakte dek alçaklığı şeref sayarsın. Niceye dek "ben alemi
zaptedeyim, bu cihanı kendi varlığımla doldurayım" der-
sin? Dünyayı baştan başa kar kaplasa güneşin harareti, bir
görünüşte onu eritir.

O vezirin vebalini de, daha onun gibi yüz binlercesi-
nin vebalini de Allah bir kıvılcımla yok eder. O, aslı ol-
mayan hayelleri, tamamı ile hikmet yapar; o, zehirli suyu
şerbet haline getirir. O zan ve şüphe doğuran sözleri, haki-
kat ve yakîn haline getirir. Kin ve adavet sebeplerinden
dostluk ve muhabbet belirtir.

İbrahim'i ateş içinde besler; korkuyu, ruhun emniyeti
ve selameti yapar. Onun sebep yakıcılığına hayranım. O-
nun hayallerinde Sofestal gibiyim.

O vezir kendince başka bir hile kurdu. Vaiz ve na-
sihati bırakıp halvete girdi. Müritleri yakıp yandırdı. Tam
kırk elli gün halvette kaldı. Halk onun iştihakından, hal ve
tavrı ile sözünden, sohbetinden uzak düştükleri için deli
oldular. Onlar yalvarıp sızlanıyorlardı, vezir ise halvette
riyâzattan iki büklüm olmuştu.

Hepsi birden "Biz sensiz kötü bir hale düştük, karı-
şıklık içindeyiz, değneğini yeden birisi olmadıkça körün
ahvali ne olur? İneyet et. Allah için olsun, bundan ziyade

bizi kendinden ayırma! Bizler çocuk gibiyiz, sen bize da-
dısın; sen bizim üzerimize o gölgeyi döse" demişlerdi.

Vezir dedi ki: "Ruhum dostlardan uzak değildir. Fa-
kat dışarı çıkmaya izin yok. Emirler rica ve şefaate, mürit-
ler dil uzatmaya başladılar:"Ey kerem sahibi! Bu ne kötü
talih ki sensiz gönülden de yetim kalmışsındır, dinden de.
Sen bahaneler ediyorsun, biz ise dertle yürek yangınlığı-
ndan soğuk soğuk ah edip duruyoruz. Biz senin sohbetine
alışmışız. Biz senin hikmet sütünüle beslenmişiz. Allah
aşkına bize bu cefayı yapma; lütfen bu günü yarına bırak-
ma! Gönlün razı olur mu, aşıkların, akıbet istifadesiz kal-
sınlar? Hepsi de karadaki balık gibi çırpınıyorlar. Suyu aç
ırmağım bendini yık! Ey zamanede naziri olmayan zat!
Allah aşkına halkın imdadına yetiş!"

Vezir dedi ki: "Dikkat ediniz, ey dedikodu düşkün-
leri! Dilden çıkan ve kulakla duyulan zahiri vaizleri ara-
yanlar! Bu aşağılık duygu kulağına pamuk tıkayın, ten gö-
zünden duygu başını çözün! O gizli kulağın pamuğu, baş
kulağıdır, bu kulak sağır olmadıkça o can kulağı sağırdır.
Hissiz, kulaksız, fikirsiz olur ki "İrcii Allah'ına geri dön"
hitabını işitesiniz.

Sen uyanıklık dedikodusunda oldukça uyku sohbe-
tinden nasıl olur da bir koku alabilirsin! Bizim sözümüz
işimiz, hâricte yürümektedir. Batını yürümek ise gökler
üzerinde olur.

Cisim kuruluşu (bu âlemi) gördü, çünkü kuruluktan
(bu alemde) doğdu; can İsa'sı ayağını denize attı. Kuru
cismen yürümesi, kuruya düştü, ama canın yürümesine ge-
lince: Ayağını denizin ta ortasına bastı. Ömür kuruluk

lince: Ayağını denizin ta ortasına bastı. Ömür kuruluk yolunda; gah dağ, gah deniz, gah ova aşarak geçip gittikten sonra...

Abıhayatı, nerede bulacaksın; deniz dalgalarını nerede yaracaksın? Kara dalgası, bizim kuruntularımız, anlayışımız ve fikrimizdir. Deniz dalgası ise kendinden geçiş, sarhoşluk ve yokluktur.

Sen bu sarhoşlukta oldukça o sarhoşluktan uzaksın. Bundan sarhoş oldukça o kadehten nefret eder durursun. Zahir dedikodusu toz gibidir. Kulak gibi bir müddet dinlemeyi adet edin!"

Hepsi birden dediler ki: "Ey bahane arayan hakim bu cefayı bize reva görme! Hayvana takati derecesinde yük yüklet. Zayıflara iktidarları nispetinde iş havale et!

Her kuşun yiyeceği lokma, kendine göredir. Nasıl olur da her kuş bir inciri(bütün olarak) yutabilir? Çocuğa süt yerine ekmek verirsen zavallı yavruyu öldü bil! Ondan sonra dişleri çıkınca kendi kendine onun içi ekmek ister.

Henüz kanadı çıkmayan kuş uçmaya kalkışırsa her yırtıcı kedinin lokması olur. Ama kanatlanınca o kendisinden teklifsizce, iyi ve kötü ıslık olmaksızın uçar.

Senin sözün Şeytan'ı susturur, senin lütuf ve keremin, bizim kulağımıza akıl ve fehim verir. Söyleyen, sen olunca kulağımız, tamam akıldan ibarettir.

Madem ki deniz sensin, kurumuz da denizdir! Ey (sekizinci gökteki) Simak burcundan (denizin dibindeki)

balığa kadar her şey kendisinden nurlanmış olan! Seninle olunca yer, bize gökten daha iyidir. Sensiz, biz göğün ta üstünde bile karanlık içindeyiz.

Ey ay! Gayrı bu felek, nedir ki seninle mukayese edilebilsin? Göklerin sureta yüksekliği var. Mana yüzünden yükseklik temiz ruhundur. Sureta yükseklik, cisimlerindir, fakat mana huzurunda cisimler, isimlerden ibârettir.

Vezir dedi ki: "Delillerinizi kısa kesiniz; nasihatimi can ve gönülden dinleyiniz. Emin isem, emin adam ittiham edilmez göğ'e ver desem bilele eğer ben mahzı kemâl isem kemali inkar nedir? Değilsen bu zahmet bu eziyet ne oluyor? Ben bu halvetten çıkmayacağım çünkü, kalp ahvali ile meşgulüm."

Hepsi birden dediler ki: "Ey vezir, inkâr etmiyoruz, bizim sözümüz ağyarın sözü gibi değildir. Ayrılığından göz yaşlarımız akmakta, canımızın ta içinden ahu vahlar coşmakta!"

Çocuk dadı ile kavga etmez. Gerçi ne kötüyü bilir ne iyiyi... Fakat boyuna ağlar durur! Biz cenk gibiyiz sen mızrak vurmaktasın; inleme bizden değil, sen inliyorsun!

Biz ney gibiyiz bizdeki nağme senden. Kazanıp kaybetmede satranç oyunu gibiyiz; ey huyları güzel! Bizim kazanıp kaybetmemiz sendendir.

Ey bizim canımıza can olan! Biz kim oluyoruz ki seninle ortada olalım, görünelim! Biz yokuz. Varlıklarımız, fani sûretle gösteren Vücut-u Mutlak olan sensin.

Biz umûmiyetle aslanlarız ama bayrak üstüne resmedilmiş aslanlar! Onların zaman zaman hareketleri, hamleleri rüzgardandır. Hareketimiz de, varlığımız da senin vergindir. Varlığımız umumiyetle senin icadındır. Yoksa varlık lezzetini gösterdin.

Yok olanı kendine aşık eylemiştin! O İn'am ve ih-sanın lezzetini... mezeyi, şarabı ve kadehi esirgeme. Esir-gersen kim arayıp tarayabilir? Nakış nakkaşla nasıl müca-dele eder? Bize bizim efendimize bakma; kendi ikramına, kendi cömertliğine baki

Biz yoktuk, mücadelemiz de yoktu. Senin lütfün bizim söylenmemiş sırlarımızı da işitiyordu. Nakış, nakkaşın ve kaleminin huzurunda ama karnındaki çocuk gibi aciz ve eli bağlıdır.

Kudret huzurunda bütün alem mahlukları, iğne önünde gergef gibi acizdir. Kudret gergefe bazen şeytan resmi, bazen insan resmi işler; gah neşe, gah keder nakşeder. Gergefin eli yok ki onu def için kımıldatsın; dili yok ki fayda, zarar hususunda ses çıkarsın.

Sen beytin tefsirini Kur'an dan oku Allah "Attığın zaman sen atmadın" dedi. Biz bir ok atarsak, atış, bizden değildir. Biz yayız, o yayla ok atan Allah'tır. Bu "cebir" değil, cebbarlığın manasıdır. Cebbarlığı anış da, ancak Allah'a tazarru ve niyaz içindir.

Bizim figanımız muztar ve kudretsiz olduğumuzun delilidir. Yaptığımızdan utanmamız da elimizde ihtiyar olduğuna delildir. Yapıp yapmamada ihtiyarımız varsa utan-

ma ne? Bu açıklanma, bu utanış, bu teeddüp ne? Hocaların şakirtleri terbiye etmesi niçin; fikir, neden tedbirlerden tedbirlere dönüyor?

Eğer sen "O, cebirden gafildir. Hakk'a mensup olan ay, bulutta yüzünü gizliyor" dersen. Buna hoş bir cevap var; dinlersen küfürden geçer dini tasdik eder, bana tabi olursun: Hasret ve figan, hastalık zamanındadır.

Hastalık zamanı tamamı ile uyanıklık zamanıdır. Hasta olduğun zaman günahından istiğfar eder durursun. Sana günahın çirkinliği görünür; iyileşince yola geleyim diye niyet edersin. Bundan sonra kulluktan başka bir iş ihtiyar etmeyeyim diye ahdeylersin.

Şu halde bu yakînen anlaşıldı ki hastalık sana akıllılık bahşediyor. Ey asılı arayan kimse! Şu aslı bil ki kimde dert varsa o, koku almış, dermana ermiştir. Kim daha ziyade uyanıksa o daha ziyade dertlidir. Kim işi daha iyi anlamışsa onun benzi daha sarıdır.

Hakk'ın cebrinden agah isen feryân nerede? Cebbarlık zincirini görüşün hani? Zincire bağlanan nasıl olur da neşelenir? Hapiste esir olan nasıl hürlük eder? Eğer ayağını bağladıklarını, başına padişah çavuşlarının dikildiğini görüyorsan... Gayri sende acizlere çavuşluk etme. Çünkü bu vazife acizlerin huyu ve tabiatı değildir. Madem ki görmüyorsun; Allah'ın cebrinden bahsetme! Görüyorsan hangi gördüğünün nişanesi?

Hangi bir işe meylin varsa o işte kendi kudretini apaçık görür durursun; hangi işe meylin ye isteğin yoksa... Bu Allah'tandır diye kendini Cebri yaparsın! Peygamberler,

dünya işinde Cebridirler, kâfirler de âhiret işinde. Peygamberlerin, âhiret işinde ihtiyarları vardır, cahillerin de dünya işinde.

Zira her kuş, kendi cinsinin bulunduğu yere gider, İşte şu tomar ve onda Mesih'in hükümleri... Bunu ümmete tasih bir tarzda oku!" dedi.

O, her emire ayrı olarak şunu söyledi: "Allah dininde senden başka naib yoktur! "Her birini ayrı ayrı ağırladı. Ona ne söyledi ise buna da onu söyledi. Her birine bir tomar verdi, her tomar öbürünün zıddını ifade ediyordu. O tomarların metni "Ya" harfinden "Elif" harfine kadar olan harflerin şekilleri gibi birbirine aykırıdır. Bu tomarın hükmü, öbürünün zıddıydı, bu zıt diyeti bundan önce bildirdik.

Ondan sonra daha kırk gün kapısını kapadı. Kendisini öldürüp varlığından kurtuldu. Halk onun ölümünü haber alınca kabrinin üstü kıyamet yerine döndü. Bir hayli halk onun yası ile saçlarını yolarak, elbiselerini yırtarak mezarı üstüne yığıldı.

Arap'tan, Türk'ten, Rum'dan, Kürt'ten oraya toplananların sayısını da ancak Allah bilir. Mezarın toprağını başlarına serptiler. Onun derdini yerinde ve dertlerine derman gördüler. Bir ay ahali, mezarı üstünde gözlerinden kanlı yaşlara yol verdiler. Onun ayrılığı derdinden padişahlar da, büyükler de, küçükler de ah u figan ediyorlardı.

Bir ay sonra halk dedi ki: "Ey ulular! Siz beylerden o vezirin makamına oturacak kimdir. Ki biz o zatı, vezirin yerine imam ve mukteda tanıyalım. Elimizi de, eteğimizi

de onun eline teslim edelim.

Madem ki güneş battı ve bizim gönlümüzü dağladı, onun yerine çırağı yakmaktan başka çaremiz yok. Sevgili, göz önünden kaybordu mu, onun visalinden mahrum kaldık mı, yerine birisinin vekil olması, birisinin bize yadigar kalması gerekir. Gül mevsimi geçip gülsen harap olunca gül kokusunu nereden alalım? Gül suyundan!

Ulu Allah açıkça meydan da olmadığından, bu peygamberler Hakk'ın vekilleridir. Hayır yanlış söyledim. Vekil ile vekil edeni iki sanırsan (bu) hatadır, iyi bir şey değil. Sen surete taptıkça ikidir. Suretten kurtulana göre ise birdir. Bir adam, gözün nuruna bakarsa iki gözün nuru, birbirinden ayırdedilemez.

Bir yerde on tane çırağ bulundurulursa görünüşte her biri, öbüründen ayrıdır. Nuruna yüz çevirirsen şüphesiz ki birinin nurunu öbürlerinden ayırt etmeye imkan yoktur.

Yüz tane elma, yüz tane de ayva saysan her biri ayrı ayrıdır. Onları sıkarsan yüz kalmaz hepsi bir olur. Manalar da taksim ve sayı yoktur, ayırma birleştirme olamaz. Dostun, dostlarla birliği hoştur. Mana ayağını tut (ona yönel), suret serkeştir. Serkeş sureti, eritip mahveyle ki onun altın da define gibi olan vahdeti göresin. Eğer sen eritmezsen onun (Allah'ın) inayetleri, esasen onu eritir.

Ey gönlüm kulu olan Allah! O hem gönüllere kendini gösterir, hem dervişin hırkasını diker. Hepimiz yayılmıştık ve bir. Orada başsız ve ayaksızdık; Güneş gibi bir cevherdik, düğümsüz ve saftık... su gibi. O güzel ve latif nur sûrete gelince kale burçlarının gölgesi gibi sayı meydana çıktı. Mancınıkla burçları yıkın ki bu bölüğün

arasından ayrılık kalsın.

Mutlaka ben bunu açar, anlatırdım, fakat bir fikir bile sürçmesin, (bundan) korkarım. Nükteler keskin bir çelik kılıç gibidir. Eğer kalkanın yoksa gerisin geriye kaç! Kalkansız bu elmasın karşısına gelme. Çünkü kılıca kesmekten utanç gelmez. Ben bu sebepten kılıcı kına koydum; Ters okuyan birisi, aykırı mana vermesin.

Hikâyeyi tamamlamaya, doğrular topluluğunun ve fakarlığından bahse geldik: O reisin ölümünden sonra kalktılar, yerine bir vekil istediler.

O emirlerin birisi öne düşüp o vefalı kavmin yanına gitti. Dedi ki: "İşte o zatın vekili; zamanede İsa ha..ifesi benim. İşte tomar, ondan sonra vekilliğin bana ait olduğuna dair burhanımdır."

Öbür emirde pusudan çıkageldi. Hilâfet hususunda onun davası da bunun davası gibiydi. O da koltuğundan bir tomar çıkardı, gösterdi. Her ikisinin de Yahudi kızgınlığı başladı.

Diğer emirler de bir bir katar olup (birbirlerinin ardınca davaya kalkışıp keskin kılıçlar çektiler.) Her birinin elinde bir kılıç ve bir tomar vardı; sarhoş filler gibi birbirlerine düştüler.

Yüz binlerce Hıristiyan öldü, bu sûretle kesik başlardan tepe oldu. Sağdan soldan sel gibi kanlar aktı. Hava ya dağlarcasına tozlar kalktı. O vezirin ektiği fitne tohumları, onların başlarına afet kesilmişti.

Cevizler kırıldı; içi sağlam olan, kırıldıktan sonra

temiz ve latif ruha malik oldu. Ancak ten nakşına ait olan öldürmek, nar ve elmayı kırmak, kesmek gibidir. Tatlı olan nardenk şerbeti olur, çürümüş olanın ise bir sestten başka bir şeyi kalmaz. Esasen manası olan meydana çıkar; çürümüş olan rüsvay olur, gider.

Ey sûrete tapan! Türrü, manayı elde etmeye çalış! Çünkü mana suret tenine kanattır. Mana ehliyle düş, kalk ki hem ata ve ihsan elde edesin, hem de feta olasın. Bu cisimde manasız can; hilafsız, kılıf içinde tahta kılıç gibidir. Kılıfta bulundukça kıymetlidir. Çıkınca yakmaya yarar bir alet olur. Tahta kılıcı muharebeye götürme, ah-ü figane düşmemek için önce bir kere kontrol et; Eğer tahta ise, yürü... başkasını ara; eğer elmassa sevinerek ileri gel!

Elmas kılıç, velilerin silah deposundandır. Onları görmek size kimyadır. Bütün bilenler, ancak ve ancak bunu böyle demişlerdir: bilen alemlere rahmettir. Nar alıyorsan gülen (çatlak) narı al ki onun gülmesi, sana tanesi olduğunu haber versin. O ne mübârek gülmedir ki can kutusundaki inci gibi, ağızdan gönlü gösterir.

Mübârek olmayan gülme, lanetin gülmesidir: Ağzını açınca kalbinin karanlığını gösterir. Gülen nar bahçeyi güldürür. Erler sohbeti de seni erlerden eder. Katı taş ve mermer bile olsan, gönül sahibine erişirsen cevher olursun. Temizlerin muhabbetini ta... canının içine dik. Gönlü hoş olanların muhabbetinden başka muhabbete gönül verme.

Ümitsizlik diyarına gitme, ümitler var. Karanlığa varma güneşler var. Gönül seni gönül ehlinin diyarına; ten, seni su ve çamur hapsine çeker. Agah ol, bir gönüldeşten

gönül gıdasını al... onunla gönlünü gıdalandır. Yürü, ikbali bir ikbal sahibinden öğren!!!

İncil'de Mustafa'nın, o Peygamberler başının, o sefa denizinin adı vardı. Sıfatları, şekli, savaşı, oruç tutuşu ve yiyeşi anılmıştı. Hristiyan taifesi, o da, o hitaba geldikleri zaman sevap için. Yüce adı öperler; latif vasfa yüz sürerlerdi.

Bu söylediğimiz fitne esnasında o taife, fitneden, kargaşalıktan emindiler. Onlar, o emirlerin ve vezirin şerhlerinden emin olup Ahmed adının sığınağında korunmuşlardı. Onların nesli de çoğaldı. Ahmed'in nuru, bunlara yardım etti, yar oldu.

Hristiyanlardan AHMED adını hor tutan diğer fırka, fitnelerden ve o tedbiri de şom, fitnessi de şom vezir yüzünden hor ve kıymetsiz bir hale geldi. Manaları ters, sözleri aykırı tomarlara uymalarından dolayı dinleri de müşevveş bir hale geldi, hükümleri de!

Ahmed'in adı böyle yardım ederse acaba nûru nasıl korur? Ahmed adı sağlam bir kapı olunca o emin ruhun zatı ne olur?

Vezirin belası yüzünden yoldan çıkmış olan o nâsihat kabul etmez padişahın sonra.

AHMED'E DOĞRU 2

İsa dinini mahvetmek için aynı Yahudinin neslinden diğer bir padişah meydana çıktı. Bu diğer padişahın meydana çıkışını haber almak istersen "Vessemai zatülburüc"

süresini oku.

Birinci padişahdan doğan kötüye adeta bu padişahta ayak uydurdu.

Bil ki o, çeşit sitem ve zulümlerden bu, ne yaparsa Allah, günahını artıksız, eksiksiz ilk zalimden sorar.

Kim fena bir âdet koyarsa ona her an lanet gider durur. İyiler gittiler, güzel usul ve adetleri kaldı; kötü adamlardan da zulümler ve lanetler. Kıyamete kadar o kötülerin cinsinden kim vücuda gelse yüzü o kötülügedir.

Bu tatlı suyla tuzlu su; damar damardır. Halk arasında sür üfürölünceye dek birbirine karışmadan böylece gider durur. İyilere tatlı su miras kaldı. O ne mirastır? "Evrensel kitap" mirası.

Dikkat edersen taliplerin dileği Peygamberlik cevherinin şuleleridir, o şuleleri dilerler. Şuleler mücevherlere tabi olarak parıldar ve dönerler. Şule, nereden çıkıyorsa, madeni nerede ise oraya gider.

Güneş, bir burçtan bir burca gidip durduğundan pencereye vuran ziyası da evin etrafında döner dolaşır. Kimin bir yıldızla alâka ve merbutiyeti varsa o, kendi yıldızı ile döner, dolaşır, o yıldızın tesiri altındadır.

Talihli Zühre ise şevki, çalıp çağırmayı, aşkı diler, onlara adamakıllı meyli vardır.

Kan dökücü huylu Mirrih'e mensup ise cenk, bühthan ve düşmanlık arar.

Yıldızların ardında yıldızlar vardır ki onlarda ihtirak ve nahis olmaz. Onlar bu yedi kat gökten başka diğer göklerde seyir ve hareket ederler. Birbirlerine bitişik ve birbirlerinden ayrı olmayan bu yıldızlar, Allah nurlarının ışığında dururlar. Her kimin talihi o yıldızlardan olursa o kimenin zatı, kafirleri taşılayıp yakar.

Onun hışmı, bazen galip gelen, bazen mağlup olan ve tesiri böylece değişerek yürüyen Mirrih'in hışmına benzemez.

Galip nur, noksandan ve karanlıktan emindir. Allah nurunun iki parmağı arasındadır. O nuru canlara Hakk saçtı. Devletliler, onunla eteklerini doldurmuşlardır. O nur saçışını bulan yüzünü Allah'ın gayrısından çevirmiştir. Kimin aşk eteği yoksa o nur saçışından nasipsiz kalmıştır. Cüzülerin yüzü, külle doğrudur. Bülbüllerin aşkı güledir.

Öksüzün rengini dışından, insanın rengini, sarı, kırmızı... her neyse içinde ara. İyi renkler temizlik küpünden hasıl olur.

Çirkinlerin rengi ise, kirli kara sudan meydana gelir. O latif rengin adı "Sıbgatullah-Allah boyası" dır. Bu kirli rengin kokusu ise... Allah lanetidir. Denizden olan, yine denize gider; nereden gelmişse, yine oraya varır.

Dağ başından, hızlı hızlı akan seller; bizim tenimizden de aşkla karışık olarak akıp giden can, aslına gidip kavuşur.

O köpek Yahudi, bak, ne tedbirde bulundu? Ateşin

yanına bir put dikti. "Kim bu puta taparsa kurtulur. Secde etmeyen, ateşin tam ortasına oturur" dedi.O, nefis putunun cezasını vermeyince nefis putundan, başka bir put doğdu.Putların hası nefsinizin putudur. Çünkü o put yılan, bu put ejderhadır.

Nefis; demir ve taştan yapılan çakmaktır, put kıvılcımdır. O kıvılcım su ile söner. Fakat taş ve demir, (çakmak), su ile söner mi? Ademoğlunda, bu ikisi oldukça ne vakit ve nasıl emin olur? Taş ve demir, ateşi içlerinde tutarlar, su onların ateşine işlemez, tesir edemez.Irmak suyundan harici ateş söner. Fakat taş ve demirin içine su nasıl girer?

Küpün ve testinin suyu fanidir. Lakin pınarın suyu daima taze ve bakidir.

Ateş ve dumanın asli demir ve taştır. Hristiyan ve Yahudi küfrü, ikisinin fer'idir.

Put bir testide gizli kara sudur. Nefsi, muhakkak olarak o kara suyun pınarı bil.O yontulmuş put, kara sel gibidir. Put yapan nefis, anayolda bir pınardır.Bir taş parçası yüz testiyi kırar ama pınar suyu durmadan kaynar.

Put kırmak kolay, gayet kolaydır. Fakat nefsi kolay görmek cahilliktir.

Ey oğul, nefsin misal ve suretini istersen yedi kapılı cehennemin kıssasını oku.Nefsin her anda bir hilesi var, her hilesinde yüzlerce Firavun, Firavun'a uyanlarla boğulmuş. Musa'nın Allah'ına ve Musa'ya kaç; Firavunluk ederek iman suyunu dökme! Ahad ve Ahmed'e yapış, ey

kardeş, ten Ebû Cehil'inden kurtul.

O Yahudi, bir kadını çocuğu ile putun önüne getirdi, ateş yalınlanmıştı. Çocuğu anasından alıp ateşe attı. Kadın korkup gönlünü imandan ayırdı. Kadın put önünde secde etmek isteyince çocuk ateş içinde "ben ölmedim" diye haykırdı.

"Ana gel. Gerçi zahirde ateş içinde isem de ben burada iyiyim, hoşum. Bu ateş; perde olarak zahirde bir göz-bağıdır. Fakat hakikatte mana yakasından baş çıkartmış, zuhur etmiş bir rahmettir. Ana gel, Allah'ın buhranını gör ki bu suretle Hak hastalarının zevk ve işaretini göresin.

Ana hakikatte ateş olan, fakat zahiren suya benzeyen bir alemden çık, bu ateşe gir de ateşe benzeyen suyu gör. Ateşe gir de ateş içinde gül ve yasemin bulan İbrahim'in sırlarını gör. Senden doğarken ölümü görüyordum, senden ayrılmaktan çok pek korkuyordum. Halbuki senden doğunca havası hoş, rengi güzel bir aleme gelip dar bir zindandan kurtuldum. Şimdi şu ateş içindeki sükûn ve rahatı bulunca dünyayı ana rahmi gibi görmeye başladım.

Bu ateş içinde bir alem gördüm ki her zerresinde bir İsa nefesi var. Şekli yok kendisi var bir cihan... O zahiren var olan dünya ise sebatsız şekilden ibaret.

Ana, analık hakkı için gel, gir... bu ateşin ateşlik hassası yok. Ana, gel, gir... tam talih ve devlet zamanı. Ana, gel, gir... devleti elinden kaçıрма.

O köpeğin kudretini gördün. Gel de bir de Allah'ın lütuf ve kudretini gör. Ben sana acıdığımдан ayağını çekiyorum, yoksa neşemden zaten seni kayıracak halde deği-

lim. İçeri gel, başkalarını da çağır ki padişah ateş içinde sofraya kurmuştur.

Ey Müslümanlar, hepiniz ateşe girin; din lezzetinden başka her şey azaptan ibarettir.

Ey ahâli, hepiniz yüzlerce baharı olan bu nasibe pervane gibi gelin, atılın!" diye bağırdı.

O, cemaat ortasında böylece bağırmakta; halk, sesinden heybet içinde kalmaktaydı.

Bunun üzerine kadın, erkek kendilerini, ihtiyarsız, ateşe atmaya başladılar. Hem de memur olmaksızın, kimse kendilerine cebretmeksizin. Yalnız dost aşkı ile. Çünkü sevgili, her acıya lezzet verir.

Nihâyet öyle oldu ki hademe, halkı "ateşe atılmanız" diye menetmeye başladı.

O Yahudi'nin yüzü kara ve mahcup bir hale geldi. Bu sebeple pişman oldu, gönlü sıkıldı. Zira halk, imana eskiden olduğundan daha ziyade aşık, kendilerini feda etmede daha fazla sadık oldular.

Şükür olsun ki , Şeytan'ın hilesi ayağına dolaştı. Şükür olsun ki, Şeytan da kendisini yüzü kara gördü! Halkın çehresine sürüp bulaştırdığı zillet tamamı ile o adamlıktan dışarı padişahın yüzüne bulaştı.

O, pervasızca halkın elbisesini yırtardı, kendininki yırtıldı, halkın elbisesi sağlam kaldı.

Birisi ağzını eğerek Ahmed adını alaylı andı, ağzı çarpıldı öyle kaldı. Pişman olup "Ey Muhammed, affet! Ey peygamber, sen, Min ledün ilminden lütuflara mazharsın. Ben bilgisizlikten seninle alay ettim. Alay edilmeye layık ben oldum" dedi.

Allah, bir kimsenin perdesini yırtmak isterse onu, temiz kişileri ta'netmeye meylettirir. Allah bir kimsenin ayıbını örtmek isterse o kimse ayıplı kimselerin ayıbı hakkında ses çıkaramaz olur.

Allah, yardım etmek dilerse bize yalvarmak ve mü-nacatta bulunmak meylini verir. Onun için ağlayan göz ne mübarektir. Onun aşkı ile yanıp kavrulan yürek ne mukaddestir.

Her ağlamanın sonu gülmektir. Sonunu gören adam, mübarek bir kuldur. Akar su nerede ise orası yeşerir; nereye göz yaşı dökülür ise oraya rahmet nazil olur. İnleyen dolap gibi gözü yaşlı ol ki can meydanın da yeşillikler bitsin. Ağlamak istersen gözyaşı dökenlere acı... Merhamete nail olmak istersen zayıflara merhamet et!

Padişah ateşe yüz çevirip dedi ki: "Ey sert huylu! Tabiatındaki o cihanı yakıcılık nerede? Niye yakmıyorsun? Ne oldu senin hassan? Yoksa bizim talihimizden niyet mi değişti? Sen ateşe tapana bile lütfetmezsin. Sana tapmayan nasıl kurtuldu?

Ateş! Sen hiç sabırlı değildin. Niye yakmıyorsun, sebep ne, kâdir mi değilsin? Bu göz bağı mı, yoksa akıl bağı mı? Böyle yücelmiş alev nasıl yakmaz? Seni birisi

büyüledi mi, yoksa simya mı? Yahut tabiatının değişmesi bizim talihimizden mi?

Ateş dedi ki: "Ey şaman! Ben yine o ateşim. Hele bir içeri gel de benim hararetimi gör! Benim tabiatım da değişmedi, unsurum da. Ben Allah kılıcıyım, izinle keserim.

Türkmen'in köpekleri, çadır kapısında misafire yaltaklanmış, ama çadır yanına yabancı biri uğrayacak olursa köpeklerden aslancasına hamleler görür.

Kullukta, ben köpekten aşağı değilim; Allah da hayat ve kudrette bir Türk'ten aşağı kalmaz.

Tabiat ateşi eğer seni gamlandırırsa o yakış, din sultanının emriyledir. Tabiat ateşi eğer sana sevinç verir ise ona o sevinci din sultanı verir.

Gam görünce istiğfar et. Çünkü gam, Halik emri ile tesir eder. Allah isterse bizzat gam, neşe... bizzat ayak bağı, azatlık ve hürriyet olur.

Rüzgar, toprak, su, ateş; kölelerdir. Benimle, seninle ölüdürler. Hak'la diridirler, ancak onun emrini tutarlar.

Ateş Allah huzurunda daima emre hazırdır, aşık gibi gece gündüz daima kıvranıp durmaktadır. Taşı demire vurunca kıvılcım sıçrar. Fakat kıvılcım (senin çakmağı çakmanla değil), Allah fermanı ile dışarı ayak basar.

Zulüm demiri ile taşını birbirine vurma. Çünkü bu ikisi, erkek ve kadın gibi meydana çocuk getirirler. Taş ve demir sebepten ibarettirler ama ey iyi adam, sen daha ile-

riye bak. Çünkü bu sebep, hakiki sebep olmaksızın nasıl meydana gelir? Enbiyaya sebep olan o sebepler, bu sebeplerden daha yüksektir.

Bu müessir bir hale getiren o sebeptir. Bazen de olur ki semeresiz ve atıl kılar, hükümsüz bırakır. Bu sebebe akıllar mahremdir. O sebeplerin mahremi de Enbiyadır.

Bu sebep kelimesinin Türkçe'si nedir? Denirse iptir diye cevap ver. Bu ip bu kuyu da işe yarar. Çıkrığın dönmesi ipin sarılıp koyuverilmesine sebeptir. Fakat çıkrığı döndüreni görmemek hatadır. Dünyada bu sebep iplerini, sakın ha, sakın ha... bu başı dönmüş felekten bilme. Ki felek gibi bomboş ve sersem bir halde kalmayasın; akılsızlıktan çırağ gibi yanmayasın!

Rüzgâr Hak'ın emriyle ateş olur; her ikisi de Allah şarabı ile sarhoş olmuşlardır.

Ey oğul! Eğer gözünü açarsan hilim suyunun da, hışım ateşinin de Hak'tan olduğunu görürsün. Rüzgarın canı Hakk'a vâkıf olsaydı, Ad Kavmini (müminlerden) nasıl ayırt ederdi?

Hüd, mü'minlerin bulundukları yerin çevresine bir çizgi çizdi. Rüzgar, oraya gelince hafif ve latif bir halde esiyordu.

Çizgiden dışarıda olanların hepsini, havada parça parça ediyordu. Şeyban-ı Rai de sürünün etrafına böyle apaçık bir çizgi çekirdi. Cuma günü, namaz vakti Cuma namazına gidince kurtlar sürüye saldırmamasın, yağmalamasınlar diye böyle yapardı. Hiçbir kurt, çizgiden içeri gir-

mezdi. Hiçbir koyun da çizgi dışına çıkmazdı.

Allah elinin dairesi, kurdun hırs yeline de set ve mania olmuştu, koyunun hırs yeline de. Böylece ecel rüzgarı da ariflere gül bahçelerinden esip gelen rüzgar gibi latif ve hoştur.

Ateş, İbrahim'e dış geçiremedi. Çünkü Allah seçilmişiydi onu nasıl ısırabilir?

Din erbabı da şehvet ateşinden yanmaz; halbuki başkalarını ta yerin dibine geçirmiştir. Deniz dalgası Allah fermanı ile koşunca Musa kavmini Kıptilerden ayırt etti. Allah fermanı erişince toprak, Karun'u altınlarıyla, tahtıyla ta dibine çekti.

Su ile toprak, İsa'nın nefeslerinden gıdalanınca kol kanat açtı, kuş olup uçtu. Allah'ı teşbih etmen, su ve topraktan meydana gelmiş olan cesedinden çıkan bir buhar-
dan, bir nefesten ibarettir. Fakat gönül doğruluğu yüzünden cennet kuşu olmuş, oraya uçup gitmiştir.

Dağ bir aziz sûfi olursa şaşılacak ne var? Musa'nın cismi de bir kesik parçasından ibaretti. O Yahudi padişahı acip mucizeleri gördü. Fakat ancak inkârda bulundu.

Nasihatçiler: "İşi haddinden ikeri götürme, inat hayvanını bu kadar ileri sürme" dediler. Nasihatçıların ellerini bağlayıp hapsetti. Zulmünü birbirine uladı (biteviye ve daha fazla zulmeder oldu).

Madem iş bu dereceye vardı. Ey köpek, sabret; kahrımız erişti!" diye bir ses geldi. Ondan sonra ateş kırk arşın alevlendi; bir halka teşkil etti ve o Yahudileri yaktı.

Onların asılları önceden de ateşti; sonunda da asıllarına gittiler. Zaten o zümre ateşten doğmuştu. Cüziler kül tarafına yol alır, o tarafa giderler. Onlar ancak mümini yakan bir ateştiler. Kendilerini kendi ateşleri çer çöp gibi yaktı. Anası (mayası) Haviye olan kimsenin mekanı, ancak Haviyedir. Çocuk anası, onu arar; asıllar, mutlaka ferileri izler.

Su havuz içinde zindanda mahpus gibidir ama hava onu çeker. Zira su, erkana mensuptur (dört erkan denen havuz, ateş, su ve topraktır. Havanın fer'idir. Onu havuzundan kurtarır azar azar ta madenine kadar götürür. Azar azar olduğundan nihayet sen, nasıl alınıp götürüldüğünü görmezsin.

Bu nefes de bizim canlarımızı azar azar dünya hapisanesinden öyle çalar. Sözlerin temizleri, bizden çıkarak ona yükselir, ondan başkasının bilmediği yere kadar varır. Nefeslerimiz, temizlik sebebi ile hediye olarak beka yurduna yücelir.

İşte böylece en güzel sözleri söyledikçe hep böyle o sözlerin çıkmakta, Allah rahmeti inmektedir ve bu iki hal sende daimidir.

Farisi söyleyelim: Bu şevk ve cezbe, o zevkin geldiği taraftan gelir. Her kavmi gözü, bir güneğiz zevk sürdüğü cihette kalmıştır.

Yakinen her cinsin zevki kendi cinsiyledir. Bak; cüz'ün zevki kendi küllünden olur. Yahut o şey, bir cinse katılma kabiliyetinde olur da ona erişince o cinsten oluve-

rır.

Su ve ekmek gibi bizim cinsimiz değilken bizim cinsimizden oluverdi ve vücudumuzu besledi, kuvvetimizi arttırdı. Su ve ekmeğin sureta bizimle cinsiyeti yoktur ama sonucu bakımından onu cinsimiz bil.

Eğer, bizimle cins olanlardan başka bir şeyden zevk alıyorsak o da ancak bizimle cinsiyeti olana benzer bir şeydir.

Cinse benzeyenden alınan zevk, daimi değildir. O zevk ariyettir. Ariyet nesne ise akıbet baki kalmaz. Kuşa ıslıktan zevk gelirse de cinsini bulamayınca ok gibi uçar gider. Susuz kimseye seraptan zevk gelir, fakat ona erişince kaçır ve yine su arar. Müflisler kalp altından hoşlanırlarsa da, o altın darphanede rüsvay olur.

Dikkat et; altın suyu ile boyaman seni yoldan alıkoymasın! Dikkat et; batıl hayal seni kuyuya düşürmesin.

TEVEKKÜL MÜ? - ÇALIŞMAK MI?

Güzel bir dere de av hayvanları, aslan korkusundan ıstırap içindeydiler. Çünkü aslan, daima pusudan çıkıp birisini kapmaktaydı. O otlak bu yüzden hepsine fena geliyordu.

Hileye baş vurdular; aslanın huzuruna geldiler: "Biz sana gündelikle yiyecek verip doyuralım. Bundan sonra hiçbir av peşine düşme ki bu otlak bize zehrolmasın." dediler.

Aslan dedi ki: "Hileye uğramasam, vefa görecektim ol-

sam dediğiniz doğru. Ben şundan bundan çok hileler görmüşümdür.

İnsanların yaptıkları işlerden, ettikleri hilelerden he-
lak olmuşum; o yılanlar, o akrepler tarafından çok ısırılmışım.

İçinde pusu kurmuş olan nefis ise, kibir ve kin bakımından bütün adamlardan beterdir.

Benim kulağım "Mü'min, bir zehirli hayvan deliğinden iki kere dağlanmaz" sözünü işitti; Peygamberin sözünü canla gönülle kabul etti."

Hepsi dediler ki: "Ey halden haberdar hakim! Çekinmeyi bırak; çekinme, insanı kaderin hükümlerinden kurtaramaz. Kaderden çekinmekte perişanlık ve kötülük vardır, yürü, tevekkül et ki tevekkül, hepsinden iyidir.

Ey kötü hiddetli adam! Kaza ile pençeleşme ki kaza da seninle kavgaya tutuşmasın.

Tanyerini ağartan Allah'tan bir zarar gelmemesi için kulun Hak hükmüne karşı ölü gibi olması lazımdır."

Aslan: "Evet, tevekkül kılavuzsa da bu sebebe teşebbüs de, Peygamber'in sünnetidir.

Peygamber, yüksek sesle "Tevekkülle beraber yine devenin ayağını bağla" dedi.

"Çalışan kimse Allah sevgilisidir" işaretini dinle; tevekkülden dolayı esbaba teşebbüs hususunda tembel ol-

ma" dedi.

Hayvanlar ona: "Çalışıp kazanma, bil ki, halkın itikat zayıflığı yüzünden, harislerin boğazları miktarınca bir riya lokmasıdır.

Tevekkülden daha güzel bir kazanç yoktur. Esasen Hakk'a teslim olmadan daha sevgili ne var?

Çokları beladan belaya; yılandan ejderhaya sıçrarlar. İnsan hile etti ama hilesi kendisine tuzak oldu... can sandığı, içici bir düşman kesildi! Kapıyı kapadı, halbuki düşman evinin içindeydi. Firavun'un hile ve tedbiri de işte buna benzer masallardandı. O kin güdücü, yüz binlerce çocuk öldürdü; aradığı ise evinin içinde idi.

Madem ki bizim gözümüzde bir çok illet var; yürü kendi görüşünü dostun görüşünde yok et! Bizim görüşümüze bedel onun görüşü, ne güzel bir karşılıktır. Bütün maksatları onun görüşünde bulursun.

Çocuk; tutucu, koşucu değilken ancak babasının omuzuna biner. Halkın canları; el ayak sahibi olmazdan, bedenden kaydına düşmezden evvel vefadan sefaya uçuyordu.

Vakta ki; "İniniz" emriyle hapis olundular, hiddet, hırs, kanaat ve zaruret kayıtlarına düştüler.

Biz Hakk'ın hayali ve süt isteyen yavrularıyız. (Peygamber) "Halk Allah hayalidir" dedi.

Gökten yağmur veren, rahmetiyle can vermeye de kadirdir" dediler.

Aslan dedi ki: "Evet ama Kulların Allah'ı bizim ayağımızın önüne bir merdiven koydu. Dama doğru basamak basamak çıkmalı burada cebri olmak ham tamahtır.

Ayağın var, nasıl olur da kendini total edersin; elin var niye pençeni saklarsın?

Efendi, kölenin eline beli verince söylemeden dileği malum olur. Bel gibi olan el de, Allah işaretlerindendir. Sonu düşünmek hassası da onun ibârelerindendir. Allah'ın işaretlerini canına nakşederek ve o işarete vefakarlık ederek can verirsən.

Sana nice sır işaretleri bahşeyler; senden yükü kaldırır, seni iş güç sahibi eder. Şimdi yük altındasın; Allah seni yükler, bindirir... Şimdi onun emrini kabul etmekte-sin; sonra seni makbul eder.

Şimdi onun emrini kabul etmişsin, sonra o emirleri söylersin. Şimdi vuslat arıyorsun, ondan sonra da vasil olursun. Allah'ını nimetlerine şükretmeye çalışmak kudret-tir. Senin cebriliğin ise o nimeti inkardır.

Onun verdiği kudrete şükretmek kudretini artırır. Cebir ise nimeti elinden çıkarır. Senin cebriliğin yolda uyumaktır, uyuma; o kapıyı, o dergahı görmedikçe uykuya dalma! Ki rüzgar her anda dalları silkip başına çerez ve azık döksün.

Cebre inanmakla yol kesen haydutlar arasında uyumak müsavidir. Vakitsiz öten kuş nasıl ölür da kurtulur? Eğer onun işaretlerine burun büküyorsan kendini erkek mi

sanıyorsun! Sendeki bu kadarcık akıl da zayı olur, aklı uçan bassa buyruk kesilir!

Zira şükür etmemek uğursuz ve ayıp bir şeydir; o hal, şükretmeyen!, ta ateşin dibine kadar çeker götürür. Tevekkül ediyorsan çalışmak hususunda tevekkül et; kazan da sonra Allah'a dayan!"

Hepsi ona bağırarak dediler ki: "Sebeb tohumlarını eken o harisler..."

Kadın, erkek nice yüz binlerce kişi, neden oldu da zamanın menfaatlerinden mahrum kaldılar?

Dünyanın başlangıcından beri yüz binlerce kavim, ejderha gibi ağız açmışlar; O bilgili, idrakli kavimle hileler düzmüşler, tedbirlerde bulunmuşlardır. Öyle tedbirler ki o tedbirlerle dağ bile ta dibinden kopar, yerinden ayrılırdı.

Allah, onların hile ve tedbirini "o tedbirler yüzünden dağların tepeleri bile oynar, yıkılır, dümdüz olurdu" diye övdü.

(Bunca tedbirlerine rağmen) o avlanmalarından, o çalışmalarından ezelde verilen kismetten başka bir şey yüz göstermedi... Hepsi tedbirlerden de aciz kaldılar, çalışmadan da; ortada Allah'ın işi ve hükümleri kaldı.

Adı sanı belli kişi! Kazanmayı bir addan başka bir şey bilme; ey kurnaz ve hilekâr adam! Çalışmayı bir ve himden başka bir şey sanma."

Saf bir adam, bir kuşluk çağında koşa koşa Süley-

man'ın adalet sarayına erişti.Yüzü gamdan sararmış, dudakları morarmıştı. Süleyman ona "Efendi ne oldu?" dedi.O "Azrâil, bana öyle bir hışımla, öyle bir kinle baktı ki..." dedi.Süleyman "Peki şimdi ne diliyorsan dile bakalım" dedi. O dedi ki: "Ey canları koruyan rüzgara emret; Beni ta Hindistan'a götürsün; belki kullunuz oraya gidince canını kurtarır."

İşte halk fakirlikten böyle korkar. Onun için insanlar hırs, emele lokma olurlar.Fakirlikten korkmak tıpkı o adamın ölümden korkmasına benzer. Hırsı, çalışmayı da sen Hindistan farz et!

Süleyman rüzgâra emretti; rüzgar da onu derhal Hindistan'da bir adaya götürdü. Ertesi gün Süleyman, divan vakti halkla buluşunca Azrail'e dedi ki:

"O Müslüman'a ne sebeple hışımla baktın? Ey Allah elçisi, bana anlat. Acaba bu işi o adamın hanümanından avare etmek için mi yaptın?

Azrâil, cevaben dedi ki: "Ey cihanın zevalsiz padişahı! O ters anladı; ona hayal göründü. Ben ona hışımla ne vakit baktım? Onu yol uğrağında görünce şaşırdım.Çünkü Hak bana "Haydi bugün var onun canını Hindistan'da al" buyurdu.

Taacüple; "Yüz tane kanadı olsa Hindistan'a gitmesi yine uzak" dedim.

İşte sen dünya işlerini hep buna kıyas et, gözünü aç ta gör! Kimden kaçıyoruz, kendimizden mi? Ne olmayacak şey! Kimden kapıp kurtarıyoruz, Hak'tan mı? Ne boş

zahmet.

Aslan dedi ki: "Doğru ama Peygamberlerin, müminlerin çalışmalarını da gör. Cefadan, kahırdan ne gördülerse mükafata nail oldular; Allah onların mücadelesini zayi etmedi.

Onların baş vurdukları çareler her hususta latif oldu. Çünkü zariften ne gelirse zariftir. Tuzakları felek kuşunu tuttu; noksanları tamamen sayıldı.

Ey ulu kişi! Nebilerin ve velilerin yolunda çalış. Kaza ve kaderle pençeleşmek mücadele sayılmaz. Çünkü bizi pençeleştiren, savaştıran da kaza ve kaderdir.

Bir kimsenin iman ve itaat yolunda yürüyüp de bir an bile ziyan etmişse kafirim!

Başın yarılmamış, şu başını bağlama. Birkaç gün çalış da ondan sonra gül!

Dünyayı arayan kimse olmayacak ve kötü bir şey aradı. Ukbayı arayansa kendine iyi bir hal aramış oldu. Dünya kazancı için çarelere baş vurmak soğuk bir şeydir. Dünyayı terk etmek için çarelere baş vurmak ise caizdir, emredilmiştir. Hile ve çare diye bir zindanı delip çıkmaya derler. Yoksa birisi zaten açılmış deliği kapatırsa yaptığı iş, soğuk ve ters bir iştir. Bu dünya zindanıdır, biz de zindandaki mahkumlarız. Zindanı del kendini kurtar!

Dünya nedir? Allah'tan gafil olmaktır. Kumaş, para, ölçüp tartarak ticaret yapmak ve kadın; dünya değildir. Din yolunda sarf etmek üzere kazandığı mala, Peygamber "ne güzel mal" demiştir.

Suyun gemi içinde olması geminin batmasıdır. Gemi altındaki su ise gemiye; geminin yürümesine yardımcıdır.

Mal, mülk sevgisini gönülden sürüp çıkardığından-
dır ki Süleyman, ancak yoksul adını takındı. Ağzı kapalı
testi, içi hava ile dolu olduğundan derin ve uçsuz bucaksız
su üstünde yüzüp gitti. İşte yoksulluk havası oldukça in-
san, dünya denizine batmaz, o denizin üstünde durur.

Bütün bu dünya, onun mülkü olsa bu mülk, gözünde
hiçbir şey değildir. Şu halde kalbini Min Ledün ululuğu-
nun havası ile doldur, ağzını da bağla mühürle!

Çalışma da haktır, deva da haktır, dert de hak. Mün-
kir kimse çalışmayı inkâr da ısrar eder durur."

Aslan bu yolda bir çok delililer getirdi. O cebriler
aslanın cevabına kandılar. Tilki, geyik, tavşan ve çakal
cebre inanışı ve dedikoduyu bıraktılar. Bu biatte ziyana
düşmemek için kükremiş aslanla ahitlerde bulundular...

Zahmetsizce her günün kısmeti gelecek, aslanın baş-
ka bir teşebbüse ihtiyacı kalmayacaktı. Kura kime isabet
ederse günü gününe aslanın yanına sırtlan gibi koşar, tes-
lim olurdu.

Bu kadeh dönerek tavşana gelince; tavşan haykırdı:

"Niceye dek bu zulüm?"

Hayvanlar dediler ki: "Bunca zamanlardır ahdimize
biz vefa ederek can feda ettik. Ey inatçı, bizim kötü bir

adla anılmamıza sebep olma, aslan da incinmesin. Yürü, yürü : çabuk, çabuk!"

Tavşan, "Dostlar, bana mühlet verin de hilemle sizde beladan kurtulun. Benim hilemle canımız kurtulsun, bu hile çocuklarımıza miras kalsın.

Her peygamber, dünyada ümmetini böyle bir kurtuluş yerine davet etti. Peygamberler, halk nazarında gözbebeği gibi küçük görünürlerdi ama felekten kurtuluş yolunu görmüşlerdi. Halk, peygamberleri; gözbebeği gibi küçük gördü, gözbebeğinin mânen büyüklüğünü kimse anlayamadı."

Hayvanlar ona: "Ey eşek, kulak ver! Kendini tavşan kadrince tut, haddini aşma! Bu ne laftır ki senden daha iyiler, dünyada onu hatırına bile getirmezler. Ya gururlandın, yahut da kaza, bizim izimizde. Yoksa bu laf, senin gibisine nereden yaraşacak? Dediler.

Tavşan, "Dostlar, Hak bana ilham etti. Hakikaten zayıf birisi, kuvvetli bir rey ve tedbire nail oldu. Hakk'ın arıya öğrettiğini, aslan ve ejderha bilemez. Arı, terütaze balla dolu petekler yapar. Allah ona o ilimden kapı açtı.

Hakk'ın ipekböceğine öğrettiğini hiçbir fil bilir mi?

Toprağa mensup insan Hak'tan ilim öğrendi ve o bilgi ile yedinci kat göğe kadar bütün alemini aydınlattı; Allah'a şüphe eden kişinin körlüğüne rağmen meleklerin adını, sanını unutturdu; altı yüz bin yıllık o zahidin, o buzağının ağzını bağladı.

Bu sûretle din bilgisi sütünü emmesine, o yüce ve sağlam köşkün etrafında dönüp dolaşmasına mani oldu.

Duygu ehlinin, yalnız zahire itibar edenlerin bilgileri, o yüce bilgiden süt emmeleri için ağız bağıdır.

Gönül katresine bir inci düştü ki o inci denizlere; feleklere bile verilmemiştir.

Ey sûrete tapan! Niceye dek suret kaygısı? Senin manasız canın suretten kurtulmadı gitti. Eğer insan, suretle insan olsaydı Ahmet'le Ebû Cehil müsâvi olurdu.

Duvar üstüne yapılan insan resmide insana benzer. Bak, suret bakımından nesi eksik?

O parlak resmin yalnız canı noksan. Yürü o nadir bulunan cevheri ara;

Ashab-ı Kehf'in köpeğine el verilince, dünyadaki bütün aslanların başları alçaldı.

Canı, nur denizinde gark olduktan sonra ona, kötü ve çirkin sûretin ne ziyanı var? Kalemler sûreti övmeyiz. Kitaplara da adamın suretine ait vasıflar değil, "Âlim, adalet sahibi" gibi zatına ait vasıflar yazılır:

Bilgi ve adalet sahibi... Hep manadır, onları önde, artta... bir yerde bulamazsın; zata ait sıfatlar Lamekân elinden cana şule vermektedir; can güneşi, göklere sığamaz" dedi.

Bu sözün sonu yoktur. Kulak ver tavşan hikayesini anla! Eşek kulağını sat, başka bir kulak al ki bu sözü eşek kulağı anlayamaz!

Yürü, tavşanın tilki gibi kurnazlığına bak, onun düşüncesini ve aslanı mağlup edişini gör! Bilgi Süleyman mülkünün hatemidir; bütün alem cesettir, ilim candır.

Bu hüner yüzünden denizlerin, dağların, ovaların mahlukatı, insanoğluna karşı aciz kalmıştır. O yüzden kaplan, aslan; fare gibi korkmaktadır. O yüzden ovada, dağda bütün vahşi hayvanlar gizlenmişlerdir.

O yüzden periler, şeytanlar, kenarı boylamışlar, her biri gizli bir yerde mekan tutmuşlardır.

İnsanoğlunun gizli düşmanı çoktur. İhtiyata riayet eden kişi akıllıdır.

Bizden gizli; güzel, çirkin, nice mahlukat vardır ki onlar daima gönül kapısını çalıp dururlar.

Yıkanmak için dereye girince derenin dibindeki diken sana zarar verir; gerçi diken sutyun dibinde gizlidir, fakat sana batınca mevcudiyetini anlarsın.

Vahiy ve vesveselerin ızdırapları, binlerce kişiden gelir, bir kişiden değil. Şüphe ediyorsan sabret, duyguların değişince onları görürsün, müşkül hallolur;

O vakit kimlerin sözlerini ret etmişsin, kimleri kendine ulu eylemişsin görürsün.

Ondan sonra dediler ki: "Ey çevik tavşan! Aklında-
kini meydana çıkar! Ey bir aslanla pençeleşen, kavgaya
girişen, düşündüğün şeyi söyle!

Danışmak, insana anlayış ve akıl verir; akıllar da a-
kıllara yardım eder.

Peygamber "Ey tedbir sahibi, danış ki kendisiyle da-
nışılan kişi emindir" dedi.

Tavşan, "Her sır söylenemez, gah çift dersin, tek o-
lur; gâh tek dersin, çift çıkar!

Aynanın berraklığını, yüzüne karşı översen nefesin-
den ayna çabucak buğulanır, bulanır, bizi göstermez olur.

Şu üç şey hakkında dudağını kıpırdatma: Gittiğin
yol, paran, bir de mezhebin.

Çünkü bu üçünün de düşmanı çoktur. Düşman bildi
mi, sana pusu kurar. Bir iki kimseye söyledin mi, artık
sırda veda et. İki kişiyi aşan bir başkasına da söylenen her
sır, yayılır. İki üç kuşu birbirine bağlasan elem içinde yer-
de hapis kalırlar. Üstü örtülü güzel bir tarzda, kurtulmak
için konuşur, danışırlar. Danışmaları, görenleri yanıltacak
şekilde kinayelerledir.

Peygamber, kapalı bir tarzda meşveret ederdi. Ashab
cevap verir, düşman haberdar olmazdı. Düşman, baştan
ayağı bilmesin, bir şeyi sezmesin diye reyini kapalı misal-
le söylerdi. Bu misalle muradını anlatmış olurdu. Ağyar
sorusundan bir koku bile duymaz, hiçbir şey anlamazdı"
dedi.

Tavşan, aslana gitmede biraz gecikti, sonra pençesi kuvvetli aslanın yanına gitti. Aslan tavşan gecikti diye pençesi ile toprağı kazmakta, kükre m ekteydi:

"Ben, o alçakların ahdi hamdır, ham ahitleri kötüdür, sözlerinde durmazlar demiştim. Onların gürültüleri beni yaya bıraktı. Bu felek beni ne vakte kadar aldatacak, ne vakte kadar? Tedbirsiz emir adamakıllı aciz kalır. Çünkü ahmaklığından dolayı ne önünü görür, ne ardını!" dedi.

Yol düzgün ama altında tuzaklar var. Yazının tarzı hoş ama içinde mana kıt. Sözler, yazılar, tuzaklara benzer. Tatlı sözler bizim ömrümüzün kumudur. İçinde su kaynayan kum pek az bulunur; yürü, onu ara! Ey oğul ! O kum, Allah eridir. O er kendinden ayrılmış Hakk'a ulaşmıştır. Ondan dinin tatlı suyu kaynayıp durmaktadır. İstekliler o sudan hayat bulurlar, gelişirler, yetişirler.

Allah erinden başkasını kuru kumsal bil ki o kumsal, her zaman senin ömür suyunu içer, mahveder.

Hakim olan erden hikmet iste ki onunla görücü, bilici olasın. Hikmet arayan hikmet kaynağı olur, tahsilden ve sebeplere teşebbüsten kurtulur.

Bilgileri hıfzeden levh, bir Levh-i Mahfuz olur; akı ruhtan nasiplenir, feyz alır. Önce akı hoca iken, sonra akıl ona şakirt olur.

Akıl; Cebrâil gibi; "Ey Ahmed, bir adım daha atarsam yanarım! Sen beni bırak, budan sonra sen ileri yürü. Ey can sultanı benim haddim bu karardır" der.

Tembellik yüzünden şükür ve sabırla kalan, ancak şunu bilir: Ayağını "cebiri" tutmuştur. (Bana bunu Allah vermiş demektedir).Cebir iddia eden, hasta değilken kendisini hasta göstermiştir. Nihayetinde hastalık o kimseyi sıhatten ayırmıştır.

Peygamber, "Şakacıktan hastalanış gerçekten hastalık getirir ve o adam nihayet mum gibi söner gider" dedi.

Cebir ne demektir? Kırık sarmak, yahut kopmuş damarı bağlamak. Madem ki bu yolda ayağını kırmadın; kiminle alay ediyorsun, ayağını niye sardın? Çalışma yolunda ayağı kırılana derhal Burak geldi ona bindi.

Din emirlerini yüklenmişti, şimdi kendi bindi... Ferman kabul ediciydi, makbul oldu.Şimdiye kadar Padişahın fermanını kabul eder, o fermana uyardı, bundan sonra askere ferman verir! Şimdiye kadar talih yıldızı ona tesir ederken bundan sonra o zat yıldızı üzerine emredici olur.

Eğer sen bundan şüphelenirsen o halde "Şakk-ı Kamer" den de şüphelisin.

Ey gizlice heva ve hevesini tazeleyen kimse! İmanını tazele ama yalnız dille olmasın.

Heva ve heves tazelenip durdukça iman taze değildir. Çünkü heva iman kapısının kilididir. Bakir sözü tevîl etmişsin; sen kendini tevîl et, Kur'an'ı değil. İsteğine göre Kur'an'ı tevîl ediyorsun. Yüce mana, senin tevîlinden aşağılandı, aykırı bir şekle girdi!!!

Senin ahvalin bir sineğe benzer ki o kendini bir adam sanırdı. İçmeden kendi kendine sarhoş olmuş, zerre-sini güneş görmüş.

Doğan kuşlarının övüldüğünü işitmiş;" Şüphe yok ki ben vaktin Anka'sıyım" demişti.

O sinek eşek sidiği birikintisindeki saman çöpünün üstünde gemi kaptanı gibi baş kaldırıp. "Ben, deniz ve gemi hikâyesini okumuş, bir zaman bunu düşünmüştüm. İşte şu deniz, şu gemi, ben de ehliyetli, rey ve tedbir sahibi bir kaptanım" dedi.Deniz üstünde salınıp durmaktaydı. Okadarcık bir su ona haddinden fazla göründü.O sidik sineğe göre hudutsuzdu. Sinekte onu olduğu gibi göreceğ göz nerede? Onun alemi kendi görüşüne göre olur. Gözü bu kadardır, denizi de ona göre!

Batıl tevilci, sinek gibidir. Vehmi eşek sidiği, tevil ve tasavvuru saman çöpüdür. Eğer sinek kendi reyiyle sağlandığı tevilden geçse, baht o sineği hüma yapar. Bu ibret gözüne sahip olan sinek olmaz; ruhu, sûrete lâıyk olmayacak derecede yüksek bir zat olur.

Aslanla pençeleşen o tavşan gibi. Onun ruhu, nasıl olur da küçücük cüssesine lâıyk olur?

Aslan hiddetle: "Düşman aldaticı sözlerle gözümü kapattı. Cebrilerin hileleri beni bağladı, tahta kılıçları vücudumu yordu. Bundan sonra ben artık o gürültüyü dinlemem. Onlar hep şeytanların, gulyabanilerin sesleri!

Ey gönül; durma, onları parçala, derilerini yüz. Za-

ten onlar deriden başka bir şey değildir! diyordu.

Deriden maksat nedir? Renk renk laflar... su üstündeki, durmalarına imkan olmayan menevişler gibi. Bu söz deri gibidir, mana onun içi; bu söz, ceset gibidir, mana, can.

Kötü için ayıbını deri örter; iyi iç'i de gayret dolayısı ile Gayb âlemi.

Kalemin rüzgârdan, kağıdın sudan olursa ne yazarsan derhal yok olur.

Mânasız söz su üstüne yazılan yazıdır. Ondan vefa umarsan iki elini ısırarak dönersin (pişman olur).

Rüzgâr, insandaki heva ve arzudur. Heva ve hevesten geçersen Allah'ın haberi kalır, ondan haber alırsın. Allah'ın haberleri çok hoştu; çünkü baştan sona kadar ebedidir.

Peygamberlerin ululuğundan ve hutbelerinden gayrı padişahların hutbeleri, ululukları, adları, sanları değişir baki kalmaz. Çünkü padişahların kuvvetleri hevadandır. Peygamberlerin icazetnameleri ise ululuk sahibi Allah'tandır. Paralardan padişahların adlarını kazırlar; Ahmed'in adını ise kıyâmete kadar hakkederler.

Ahmed'in adı, bütün peygamberlerin adıdır. Yüz elimizde olunca doksan da bizde demektir.

Tavşan aslana gitmede epeyce gecikti. Yapacağı hileyi kendisince kararlaştırdı. Bir hayli geciktikten sonra aslanın kulağına bir iki sır söylemek üzere yola düştü.

Akıl diyarında nice alimler vardır! Bu akıl denizi ne kadar engindir. Bizim şu şeklimiz bu tatlı denizde su üzerinde kaseler gibi yüzer. İçi dolu olmadıkça kap, suyun yüzündedir. Dolunca denize batar. Akıl gizlidir ortada bir alem görünüp durur. Bizim şeklimiz; o denizin dalgasından yahut ıslaklığından ibarettir.

Sûret o denize ulaşmak için neyi vesile ederse etsin, deniz; sûreti, o vesile yüzünden daha uzağa atar.

Gönül, kendisine sır vereni; ok, kendisini uzağa atarını görmedikçe. Atımı kaybettim sanır, bindiği atı inat ve hırçınlıkla yolda hızlı hızlı koşturur! O yiğit atını kaybolmuş sanır. At ise onu yel gibi koşturmuştur!

O sersem bağırır, arar, tarar kapı kapı dolaşır, her tarafı arar sorar:

"Atımı çalan nerede, kimdir?" Efendi, şu uyluğunun altındaki mahluk ne?

Evet, bu attır; fakat bu at nerede? Ey at arayan yiğit binici, kendine gel!

Can, apaçık olduğundan, pek yakın bulunduğundan görünmez. İnsan, içi su ile dolu, dışı kupkuru küp gibidir. Kırmızı, yeşil ve sarı... bu üç renkten önce ziyayı görmezsen bunları nasıl görürsün?

Fakat senin aklın renkler içinde kaybolduğundan dolayı o renkler senin nuru görmene perde olur. Gece olunca o renkler örtüldü, o vakit rengi görmenin nurdan olduğunu

görüp anladın. Harici nur olmadıkça rengin görünmesi mümkün değildir. İçteki hayal rengi de böyledir. Dış renkleri güneş ve Süha yıldızının nuruyla görünür. İç renkleri ise yüce nurların aksiyile görünür.

Gözünün nûrunun nûru da gönül nûrudur. Göz nûru gönüllerin nûrundan meydana gelir. Gönül nûrunun nûru da, akıl ve duygu nûrundan olmayan, onlardan ayrı bulunan Allah nûrudur. Geceleyin nur yoktu, renkleri görmedin. Nûrun zıddıyla sana sabit oldu ki, önce nur görünür, sonra renk. Bunu da nûrun zıddıyla tereddütsüz olarak bilirsin.

Allah; bu zıddiyetle gönül hoşluğu meydana gelsin, her şey iyice anlaşılсын diye hastalığı ve kederi yarattı. Şu halde gizli olan şeyler, zıddiyetle ortaya çıkar. Hakk'ın zıddı olmadığından gizlidir.

Evvelâ nûra bakılır, sonra renge. Çünkü beyaz ve zenci, birbirine zıt olduğu için meydana çıkar. Sen nuru zıddıyla bildin. Zıt, zıddı meydana çıkarır gösterir. Varlık aleminde Hak nurunun zıddı yoktur ki açıkça görünebilsin.

Hulâsa gözlerimiz onu idrak edemez; o, bizi görür, idrak eder. Sen bunu, Musa ile Tur kıyasında gör!

Sûretle manayı; aslanla orman, yahut ses ve sözle düşünce gibi bil. Bu söz, bu ses, düşünceden meydana geldi. Fakat düşünce denizi nerede? Onu bilemezsin. Ama latif bir söz dalgası görünce onun denizinin de kadri yüce bir deniz olacağını anlarsın.

Bilgiden düşünce dalgası zuhura gelince mana, söz

ve sestten bir suret düzdü. Sözden bir şekil doğdu, yine öldü. Dalga kendini yine denize iletti. Sûret sûretsizlikten çıktı, yine sûretsizliğe döndü. Zira biz yine Allah'a döneceğiz.

Şu halde sen her göz açıp kapamada ölüyor, dinliyorsun. Mustafa "dünya bir andan ibarettir" buyurdu.

Bizim fikrimiz havada bir oktur. Havada nasıl durur? Allah'a gelir. Her nefeste dünya yinelenir. Fakat biz, dünyayı öylece durur gördüğümüzden bu yenilenmeden haberdar değiliz. Ömür su gibi yeniden yeniye akıp gider. Fakat cesette bir daimilik gösterir.

Elinde hızlı hızlı oynattığın ucu ateşli bir sopa nasıl upuzun ve tek bir ateş hattı gibi görünürse de pek çabuk akıp geçtiğinden daimi bir şekilde görünür.

Ateşli çöpü sallasan ateş gözüne upuzun görünür. Bu ömür uzunluğu da Allah'ın tez tez halk etmesindendir. Allah'ın yeniden yeniye ve süratle halk etmesi ömrü öyle uzun ve daimi gösterir.

Bu sırrı bilmek isteyen, pek büyük ve derin bir alim olsa bile kendiliğinden bilemez, ona de ki: işte Hüsamettin buracıktır. O ,yüce bir kitaptır, (ondan öğren)

Aslanın kızgınlığı arttı, titizlendi. Baktı ki tavşan uzaktan geliyor. Korkusuz ve çalımli bir tavırla hiddetli, titiz, kızgın, suratı asık bir halde koşmakta, çünkü müteessir ve zebun bir halde gelişten suçluluk anlaşılır. Ama celsurluk her türlü şüphayı giderir.

Aslanın hizasına yaklaşıp ilerleyince aslan bağırdı:
"Bire adam evlâdı olmayan!

Ben ki filleri parça parça etmişim; ben ki erkek aslanların kulağını burmuşum; bir tavşan parçası kim oluyor ki böyle benim emrimi ayak altına atsın! Tavşan uykusunu ve gafletini bırak; ey eşek, bu aslanın kükreyişini dinle!"

Tavşan dedi ki: "Eğer efendimiz affederlerse aman dileyeceğim, mazeretim var."

Aslan "Ey ahmaklardan arda kalan, bu ne biçim ö-zür? Padişahlar huzuruna bu zaman mı gelinir? Sen vakitsiz öten horozsun, başını kesmeli. Ahmağın mazereti dinlenmez.

Ahmağın özrü kabahatinden beter olur. Cahilin özrü her ilmin zehridir.

Ey tavşan! Senin özünde bilgi yok. Ben tavşan değilim ki kulağıma sokasın" dedi.

Tavşan "Padişahım, adam olmayanı da adam sırasına koy; zulüm görenin mazeretine kulak ver! Hele mevkinin sadakası olarak yolunu şaşıranı kendi yolundan sürme!

Bütün ırmaklara su veren deniz bile her çöprü başının üstünde taşır. Deniz bu kereminden dolayı eksilmez; ihşanı yüzünden aşağılanmaz" dedi.

Aslan dedi ki: "Ben yerinde ve layık olana kerem ve ihsanda bulunurum; herkesin elbisesini boyuna göre biçerim."

Tavşan "Dinle, eğer lütfâ lâıyık değilsem kahr ejderhasının önüne baş koydum, ne yaparsan yap! Ben kuşluk vakti yola düştüm, arkadaşım la padişahıma geliyordum. Arkadaşlarım, senin için başka bir tavşanı da bana yoldaş etmişler.

Bir erkek aslan, kulunuzun kanına kastetti. Yolda, bu iki yoldaşa da sataştı. Ben ona "Biz padişahlar padişahının kuluyuz, o kapının iki küçük kapı yoldaşıyız" dedim.

Dedi ki: "Utan be! Padişahlar padişahı dediğin kim oluyor? Benim huzurumda öyle her adam olmayanın adını anma! Eğer huzurumdan iki adım ileri atarsan seni de, padişahını da paramparça ederim."

"Beni bırak, bir kerecik daha padişahımın yüzünü görüp seni haber vereyim" dedim.

Dedi ki: "Yoldaşını huzurumda rehin bırak; yoksa sen benim kanunumca kurbansın."

Ona çok yalvardık, hiç fayda etmedi. Yoldaşımı alıp beni yalnız bıraktı. Arkadaşım hem şişmanlık ve letafetçe, hem de güzelli ve irilik bakımından benim üç mislimdi.

Bundan böyle o aslan tarafından bu yol kapanmıştır, böyle bir düşman yüzünden, Padişahım, yol bağlıdır.

Bundan sonra tahsisattan ümidini kes. Ben doğru söylüyorum, doğru söz acıdır.

Sana tahsisat lazımsa yolu temizle. Haydi gel, o pervasızı oradan kaldır!" dedi.

Aslan dedi ki: "Bismillah, haydi gel bakalım, nerede o? Doğru söylüyorsan düş önüme! Onun da cezasını vereyim, onun gibi yüz tanesinin de. Fakat bu sözün yalansa seni cezalandırırım."

Tavşan; onu, kurduğu dolaba düşürmek için kılavuz gibi öne düştü. Nişan koyduğu bir kuyuya doğru yola çıktılar. Aslana derin bir kuyuyu tuzak yapmıştı. Her ikisi de kuyunun bulunduğu yere yaklaştılar. İşte sana hilebaz, saman altından su yürüten bir tavşan!

Su bir saman çöpünü ovaya götürür ama bir dağı nasıl sürükler acaba? Onun hile tuzağı aslana kemenetti. Ne tuhaf tavşan ki bir aslanı avlıyor!

Bir Musa, Firavun'u askeriyle, başındaki kalabalıkla Nil nehrinde öldürür; Bir sivrisinek yarım kanadıyla pervasızca başın beynini yarar.

Düşman sözü dinleyenin hali budur. Hasetçinin dostu olanın uğradığı cezayı gör! Haman'ı dinleyen Firavun'un, Şeytan'ı dinleyen Nemrud'un hali budur.

Düşman her ne kadar dostça söylerse de, her ne kadar taneden, yemden bahsederse de sen onu tuzak bil! Sana şeker verirse sen bunu zehir bil, bir lütufta bulunursa

onu kahır bil! Kaza gelince kabuktan başka bir şey göremez, düşmanları dostlardan ayıramazsın.

Böyle olunca yalvarmaya başla, ağlayıp inlemeye, tesbihe, oruca devam et!

"Rabbim, sen gaipleri bilirsin. Günahtan dolayı bizden intikam alma" diye yalvar, yakar!

"Ey aslanları yaratan! Eğer biz bir köpeklik etmişsek bu pusudan bizim üstümüze aslanı saldırma! Güzel suya ateş şeklini, ateş de su letafetini verme!" diye niyaz et!

Ya Rabbi, sen kahır şarabıyla insanı sarhoş edersen yok olan şeylere varlık sûretini verir, onları var gibi gösterirsin. Sarhoşluk nedir? Taşı gevher, yünü yeşim taşı görecek derecede gözün bağlanması, görmemesidir. Sarhoşluk nedir? Ilgın ağacı göze sandal ağacı görünecek kadar duyguların değişmesidir!

Süleyman'ın büyük divan çadırı kurulunca bütün kuşlar huzuruna geldiler. Onu kendi dilini anlar, sırrını bilir bir zat bulup huzuruna canla, başla bir bir koştular.

Bütün kuşlar, cik cik ötmeyi bırakmışlar; kardeşinin seninle konuşmasından daha fasih bir sûrette Süleyman'la konuşmaya başlamışlardı. Aynı dili konuşma, hısımlık ve bağlılıktır. İnsan yabancılarla kalırsa mahpusa benzer.

Nice Hintli, nice Türk vardır ki, dildeştirler. Nice iki Türk de vardır ki, birbirlerine yabancı gibidirler. Şu halde mahremlik dili, bambaşka bir dildir. Gönül birliği dil birliğinden daha iyidir. Gönülden sözsüz, işaretli, yazısız yüz

binlerce tercüman zuhur eder. Kuşların hepsi, bütün sırlarını, hünerlerine, bilgi ve işaretlerine ait şeyleri.

Süleyman'a birer birer apaçık söylüyorlar, kendilerini bildirmek ve tanıtmak için öğünüyorlardı. Bu öğrenmek kibirden, varlıktan dolayı değildi. Her kuş, onun huzuruna varsın, yakınlarından olsun diye öğünüyordu.

Bir kul, bir efendiye kul olmak dilerse hünerinden bir miktarını ona arz eder. Fakat o efendi tarafından satın alınmayı istemezse kendisini hasta, sağır, çolak ve topal gösterir. Hüthüdün hünerini arz etme sırası geldi; sanatını ve düşüncelerini bildirme nöbeti erişti.

Dedi ki; "Ey Padişah, en küçük bir hünerimi kısaca arz edeyim. Kısa söylemek daha iyidir."

Süleyman "Söyle bakalım, o hangi hünerdir?" dedi. Hüthüt, "Gayet yükseklerde uçtuğum zaman, havadan bakınca yerin ta dibindeki suyu görürüm. O su nerededir, derinliği ne kadardır, rengi nedir, topraktan mı kaynakıyor, taştan mı? Hepsini görür, bilirim.

Ey Süleyman! Ordu kurulacak yeri tayin etmek üzere beni sefere beraber götür" dedi. Süleyman da "Ey iyi yoldaş! Susuz ve uçsuz bucaksız çöllerde sen bize arkadaş ol; bu sûretle su bulur, seferde yoldaşlara saka olursun" dedi.

Karga, bunu işitince hasedinden ilerleyip Süleyman'a "Hüthüt aykırı ve kötü söyledi. Padişah huzurunda söz söylemek, edebe aykırıdır. Hele yalan ve olmayacak söz olursa. Eğer onun böyle bir görüşü olsaydı bir avuç

toprak altındaki tuzağı nasıl görmezdi? Nasıl olur da tuzağa tutulurdu, nasıl olur da ümitsiz bir halde kafese girerdi?" dedi.

Bunun üzerine Süleyman dedi ki: "Ey Hüthüt! Daha ilk kadehte böyle bulunman layık mı, akla sığar mı? Ayrarı içen! Kendini nasıl oluyor da sarhoş gösteriyor, huzurumda sonu yalan çıkacak bir söz söylüyorsun?"

Hüthüt dedi ki: "Padişahım, Allah aşkına bu çıplak yoksul hakkında dua aşmanın söylediği sözü dinleme! Eğer ettiğim dava yalansa işte başımı koydum, boynumu vur! Kaza hükmünü inkâr eden karga, binlerce akli olsa yine kafirdir. Sendeki "Kâfirler" sözünden Harfî, küfür sıfatlarından bir sıfat bulursa kadının ferici gibi şehvet yerisin, pis pis kokarsın .

Eğer kaza gözümü ve aklımı kapatmazsa ben tuzağı havada da görürüm. Fakat kaza gelince bilgi, uykuya dalar, ay kararır gün tutulur. Kazanın bu çeşit hilesi nadir midir ki? Kaza ve kaderi inkâr edenin inkarı bile bil ki kaza ve kaderdendir."

"Allemelesma" ya bey olan, her damarında yüz binlerce ilim bulunan insanlar atası, her şeyin adını, nasılsa öylece bilmiş sonunda ne olacaksa sonuna kadar da agah olmuştu. O, eşyaya ne lakap verdiyse değişmemiştir; çevik dediği tembel çıkmıştır.

Sonunda mü'min olacak kimseyi önceden gördü; sonunda kafir olacak adamda ona belli oldu.

Her şeyin adını bilenden işit; "Allemelesma" rem-

zinin sırrını duy! Bize göre her şeyin adı, görünüşe tabidir; nasıl görünüyorsa biz, ona öyle deriz. Fakat

Allah'a göre iç yüzüne hakikatine tabidir.

Musa'ya göre sopasının adı asa; Yaratan yanında ise ejderha idi. Bu alemde Ömer'in adı puta tapan idi, halbuki "Elest" te onun ismi mü'mindi.

Bizim yanımızda adı meni olan şey, Hak yanında şu benlikle zahir olan sûretti. Bu meni yokluk âleminde vardı; eksiksiz, artışı aynen Allah'ın ilminde mevcuttu.

Hasılı Allah indinde sonumuz ne olacaksa hakikatte adımız o olmuştur. Allah insana akibetine göre bir ad koyar. Halkın taktığı ödünç ada göre değil!

Âdem'in gözü Allah'ın pak nûru ile gördüğünden adların hakikati ve iç yüzü ona ayan olur. Melekler onda Hakk nûrunu görünce hepsi ona yüzüstü secdeye vardılar.

Adını andığım şu Âdem'i kıyâmete kadar övsem, vasıflarını saysam yine övmekten acizim! Âdem bunların hepsini bildi. Fakat kaza gelince nehyi bilme yüzünden hataya düştü. Acaba bu nehiy, haram olduğundan mıdır, yoksa korkutmak için mi?

Gönlünce tevili üstün tutunca kendisi hayrette iken tabiatı, buğdaya doğru koştu. Bahçıvanın ayağına diken batınca hırsız fırsat buldu, esvabını çalıp kaçtı.

Adem hayretten kurtulup tekrar yola gelince gördü ki hırsız eşyayı iş yerinden götürmüş! "Rabbena İnnâ

zalemna" deyip ah etmeye başladı. Yani "karanlık bastı yol kayboldu" dedi.

Bu kaza, güneşi örten bir buluttur. Aslan ve ejderha bile ondan feryat ve figan etmektedir. "Kaza ve kader zuhur edince bir tuzağı bile görmüyorsam bu yolda cahil olan yalnız ben değilim ya!"

Zorlamayı bırakıp feryad-ü figana koyulan kişi ne kutlu kişidir; o, iyi bir işe sarılmıştır. Eğer kaza, seni gece gibi sararsa sonunda yine elinden tutacak odur. Yüz kere canına kastederse yine sana can veren, derdine derman olan kazadır. Bu kaza yüz kere yolunu kesse de yine senin çadırını göklerin üstüne kurar. Seni eminlik mülküne götürmek için bu korkutmasını inayet bil!

Bu sözün sonu gelmez, söz de uzadı. Sen tavşanla aslan hikayesini dinle.

Kuyu yanına gelince aslan, tavşanın geri kaldığını gördü. Dedi ki: "Niçin ayağını geri çektin. Ayağını geri çekme ileri gel!"

Tavşan "Ayağım nerede? Elim ayağım kesildi. Canım tır tır titriyor, yüreğim yerinden oynadı. Yüzümün rengini görmüyor musun? Altın sarısı gibi. Rengim, ne halde olduğumu bildiriyor.

Allah yüze "bildirici" demiştir. Onun için âriflerin gözü, yüze dalmış kalmıştır. Renk ve koku, can gibi haber verir; atın kişnemesi atın mevcudiyetini bildirir.

Eşeğin sesini kapının sesinden fark edesin diye her

şeyin sesi, o şeyi haber verir. Peygamber insanları ayırt etmek hususunda "insan sözünde gizlidir" dedi.

Yüzün renginde gönül halinden bir nişan vardır. Bana acı sevgimi kalbinde tut! Kırmızı yüz sahibinin, refah ve saadetinde delâlet eder, sarı yüz, meşakkat ve bela içinde olduğunu bildirir.

Elimi, ayağımı alana, yüzümün rengini uçurana, kuvvetimi giderene, çehremi bozana uğradım. Önüne geleni kırana, ağaçları kökünden, dibinden söküp çıkarana sataştım. Adamları, hayvanları, cemadat ve nebadatı mat edene rastladım.

Bunlar cüziyattır, küllüyatın da onun yüzünden renkleri sararmış, kokuları bozulmuştur. Cihan; gah sabredip gah şükrettikçe bağlar, bahçeler gah giyinir, gah çırlıçıplak kalır. Güneş ateş renginde doğmuşken diğer bir saatte baş aşağı batır; göklerde parıldayan yıldızlar; zaman zaman ihtirake uğrarlar. Güzellikte yıldızlardan daha parlak olan ay da ince ağrıya tutulup hilâl olur. Çok sakın ve edepli olan bir yeri de sarsıntı sıtmaya düşürür.

Nice dağlar, bu ansızın gelen felaketten dolayı yüzüne kumlar gibi dağılıvermiştir! Ruhla eş olan hava bile kaza baş göstêrince veba kesilir, ufûnetlenir:

Ruhun kız kardeşi olan İlatif su, bir gölcükte sarı, acı ve bulanık bir hale gelir; azametli ve kibirli ateşi bile bir yel söndürüverir!

Denizin halini de ıstırabından, coşkunluğundan anla, akılının değışik durduğunu, kalıptan kalıba girdiğini bil!

Allah rızasını arayıp duran başı dönmüş feleğin hali de oğullarının hali gibidir:

Gah en altta, gah ortada, gah en tepede. Onda da bölük bölük kutlu ve yomsuz zamanlar var! Ey külliyyat ile karışmış olan, ey insan! Basit cisimlerin halini de kendinden kıyas et! Külliyyatın böyle hastalıkları, böyle dertleri olunca onların cüzilerinin yüzü nasıl sararmaz?

Hele birbirine zıt olan şeylerden; su, toprak, ateş ve yelden meydana gelmiş cüzü...

Koyunun kurttan kaçmasına şaşılmaz; şaşılacak şey bu koyunun kurda gönül vermesidir! Sağlık zıtların sulhudur; aralarında savaşın başlamasını da ölüm bil!

Allah'ın lütfu, bu aslanla yaban eşeğine, bu iki zıtta, vefakârlık hususunda bir ülfet vermiştir. Dünya hasta ve mahpus olunca, hastanın fani olmasına şaşılır mı?"

Tavşan aslana bu çeşit nasihatler verip "Ben bu sebepler yüzünden geriledim" dedi.

Aslan dedi ki: "Sen bu sebepleri bırak ta şu geriye çekilmenin sebebini söyle, benim maksadın o."

Tavşan, O "aslan bu kuyunun içinde oturuyor; bu kalenin içinde bütün afetlerden emin" dedi.

Aklı olan kimse oturmak için kuyu dibini seçmiştir. Çünkü gönül, sefaları halvetler.

Kuyunun karanlığı, halkın verdiği karanlıklardan da-

ha iyidir. Halkın ayağını tutan, halkla karışıp görüşen; başını kurtaramamış, selâmete erişememiştir.

Aslan "İleri yürü. Benim açacağım yara, onu kah-reder, bir bak , o aslan orada mı?" dedi.

Tavşan "Ben o ateşten bir kere yanmışım. Sen beni kucağına alırsan, ey kerem madeni, ancak o vakit yardımınla gözümü açar, kuyuya bakabilirim" dedi.

Aslan onu kucağına aldı. O da aslanın himayesinde kuyuya kadar vardı. Kuyunun içine, suya bakınca aslanın ve onun aksi parıldadı. Aslan su içinde parıldayan aksilini gördü. Suda bir aslan şekliyle kucağında şişman bir tavşan şekli gördü. Su içinde düşmanını görünce tavşanı bırakıp kuyu içine sıçradı. Kendi kazdığı kuyuya kendi düştü. Çünkü yaptığı zulüm kendi başına geldi.

Zalimlerin zulmü karanlık bir kuyudur; bütün alimler böyle dediler:

Daha ziyâde zalim olanın kuyusu, daha korkunçtur. Adâlet "daha kötüye daha kötü ceza verilir" buyurmuştur. Ey zulümle bir kuyu kazan! Sen kendin için tuzak hazırlıyorsun. İpek böceği gibi kendi etrafını örme; kendine kuyu kazarsan bari kararlıca kaz! Zayıfları sen yardımcısız, kimsesiz sanma; Kur'an'dan "İza cae nasrullah"ı oku.

Sen filsen, düşmanın senden ürkmüşse sana ceza olarak işte eabil kuşu gelip çattı.

Yerde bir zayıf aman dilerse, gökyüzü askerleri birbirlerine karışırlar. Sen birisini dişinle ısırıp da kan içinde

birakırsan diş ağrısına tutulunca ne yaparsın?

Aslan, kuyuda kendisini görünce hiddetinden o anda kendini düşmanından ayırt edemedi. Kendi aksini kendi düşmanı sandı,

Hulâsa kendine kılıç çekti.

Ey Adam! İnsanlarda gördüğün bir çok zulümler, senin huyundur; sen kendi huyunu onlarda görüyorsun.

Senin varlığın, nifakın, zulmün, gafletin onlara aksetmiştir. Sen o sun, sen kendini yaralamaktasın. O anda lânet ipliğini kendine kendin dokuyorsun!

O kötülüğü sen kendinde açıkça görmüyorsun. Görsen kendine kendin candan düşman olurdun. Ey ahmak kendine saldıran o aslan gibi sen de kendine saldırıyorsun. Ahlâkının künhüne erişir, hakikatini anlarsan o adam olmamazlığın senden olduğunu bilirsin. Aslan; başka bir aslan gibi görünen şeklin, kendi aksinden ibâret olduğu kuyu dibinde zahir oldu. Bir zayıfın dişini söken, o ters gören aslanın işini işlemektedir.

Ey başkasının yüzünde kötü bir ben gören! Gördüğün kendi beninin aksidir, ondan nefret etme! "Mü'minler birbirinin aynasıdır". Bu haberi Peygamberden rivâyet etmediler mi?

Gözünün önüne gök renkli bir cam koymuşsun, o set'pten âlem sana gök görünüyor. Kör değilsen bu kötülüğü kendinden bil. Kendine kötü de başkasına deme!

Eğer mü'min Allah nur ile bakmamış olsaydı; gaip

mümine bütün çıplaklığı ile nasıl görünürdü? Fakat sen Allah nûru ile değil Allah ateşi ile baktığından kötülükte kaldın iyilikten gafil oldun.

İyiliği kötülükten ayırt edemedin, kötülükten de gafil oldun; iyilikten de. Ey gama kedere dalmış adam! Azar azar ateşe nur serp ki ateşin nura dönsün.

Ya Rabbi, sen de o tertemiz suyu serp de âlemin şu ateşi tamamıyla nur olsun.

Denizin suyu hep ferman altındadır; ya Rabbi su da senindir, ateş de.

Sen istersen ateş, latif su olur; dilemezsen su bile ateş kesilir. Bizim şu niyazımızı da yine sen ilham etmekte-sin. Zulümden kurtulmamız, senin ihsanıdır. Sen bize bu isteği, biz istemeksizin verdin, hadsiz, hesapsız ihsanlar da bulundun.

Tavşan kurtulduğuna sevinerek ovaya, av hayvanlarına koştu. Aslanın kuyuda öldüğünü görünce çayıra doğru güle oynaya gitmekte idi. Ölümün pençesinden kurtulduğundan ayağı yerden kesilmiş, sevinmiş; el çırpmakta, dallar, yapraklar gibi yeşermiş neşelenmiş, oynamaktaydı.

Dallar, yapraklar toprak hapsinden kurtulunca başlarını yükseltir, rüzgarın eşi arkadaşı olurlar. Yapraklar, daldaki tomurcukları yarıp çıkınca ağacın ta üstüne çıkarlar.

Her meyve ve her yaprak, tomurcuğunun diliyle Allah'ın şükrünü terennüm eder. Bizim aslımızı ihsan sahibi Allah yetiştirdi, nihayet ağaç kalınlaştı, doğrulup yükseldi

de. Su çamur içinde olan canlar da bataklıklardan, su ve çamurdan kurtulunca gönülleri sevinç dolu bir halde.

Allah aşkının havasında raks ederler; ayın on dördü gibi noksansız ve tam bir hale gelirler. Tenleri oynayıp durur, ya canları ne haldedir? Sorma! Tamamı ile can olanlara gelince; onları hiç sorma (anlatmaya imkân yok!)

Tavşan aslanı zindana soktu, aslan için ne ayıp şey; bir tavşancıktan geri kaldı! Böyle bir ayıba sahip olduğu halde şaşılacak şey şurasıdır ki bir de kendisine Fahrettin lakabını takmalarını ister!

Ey kişi! Sen bu dünya kuyusunun dibinde mahpus kalan bir aslansın. Tavşan gibi olan nefsin seni nasıl kahretti? Senin tavşan nefsin sahrada yiyip içmekte, zevk ve sefa etmekte. Sen ise şu dedikodu, bahis ve münakaşa kuyusunun dibindesin!

O aslan avcısı tavşan, av hayvanlarının bulunduğu yere koşup "birbirinizi muştulayın. Size müjdeci geldi. Müjde ey zevki sefaya dalmış olanlar! Müjde ki o Cehennem köpeği, geldiği cehenneme gitti.

Müjde! Allah, o can düşmanının dişlerini söktü. Pençesiyle nice başlar ezen düşmanı, ölüm süpürgesi çerçöp gibi süpürdü gitti" dedi.

O zaman bütün hayvanlar, sevinçli bir halde gülüp oynayarak, onun yüzünü öptüler. Etrafına halka oldular. O چراغ gibi ortalarında. Bütün sahradakiler ona secde ettiler.

"Sen gökten inen bir melek misin, yoksa peri misin?

Hayır ne meleksin ne peri! Sen, erkek aslanların Azrâîlisin! Ne olursan ol; canımız sana kurban olsun! Ona galip geldin, elin kolun sağ olsun!

Allah bu suyu senin arkından akıttı; eline koluna a-ferin. Bir daha söyle! Onu hile ile nasıl inandırdın; o zalimi düzenle nasıl kahrettin?

Bir daha söyle ki hikayen dertlere derman, canlara merhem olsun! Bir daha söyle ki, o sitemkârın zulmünden canlarımızda yüz binlerce yaralar var" dediler.

Tavşan dedi ki: "Ey ulular! Allah yardım etti, yoksa dünyada bir tavşan kim oluyor ki? Koluma kuvvet, kalbi-me kudret verdi, cenneti, huriyi kueağıma attı.

Üstünlükler Hak'tan gelir, hallerin değişmesi de on-dandır. Hak; bu kuvvet kudreti zan ve yakîn ehline nöbet-leşe göstermektedir.

Ey ikbal nöbetine erişen! Kendine gel, sevinme!

Sen nöbetle mukayyetsin, hürlük taslama! Saltanatı nöbetten üstün olan, ikbali ebedî bulunan nöbet davulunu yedi yıldızdan üstün bir yerde çalarlar.

Nöbetten üstün olanlar, baki padişahlardır; onlar da-ima ruhlara sakidir. Bir iki gün su içmeyi terk edersen ağzını ebediyet şarabına daldırır, o hakikat şarabını içersin.

HZ. ÖMER'İN KERÂMETİ
"KÜÇÜK MUHAREBEDEN BÜYÜK MUHAREBEYE
DÖNDÜK" SÖZÜNÜN TEFSİRİ

Ey padişahlar! Dışarıdaki düşmanı öldürdük; içimizde ondan beter bir hasım var. Bunu öldürmek, aklın fikrin işi değil. İçerideki aslan öyle tavşan maskarası olmaz. Cehennem, bu nefistir; Cehennem, bir ejderhadır ki harareti denizlerle eksilmez. Yedi denizi içer de yine kocakarıya benzeyen nefsin harareti ve coşkunluğu azalmaz.

Taşlar, taş yürekli kafirler; ağlayıp inleyerek mahcup bir halde Cehenneme girerler. Hakk'tan ona şu nida gel-medikçe bu kadar azaba da kanaat etmez:

"Doydun mu" denir. O kurt ve sırtlan gibi; "Hayır doymadım" der. İşte ateş, işte sana hararet! Bütün bir âlemi, bir lokma edip yutar da yine midesi **"Daha fazla yok mu"** diye bağırır.

Nihâyet Hakk, onun üstüne Lamekân âleminde ayağını koyar da işte o vakit derhal sakinleşir. Bizim nefsimiz de cehennemin bir parçasıdır. Onun için cüziler daima küllün tabiatındadır. Nefsi öldürecek ayak da ancak Hakk'ın ayağıdır. Zaten nefsin yayını Hakk'tan gayrı kim çekebilir? Yaya ancak doğru ok koyarlar. Bu yayın ters ve eğri okları da vardır. Ok gibi doğru ol da yaydan kurtul! Çünkü her doğru okun, yaydan fırlayacağına şüphe yok.

Dış savaşımdan kurtulunca iç savaşıma yüz tuttum. Biz şimdi küçük muharebeden döndük; Peygamberle beraber büyük muharebedeyiz. Allah'tan denizleri yaran bir

kuvvet isterim ki bu kaf dağını iğne ile yerinden koparıp atayım.

Şunu bil ki, safları bozup dağıtan aslanla savaşmak kolaydır. Asıl aslan nefsinı mağlup edendir.

Bunun hakkında sen bir hikaye dinle de sözümnden hisse al:

Rum Kayseri'den, Medine'de Ömer'e uzak çölleri aşarak bir elçi geldi. Medine halkına; "Halifenin köşkü nerededir ki atımı, eşyamı oraya çekeyim" dedi.

Halk dedi ki: "Onun köşkü yok; Ömer'in köşkü ancak aydın canıdır.

Gerçi emir diye adı sanı duyulmuşsa da onun, yoksullar gibi ancak bir kulübeciği var.

Kardeş onun köşkünü nasıl görebilesin? Gönül gözünde kıl bitmiş. Gönül gözünü kıldan ve hastalık tan arıt, sonra köşkünü görmeyi gözet. Kimin canı heveslerden arınmışsa derhal tertemiz Allah tapusunu, Allah dergâhını görür.

Muhammed, bu ateşten, bu dumandan temizlendiğinden nereye yüz çevirse orada Allah cemâlini gördü. Seni kötülüğe sevk eden vesveselere yoldaş, oldukça "Semme vechullah"ı nasıl bilebilirsin?

Kimin kalbinde kapı açılırsa gönül göğünde yüzlerce güneş görür. Yıldızların içinde ay nasıl görünürse başkaları arasında Allah da öyle görünür. Fakat iki parmağını iki

gözünün üstüne koy; bir şey görebilir misin? İnsaf et!

Sen görmeden de dünya yok değildir. Kusur, ancak şom nefsin parmağında. Kendine gel! Gözünden parmağını kaldır da ne istiyorsan gör.

Nuh'un ümmeti, Nuh'a "nerede sevap" dediler. Nuh "duymamak, görmemek için elbisenize büründüğünüz cihette. Elbiselerinizi bürünüp yüzünüzü, başınızı sardınız; ondan dolayı gözünüz olduğu halde görmediniz" dedi.

İnsan gözden ibarettir. Geri kalanı bir deridir. Göz de dostu gören göze derler. İnsan dostu görmeyince kör olsun, daha iyi. Böyle adam Süleyman bile olsa karınca ondan yeğdir".

Bu yepyeni sözler, Rum elçisini semaa getirdi, Ömer'i görmek iştiağı arttı. Gözünü o padişahı aramaya dikti, eşyasını da kaybetti, atını da. O iş erinin ardına düşmüş, her tarafa koşmakta, delicesine onu aramaktaydı. "Dünyada böyle adam da olur mu ki cihandan can gibi gizlenmiş" diyordu.

Candan kul olmak için onu aradı. Şüphesiz, arayan bulur. Bir bedevi karısı, onun yabancı olduğunu gördü; Ömer'i aradığını anlayıp "İşte şuracıkta, şu hurma ağacının altında; hurma ağacının dibinde, halktan ayrılmış, yapayalnız gölgelikte uyuyan Allah gölgesini gör" dedi. Elçi oraya gelip uzakta durdu. Ömer'i görünce titremeye başladı.

O uyuyandan elçiye bir heybet, gönlüne hoş bir hal geldi. Muhabbet ve heybet birbirinin zıttı iken gönlünde bu iki zıttın birleştiğini gördü.

Kendi kendine "Ben nice Padişahlar gördüm; büyük sultanların makbulü oldum. Onlardan korkmaz, ürkmeydim. Bu adamın heybeti aklımı başımdan aldı. Aslanlar, kaplanlar bulunan ormanlara daldım, yüzümün rengi bile kaçmadı. Bir çok savaşlarda bulundum; savaş başlayınca ağır yaralar aldım, düşmanları ağır bir surette yaraladım. Bütün bu ahvalde kalbim, diğerlerinden daha kuvvetli idi.

Bu adam silahsız, kuru yerde yatıyor; benim yedi azam tir tir titremekte; bu ne? Bu heybet Hakk'tan halktan değil; bu heybet şu abalı adamdan gelmiyor" dedi.

Bir kişi Hakk'tan korkup takva yolunu tuttu mu, cin olsun, insan olsun, onu kim görse korkar. Bu düşünce içinde hürmetle ellerini bağladı. Bir müddet sonra Ömer, uykudan uyandı.

Elçi Ömer'i tazim etti, ona selam verdi. Peygamber "önce selam sonra söz" demiştir.

Ömer, selâmı alıp onu yanma çağırdı, onu teskin etti, karşısına oturdu.

Korkanı, emin ederler, gönlünü yatıştırırlar. "Korkmayın" sözü, korkanlara sunulan hazır yemektir. Ve bu yemek tam onlara lâyıktır.

Korkusu olmayana nasıl "korkma" dersin? Niye ona ders veriyorsun? O, derse muhtaç değil ki! Ömer, o yüreği oynayan kimseyi sevindirdi, yıkılmış gönlünü yaptı. On-dan sonra en güzel bir yoldaş olan Allah'ın tertemiz sıfatlarına dair ince bahislere daldı. Elçiye makam nedir? Hal

neye derler? Anlasın bilsin diye Allah'ın Abdallara gönderdiği lütuf ve ihsanları nakletti.

Hâl güzel bir gelinin cilvesidir; makam ise o gelinle halvet olup vuslatına erişmektir.

Gelinin cilvesini padişahda görür, başkaları da. Fakat onunla vuslat ancak aziz padişaha mahsustur. Gelin, havassa da cilve eder, avama da. Ama onunla halvete giren ancak padişaktır.

Sûfiler içinde hal ehli çoktur, fakat aralarında makam sahibi nadirdir. Ömer elçiye can mevzilerini söyledi, ruh seferlerini anlattı.

Zamandan dışarı olan, zamana sığmayan bir zamandan, azamete mensup kutsiyet makamından. Ruh simurgunun, bu âleme gelmeden önceki geniş uçuşlarından bahsetti. Ruhun, o âlemde bir uçuşu ufukları aşıyordu; işti-yak çekenlerin ümitlerinden de ileri gidiyordu, hırslarından da! Ömer, o yabancı çehreli zatı tam dost buldu, canının Allah sırlarını dilediğini anladı.

Şeyh, kamildi, talibin de tam bir isteği vardı. Yolcu çevikti, at da kapıdaydı. O mürşit, onun irşat edilmeye kabiliyeti olduğunu gördü; tertemiz tohumu temiz yere eki.

Elçi "ya Emirül mü'minin! Can yücelerden yere nasıl indi? Hiçbir şeyle mukayyet olmayan can kuşu nasıl kafese girdi?" diye sordu. Ömer dedi ki: "Hakk, ona afsunlar okudu, hikâyeler söyledi.

Allah; gözü kulağı olmayan yokluklara afsun okuyunca onlar, coşmaya başlarlar; varlık âlemine konarlar. Yok olanlar, onun afsunu ile varlık diyarına takla atarak ve derhal gelirler. Sonra var olana yine bir afsun okuyunca onu yokluğa derhal ve iki çifte atla sürer.

Gülün kulağına bir şey söyledi, güldürdü. Taşın kulağına bir şey söyledi, akık ve maden haline getirdi. Cisme bir ayet okudu, can oldu. Güneşe bir şey söyledi parladı. Sonra yine güneşin kulağına korkunç bir şey üfler yüzüne yüzlerce perde iner. O kelâm sahibi Allah, bulutun kulağına bir şey okur; gözünden misk gibi yaşlar akıtır. Toprağın kulağına ne söyledi ki murakebeye vardı, dalgın bir halde kaldı!

Tereddüt içinde kalan, hayretlere düşen kişinin kulağına da Hak, bir muamma söylemiştir. Bu suretle onu iki şüphe arasında hapseder. "Ey yardımı istenen Allah! Şunu mu yapayım, bunu mu?" der. İki şıktan birini üstün tutar, üstün tuttuğunu yaparsa o da yine Hakk'tandır.

Can aklının tereddüt içinde bocalamasını istemezsen o pamuğu can kulağına tıka. Ki Allah'ın o muammalarını anlasın, gizlice ve açıkça söylenen sözleri idrak edesin. Böyle yaparsan can kulağı vahiy yeri olur. Vahiy nedir? Zahiri duygudan gizli söz.

Can kulağı ile can gözü, zahiri duyguya yabancıdır; o duygu, bu duygudan bambaşkadır. Akıl ve duygu kulağı bu hususta muhlistir.

Cebir meselesi, aşkımı ihtiyarsız bir hale getirdi, sabrımı elden aldı. Aşık olmayansa cebri hapsetti, onu inkar yahut takyid eyledi. Halbuki bu, Hak'la beraberlik ve birliktir, cebir değil... Bu, ayın tecellisidir bulut değil. Cebir bile olsa, herkesin bildiği cebir; yalnız kendi menfaatini gözeten Nefsi Emmârenin cebri değildir.

Ey oğul! Allah, kimlerin gönül gözünü açıtsa bu cebri onlar anlar. Gayb ve istikbal onlara apaçık görünmektedir. Maziye anış onlarca değersiz bir şeydir. Onların ihtiyarı da başka türlüdür, cebri de. Yağmur damlaları sedeflerin içinde inci olur. Sedeften dışarıda küçük, büyük damlalar var, sedefin içinde ise küçük, büyük inciler.

Onlarda misk ahusunun göbeğindeki kabiliyet vardır. Dışarıdaki kan damlaları, bunların içlerinde misktir. Sen dışarıdaki kan, göbeğin içinde nasıl misk olur? Deme! Bu bakır, dışarıda adi ve bayağı bir şeyken iksirin içinde nasıl altın olmuş da deme!

İhtiyar ve cebir, sende bir hayalden ibarettir. Onlardaysa Allah azâmetinin nûru haline gelmiştir. Ekmek sofrada durduğu müddetçe cansızdır. Fakat insan vücudunda neşeli ruh kesilir. Sofranın ortasında duran o ekmeğin can olması imkansızdır. Fakat can, sel sebil suyu ile o olmayacak şeyi yapar, ekmeği ruh haline getirir.

Ey doğru okuyup doğru anlayan! Bu can kuvvetidir; bir düşün, o canlar canının kuvveti ne olabilir? İnsanın bir tek kolu, candan gelen kuvvetle dağı, denizle madenlerle yarıp delmekte. Dağ yaran (Ferhat) m candan gelen kuvveti taş delmek, canlar canının kuvveti de ayı ikiye böl-

mektir.

Gönül, Allah sırları dağarcığını açarsa can, arşa doğru süratle koşar gider.

Ömer'den, bu sözleri işitince elçinin gönlünde bir parlaklık belirdi. Sual de mahvoldu cevapta... hatadan da kurtuldu, doğrudan da. Aslı anladı, ferilerden geçti. Ancak bir hikmete erişip faydalanmak için sormaya başladı:

Ömer'e "O duru suyun bulanık yerde hapsedilmesinin hikmeti ne, bunda ne sır var? Duru su, toprakta gizlenmiş; saf can cisimlerde mukayyet olmuş, sebebi ne?" dedi.

Ömer dedi ki: "Sen derin bir bahse dalıyorsun.

Meselâ manayı harflerle takyid eder (bir söz söylersin). Serbest olan mânâyı hapsettin, nefesi bir kelime ile takyid eyledin. Sen faydadan mahcup iken; ruhun bedene gelmesindeki faydayı bilmezken; bunu bir fayda elde etmek için yaparsın da.

Fayda, kendisinde zuhur eden Allah, bizim gördüğümüzü nasıl görmez? Mânanın kelimelerle söylenmesinde yüz binlerce fayda var. Bu faydaların her biri, canın cese-de girmesindeki faydaya nispetle pek değersiz.

Cüzilerin cüz'ü olan senin bu nefesin, bu söz söylemen, külli bir fayda temin ederse ruhun bedene girmesiyle meydana gelen kül, neden faydasız olsun? Sen bir cüz iken fayda görüyorsun. O halde neden kınama elini külle uzatıyor, onu neden kınıyorsun?

Sözün faydası yoksa söyleme, varsa itirazı bırakıp şükretmeye çalış! Allah'a şükretmek herkesin boynunun borcudur. Kavgaya etmek, suratını ekşitmek şükür değildir. Şükretmek surat ekşitmeden ibaretse sirke gibi şükreden hiç kimse yok! Sirke, ciğere gitmek için yol arıyorsa ona "şekerle karış da sirkengübin ol" de!

Manayı şiire sıkıştırmaya çalışmak, haptolmakla müsavi, ondan gayrı bir şey değil. Şiirde mana, sapan gibi istenen yere gitmesine imkan yok. Elçi, bu bir iki kadehle kendinden geçti; hatırında ne elçilik kaldı, ne getirdiği haber! Allah kudretine hayran olup kaldı; makam erişip sultan oldu. Sel denize kavuştu deniz oldu. Tane ekinliğe vardı ekin oldu.

Ekmek Âdem Atanın vücuduna karıştı, ölü iken dirildi, haberdar oldu. Mum ve odun, ateşe can verip yanınca nursuz vücutları nurlandı. Sürme taşı, (doğulup) gözlere çekilince iyi görmeye sebep oldu, gözcü kesildi.

Ne mutlu o adama kendisinden kurtulmuş, diriye ulaşmıştır! Yazık o diriye ki ölü ile oturmuş, ölmüş; hayatını kaybetmiştir!

Allah Kur'an'ına kaçarsa, sığınmışsa Peygamberlerin ruhlarına karışsın.

Kur'an; Peygamberlerin, Allah'ın temiz ululuk denizindeki balıkların halleridir.

Fakat okur da dediğini tutmazsan farzet ki Peygamberleri, velîleri görmüşsün (inanmadıktan onlara uymadık-

tan sonra ne fayda!).

Kur'an'ın hükümlerini tutar, kıssalarından hisse alırsan can kuşuna ten kafesi dar gelir. Kafeste mahpus olan kuşun kurtulmak istememesi cahilliktendir. Kafeslerden kurtulan ruhlar, Allah'a lâıyk ve halkı rehber olan peygamberlerdir.

Onların sesleri, kafeslerin dışından ve din makamından gelir: "Sana kurtuluş yolu ancak budur, bu! Biz bu daracık kafesten bununla kurtulduk. Bu kafesten kurtulmanın bundan başka çaresi yok!

Kazandığın şöhretten kurtulman için inleyip duran bir hasta haline gir. Zaten halk arasında meşhur olmak sağlam bir bağıdır. Bu bağ bu yolda demir bir bağdan aşagımıdır ki?"

Ömer'den, bu sözleri işitince elçinin gönlünde bir parlaklık belirdi. Sual de mahvoldu cevapta... hatadan da kurtuldu, doğrudan da. Aslı anladı, ferilerden geçti.

Ancak bir hikmete erişip faydalanmak için sormaya başladı:

Ömer'e "O duru suyun bulanık yerde hapsedilmesinin hikmeti ne, bunda ne sır var?

Duru su, toprakta gizlenmiş; saf can cisimlerde mukayyet olmuş, sebebi ne?" dedi.

Ömer dedi ki: "Sen derin bir bahse dalıyorsun. Meselâ manayı harflerle takyid eder (bir söz söylersin). Serbest olan manayı hapsedtin, nefesi bir kelime ile takyid

eyledin. Sen faydadan mahcup iken; ruhun bedene gelme-
sindeki faydayı bilmezken; bunu bir fayda elde etmek için
yaparsın da. Fayda, kendisinde zuhur eden Allah, bizim
gördüğümüzü nasıl görmez? Mananın kelimelerle söylen-
mesinde yüz binlerce fayda var. Bu faydaların her biri,
canın cesede girmesindeki faydaya nispetle pek değersiz.

Cüzilerin cüz'ü olan senin bu nefesin, bu söz söyle-
men, külli bir fayda temin ederse ruhun bedene girmesiyle
meydana gelen kül, neden faydasız olsun?

Sen bir cüz iken fayda görüyorsun. O halde neden
kınama elini külle uzatıyor, onu neden kınıyorsun?

Sözün faydası yoksa söyleme, varsa itirazı bırakıp
şükretmeye çalış! Allah'a şükretmek herkesin boynunun
borcudur. Kavga etmek, suratını ekşitmek şükür değildir.
Şükretmek surat ekşitmeden ibaretse sirke gibi şükreden
hiç kimse yok!

Sirke, ciğere gitmek için yol arıyorsa ona "şekerle
karış da sirkengübin ol" de!

Manayı şiire sıkıştırmaya çalışmak, haptolmakla
müsavi, ondan gayrı bir şey değil. Şiirde mana, sapan gibi
istenen yere gitmesine imkân yok.

Elçi, bu bir iki kadehle kendinden geçti; hatırında ne
elçilik kaldı, ne getirdiği haber! Allah kudretine hayran
olup kaldı; makam erişip sultan oldu. Sel denize kavuştu
deniz oldu. Tane ekinliğe vardı ekin oldu.

Ekmek, Âdem Atanın vücuduna karıştı, ölü iken di-

rildi, haberdar oldu. Mum ve odun, ateşe can verip yanınca nursuz vücutları nurlandı.

Sürme taşı, (dövülüp) gözlere çekilince iyi görmeye sebep oldu, gözcü kesildi.

Ne mutlu o adama kendisinden kurtulmuş, diriye ulaşmıştır! Yazık o diriye ki ölü ile oturmuş, ölmüş; hayatını kaybetmiştir!

Allah Kur'an'ına kaçır, sığınırsan Peygamberlerin ruhlarına karışırsın.

Kur'an; Peygamberlerin, Allah'ın temiz ululuk denizindeki balıkların halleridir.

Fakat okur da dediğini tutmazsan farzet ki peygamberleri, velileri görmüşsün (inanmadıktan onlara uymadıktan sonra ne fayda!). Kur'an'ın hükümlerini tutar, kıssalarından hisse alırsan can kuşuna ten kafesi dar gelir.

Kafeste mahpus olan kuşun kurtulmak istememesi cahilliktendir. Kafeslerden kurtulan ruhlar, Allah'a lââyık ve halka rehber olan peygamberlerdir.

Onların sesleri, kafeslerin dışından ve din makamından gelir: "Sana kurtuluş yolu ancak budur, bu! Biz bu daracak kafesten bununla kurtulduk. Bu kafesten kurtulmanın bundan başka çaresi yok!

Kazandığın şöhretten kurtulman için inleyip duran bir hasta haline gir. Zaten halk arasında meşhur olmak sağlam bir bağdır. Bu bağ bu yolda demir bir bağdan aş-

ğımıdır ki?"

ŞEYTAN ADEM'E NEDEN SECDE ETMEDİ ?

Hakk'ın yaptıklarını da gör, bizim yaptıklarımızı da. Her ikisini de gör ve bizim yaptığımız işler olduğunu bil, zaten bu meydanda. Ortada halkın yaptığı işler yoksa, her şeyi Hakk yapıyorsa, şu halde kimseye "bunu niye böyle yaptın" deme!

Allah'ın yaratması, bizim yaptığımız işleri meydana getirmektedir. Bizim işlerimiz Allah işinin eseridir.

Söz söyleyen kimse, ya harfleri görür, yahut mânayı. Bir anda her ikisini birden nasıl görebilir? İnsan konuşurken manayı düşünür, onu kastederse harflerden gafildir. Hiçbir göz bir anda hem önünü hem ardını göremez. Şunu iyice bil! Önünü gördüğün zaman ardını nasıl görebilirsin?

Madem ki can, harfi manayı bir anda kavrayamıyor, nasıl olur da hem işi yapar, hem o iş yapma kudretini yaratır? Ey oğul! Allah, her şeye muhittir. Bir işi yapması, o anda diğer bir işi yapmasına mani olamaz.

Şeytan, "Bima ağveyteni" dedi; o alçak ifrit, kendi filini gizledi.

Âdem ise "Zalemna enfüsena" dedi; bizim gibi Hakkın fiilinden gafil değildir.

Günah ettiği halde edebe riayet ederek Allah'a isnad etmedi. Allah'ın halk ettiğini gizledi. O suçu kendine atfettiğinden ihsana nail oldu.

Âdem, tövbe ettikten sonra Allah, "Ey Adem! O suç, o mihnetleri, sen de ben yaratmadım mı?" O benim takirim benim kazam değil miydi; özür getirirken niye onu gizledin?" dedi.

Âdem "Korktum, edebi terk etmedim" deyince Allah, "İşte ben de onun için seni kayırdım" dedi.

Hürmet eden hürmet görür. Şeker getiren badem şekeri yer. Temiz şeyler temizler içindir; sevgiliyi hoş tut, hoşluk gör; incit, incin!

Ey gönül! Cebirle ihtiyarı birbirinden ayırt etmek için bir misal getir ki ikisini de anlayasın:

Titreme illetinden dolayı titreyen bir el, bir de senin titrettiğin el... Her iki hareketi de bil ki Allah yaratmıştır; fakat bu hareketi onunla mukayeseye imkan yoktur. İhtiyarınla el oynatmadan pişman olabilirsiniz; fakat titreme illetine müptela bir adamın pişman olduğunu ne vakit gördün?

Anlayışı kıt biriside şu cebir ve ihtiyar meselesine yol bulsun, bu işi anlasın diye söylediğimiz bu söz, akli bir söz, akli bir bahistir. Fakat zaten bu hilekâr akıl, akıl değildir ki.

Aklî bahis, inci ve mercan bile olsa can bahsi, başka bir bahistir. Can bahsi başka bir makamdır, can şarabının başka bir kıvamı vardır. Akıl bahisleri hüküm sürdüğü sırada Ömer'le Ebülhakem sırdaştı. Fakat Ömer, akıl aleminden can alemine gelince can bahsinde Ebülhakem, Ebü

Cehil oldu. Ebû Cehil, cana nispetle esasen cahil olmakla beraber his ve akıl bakımından kamildi.

Akıl ve bahsi, bil ki eser, yahut sebeptir (onunla müessir ve müsebbip anlaşılır). Can bahsi ise büsbütün şaşılacak bir şeydir.

Ey nur isteyen! Can ziyâsı parladı; lazım, mülzem, nafî, muktazi kalmadı. Bir gören kişinin. Nuru doğmuş parlamaktayken sopa gibi bir delilden vazgeçeceği meydandır.

Yine hikâyeye geldik; zaten ne zaman hikâyeden ayrıldık ki?

Cehil bahsine gelirsek o Allah'ın zindanıdır; ilim bahsine gelirsek onun bağı ve sayvanı. Uyarsak onun sarhoşlarıyız; uyanık olursak onun hikâyesinden bahsetmekteyiz. Ağlarsak rızıklarla dolu bulutuyuz; gülersek şimşek!

Kızır, savaşırsak bu, kahrının aksidir, barışır, özür serdederek muhabbetinin aksidir.

Bu dolaşık ve karmakarışık alemde biz kimiz? Elif gibiyiz. Elif'inse esasen, hiç ama hiçbir şeyi yoktur!

TACİRİN HİKAYESİ

Bir tacirin bir dudusu vardı, kafeste hapsedilmiş, güzel bir duduydu. Tacir, Hindistan'a gitmek üzere yol hazırlığına başladı. Kerem ve ihsan dolayısıyla, kölelerinin, cariyeceklerinin her birine "Çabuk söyle, sana Hindistan'dan ne getireyim?" dedi. Her birisi ondan bir şey diledi. O

iyi adam hepsine, istediklerini getireceğini vadetti. Duduya da "Sen ne armağan istersin, sana Hindistan elinden ne getireyim?" dedi. Dudu dedi ki: "Oradaki duduları görünce benim halimi anlat. Dedi ki: Sizin müştakınız olan filan dudusu, Allah'ın takdiriyle bizim mahpusumuzdur. Size selam söyledi, yardım istedi; sizden bir çare, bir kurtuluş yolu diledi.

Dedi ki: Revâ mıdır ben iştiağınızla gurbet elde can vereyim. Sıkı bir hapis içinde olayım da siz gah yeşilliklerde, gah ağaçlarda zevk ve sefa edesiniz. Dostların vefası böyle mi olur? Ben şu hapis içindeyim, siz gül bahçelerinde. Ey Ulular! Bir seher çağı şarap meclisinde bu inleyen garibi de hatırlayın!

Dostların sevgiliyi anması, sevgiliye ne mutludur. Hele anan ve anılanın biri Leyla, öbürü Mecnun olursa. Ey güzel endamlı sevgilinin mahremeleri! Kendi kanımla doldurduğum peymaneleri içmem reva mı? Sevgili! Bana da bir nasip vermek istersen beni anarak bir kadeh iç! İçerken bu yerlere serilmiş düşkün aşığı yad ederek toprağa bir yudum şarap dök! Şaşılacak şey! Nerde o ahit, nerde o yemin? O şeker gibi dudağın verdiği vaadler hani? Bu kulun ayrı düşmesi, fena kulluktansa... kötüye kötülükle mukabele edersen aramızda ne fark kalır?

Fakat hiddetle, şiddetle senden gelen kötülük, sema'dan, çengin namelerinden daha zevkli, daha neşeli. Ey cefası devletten daha güzel, intikamı candan daha sevimli dilber! Ateşin bu... acaba nurun nasıl? matem, bu olunca düğünün nice? Çevrinde öyle tatlılıklar var ki...malik olduğun letafet yüzünden kimse seni hakkıyla anlayamaz. Hem inlerim, hem de sevgili inanır da kereminden o çevri

azaltır diye korkarım.

Kahrına da hakkıyla aşığım, lütfuna da. Ne şaşılacak şey ki ben bu iki zıdda da gönül vermişim. Allah hakkı için bu dikenden kurtulur, gül bahçesine kavuşursam bu sebepten bülbül gibi feryat ederim. Bu ne şaşılacak şey bülbüldür ki ağzını açınca dikenini de gül bahçesiyle beraber yutar, ikisini de bir görür! Bu bülbül değil ateş canavarı! Onun aşkıyla bütün kötü şeyler, kendisine hoş gelmekte! Güle aşık, halbuki esasen kendisi gül, kendisine aşık, kendi aşkını aramakta!"

Can dudusunun hikâyesi de bu çeşittir. Fakat nerede kuşlara mahrem olan kişi? Nerede zayıf ve suçsuz bir kuş ki onun içine Süleyman, askeriyle ordu kurmuş olsun! Şükür yahut şikayetle feryâd edince yere, göğe zelzeleler düşsün! Her demde ona Allah'tan yüz mektup, yüz haberci erişsin; o bir kere "Ya Rabbi" deyince Hakk'tan almış kere "Lebbeyk" sesi gelsin! Hatası, Allah indinde ibadetten daha iyi olsun; küfrüne nispetle bütün halkın imanı değersiz kalsın! Öyle kişiye her nefeste hususi miraç vardır. Allah, onun tacının üstüne yüzlerce hususi taç koyar. Cismi topraktır, Canı Lamekân Aleminde, O Lamekân Alemi, salıkların vehimlerinden üstündür, (vehimlere sığmaz.) O Lamekân Alemi, vehmine gelen bir alem olmadı gibi hayaline de doğmaz.(ne idrak edebilirsin, ne tahayyül!) Cennetteki ırmak, nasıl Cennettekilerin hükmüne tabi ise mekan alemiyle Lamekân âlemi de, o âlemin hükmüne tabidir. Bu ilâhi akıl kuşlarına ait olan bahsi kısa kes, bu sözden yüzünü çevir, sukut et! Doğrusunu, Allah daha iyi bilir. Dostlar biz yine kuş, tacir ve Hindistan hikâyesine dönelim: Tacir, Hindistan'daki dudulara, dudusundan selam götürmeyi kabul etti.

Hindistan uçlarına varınca kırdı birkaç dudu gördü. Atını durdurup seslendi, dudunun selamını ve kendisine emanet ettiği sözleri söyledi. O dudulardan birisi, bir hayli titredi ve düşüp öldü, nefesi kesildi.

Tacir, bu haberi verdiğiinden dolayı pişman oldu, dedi ki: "Bir cana kıydım, Bu dudu, olsa olsa o duducağızın akrabası olacak, galiba bunların cisimleri iki, canları bir. Bu işi neye yaptım, o haberi neye verdim?"

Bu münasebetsiz sözle biçareyi yaktım, yandırdım." Bu dil, çakmak taşıyla çakmak demiri gibidir.

Dilden çıkan da ateşe benzer. Manasız yere gah hi-kaye yoluyla, gah laf olsun diye çakmak taşıyla demirini birbirine vurma! Zira ortalık karanlıktır, her tarafta pamuk dolu. Pamuk arasında kıvılcım nasıl durur? Zalim onlardır ki gözlerini kapamışlar, söyledikleri sözlerle bütün alemi yakmışlardır.

Bir söz, bir alemleri yıkar, ölmüş tilkileri aslan eder. Canlar aslen İsa nefeslidir; bir anda yara, bir anda merhem olurlar. Canlardan perde kalkaydı; her canın sözü, Mesih'i sözü gibi tesir ederdi. Şeker gibi söz söylemek istersen sabret, haris olma, bu helvayı yeme! Feraset sahiplerinin iştahları sabradır, onlar sabretmek isterler. Helva ise, çocukların istediği şeydir.

Sabreden, göklerin üstüne yükselir; helva yiyense geriler, kalır! "Ey gafil! Sen nefis ehlinin, toprak içinde kan yiyedur! Fakat gönüle sahip olan kişi, zehir bile yese o zehir bal olur." Gönüle sahip olan kişi, apaçık öldürücü bir

zehir bile yese ona ziyan gelmez. Çünkü o, sıhhat bulmuş, perhizden kurtulmuştur. Fakat zavallı talip (kemâle ermemiş salık), henüz hararet içindedir.

Peygamber buyurdu ki: "Ey cüretli talip! Sakın hiçbir matlup ile mücadele etme!" Sende Nemrut'luk var, ateşe atılma, atılacaksan önce İbrahim ol! Madem ki sen ne yüzgeçsin, ne de denizci... aklına uyup kendini denize atma! Yüzgeç ve denizci, denizden inci çıkarır, ziyanlardan bile bir hayli fayda elde eder. Kamil, toprağı tutsa altın olur; nakıs, altını ele alsın toz toprak kesilir. O gerçek er, Allah'a makbul olmuştur, bütün işlerde onun eli Allah elidir.

Nakıs kimsenin eli ise Şeytan'ın, ifritin elidir. Çünkü Şeytan'ın teklif ve hile tuzağına tutulmuştur. Kâmile göre bilgisizlik bile bilgi olur, nakısın bildiği bilgi ise bilgisizlik kesilir. İletli kimse, ne tutarsa illet olur. Kamil kafır bile olsa o küfür, din ve şariat haline gelir. Ey yayan olduğu halde süvari ile yarışa girişen! Sen bu müsabakada kazanmayacak, onu geçmeyeceksin, iyisi mi, dur!

Melun Firavun'un zamanında sihirbazlar Musa ile kin güderek mücadeleye girdiler. Fakat onu büyük tuttular, öne geçirdiler, ağırladılar. Zira ona "Ferman senin. İstiyorsan önce sen asanı at" dediler.

Musa "Hayır, ey sihirbazlar, önce siz büyülerinizi meydana koyun" dedi.

Musa'ya karşı gösterdikleri o kadar hürmet, din sahibi olmalarına sebep oldu; inat yüzünden de elleri ayakları kesildi. Sihirbazlar Musa'nın hakkını anladıklarından

evvelce işledikleri suça karşılık olarak ellerini, ayaklarını feda eylediler.

Yemek yemek ve nükte söylemek, kamile helaldir; madem ki sen kamil değilsin yeme ve sukût et! Çünkü sen kulaksın, o dildir; o senin cinsinden değil, Allah, kulaklara "Ansitü" buyurdu.

Çocuk önce, süt emme kabiliyetinde doğar, bir müddet susar ve tamamı ile kulak kesilir. Lakırdı söylemeyi öğreninceye kadar bir zaman dudağını yumması, söz söylememesi gerekir. Kulak vermezse "ti, ti " diye mânasız sözler söyler; kendisini alemin dilsizi yapar. Anadan sağır doğan ise hiç dinlemediği için dilsiz olur; nasıl dile gelsin? Çünkü söz söylemek için önce dinlemek gerekir. Söze, kulak verme yolundan gir. Evlere kapılardan girin; rızıkları, sebeplerine teşebbüs ederek arayın! Dinleme ihtiyacı olmaksızın anlaşılan söz, ancak tamahsız ve ihtiyaçsız olan Allah'ın sözüdür.

Allah, yarattığını eşsiz, örneksiz yaratır; üstada tabi değildir. Herkes ona dayanır; onun dayanacağı bir varlık yoktur. Ondan başka bütün mahlukat; hem sanatında, hem sözünde üstada tabidir, örneğe muhtaçtır. Bu söze yabancı değilsen bir hırkaya burun, bir viraneye çekil ve göz yaşı dök! Çünkü Adem, Allah itabından ağlamakla kurtuldu; tövbekarın nefesi ıslak göz yaşlarıdır. Adem, yeryüzüne, ağlamak için, daima feryâd etmek, inlemek ve mahzun olmak için gelmiştir.

Âdem, Firdevs'ten, yedi kat göklerin üstünden ayakları dolaşarak en adi yere, ta kapı dibine, özür dilemek için gitti. Eğer sen de Âdemoğluysan onun gibi özür dile, onun

yolunda yürü!

Gönül ateşiyle göz yaşından çerez düz. Bahçe, bulutla güneş yüzünden yetişmiş, yeşermiştir. Sen göz yaşı zevkini ne bilirsin? Görmedikler gibi ekmek aşığısın! Bu karın dağarcığından ekmegi boşaltırsan ululuk incileri ile doldurursun. Önce can çocuğunu Şeytan sütünden kes de sonra onu meleklerle ortak yap.

Sen karanlık, mükedder ve bulanık oldukça bil ki melun Şeytanla süt kardeşisin! Nur ve kemali arttıran lokma, helâl kazançtan elde edilen lokmadır. Çırağımıza katılınca söndüren yağa yağ deme, çırağı söndüren yağa su de!

İlim ve hikmet helâl lokmadan doğar; aşk ve rikkat helal lokmadan meydana gelir. Bir lokmadan hasede uğrar, tuzaga düşersen; bir lokmadan bilgisizlik ve gaflet meydana gelirse, sen o lokmayı haram bil!

Hiç buğday ektin de arpa verdiğini gördün mü? Hiç attar eşek sıpası olduğunu gördün mü? Lokma tohumdur mahsulü fikirlerdir. Hizmete meyletmek ve o cihana gitmek azmi, ağza alınan lokmanın helâl olmasından doğar.

Tacir alışverişi bitirip muradına nail olarak evine geri geldi. Her köleye armağan getirdi, her halayığa ihsan da bulundu. Dudu "Bu kulun armağanı hani? Ne gördün ve ne dedinse söyle" dedi.

Tacir, "Söylemem, zaten elimi çiğneyip parmaklarımı ısırarak, cahilliğimden, akılsızlığımdan böyle saçma haberi niye götürdüm diye hala pişman olup durmaktayım" dedi.

Dudu, "Efendim, pişmanlık neden, bu hiddete bu gama ne sebep oldu?" dedi.

Tacir dedi ki: "Şikayetlerini sana benzeyen dudulara söyledim. İçlerinden biri senin derdini anlayınca ödü patladı, titreyip öldü." Ben "Ne yaptım da bu sözü söyledim" diye pişman oldum ama bir kere söylemiş bulundum. Pişmanlık ne fayda verir? Ağızdan bir kere çıkan söz, bil ki yaydan fırlayan ok gibidir. Oğul, o ok gittiği yerden geri dönmez, seli baştan bağlamak gerek. Sel önce bir kere coşup da etrafı kapladıktan sonra dünyayı harap etse şaşılmaz.

Yapılan işin gayp âleminde eserleri doğar, o meydana gelen eserler, halkın hükmüne tabi değildir, onların bize nispeti varsa da hepsi, ancak tek Allah tarafından yaratılmıştır. Meselâ Amr'e Zeyd bir ok atar; o ok, Amr'i kaplan gibi yaralar. Yara, bir yıl kadar Amr'ın vücudun ağrılar, sızılar meydana getirir. O dertleri, Hakk yaratmıştır, insan değil.

Oka hedef olan Amr, o anda korkudan ölürse, yahut ölümüne kadar bedeninde yaralar, oluşursa, o ağrılardan, o illetlerden ölürse Zeyd'e; ilk sebepten, ok attığından dolayı katil de! Hepsi, Allah'ın icadı ise de o ağrıları Zeyd'e nispet et!

Ekin ekmek, nefes almak, tuzak kurmak, çiftleşmek de böyledir. Onların sesleri hep Hakk'a mutidir (eken, nefes alan, tuzak kuran, çiftleşen kuldur; bitiren, yaşatan, tuzığa düşüren, doğurtan yahut bunların aksini meydana getiren Hakk'tır).

Velîlerde Allah'tan öyle bir kudret vardır ki atılmış oku yoldan geri çevirirler. Allah velîsi, pişman olursa sebeplere eserlerin kapılarını kapar (fiilleri neticesiz bırakır). Fakat bunu Allah eliyle yapar. Allah kudretiyle; söylenmiş bir sözü söylenmemiş hale getirir. Bir hale ki ne şiş yanar ne kebab! Bütün kalplerdeki nükteleri işitir, gönüllerden o sözü yok eder.

Ey ulu kişi! Sana delil ve hüccet gerekse "Min aye-tin ey nünsiha" ayetini oku. "Ensevküm zikri" âyetini de oku velîlerin kalplere nisyan koyma kudretini anla!

Velîler, hatırlatma ve unutturmaya kâdirdirler; şu halde herkesin gönlüne hakimdirler. Velî, unutturma kudretiyle bir kişinin istidlal yolunu bağladı mı, o adamın hü-neri bile olsa bir iş yapamaz.

Siz, yüce kişileri alaya aldınız, bundan bir şey çık-maz sandınız ama Kuran'da "Ensevküm" ayetini bir oku-yun!

Şehir ve köye sahip olan, cisimlerin padişahıdır. Gö-nül sahibi ise gönüllerinizin sultanıdır. Hiç şüphe yok ki işler, görüşlerin ferridir. Şu halde insan, ancak göz bebeğinden ibarettir. Ben bunu, tamamı ile söyleyemiyorum, çünkü merkez sahipleri (Peygamberler) men ediyorlar. Madem ki halkı unutması, ve hatırlaması onun elindedir, imdatlarına da o erişir.

O güzel huylarla huylanmış olan zat, her gece gönül-lerden yüz binlerce iyi ve kötü hatırayı giderir; gündüzün gönülleri, yine o hatıralarla doldurmakta; o sedefleri, inci-

lerle dopdolu bir hale getirmektedir. Evvelki düşüncelerin hepsi, Allah'ın hidayetiyle sahiplerini tanırılar. Uyanınca, sanat ve hünerin, sebepler kapısını açmak üzere yine sana gelir.

Kuyumcunun hüneri demirciye gitmez, bu güzel huylunun huyu, öteki kötüye mal olmaz. Hünerler ve huylar, kıyamet günü, çeyiz gibi sahibine döner. Güzel olsun, çirkin olsun... bütün huylar ve hünerler, sabah çağında sahiplerine gelir; nitekim posta güvercinleri, gönderilen mektupları, yine uçtukları şehre getirirler.

Dudu, o dudunun yaptığını işitince titredi, düştü, kaskatı oldu. Sahibi, onun böyle düştüğünü görünce yerinden sıçradı, külahını yere vurdu. Onu, bu renkte, bu halde görerek yerinden fırlayıp yakasını yırttı.

Dedi ki: "Ey güzel ve hoş nağmeli dudu! Sana ne oldu, niçin bu hale geldin? Vah yazık, benim güzel sesli kuşum! Vah yazık, benim gönüldeşim, sırdaşım. Yazık, benim güzel nağmeli kuşum; ruhumun neşesi, bahçem, çiçeğim! Süleyman'ın böyle kuşu olsaydı hiç başka kuşlarla uğraşır mıydı? Vah yazık; ucuz bulduğum kuştan ne çabuk ayrıldım! Ey dil, sen bana çok ziyan veriyorsun! Söyleyen sen olduktan sonra ben sana ne diyeyim? Ey dil, sen hem ateşsin, hem harman! Ne vakte kadar harmanı ateşe vereceksin?

Can, ne dersen onu yapmakla beraber gizlice yine senin elinden feryâd etmektedir.

Ey dil, sen hem bitmez tükenmez bir hazinesin; hem dermanı olmayan bir dertsin! Hem kuşlara çalınan ısıklık,

yapılan hilesin; hem yalnızlık ve ayrılık zamanının enisisin!

Ey aman bilmez! Bana hiç aman vermiyorsun. Sen, yayını beni öldürmek için kurmuşsun. İşte benim kuşumu uçurdun. Zulüm ve sitem otlağında az otl! Yâ bana cevap ver, yahut insafa gel, yahut da bana sevinç ve neşe sebeplerinden birini an! Eyvah benim karanlığı yakıp mafeden nurum; eyvah, benim gündüzü aydınlatan sabahım!

Vah benim güzel uçan; ta sondan başlangıca kadar uçup gelen kuşum! Cahil insan ilelebet mihnete aşıktır. Kalk, "Fikebed" e kadar "La uksimü" yü oku!

Senin yüzünü gördüm de mihnetten kurtuldum; senin ırmağında köpükten, tortudan arındım. Bu eyvah demeler, bu acınmalar onu görmek, peşin ve elde olan kendi varlığından kesilmek hayali iledir.

(Bu kuşun ölümüne sebep) Allah'ın gayreti (kıskanması) idi. Hakk'ın hükmüne çare bulunmaz. Nerede bir gönül ki, Allah'ın hükmünden yüz parça olmamış olsun!

Gayret (kıskançlık) de her şeyden gayrı olan; vasfı söze ve sese sığmayan Allah gayretidir (kendisinden başka her şeyi kıskanır).

Ah keşke gözyaşım deniz olsaydı da o güzel dilberimin yoluna saçaydım! Benim dudum, benim anlayışlı kuşum; düşüncelerimin, sırlarımın tercümanı! Rızkını vereyim, vermeyeyim... benim enisimdi. İlk söylenen sözlerden onu hatırlarım benimle ezeli bir aşınadır. O öyle bir duduydu ki sesi, vahiden gelirdi; varlığı varlık meydana

gelmeden önceydi.

O dudu, senin içinde gizlidir. Sen, şunda bunda onun aksini görmüşsün. O, kuş senin neşeni alır, fakat yine sen ondan neşelenirsin. Onun yaptığı zulmü, adalet gibi kabul edersin.

Ey can uğruna canını yakıp duran! Canını yaktın, tenini aydınlattın. Ben yandım, kavını tutuşturmak isteyen bana gelsin, benden tutuştursun da çerçöpü alevlensin, yaksın! Kav, ateş alma kabiliyetindendir, şu halde ateşi cezbeden kavı al!

Vah vah vah; yazıklar olsun... öyle bir ay bulut altına girdi!

Nasıl bahsedeyim? Gönül ateşi şiddetle alevlendi; ayrılık aslanı çıldırdı, kan döker bir hale geldi. Ayıkken bile titiz ve sarhoş olan, kadehi ele alınca nasıl olur? Anlatılamayacak derecede sarhoş olan bir aslan, çayırılığa gelince oraya yayılmış yeşilliklerden neşelenir, sarhoşluğu büsbütün fazlalaşır.

Ben kafiye düşünürüm; sevgilim bana der ki: "Yüzümden başka hiçbir şey düşünme! Ey benim kafiye düşünenim! Rahatça otur, benim yanımda devlet kafiyesi sensin.

Harf ne oluyor ki sen onu düşünesin! Harf nedir? Üzüm bağının çitten duvarı.! Harfi sesi sözü birbirine vurup parçalayayım da seninle bu üçü olmaksızın konuşayım! Âdem'den bile gizlediğim sırrı, ey cihanın esrarı olan sevgili, sana söyleyeyim. Halil'e bile söylemediğim sırrı, Cebrail'in bile bilmediği gamı, Mesih'in bile dem vurma-

dığı, hatta Allah'ın bile kıskanıp biz olmadıkça kimseye açmadığı sırrı sana açayım."

Biz (ma) kelimesi, sözlükte nasıl bir kelimedir? İspata ve nefye delâlet eden bir kelime. Halbuki ben ispat değilim; zatım, varlığım yoktur ki ispat edilebilsin. (Varlığım olmadığından) Nefiy de değilim (yokluğun varlığı nefiy de edilemez, esasen olmadığı için yoktur da denemez).

Ben varlığı yoklukta buldum, onun için varlığı yokluğa feda ettim. Padişahların hepsi kendilerine karşı alçalana alçalırlar. Bütün hak, kendisine sarhoş olanın sarhoşudur.

Padişahlar, kendilerine kul olana kul olurlar. Halk umumiyetle kendi yolunda ölenin yolunda ölür. Avcı onları ansızın avlamak için kuşlara av olmaktadır.

Dilberler; aşkları, canla, başla ararlar. Bütün maşuklar aşıklara avlanmışlardır. Kimi aşık görürsen bil ki maşuktur. Çünkü o, aşık olmakla beraber maşuk tartından sevilmediği cihette maşuktur da. Maden ki aşık odur, sen sus artık. Maden ki o, kulağını çekmekte, sen tamamıyla kulak kesil.

Sel akmaya başlar başlamaz önünü kes, yolunu bağla. Yoksa alemini perişan ve harap eder, her tarafı yıkar. Fakat harap olmaktan niye gamlanayım? Harabenin altında padişah hazinesi var! Hakk'a dalan kişi daha ziyâde dalmak, can denizinin dalgası altüst olmak ister.

Denizin altı mı daha hoştur, yoksa üstü mü? Onun oku mu daha ziyade gönül çekici ve güzeldir, o oka karşı

siper tutmak mı?

Şu halde ey gönül! Neşe ve sefayı cefa ve beladan ayırt edersen vesveseye zebun olmuş olursun. Tatalım ki senin isteğinde şeker tadı var; sevgilinin isteği, isteksiz murat ve maksadı terk etmek değil mi? Onun her bir yıldızı yüzlerce hilalin kan diyetidir. Ona, alemin kanını dökmek helaldir!

Biz değeri de bulduk kan diyetini de. Ve o yüzden can vermeye koştuk. Ey âşık! aşıkların hayatı ölümledir. Gönlü gönül vermeden başka bir suretle bulamazsın. Yüzlerce naz ve işveyle gönlünü almak istedim; sevgili bana istiğna yüzünü gösterdi, bahaneler etti.

"Bu akıl, bu can, senin aşkına gark olmuş değil mi ki?" dedim, dedi ki: "Git, git; bana bu efsunu okuma! Ben, senin ne düşündüğünü bilmez miyim? Ey iki gören! Sen, sevgiliyi nasıl gördün; buna imkan mı var? Ey ağır canlı! Sen onu hor gördün; çünkü çok ucuz aldın! Ucuz alan ucuz verir. Çocuk bir inciye bir somuna değişir.

Ben öyle bir aşka gark olmuşum ki evvel gelenlerin aşkları da benim bu aşkıma batmış, yok olmuştur, sonra gelenlerin aşkları da!

Ben, aşkı kısaca söyledim, tamamıyla anlatmadım. Anlatacak olsam hem dudaklar yanar hem dil! Lep (dudak) dersem maksadım leb-i derya (deniz kıyısıdır); La (hayır) dersem muradım illa (ancak, evet) dir.

Tatlılıktan dolayı yüzümü ekşitmiş olarak otururum; fazla sözden dolayı sükut etmekteyim. İsterim ki bu sûretle tatlılığımız, yüzümüzün ekşiliğiyle iki cihandan da gizli

kalsın; bu söz, her kulağa girmesin. Onun için yüz ledün sırrından ancak birini söylemekteyim.

Hak kıskançlıkta bütün alemlerden ileri gittiği içindir ki bütün alem kıskanç oldu. O, can gibidir, cihan beden gibi. Beden; iyiyi, kötüyü, canın tesiriyle kabul eder.

Kimin namazında mihrap ve kıblesi Ayn (Allah'ın zatı cemali) olursa onun tekrar iman tarafına gitmesini ayıp ve kusur bil.

Padişaha esvapçıbaşı olan kişinin, padişah hesabına ticarete girişmesi ziyankarlıktan ibarettir. Padişahla birlikte oturan kimsenin padişah kapısında oturması yazıktır, aldanmaktır.

Bir kimseye padişaha elini öpmek fırsatı düşer de o, ayağını öperse bu, suçtur. Her ne kadar ayağa baş koymak da bir yakınlıktır, fakat el öpme yakınlığına nispetle hatadır, düşkünlüktür. Padişah, birisi yüzünü gördükten sonra başkasına meylederse kıskanır.

Allah'ın gayreti buğdaya benzer, harmandaki saman da insanların kıskançlığıdır. Kıskançlıkların aslını haktan bilin. Halkın kıskançlıkları, şüphe yok ki Allah kıskançlığının fer'idir. Bunu anlatmayı bırakayım da o, on gönüllü hercai sevgilinin cefasından şikayet edeyim. Feryâd edeyim, çünkü feryâd ve figanlar, hoşuna gidiyor. İki alemde ona ancak feryâd ve figan lazım. Onun macerasından acı acı nasıl feryâd etmeyeyim ki sarhoşlarının halkasına dahil değilim. Onun gözünden ayrı, güne gün katan yüzünün vuslatından mahrum bir haldeyken nasıl gece gibi kapkara olmam?

Onun hoş olmayan şeyi de benim canıma hoş geliyor. Ogönül inciten sevgilime canım fedâ olsun! Naziri olmayan tek padişahımın hoşnut olması için ben, hastalığıma da aşığım, derdime de. İki deniz gibi olan gözlerimin incilerle dolması için gam toprağını gözüme sürme gibi çekmekteyim. Halkın onun için döktü, gü gözyaşları incidir; halk gözyaşı sanır. Ben canlar canından şikâyetçi değilim, hikaye etmekteyim.

Gönül," ben ondan incindim" dedikçe, gönlün bu asılsız ve ehemmiyetsiz nifakına gülmekteyim.

Ey doğruların medar-ı iftihar! Doğrulukta bulun. Ey baş köşe! Ben senin kapında eşiğim. Mana âleminde baş köşe nerede, eşik nerede? Ey canı biz ve ben kaydından kurtulan! Ey erkekte kadında söze ve vafâ sığmaz ruh! Erkek, kadın kaydı kalkıp bir olunca o bir, sensin. Birler de aradan kalçınca kalan yalnız sensin. Kendi kendinle huzur tavlasını oynamak için bu "ben" ve "biz"i vücuda getirdin. Bu sûretle "ben" ve "sen" ler, umumiyetle bir can haline gelirler, sonunda da sevgiliye mustağrak olurlar. (Ben, biz, ben ve bizim, varlıkların varlığı ve yokluğu, hulasa) söylediklerimin hepsi vardır, vakîdir. Ey kün emri, ey gel denmekten ve söz söylemekten münezzehtir Allah, sen gel!

Ten gözü, seni görebilir mi; senin gamlanman, neşelenip gülmen hayale gelir mi? Gama, neşeye merbut olan gönüle, onu görmeye layıktır, deme! Keder ve neşeye bağlanmış olan; bu iki ariyet vasıfla yaşar. Halbuki yemyeşil aşk bağının sonu, ucu, bucağı yoktur. Orada gamdan şeden başka ne meyveler var! Aşıklık bu iki halden

daha yüksektir; baharsız, hazansız terütazedir.

Ey güzel yüzlü! Güzel yüzünün zekatını ver; yine pare pare olan canı şerh et, onu anlat (dedim!). Fattan gözünün ucuyla ve nazla bir baktı da gönlüme yeni bir dağ vurdu. Kanımı bile dökse ona helal ettim. Helal sözünü söyledikçe o, kaçıyordu. Mademki topraktakilerin feriyadından kaçmaktasın. Kederlilerin yüreğine niye gam saçırsın? Her sabah; doğudan parlayınca seni, doğu pınarı (güneş) gibi coşmak ta, zuhur etmekte buldu.

Ey şeker dudaklarına paha biçilmeyen güzel! Divanene ne bahaneler buluyorsun? Ey eski cihana taze can olan! Cansız ve gönülsüz bir hale gelmiş olan tenden çıkan feryat ve figanı işit!

Allah aşkına olsun, artık gülü anlatmayı bırak da gülden ayrılan bülbülün halini anlat! Bizim coşkunluğumuz gamdan neşeden değildir; aklımız irfanımız, hayal ve vehimden meydana gelmemiştir. Nadir bulunur bir halet-tendir; inkar etme ki Hakk'ın kudreti pek büyüktür. Sen bu hali insanların ahvaline kıyas etme, çevir ve ihsan menziliinde kalma!

Çevir ve ihsan, mihnet ve neşe, gelip geçicidir. Gelip geçenlerse ölürlər; Hak onlara varistir.

Sabah oldu, ey sabahın penahı Allah! (Ben özür serd edemiyorum), bize hizmet eden Hüsamettin'den sen özür dile! Aklı-ı Küll'ün ve canın özür dileyeni sensin; canların canı, mercanın parıltısı sensin.

Sabahın nûru parladı, biz de bu sabah çağında senin Mansur şarabını içmekteyiz. Senin feyzin bizi böyle mest

ettikçe şarap ne oluyor ki bize neşe versin! Şarap, coşkunklukla bizim yoksulumuzdur; felek; dönüşte aklımızın fakiridir. Şarap bizden sarhoş oldu, biz ondan değil... Beden bizden var oldu, biz ondan değil!

Biz arı gibiyiz, bedenler mum gibi. Allah, bedenleri bal mumu gibi göz, göz ev, ev yapmıştır. Bu bahis çok uzundur, tacirin hikayesini anlat ki o iyi adamın ne hale geldiği, ne olduğu anlaşılsın.

Tacir, ateşler, dertler, feryatlar içinde, böyle yüzlerce karmakarışık sözler söylüyordu. Gah birbirini tutmaz sözler söylüyor, gah naz ediyor, gah niyaz eyliyor; gah hakikat aşkını, gah mecaz sevdasını ifade ediyordu. Suyu bakan adam fazla debelenir, eline geçen ota tutunur. O tehlike zamanında elini kim tutacak diye can korkusuyla şuraya, buraya elini sallar durur, yüzmeye çalışıp çabalar. Sevgili, bu divaneliği, bu perişanlığı sever. Beyhude yere çalışıp çabalamak, uyumaktan iyidir.

Padişah olan; işsiz, güçsüz değildir, hasta olmayanın feryat ve figan etmesi, şaşılacak şeydir! Allah, ey oğul, onun için "Külle yevmin hüve fi şe'n " buyurdu.

Bu yolda yolun, tırmalan, son nefese kadar bir an bile boş durma! Olabilir ki son nefeste bir dem inâyete erişsin. O inayet, seni sırdaş eder. Padişahın kulağı, gözü penceredir; erkeğin canı olsun, kadının canı olsun... bir can neye çalışırsa, onu duyar, görür!

Tacir ondan sonra duduyu kafesten dışarı attı. Duducuk, uçup bir yüksek ağacın dalma kondu. Güneş, ufuktan nasıl süratle doğarsa o dudu da, o çeşit uçtu.

Tacir, hiçbir şeyden haberi yokken kuşun esrarını bu işe şaşıırıp kaldı. Yüzünü yukarı çevirip "Ey bülbül! Halini bildir, bu hususta bize de bir nasip ver! Hindistan'daki dudu ne yaptı da sen öğrendin, bir oyun ettin, canımızı yaktın!" dedi.

Dudu dedi ki: "O, hareketiyle bana nasihat etti; "Güzelliği, söz söylemeyi ve neşeyi bırak; çünkü söz söylemen seni hapse tıktı" dedi. Bu nasihati vermek için kendisini ölü gösterdi.

Yani "Ey avama karşı da, havassa karşı da nağme ve terennümde bulunan! Benim gibi öl ki kurtulasın. Taneyi gizle, tamamı ile tuzak ol. Goncayı sakla damdaki ot ol. Kim güzelliğini mezada çıkarırsa ona yüzlerce kötü kaza yüz gösterir.

Düşmanların kem gözleri, kin ve gayırları, hasetleri; kovalardan su boşalır gibi başına boşalır. Düşmanlar kiskançlılarından onu parça, parça ederler; dostlar da ömrünü heva ve hevesle zayı eder, geçirirler.

Bahar zamanı, ekin ekmekten gafil kişi, bu zamanın kıymetini ne bilsin! Allah lütfunun himayesine sığınman gerektir. Çünkü Allah, ruhlara yüzlerce lütuflar döktü. Allah'ın lütfuna sığınman gerek ki bir penah bulasın. Ama nasıl penah? Su ve ateş bile senin askerin olur.

Nuh'a ve Musa'ya deniz dost olmadı mı? Düşmanlarını da kinle kahretmedi mi? Ateş, İbrahim'e kale olup da Nemrut'un kalbinden duman çıkartmadı mı? Dağ, Yahya'yı kendisine çağırarak ona kastedenleri taşlarıyla paralayıp

sürmedi mi? Ey Yahya! Kaç, bana gel de keskin kılıçlardan seni kurtarayım, demedi mi? " dedi" diye cevap verdi.

Dudu ona hoşâ gider bir iki nasihat verdi, sonra "Al-lahâısmarladık, artık ayrılık zamanı geldi" dedi. Efendisi dedi ki: "Allah selamet versin git. Sen bana yeni bir yol gösterdin".

Tacir kendi kendine dedi ki: Bu bana nasihatti. Onun yolunu tutayım, o yol aydın bir yol. Benim canım neden dududan aşağı olsun? Can dediğin de böyle iyi bir iz izlemeli."

BENLİĞİN ŞİMARTILMASI

Ten kafese benzer. Girenlerin, çıkanların, insanla dostluk edenlerin aldatmasıyla can bedende dikendir. Bu, "Ben senin sırdaşın olayım" der. Öbürü "Hayır, senin akaranın, emsalin benim" der.

Bu der ki: "Varlık aleminde güzellik fazilet, iyilik ve cömertlik bakımından senin gibi hiçbir kimse yok." Öbürü der ki: "İki cihan da senindir. Bütün canlarımız senin canına tabidir." O da, halkı, kendisinin sarhoşu görünce kibirlenir, elden, avuçtan çıkmağa başlar. Şeytan onun gibi binlerce kişiyi ırmağa atmıştır!

Dünyanın lütfetmesi ve yaltaklanması, hoş bir lokmadır, ama az ye. Çünkü ateşten bir lokmadır! Ateş gizlidir, zevki meydanda. Dumanı sonunda meydana çıkar.

Sen "Ben o medihleri yutar mıyım? O, tamahından methediyor. Ben, onu anlarım" deme! Seni metheden, halk

içinde aleyhinde bulunursa onun tesiriyle gönlün, günlerce yanar.

Onun; mahrumiyetten senden umduğunu elde edemeyip ziyan ettiğinden dolayı aleyhinde bulunduğu halde, O sözler, gönlüne dokunur, onun tesiri altında kalırsın. Medihden de bir ululuk gelir, dene de bak! Medihin de günlerce tesiri altında kalırsın. O medih canın ululanması-na, aldanmasına sebep olur.

Fakat bu tesir, zahiren görünmez, çünkü methedilmek tatlıdır. Kınanmak acı olduğundan derhal kötü görünür. Kınanmak, kaynatılmış ilaç ve hap gibidir; içer, yahut yutarsa uzun bir müddet ızdırap ve elem içinde kalırsın.

Tatlı yersen onun zevki bir andır, tesiri öbürü kadar sürmez. Zahiren uzun sürdüğü için de tesiri, gizlidir. Herşeyi, zıddıyla anla! Medhin tesiri, şekerin tesirine benzer; gizli tesir eder ve bir müddet sonra vücûtta deşilmesi icab eden bir çıban çıkar.

Nefis çok öğülmesi yüzünden Firavunlaştı. Alçak gönüllü, hor, hakir ol; ululuk taslama! Elinden geldikçe kul ol, sultan olma! Top gibi zahmet çekici ol, çevgan olma! Yoksa; senin bu letafetin, bu güzelliğin kalmayınca o, seninle düşüp kalkanlar, senden usanırlar.

Evvelce seni aldatıp duranlar, o vakit seni görünce "Şeytan" adını takarlar. Seni kapı dibinde görünce hepsi birden "Mezarından çıkmış hortlak" derler; Genç oğlan gibi. Ona önce Allah adını takarlar, bu yaltaklıkla tuzağa düşürmek isterler. Fakat kötülükle adı çıkıp da zaman geçince bu kötülükte sakalı çıkınca; artık ona yaklaşmaktan

Şeytan bile utanır.

Şeytan, adamın yanına bir kötülük için gelir; senin yanına gelmez. Çünkü sen Şeytan'dan da betersin. Şeytan, sen insan oldukça izini izler, ardından koşar, sana şarabını tattırırdı.

Ey bir işe yaramaz adam! Şeytan huyunda ayak direyip şeytanlaşınca senden Şeytan da kaçmaktadır. Eteğine sarılan kimse de, sen bu hale gelince senden kaçır!

“MAŞALLAH KAN” SÖZÜNÜN TEFSİRİ

Bunların hepsini söyledik ama Allah inayetleri olmadıkça Allah yolunda hiçbir, hiçbir! Allah'ın ve Allah erlerinin inayetleri olmazsa...melek bile olsa defteri kapkardır. Ey Allah, ey ihsanı hacetler reva eden! Sana karşı hiçbir kimsenin adını anmak layık değil. Bu kadarcık irşat kudretini de sen bağışladın, şimdiye kadar nice ayıplarımızı örttün. Ezelde bağışladığın irfan katrasını, denizlerine ulaştır.

Canımdaki, bir katra ilimden ibarettir; onu ten havasından, ten toprağından kurtar! Bu topraklar, onu örtmeden; bu rüzgarlar, onu kurutmadan önce sen halas et! Gerçi rüzgarlar, onu kurutsa, mahvetse bile sen, onlardan tekrar kurtarmağı ve almağı kadersin.

Havaya giden, yahut yere dökülen katra, senin kudret hazinenden nasıl kaçabilir? Yok olsa, yahut yokluğun yüz kat dibine girse bile sen onu çağırınca başını ayak yapıp koşar.

Yüz binlerce zıt, zıddını mahveder; sonra senin em-

rin yine onları varlık alemine getirir Aman ya Rabbi! Her an yokluk aleminden varlık alemine katar katar yüz binlerce kervan gelip durmakta! Hele her gece, bütün ruhlar, bütün akıllar, o uçsuz bucaksız derin denizde batır, yok olurlar. Yine sabah vakti, o Allah'a mensup ruhlar ve akıllar, balıklar gibi denizden baş çıkarırlar.

Güz mevsiminde o yüz binlerce dallar, yapraklar; bozguna uğrayıp ölüm denizine giderler. Kara kuzgun; yaşlılar gibi siyahlar giyinerek bağlarda, yeşilliklerin matemini tutar. Varlık köyünün sahibinden, yokluğa, "Yediklerini geri ver" diye tekrar ferman çıkar.

"Ey kara ölüm; nebattan, ilaç olacak otlardan, köklerden, yapraklardan ne yedinse geri ver!" (diye emredilir) Kardeş, bir an için aklını başına al! Sende de her an hazan ve bahar var. Gönül bahçesinin yemyeşil, terütaze, goncalar, güller, serviler ve yaseminlerle dolu olduğunu gör! Yaprakların çokluğundan dal gizlenmiş; güllerin fazlalığından kır ve köşk görünmüyor.

Akl-ı Külden gelen bu sözler de, o gül bahçesinin, o servi ve sümbüllerin kokusudur. Gülün olmadığı yerden gül kokusu geldiğini, şarap olmayan yerde şarabın kaynayıp coştüğünü hiç gördün mü ki? Koku sana kılavuz ve rehberdir. Seni ta ebedi Cennete ve kevser ırmağına götürür.

Koku, göze ilaştır, nurunu artırır. Yakub'un gözü, bir kokudan açıldı. Kötü koku gözü karartır. Yusuf L r. kokusu ise göze nur verir. Yusuf değilsen bile Yakup ol; onun gibi matlubuna erişmek için ağla!

Hakim-i Gaznevi'nin şu nasihatini dinle de eski vücudunda bir yenilik bul: "Naz için gül gibi bir yüzün yoksa kötü huyun etrafında dönüp dolaşma, nazlanma! Çirkin ve sarı bir yüzün nazi de çirkindir. Gözün hem kör, hem de hastalıklı oluşu müşküldür.

Yusuf'a karşı nazlanma, güzellik iddia etme! Yakub'casına niyâz etmek ve ah eylemekten başka bir şey yapma!

Dudunun ölümünün mânası niyâzdı. Sen de niyâz ve yoksullukta kendini ölü yap! İsa'nın nefesi seni diriltsin, kendisi gibi güzel ve mutlu bir hale getirsin! Baharların tesiriyle taş yeşerir mi? Toprak ol ki renk renk çiçekler bitiresin.

Yıllarca gönüller yırtan, kalplere elem veren taş oldun; bir tecrübe et, bir zaman da toprak ol!

CENK ÇALAN İHTİYAR

(Bilmem) işittin mi? Ömer zamanında pek güzel, pek lâtif cenk çalan bir çalgıcı vardı. Bülbül onun sesinden kendini kaybeder; bir namesini dinleyenlerin şevki, yüz misli artardı. Meclisleri, cemiyetleri, onun nağmeleri süsler; onun sesinden kıyâmetler kopardı. Sesi, İsrail gibi mucizeler gösterir, ölülerin bedenlerine can bağışlardı. Yahut İsrail'e yardım ederdi; onun namelerini dinleyen fil bile kanatlanırdı. İsrail, bir gün namesini düzer ve yüzlerce yıllık çürümüş ölüye can verir.

Peygamberlerin de içlerinde öyle nağmeler vardır ki

o nağmelerde isteyenlere, değer biçilmez bir hayat erişir. Fakat o nağmeleri his kulağı duymaz, çünkü his kulağı , kötülükler yüzünden pis bir haldedir. İnsanoğlu perinin nağmesini işitmez; çünkü perilerin sırlarına yabancısıdır.

Gerçi perinin nağmesi de bu alemdedir ama gönül nağmesi her iki sestten de yüksektir. Zira peri de, insan da mahpustur; ikisi de bu bilgisizlik ve gaflet zindanındadır.

Rahman Suresinden "Ya ma'sharalcinin" âyetini oku; "Tenfüzu testa'tiu "nün mânasını iyice bil! Velîlerin içi nağmeleri evvela der ki: "Ey yokluk aleminin cüzûleri! Kendinize gelin; nefis yokluğundan baş çıkaran; bu hayali, bu vehmi bir tarafa atın!

Ey Kevn-ü fesat aleminde tamamıyla çürümüş canlar! Ebedi canlarınız ne vücuda geldi, ne doğdu!" O nağmelerden pek az, pek cüzi bir miktarını söylesem canlar, mezar ve merkatlerinden baş kaldırırlar.

Kulak ver! O nağmeler uzakta değil; fakat sana söylemeğe izin yok. Agah ol ki veliler, zamanın israfî'idirler. Ölüler, onlardan can bulur, gelişirler. Ölü canlar, ten mezarında kefenlerine bürünmüş yatarlarken onların sesinden sıçrayıp kalkarlar.

Derler ki: Bu ses, öbür seslerden bambaşka; çünkü diriltmek Allah sesinin işidir. Biz öldük, tamamıyla çürüdük, mahvolduk. Fakat Allah sesi gelince hepimiz dirildik, kalktık.

Allah sesi ister hicab ardından, ister hicabsız gelsin...Cebrâîl, Meryem'e, yakasından üfleyerek ne verdiyse

Allah sesi de insana onu verir. Ey derileri altında yokluğun çürütüp mahvettiği kimseler! Sevgilinin sesiyle yokluktan dönün, tekrar var olun!

O ses, Allah kulunun boğazından çıksa da esasen ve mutlaka Padişah'tan gelmektedir. Allah ona dedi ki: "Ben dilim, sen vücutsun. Ben senin hislerin, memnuniyet ve gazabınım,

Yürü! Benimle duyan, benimle gören sensin. Sır sahibi olmak da ne demek? Bizzat sır sensin. Sen mademki hayret aleminde "Lillah" sırrına mazhar oldun, ben de senin olurum. Çünkü "Kim, Allah'ın olursa Allah onun olur."

Sana bazen sensin derim, bazen de benim derim. Ne dersem diyeyim, ben aydın ve parlak bir güneşim. Her nerede bir çırağıktan parlasan orada bütün alemin müşkülleri hallolur.

Güneşin bile gideremediği, aydınlatamadığı karanlık, bizim nefsimizden kuşluk çağı gibi aydınlanır. Âdem evlâdına esmasını bizzat gösterdi. (Âdem'i, isimlerine mazhar etti); diğer mevcudata esma, Âdem'den açıldı. Nurunu, istersen Âdem'den al, istersen ondan...şarabı, diler sen küpten al, diler sen küpten al, diler sen testiden!

Çünkü bu testi, küple adamakıllı birleşmiştir; o iyi bahtlı testi, senin gibi (zahiri zevklerle şad değil, hakiki neşeyle neşelenmiş)tir. Mustafa, "Beni görene benim yüzümü gören kişiyi görene ne mutlu" dedi.

Bir mumdan yanmış olan çırağı gören, yakînen o

mumu görmüştür. Bu tarzda o mumdan yakılan çırağdan başka bir çırağ, ondan da diğer bir mum yakılsa ve ta yüzüncü muma kadar, hep o ilk mumun nuru intikal etse, sonuncu mumu görmek, hepsinin aslı olan ilk mumu görmektir.

İstersen o nûru, son çırağdan al, istersen ilk çırağdan...hiç fark yok. Nûru dilersen son gelenlerin mumundan gör, dilersen geçmişlerin mumundan.

Peygamber, "Hakk'ın güzel ve temiz kokuları ,bu günlerde esecek o vakitlere kulak verin, aklınız o vakitlerde olsun ki, bu çeşit güzel kokuları alabilirsiniz, bu fırsatı kaçırmayınız dedi.

Güzel koku geldi, sizin haberiniz yokken esip, esip gitti... Dilediğine can bağışlayıp geçti. Başka bir koku daha erişti; uyanık ol ey arkadaş, uyanık ol ki bundan da mahrum kalmayasın.

Ateş meşrepli olan can, ondan ateş söndürme kabiliyetini kazandı. Hoş olmayan can, onun lütfü ile hoş bir hale geldi. Ateşli can, onun yüzünden söndü. Ölü, onun aydınlığından kaftan giyindi.

Bu tazelik, Tûbâ ağacının tazeliği; bu hareket, Tûbâ ağacının hareketidir. Halkın hareketlerine benzemez.

Eğer bu ebedi nefha, yere göğe nazil olsa yer ehliyle gök ehlinin ödleri su kesilirdi. Esasen bu nihayeti olmayan nefhanın korkusundan, gökler, yeryüzü ve dağlar o emaneti yüklenmekten çekindiler. "Fe-ebey-ne en yahmilnehâ" âyetini oku da gör.

Korkusundan dağın yüreği kan olmasaydı "Eş-fekna minha" denir miydi?

Bu Allah kokusu dün gece bize bir başka türlü zuhur etti, fakat birkaç lokma geldi, kapıyı kapadı. Lokma için bir Lokman rehin oldu. Şimdi Lokman'ın sırası; ey lokma sen çekil. Bir mihnet ve meşakkat lokması yüzünden Lokman'ın ayağına batan dikenini çıkarın.

Onun ayağında diken değil, gölgesi bile yok. Fakat siz, hırstan onu fark edemiyorsunuz. Hurma olarak gördüğünü diken bil. Çünkü, sen çok nankör, çok görgüsüzsün. Lokmanın canı, Allah'ın bir gül bahçesindeyken neden can ayağı bir dikenden incinsin. Bu diken yiyen vücut, deve-dir. Mustafa'dan doğan da bu deveye binmiştir.

Ey deve! Sırtında öyle bir gül dengi var ki kokusundan sende, yüzlerce gül bahçesi meydana gelmiştir.

Halbuki sen, hala mugeylan dikenine ve kumsala meylediyorsun. Bu arta kalası dikenden gül nasıl toplayacaksın?

Ey bu arama yüzünden taraf taraf, bucak bucak dolaşıp duran! Ne vakte kadar "Nerede bu gül bahçesi" diyeceksin?

Ayağındaki bu dikenini çıkarmadıkça gözün görmez. Nasıl dönüp dolaşabilirsin? Ne şaşılacak şey, cihana sığmayan Âdemoğlu, gizlice bir dikenin başında dolaşıp durmakta!

Mustafa bir hem dem elde etmek için geldi; "Kelimini ya Humeyra" dedi.

"Ey Humeyra! Nalı ateşe koyda bu dağ, lâl haline gelsin" buyurdu.

Humeyra kelimesi, müennestir can da müennesi semâidir. Araplar cana müennes demişlerdir. Fakat canın müenneslikten pervası yok. Çünkü, ruhun ne erkekle bir alâkası var, ne kadınla!

Müzekkerden de yükselir, müennesten de. Bu, kuru-
dan yaştan meydana gelen ruh (hayvanî) değildir ki. Bu
can, ekmekten kuvvetlenen, yahut kâh şöyle, kâh böyle bir
hale gelen can değildir.

Bu ruh hoşluk verir, hoştur, hoşluğun ta kendisidir.
Ey maksadına erişmek için vesilelere baş vuran! Hoş ol-
mayan insanı hoş bir hale getiremez. Sen şekerden tatlı bir
hale gelsen bile o tat bazen senden gidiverir, bu mümkün-
dür.

Fakat fazla vefakarlık sebebiyle tamamen şeker o-
lursan buna imkan yoktur. Nasıl olurda şekerden tat ayrıl-
ır, imkanı var mı?

Ey hoş arkadaş! Aşık, halis ve saf şarabı, kendi-
sinden bulur, onunla gıdalanırsa bu makamda artık akıl
kaybolur, (bu sırra akıl ermez). Akıllı cüzi sırra sahip gibi
görünürse de hakikatte aşkı inkar eder. Zekidir bilir; fakat
yok olmamıştır. Melek bile yok olmadıkça Şeytandır.

Aklı cüzi sözde ve işte bizim dostumuzdur. Ama hal bahsine gelirsen orada bir hiçten bir yoktan ibârettir. Varlıktan fani olmadığı için o, hiçtir, yoktur. Kendi dileğiyle yok olmayınca nihayet zorla, istemediği halde yok olacaktır. Bu da ona yeter.

Can kemaldır, çağırması sesi de kemaldır. Onun için Mustafa "Ey Bilâl bizi dinlendir ferahlandır; Ey Bilal! Gönlüne nefh ettiğim o nefhadan, o feyizden dalga dalga coşan sesini yücelt. Adem'i bile kendinden geçiren, gök ehlinin bile akıllarını hayrete düşüren o nefhayla sesini yükselt!" buyurdu.

Mustafa o güzel sesle kendinden geçti. Ta'ris gecesinde namazı kaçtı. O mübarek uykudan baş kaldırmadı; sabah namazının vakti geçip kuşluk çağı geldi. Ta'ris gecesi, o gelinin huzurunda tertemiz canları, el öpme devletine erişti.

Aşk ve can... her ikisi de gizli ve örtülüdür. Allah'a "gelin" dediğim için beni ayıplama.

Sevgili benim sözüme darılsaydı susardım; bana bir lahzacık mühlet verseydi sükût ederdim.

Fakat "Söyle, bu söz ayıp olmaz. Senin sözün, gayb âlemindeki kaza ve kaderin zuhurundan başka bir şey değildir" demektedir. Ayıptan başka bir şey görmeyene ayıptır. Fakat gayb âleminin pak ruhu, hiç ayıp görür mü? Ayıp cahil mahluka nispetle ayıptır; makbul Allah'a nispetle değil.

Küfür bile yaratana nispetle bir hikmettir. Fakat bize nispet edecek olursan bir afet, bir felakettir. Birisinde yüzlerce faziletle beraber bir de ayıp bulunsa o ayıp nebatatın sapı mesabesindedir. Terazide her ikisini de birlikte tartarlar. Çünkü, nebatat ve sap; ikisi de bedenle can gibi bağdaşmıştır.

Şu halde büyükler, bu sözü boş yere söylemediler: Temiz kişilerin cisimleri de, can gibi saftır. Onların sözleri de nişanı olmayan ve bir kayda gelmeyen can olmuştur, nefisleri de suretleri de. Onlara düşman olanların canları ise sırf cisimdir. O düşman, tavla oyununda kırılmış zar gibi faydasızdır, ancak bir addan ibârettir.

Düşman toprağa girdi, tamamı ile toprak oldu. Bu ise tuzlaya düşüp tamamı ile arındı. O tuz, öyle bir tuzdur ki Muhammed, ondan meslahat kazanmış, o yüzden melih sözü fasih olmuştur.

Bu tuz, bu meslahat, ondan miras Kalmıştır; varisleri de seninledir, ara bul! Varisler senin huzurunda oturuyorlar, fakat nerede senin huzurun? Senin önündedirler, fakat nerede önü sonu düşünen can.

Eğer sen, kendinde ön, art olduğunu sanıyorsan cisme bağılsın, candan mahrumsun. Alt, üst, ön, art; cismin vasfıdır. Nûranî olan can ise bunlardan münezzeh ve cihetsizdir.

Kısa görüşlüler gibi zanna düşmemek için gözünü, o pak padişahın nuruyla aç! Sen madem ki zahiri önü, sonu düşünmekte... Ancak ve ancak bu gam ve neşe âlemin-

desin. Ey hakikatte yok olan! Yok olan, nerede ön nerede son?

Yağmurlu gündür, gece çağına kadar yürü! Bu yağmur, bildiğimiz yağmur değil! Allah yağmurlarından.

O, öyle çalgıcıydı ki alem, onun yüzünden neşeyle dolmuştu. Dinleyenler sesinden garip garip hallere düşüyorlardı. Gönül kuşu onun nağmesiyle uçmakta; canın akli, sesine hayran olmaktaydı.

Fakat zaman geçip ihtiyarlayınca evvelce doğan kuşu gibi olan canı, acizlikten sinek avlamaya başladı. Sırtı küp sırtı gibi eğildi, kamburlaştı. Gözlerinin üstünde kaşlar, adeta eyer kuskununa döndü.

Onun cana can katan latif sesi fena, iğrenç , çirkin yürek tırmalayıcı geldi. Zühere'nin bile haset ettiği o güzel sesi, kart eşeğin sesine benzedi. Zaten hangi hoş vardır ki nahoş olmamıştır? Yahut hangi tavan vardır ki yıkılmamış, yere serilmemiştir.

Ancak sur'un üfürülmesi, nefeslerinin aksinden ibaret olan yüce azizlerin sesleri, bundan müstesnadır; onların sesleri bakidir. Onların gönülleri, öyle bir gönüldür ki gönüller, ondan sarhoştur. Yoklukları öyle bir yokluktur ki bizim varlıklarımız, o yokluktan varolmuşlardır.

Her fikrin, her sesin kehlıbarı (fikirleri ve sesleri çeken) o gönüldür. İlham, vahiy ve sır lezzeti yine o gönülden ibarettir. Çalgıcı bir hayli ihtiyarlayıp zayıflayınca kazançsızlıktan bir parçacık yufka ekmeğine bile muhtaç hale geldi.

Dedi ki: "Allah'ım, bana çok ömür ve mühlet verdin, hakir bir kişiye karşı lütuflarda bulundun. Yetmiş yıldır isyan edip durdum. Benden bir gün bile ihsanını kesmedin. Bu gün kazanç yok, senin konuğunum. Çengi sana çalacağım, gayrı seninim."

Çengi omuzlayıp Allah aramağa yola düştü; ah ederek Medine Mezarlığına doğru yollandı. Allah'tan giriş parası isteyeceğim. Çünkü o kendisine karşı halis olan kalplere kerem ve insanıyla eder" dedi.

Bir hayli cenk çalıp ağladı ve başını yere koydu, çengi yastık yaptı bir mezara yaslandı. Çalgıcıyı uyku bastırdı, can kuşu kafesten kurtuldu; çalgıyı da bırakıp sıçradı. Saf bir aleme, can sahrasına vararak tenden ve cihan mihnetinden kurtuldu.

Canı, orada macerasını şöyle terennüm etmekteydi: Beni burada bıraksalardı. Canım bu bahçede, bu bahar çağında ne hoş bir hale gelir, bu ovanın bu gayb laleliğinin sarhoşu olurdu. Başsız, ayaksız seferler eder, dişsiz, dudaksız şekerler yedim.

Felek sakinleriyle zahmetsiz, mihnetsiz zikre, diماغsız fikre dalar, onlarla latifeler ederdim. Gözleri kapalı olarak bir alem görür; elsiz, avuçsuz güller, reyhanlar devşirirdim...Çalgıcı bir su kuşuydu; bu âlem de bir bal denizi. Bu bal Eyyub Peygamberin içtiği ve yıkandığı pınardı.

Eyyub, o pınarda yıkanarak tepeden tırnağa kadar doğu nûru gibi bütün hastalıklardan arındı, pirü-pak oldu. Mesnevi hacım bakımından felekler kadar bile olsa yine

bu alemin, hatta küçük bir cüz'ünü ihata edemezdi.

Halbuki çok geniş olan o yerler gök, darlıktan gönlümü paramparça etti. Bu bir alemdir ki bana rüyada göründü; açıklığıyla kolumu, kanadımı açtı. Bu alemde bu alemin yolu meydanda olsaydı dünyada pek az kimse, ancak bir lahzacık kalırdı.

İhtiyar çalgıcıya "Burada kalmaya tamah etme, mademki ayağından diken çıkmıştır, haydi git" diye emir gelmekte. Can ise orada. Allah'ın rahmet ve ihsanı meydanında "Durakla, bekle" demekteydi.

O sırada Hakk Ömer'e bir uyku verdi ki kendini uykudan alamadı. "Bu mutat bir şey değildi. Bu uyku, gayb aleminden geldi. Sebepsiz olamaz" diye taaccüpte kaldı. Başın, koydu, uyudu. Rüyasında hak tarafından bir ses geldi, bu sesi ruhu duydu. Bu ses öyle bir sestir ki her sesin nağmenin aslıdır. Asıl ses odur, o sestten başka sesler, aksi sedadır.

Türk, Kürt, Zenci, Acem, Arap bütün milletler kulağa, dudağa muhtaç olmadan bu sesi anlamışlardır. Hatta Türk, Acem ve Zenci şöyle dursun... o sesi dağlar taşlar bile işitmiştir. Her dem Allah'tan "Eles-tü" sesi gelir, cevherlerle arazlar da o sestten var olmaktadırlar.

Gerçi bunlardan zahiren "Bela" sesi gelmezse de onların yokluktan gelmeleri, var olmaları "Bela" demeleridir. Ağacın, taşın anlayışını söyledim ya. Hemen şimdilik bunu anlatan şu hikayeyi dinle!

Hannane direği, Peygamberin ayrılığı yüzünden akıl sahipleri gibi ağlayıp inliyordu. Peygamber, "Ey direk, ne

istiyorsun?" dedi. O da "Canım, ayrılığından kan kesildi. Bana dayanıyordun, şimdi beni bıraktın. Mimberin üstüne çıktın" dedi.

Bunun üzerine Peygamber dedi ki: "Ey iyi ağaç, ey sırrı bahta yoldaş olan! Söyle ne istersin? Dilersen seni yemişlerle dolu bir hurma fidanı yapayım ki doğudakiler de, batıdakiler de senin hurmanı yesinler.

Yahut Allah, seni o alemde bir servi yapsın da ebediyen terü taze kal" dedi. Hannane "Daim ve baki olanı isterim" dedi. Ey gafıl, dinle de bir ağaçtan aşağı kalma! Peygamber, kıyamet günü insanlar gibi dirilmesi için o ağacı yere gömdü.

Bunu duy da bil ki Allah, kimi kendisine davet etiyse o kimse bütün dünya işlerinden vazgeçmiştir. Kim, Allah'tan tevrika mazhar olursa o aleme yol bulmuştur. Bir kimsenin Allah sırlarından nasibi olmazsa cemadın inlemesini nasıl tasdik eder?

Evet der ama yürekten değil. Kendisine münâfik demesinler diye tasdik edenlere uyar, zahiren tasdik eder. Eğer cemadat Allah'ın "Kün ol" emrine vakıf olmasalar ve bu emri duyup, bu emre uyup, varlık alemine gelmemiş bulunsalardı) bu söz alemde o vakit reddedilirdi.

Yüz binlerce taklit ve istidlal ehlini, pek cüzi bir vehim, şüpheyi düşürür. Çünkü taklitleri de istidlalleri de, hatta bütün kolları, kanatları da zanla kaimdir. O aşağılık Şeytan, bir şüphe meydana getirir. Bütün bu körler tepe takla düşerler.

İstidalcilerin ayakları tahtadır. Tahta ayaksa pek kudretsiz pek karasızdır. Sebatiyla dağları bile hayran eden ve basiret sahibi olan zamanın kutbu ise böyle değildir. (İstidale değer vermez). Çakıl üstüne baş aşağı düşmemek için körün ayağı sopadır sopa.

Askerin, yani din ehlinin üstünlüğüne sebep olan o binici kimdir! Gören padişah! Her ne kadar körler sopa ile yol görmüşlerdir ama yine gözlükler sayesinde. Dünyada gözlükler ve padişahlar olamasaydı bütün körler ölürlerdi.

Körler elinden ne demek gelir, ne biçmek gelir, ne alışveriş gelir, ne de kar ve kazanç. Allah onlara merhamet ve inayet kılmasaydı onların istidlal değnekleri hemencecik kırılırdı. Bu sopa nedir? Kıyaslar, deliller. O sopayı onlara kim verdi? Gören Allah!

Sopa, mademki savaş ve kavga aletidir; ey kör, o sopayı kır, paramparça et! O size sopa verdi de öyle meydana çıktınız. Sonra da kızgınlıkla o sopayı yine ona vurdu-nuz. Ey körler güruhu! Ne iştesiniz, ne yapıyorsunuz? Aranıza bir gören kişi alın!

Sen de sana sopa verenin eteğini tut. Bak bir kere Adem Peygamber istidlal ve isyan yüzünden neler çekti? Musa ve Muhammed'in mucizelerine dikkat et. Sopa nasıl yılan şekline girdi, direk nasıl irfan sahibi oldu? Sopa yılan şekline girdi, direktan de inilti duyuldu. Bu mucizeleri, dini izhar için günde beş kere ilân ederler.

Bu din lezzeti eğer akla aykırı olmasaydı bunca mucizeye hacet var mıydı? Akıl akla uygun olan her şeyi;

mucizesiz, keşmekeşsiz kabul eder. Bu bakir yolu, akla aykırı (akıl hududundan hariç, kıyas ve istidlale sığmaz) gör ve bu görüş, her devlet sahibine makbuldür; buna da dikkat et.

Şeytanlarla canavarlar, nasıl insan korkusundan ve hasetlerinden ürküp adalara, ıssız yerlere kaçtılsa, münkirler de Peygamberlerin mucizelerinden korkup başlarını otların içlerine sokmuşlar.

Bu sûretle Müslümanlık ediyle anılarak yaşamak, kim olduklarını, ne inanışta bulunduklarını sana bildirmemek istemişlerdir. Kalpazanlık, kalp paraya nasıl gümüş sürerler ve üstüne padişahın adını kazarlarsa, onları sözlerinin dış yüzü de tevhit ve şeriattir; fakat iç yüzü, ekmekteki delice tohumuna benzer.

Felsefecinin, dini inkâra, yahut din ehliyle mübahaseye kudreti yoktur. Böyle bir şeye girişirse Hak din, onu mahveder. Onun eli, ayağı cansızdır. Canı ne derse ikisi de fermanına uyar, dediğini yapar. Felsefeciler, dilleriyle cansız şeylerin hareketini, seslenmesini inkâr ederse de elleriyle ayakları, bunun imkânına şehâdet edip durur.

Ebucehl'in elinde taş parçaları vardı. Dedi ki: "Ey Ahmed, şu avucumdaki nedir? Çabuk söyle! Mademki göklerin sırlarına vâkıfsın, peygambersen avucumda ne saklı?" Peygamber "Onlar nedir, ben mi söyleyeyim; yoksa onlar mı doğru olduğumuzu söylesin, bizi tasdik etsinler; hangisini istersin? Dedi.

Ebû Cehil "Bu ikinci daha garip" deyince Peygamber dedi ki: "Evet, Allah ondan daha ilerisine de kâdirdir."

Derhal Ebû Cehl'in avucundaki taşların her biri, şahâdet getirmeye başladı. "İbâdete lâıyk hiçbir şey yoktur, ancak Tek Allah'a tapılır" dedi ve "Muhammed, Allah elçisidir" incisini deldi. Ebû Cehil, taşlardan bu sözü işitince hiddetle taşları yere vurdu.

Bunu bırak da yine çalgıcının hikayesine kulak ver. Çalgıcı, beklemekten bunalınca. Ömer'e yine ses geldi! "Ey Ömer, kulumuzu ihtiyaçtan kurtar! Has, muhterem bir kulumuz var; mezarlığa kadar gitmek zahmetini ihtiyar et.

Ey Ömer, kalk. Beytûlmalden yedi yüz dinar al, hepsini onun avucuna say! O parayı huzuruna götürüp "O parayı huzuruna götürüp "Ey makbulümüz olan! Şimdilik bu kadarcığı al ve bizi mazur gör.

Bu kadarcık para sana ancak ibrişim (kirşi) parasıdır. Harcet, bitince yine buraya gel" de. Bunun üzerine Ömer, sesin heybetinden sıçrayıp kalkarak bu hizmet için belini bağladı. Koltuğu altında para kesesi olduğu halde koşarak çalgıcıyı arayıp taramak için mezarlığa yüz tuttu.

Mezarlığın etrafını bir hayli döndü, dolaştı; orada o ihtiyardan başka kimseyi göremedi. "Bu olmasa gerek" deyip bir kere daha koştu. Nihâyet yoruldu, fakat yine o ihtiyardan başkasını göremedi. Kendi kendisine "Hakk, ba-na dedi ki: bizim saf, makbul ve mübarek kulumuz var;

İhtiyar bir çalgıcı, nasıl olur da Allah haslarından olur? Ey gizli sır, ne hoşsun sen, hoş ve garip!" Ava çıkan aslanın dönüp dolaşması gibi bir kere daha mezarlık etrafını dolaştı. Orada o ihtiyardan başka kimsenin olmadığını iyice anlayınca " karanlıklar içinde parlak gönüller çoktur"

dedi.

Gelip, edebe fazlasıyla riâyet ederek oraya oturdu. Bu sırada Ömer aksırdı, ihtiyar uyanıp sıçradı. Ömer'i görünce şaşırды, kaldı. Gitmek istedi, fakat titremeğe başladı, içinden dedi ki: "Ya Rabbi senin elinden eleman! Şimdi de çalgıcı ihtiyarcağıza muhtesip geldi, çattı."

Ömer, o ihtiyarın yüzüne bakıp da onu utanmış çehresini sararmış görünce, "Benden korkma, ürkme; çünkü sana Hak'tan müjdeler getirdim. Allah, senin huylarını o derece methetti ki nihâyet Ömer'i, senin cemâline aşık etti. Otur şöyle önüme; uzaklaşmağa kalkışma. Kulağına devlet ve ikbal âleminden bazı sırlar söyleyeyim.

Allah sana selâm söylüyor; halini, hatırını soruyor. Hadsiz hesapsız zahmetlerden, kederlerden, ne haldesin? Buyuruyor. Şimdilik şu birkaç dinarı ibrişim parası olarak al, harca da bitince yine buraya gel!

O ihtiyar, bunu işitince kendini yerden yere vurup ellerini ısırmağa, elbisesini yırtmaya başladı. "Ey naziri olmayan Allah! Ziyâde utancından zavallı ihtiyar su kesildi" diye bağırmağa koyuldu. Bir hayli ağlayıp eleme düştü. Nihayet çengi yere çalıp parça parça etti.

Dedi ki: "Ey benimle Rabbimin arasında perde olan, ey beni ana yoldan azdırıp sapıtan!

Ey yetmiş yıldır kanımı emen, kemal sahibine karşı yüzümü kara eden! İhsan ve vefa sahibi Allah, cefalarla, suçlarla, geçen ömrüme sen acı! Allah bana öyle bir ömür verdi ki o ömrün bir gününün kıymetini bile cihanda kimse bilemez. Bense bütün o ömrü, her nefeste zir ve beni

perdelerine harç ederek yele verdim.

Ah! Arap ve Acem tarzını anmaktan, Irak perde-siyle meşgul olmaktan acı ayrılık zamanı hatırımdan çıktı. Eyvallah olsun ki Küçük makamının tazeliği yüzünden gönlümün ekini kurudu, gönlüm öldü.

Eyvahlar olsun bu yirmi dört makamının sesinden ki kervan geçti, gündüz de bitti! Ey, Allah, bu feryat edenin elinden feryat! Hiç kimseden değil, bu medet isteyen me-det! Şikayetim en çok kendimden...

Kimseden medet yok..Yalnız ve ancak bana, benden yakın olandan medet var. Çünkü bana bu varlık, her an ondan gelmekte... Varlığım mahvolunca da ancak onu görürüm, başkasını değil."Birisi sana para verse, altın saysa sen ona bakarsın, kendine değil; bu da ona benzer.

Bunun üzerine Ömer, çalgıcıya dedi ki: "Senin bu ağlaman, aklının başında olduğuna delalet eder. Yok ola-nın yolu, başka yoldur; çünkü akli başında olmak da başka bir günahtır. Akli başında oluş, geçmişleri hatırlamaktan ileri gelir. Geçmişin de Allah'a perdedir, geleceğin de.

Her ikisini de ateşe vur. Bu ikisi yüzünden de ateşe vur. Bu ikisi yüzünden ne vakte kadar ney gibi boğum boğum olacaksın? Neyde boğum bulundukça sırdaş değildir; dudağın, sesin mahremi olamaz.

Sen kendi tarafından tavaf edip durdukça nasıl ta-vafta olursun, kendinde oldukça nasıl olur da Kâbe'ye gelmiş sayılırsın? Haberlerin haber vericiden bihaberdir; tövben günahından beterdir. Ey geçen hallerden tövbe et-mek isteyen! Bu tövbe etmekten ne vakit tövbe edeceksin,

söyle! Gah sır nağmesini kible edinirsin; gah ağlayıp inlemeyi öper durursun."

Faruk, sırlara ayna olunca ihtiyar çalgıcının canı da cisminde uyandı. Artık can gibi, ağlamadan gülmeden kurtuldu. Canı gitti, bambaşka bir canla dirildi. O zaman gönlüne öyle bir hayret geldi ki yerden de dışarıda kaldı, gökten de (bütün âlemi unuttu).

Ona arayıp tarama hududu ardında öyle bir arayıcılık düştü ki ben bilmiyorum; sen biliyorsan söyle!

Halden de öte, kaalden de ileri şöyle bir hale, öyle bir kaale erişti; ululuk sahibi Allah'ın cemaline dalıp kaldı. Ama tek bir kurtuluş imkânı bulursun... Yahut denizden başka onu bir tanıyan, gören olsun... Hayır bu çeşit dalış değil.

Bu sözler, her an zuhura gelmeseydi, durmadan zuhur ediş, bu sözlerin söylenmesine sebep olmasaydı aklı cüzi, külle ait sözler söylemezdi. Fakat birbiri ardınca durmadan zuhur ettikçe zuhur ediyor. Bundan dolayı da denizin dalgaları buraya gelip durmakta.

İhtiyar çalgıcının hikâyesi buraya varınca ihtiyarda yüzünü perde arkasına çekti, ahvali de. İhtiyar, eteğini dedikodudan silkti; ona ait bizim ağzımızda ancak yarım bir söz kaldı. Bu ayşü işreti düzüp koşma uğrunda yüz binlerce can feda edilse değer. Can ormanında doğanki avcılıkta doğan ol; cihanın güneşi gidip canla oyna!

Yüce güneş, can vere gelmiştir; her nefeste boşaldıkça (nurla) doldururlar. Ey mânevi güneş, can ver de es-

ki cihana yenilik göster. İnsanın vücuduna akıl ve ruh, gayb âleminde akar su gibi gelmekte.

Peygamber dedi ki: "Öğüt vermek üzere iki melek hoş bir sûrette nida ederler: Ey Allah, muhtaçlara ihtiyaçları olan şeyi verenleri doyur, verenleri doyur, verdikleri her dirheme karşılık yüz bin ihsan et!

Ya Rabbi, malını esirgeyenlere de ziyan içinde zıyandan başka bir şey verme!" Fakat nice esirgemeler vardır ki vermeden iyidir. Allah malını Allah'ın buyurduğu yerden gayriye verme, ki halde hesaba sığmaz hazine elde edesin ve bu sûretle kafirlere, küfranı nimet edenlere kâtilmayasın.

Kâfirler; kılıçları, Mustafa'ya üstün olsun diye de-veler kurban edenlerdi. Allah emrini, Allah'a ulaşmış birisinden sor, öğren. Her gönül, Allah emrini anlayamaz. (Yersiz ihsan), asi bir kölenin, güya adâlet ediyorum, ih-sanda bulunuyorum diye padişahın malını asilere dağıtma-sına benzer.

Kur'an'da "Onların bütün ihsanları hasretten ibaret-tir" diye gaflet ehlini korkutan bir ayet vardır. Şu asinin adl-ü ihsanı, onu padişahdan daha ziyade uzaklaştırır, göz-den düşürür ve ancak yüzünü kara eder.

Mekke ulularının Peygamberle harp ederken kurban kesmeleri de, Allah tarafından kabul edilir ümidiyleydi. İşte bunun için mü'min tevrika mazhar olamamak korku-sundan daima namazda "İhdinas sıratal müstakim" der.

O para veriş cömert kişiye layıktır. Can vermekse

esasen aşkın vergisidir. Hak uğruna ekmek verirsən sana ekmek verirler; Hak uğruna can verirsən sana da can bahşederler. Şu çınarın yaprakları dökülürse Allah, ona yapraksızlık azığı bağışlar.

Dağıtmaktan dolayı elinde mal kalmazsa Allah'ın inâyeti, seni hiç ayaklar altında çığnetir mi? Bir adam ekin ekince ambarı boşalır ama bu işin iyiliği, tarlada belli olur. Fakat tohumu ambara kor, biriktirirse zaman geçtikçe bitler, fareler, o tohumu yiyip bitirirler.

Bu cihan tamamıyla fanidir; aradığını sebatlı, kararlı alemde ara! Sûretin sıfırdan ibârettir; dilediğini mâna aleminde dile! Acı ve tuzlu canı kılıç önüne koy, feda et de tatlı bir deniz gibi olan canı al!

YAĞMURUN SIRRI

Mustafa, bir gün, dostlarından birinin cenazesıyla ve dostlarla mezarlığa gitti. Onun mezarına toprak doldurdu, tohumunu yeraltında diriltti. Bu ağaçlar, toprak altındaki insanlara benzerler. Ellerini topraktan çıkarıp; halka doğru yüz türlü işaretlerde bulunurlar, duyana söz söylerler.

Yeşil dilleriyle, uzun elleriyle toprağın içindeki sırları anlatırlar. Kazlar gibi başlarını su içine çekmişler... Karga gibiyen tavus haline gelmişlerdir. Allah, onları kış vakti hapsedmişse de baharda o kargaları tavus haline getirir.

Kışın onlara ölüm vermişse de bahar yüzünden yine diriltilip yapraklandırır, yeşertir. Münkirler der ki: "Eskiden beri olagelmiş bir şey. Neden bunu kerem sahibi Allah'a

isnad edelim?" Onların körlüğüne rağmen Allah, dostların gönüllerinde bağlar, bahçeler bitirmiştir.

Gönülde kokan her gül, kül sırlarından bahisler açar.

Onların kokuları, münkirlerin burunlarını yere sürmek için perdeleri yırtarak dünyanın etrafını dönüp dolaşırlar. Münkirler o gönül kokusuna karşı kara böcek gibidirler; dayanamazlar. Yahut davul sesine tahammül edemeyen beyni zayıf kimseye benzerler.

Kendilerini meşgul ve müstağrak gösterirler. Şimşek parıltısından gözlerini yumarlar. Göz yumarlar ama, onların bulundukları makamdaki göz değildir ki. Göz odur ki bir sığmak görsün.

Peygamber, mezarlıktan dönünce Sıddıka'nın yanına giderek konuşup görüşmeye başladı. Sıddıka'nın gözü, Peygamber'in yüzüne ilişince önüne gelip elini onun üstünü, sarığına, yüzüne, saçma, yakasına, göğsüne, kollarına sürdü.

Peygamber, "Böyle acele acele ne arıyorsun?" dedi. Ayşe "Bugün hava bulutluydu, yağmur yağdı. Elbisende yağmurun eserini arıyorum. Gariptir ki üstünü, başını yağmurdan ıslanmamış görmekteyim" dedi.

Peygamber "O sırada başına ne örtmüşsün, baş örtün neydi? Diye sordu. Ayşe senin ridanı başıma örtmüştüm" dedi. Peygamber dedi ki: "Ey yeni yakası tertemiz Hatun! Allah onun için temiz gözüne gayb yağmurunu gösterdi."O yağmur, sizin bu bulutunuzdan değildir. Başka bir buluttan, başka bir göktendir.

Gayb âleminin başka bir bulutu, başka bir yağmuru, başka bir göğü, başka bir güneşi vardır. Fakat o, ancak havassa görünür, diğerleri " Öldükten sonra tekrar yaratılıp diriltileceklerinden şüphe ederler."

Yağmur vardır, âlemi beslemek için yağar. Yağmur vardır, âlemi beslemek için yağar. Yağmur vardır âlemi perişan etmek için yağar. Bahar yağmurlarının faydası, şaşılacak bir derecededir. Güz yağmuruyorsa, bağa sıtma gibidir.

Bahar yağmuru, bağı nazü naim ile besler, yetiştirir. Güz yağmuruyorsa bozar, sarartır. Kış, yel ve güneş de böyledir; bunların tesirleri de zamanına göre ve ayrı ayrıdır. Bunu böyle bil, ipin ucunu yakala!

Tıpkı bunun gibi gayb âleminde de bu çeşitlilik vardır. Bazısı zararlıdır, bazısı faydalı. Bazı yağmurlar berekettir, bazıları ziyân. Abdalın bu nefesi de işte o bahar dandır. Canda ve gönülde bu nefes yüzünden yüzlerce güzel şeyler biter.

Onların nefesleri, talihli kişilere bahar yağmurlarının ağaca yaptığı tesiri yapar. Fakat bir yerde kuru bir ağaç bulunsa cana can katan rüzgarı ayıplama! Rüzgar, işini yaptı, esti. Canı olan da, rüzgarın tesirini candan kabul etti.

Peygamber, "Dostlar, bahar serinliğinden sakın vücudunuzu örtmeyin. Çünkü bahar rüzgarı, ağaçlara nasıl tesir ederse sizin hayatınıza da öyle tesir eder. Fakat güz serinliğinden kaçınin. Çünkü o, bağa ve çubuklara ne ya-

parşa sizin vücudunuza da onu yapar "dedi.

Bu hadisi rivâyet edenler, zahiri manasını vermişler ve yalnız zahiri manasıyla kanaat etmişlerdir. Onların hal-den haberleri yoktur. Dağı görmüşler de dağdaki madeni görmemişlerdir.

Allah'a göre güz, nefis ve hevadır. Akılla cansa baharın ve ebediliğin ta kendisidir. Eğer senin gizli ve cüzi bir aklın varsa cihanda bir kâmil akıl sahibini ara! Senin cüzi aklın, onun külli aklı yüzünden külü olur. Çünkü Aklı kül, nefse zincir gibidir.

Binaenaleyh hadisin manası teville şöyle olur: Pak nefesler bahar gibidir, yaprakların ve filizlerin hayatıdır. Velilerin sözlerinden, yumuşak olsun, sert olsun, vücudunu örtme, çünkü o sözler, dininin zahiridir.

Sıcak da söylese, soğuk da söylese, hoş gör ki sıcaktan, soğuktan (hayatın hadiselerinden) ve Cehennem azabından kurtulasın. Onun sıcağı, hayatın ilkbaharıdır. Doğruluğun, yakînin ve kulluğun sermayesidir.

Çünkü can bahçeleri, onun sözleri ile diridir. Gönül denizi, bu cevherlerle doludur. Eğer gönlün bahçesinden cüzi bir zevk ve hal eksilse aklı başında olan kişinin gönlünü, binlerce gam kaplar.

Sıddıka'nın aşkı coşup edebe riâyetle Peygamber'e sordu: "Ey şu varlığın hûlasası, vücudun zübdesi! Bu günkü yağmurun hikmeti neydi? Bu yağmur, rahmet yağmurlarından mıydı, yoksa tehdit için mi yağıyordu, pek yüce, pek azametli Allah'ın adâletinden miydi?

Bu yağmur, bahara ait lütuflardan mıydı, yoksa afetlerle dolu güz yağmuru muydu?" Peygamber dedi ki: "Bu yağmur musibetler yüzünden insanın gönlüne çöken gamı yatıştırmak için yağıyordu." Eğer Âdemoğlu, o keder ateşi içinde kalıp duraydı ziyâdesiyle harap olur, eksikliğe düşer, (hiçbir şey yapamaz bir hale gelir) di.

O anda bu dünya harap olurdu, insanların içlerinde hırs kalmazdı. Ey can, bu âlemin direği gaflettir. Akıllılık, uyanıklık, bu dünya için afettir. Akıllılık o âlemedir, galip gelirse bu âlem alçalır. Akıllılık güneştir, hırs ise buzdur. Akıllılık sudur, bu âlem kirdir.

Dünyada hırs ve haset kükremesin diye o âlemden akıllılık, ancak sızar, sızıntı halinde gelir. Gayb âleminden çok sızarsa bu dünyada ne hüner kalır, ne de ayıp.

KADININ FENDİ-1

Eski zamanda bir halife vardı ki, Hatem'i cömertliğine köle etmişti. İhsan ve adalet bayrağını yüceltmış, dünyadan yoksulluk ve ihtiyacı kaldırmıştı. Deniz ve inci, onun vergisine nispetle ehemmiyetsiz bir hale gelmiş lütuf ve ihsan Kaftan Kafa yayılmıştı.

O padişah, topraktan ibaret olan şu yeryüzünde bulut ve yağmurdu. İn'am ve ihsan sahibi Allah'ın vericiliğine mazhardı. Deniz ve maden, onun ihsanına karşı zelzeleye düşmüş, onun cömertliğine doğru kafil kafil gelip duruyordu.

Kapısı, hacet kıblesiydi. Şöhreti, cömertlikle bütün

aleme yayılmıştı. Onun vergisinden, onun cömertliğinden Acem de şaşırılmıştı, Rum da. Türk de hayrete dalmıştı, Arap da. Hayat suyu, kerem deniziydi. Onun yüzünden Arap da dirilmişti. Acem de!

Bir gece bir bedevi karısı, dedikoduyu hadden aşarak kocasına dedi ki: "Bütün bu yoksulluğu, bu cefayı biz çekmekteyiz. Âlemin ömrü hoşlukla geçiyor. Sade biz kötü bir haldeyiz.

Ekmeğimiz yok, katığımız dert ve haset... Testimiz yok suyumuz gözyaşı. Gündüzün elbisemiz güneşin ziyâsı... Geceleyin döşek ve yorganımız ay ışığı. Açlığımızdan değil mi ayı, okkalık ekmek sanıp elimizle gökyüzüne saldırıyoruz.

Yoksullar bizim yoksulluğumuzdan ve gece gündüz yiyecek düşünmemizden arlanıyorlar. Samiri'nin halktan kaçtığı gibi akraba, yabancı... herkes bizden kaçıyor. Birisinden bir avuç mercimek isteyecek olsak bize "Sus, geber, babalar çıkarasınca!" diyor.

Arabın iftiharı, savaş ve ihsandır. Sence arap içinde yazıda kazanıp yok edilecek bir yanlışa benziyorsun. Ne savaşı? Zaten biz savaşız öldürülmüş, bitmişiz; yoksulluk kılıcıyla başımız uçurulmuş, gitmiş!

İhsan nerede? Yoksulluğun etrafında dönüp dolaşarak ağ örmekte, havada uçan sineğin damarını sokup kanını emmekteyiz. Hele bize misafir gelsin... Geceleyin uyunca elbisesini soymazsam ben de adam değilim!

Bundan dolayı bilenler, hikmetle dediler ki: ihsan ve kerem sahiplerine konuk olmak gerek. Halbuki sen, öyle birisinin müridisin ki hasisliği yüzünden kendisi galip değil, seni nasıl galip edecek? Sana nur vermesi şöyle dursun... bilakis kapkara bir hale koyar.

Kendisinin nuru yok, onunla görüşüp konuşanlar nereden nurlanacak? Bir çeşit şeyh, gözü akan ve görmeyen kişiye benzer. Gözüne ilaç çeker ama zararlı ilaçtan başka bir şey çekemez ki. Yoksulluk ve meşakkatta bizim halimiz de böyledir. Bize aldanıp da hiçbir konuk gelmez.

On yıllık kıtlığı mücessem olarak görmedinse gözünü aç da bize bak! Görünüşümüz davacı adamların içi gibi gönlü kapkara, fakat dili şaşalalı! Allah'tan onda ne bir koku var, ne bir eser. Fakat davası Şiften de ileri, Âdem'den de!

Hatta ona, Şeytan bile kendisini göstermez. Böyle olduğu halde o "Biz Abdallardanız, hatta daha ilerdeyiz. Kendisini adam sansınlar diye dervişlerin bir hayli sözünü çalmış çırpınıştır. Söz söylerken lafı Bayezid'den ziyâde inceler, onu bile kusurlu bulur. Halbuki onun içyüzünden Yezid arlanır.

Gökyüzünün ekmeğinden, sofrasından nasipsizdir. Hakk, önüne bir kemik bile atmamıştır. O ise "Sofrayı yaydım, Hakk'ın vekiliyim, halife oğluyum" diye bağırıp durmaktadır. " Ey aşağılık saf kişiler, gelin... gelin de ihsan keremimin sofrasından, kimse mâni olmaksızın yeyin" demektir.

Onlar da onun başına toplanırlar. Nimet ve ihsan istedikçe yalancı şeyh " Yarın" der. Fakat bir türlü o yarın gelip çatmaz. Âdemoğlunun, az çok sırrı meydana çıkabilmek için uzun zamanlar lâzımdır.

Tek duvarın altında define mi var, yoksa alan karınca ejderha yuvası mı? O yalancı şeyhin hiçbir şey olmadığı meydana çıkıncaya kadar talibin de ömrü tükenmiş olur, artık anlanmanın ne faydası var?

Fakat nadir olarak talibin itikadındaki parlaklık yüzünden şeyhin yalanı talibe faydalı olur. Şeyhi, can sanır, ceset çıkar ama talip, kendi iyi niyeti yüzünden öyle bir makama erişir ki... Hali, tıpkı gece ortasında kible arayana benzer. Kible bulunmasa bile namazı caizdir.

Davacı ve yalancı şeyhin can kıtlığı gizlidir. Fakat bizdeki ekmek kıtlığı meydanda. Niçin bunu, davacı şeyh gibi gizleyelim? Neden fayda olmadığı halde utanıp arlanarak can çekişelim?"

Kocası dedi ki: "Daha ne vakte kadar gelir ve mahsul arayıp duracaksın; zaten ömrümüzden ne kaldı ki? Çoğu geçip gitti. Akıllı kişi, artığa, eksiğe bakmaz; çünkü ikisi de sel gibi geçer. Sel ister saf olsun, ister bulanık... Mademki baki değildir, ondan bahsetme?

Bu âlemde binlerce canlı, sıkıntısız, hoş bir halde yaşamakta, geçinip gitmektedir. Üveyk kuşu, geceki rızkı henüz meydanda olmadığı halde ağaçta Allah'a şükreder. Bülbül "Ey duaya icabet eden Allah, rızık hususunda itimadımız sana" diye Allah'a hamdeyleyler.

Doğan, rızkını padişahın elinden umduğundan bütün pis şeylerden ümidini kesmiştir. Böylece sivrisinekten tut da file kadar bütün mahlukat Allah ailesidir; Hak da ne güzel aile reisi. Gönlümüzdeki bütün bu gamlar, heva ve hevesimizin, varlığımızın tozundan, dumanından meydana gelir. Bu kökümüzü söken gamlar, ömrümüzün orağına benzer. Bu böyle oldu kuruntuları da vesveselerimizdir.

Bil ki her hastalık ölümden bir parçadır. Çaresi varsa, ölümün bir cüz'ünü kendinden kov! Ölümün bir cüz'ünden bile kaçamadığın halde onun hepsini başından aşağıya dökecekler, bunu iyice bil!

Ölümün cüz'ü olan hastalık sana taht geliyorsa bil ki Allah küllü, yani ölümü de sana tatlılaştırır. Hastalıklar, ölümden elçi olarak gelmektedir; ey boşboğaz, ölümün elçisinden yüz çevirme!

Tatlı yaşayan, sonunda acı öldü. Ten kaydında olan canını kurtaramadı. Koyunları kırdan sürer getirirler; hangisi daha beşli ise onu keserler. Gece geçti, sabah oldu. Sen ne vakte kadar bu altın masalını yeni baştan söyleyip duracaksın?

Gençken daha kanaatliydin; şimdi altın istiyorsun, halbuki sen önceden altındın. Üzümlerle dolu bir asmaydın; nasıl oldu da kesada uğradın; üzümün tam olacakken bozulup gittin? Meyvanın günden güne daha tatlı olması lazım.

İp eğirenler gibi gerisin geriye gitmenin lüzumu yok! Sen bizim eşimizsin; işlerin başarılması için ellerin

aynı huyda olmaları lâzımdır. Eşlerin birbirine benzemesi lazım. Ayakkabı ve mestin çiftlerine bir bak! Ayakkabının bir teki ayağa biraz dar gelirse ikisi de işine yaramaz.

Kapı kanadının biri küçük, diğeri büyük olur mu?

Ormandaki aslana kurdun çift olduğunu hiç gördün mü? Bir gözü bomboş, öbürü tıka basa dolu olsa hurç, devenin üstünde doğru duramaz. Ben sağlam bir yürekle kanaat yolunda gidiyorum; sen neye kınama yolunu tutuyorsun?"

Kanaatkâr adam ihlâsla, yüreği yanarak sabaha kadar karısına bu yolda sözler söyledi. Kadın ona haykırdı: "Ey namustan gayri bir şeyi olmayan, artık bundan fazla senin afsununu istemem. Yürü git. Gayri bu davadan bahsetme; kibir ve azamete dair saçma sapan şeyler söyleyip durma!

Ne vakte kadar bu tumturaklı sözler, bu işler güçler? Kendi halini, kendi işini gör de utan! Kibir çirkindir ama dilencilerden olursa daha çirkin. Soğuk gün ortalık kar... Bir de elbise ıslak olursa...

Ey örümcek ağı gibi evi olan! Ne vakte kadar dava, çalım; Ne vakte kadar kibir, azamet! Sen kanaatten ne vakit canını nurlandırdın ki? Kanaatten ancak bir ad öğrendin. Peygamber "Kanaat nedir? Hazinedir? Dedi.

Sen hazineyi mihnet ve meşakkatten ayırt edemiyorsun. Bu kanaat daimi bir hazineden başka bir hazineden başka bir şey değildir. Ey gönüle gam ve elem veren artık beyhude sözlere dalma!

Yürü bana "Eşim" deme, az koltukla. Ben insafın e-
şiyim, hilenin değil. Neden padişahıtan, beyden dem urup
durumaktasın? Yoksulluktan havada sivrisineği bile avla-
maktasın. Bir kemik parçası için köpeklerle dalaşmakta,
içi boş ney gibi inleyip durumaktasın.

Bana öyle horlukla kötü kötü bakma ki damarlarının
içinde dolaşan sırları söylemeyeyim. Kendi aklını benden
fazla görüyorsun; Ya şu az akıllı olan beni nasıl gördün?
(Büsbütün aşağı değil mi?)

Çirkin kurt gibi üstümüze atlama. Senin gibi insanı
utandıracak akla salıp olmaktansa akılsızlık daha iyi! Ak-
lın, insanlara ayak kösteği olunca o akıl, akıl değildir, yı-
lan ve akreptir. Senin hile ve zulmünün hasmı Allah olsun;
hile elin bize uzanmasın!

Ne şaşılacak şey ki sen hem yılansın, hem afsuncu...
Ey Arap, sen yılansın, hem de çirkin yılan! Eğer karga
kendi çirkinliğini anlasaydı, derdinden kar gibi erirdi. Af-
suncu düşman gibi, yılana afsun okur, yılan da onu afsun-
lar.

Yılanın afsunu, yılandıcıya tuzak olmasaydı yılanın
afsununa aldanır, onunla meşgul olu muydu? Afsuncu, ka-
zanç hırsına düşünce yılanın kendisini afsunladığını anla-
maz. Yılan "Ey afsuncu, kendine gel. Kendine gel. Kendi
hünerini gördün, bir de benim afsunumu gör!

Sen beni Hakk'ın adıyla afsunladın, bu sûretle de
beni halka rüsvay etmek istedin. Beni Hakk'ın adı bağladı,
senin tedbirin değil. Hakk'ın adını tuzak yaptın, yazıklar

olsun sana! Senden benim hakkımı Allah'ın adı alacak. Ben canımı da Allah adına ısmarladım, tenimi de. Allah adı, beni yaraladığın için ya can damarını koparsın, yahut seni de benim gibi mahsup etsin!" der. Kadın bu yolda sert sözlerle genç kocasına tomarlar okudu.

Bedevî dedi ki: "Ey kadın, sen kadın mısın, yoksa hüznün ve keder atası mı? Yoksulluk, benim için iftihar edilecek bir şeydir; başıma kakma! Mal ve para başta küllah gibidir. Küllaha sığınan keldir. Kıvırcık ve güzel saçları olan kişiye gelince: Küllahı giderse ona daha hoş gelir.

Allah eri göz gibidir. Gözün kapalı olmaktansa, açık olması daha iyidir. Esirci, esiri satarken ayıp örten elbiseyi soyar. Esirin bir kusuru olursa hiç onu soyar mı? Soyması şöyle dursun, bir hile ile ne yapıp yapar, onu elbiseyle gösterir.

"Bu iyiden kötüden, olur olmaz şeyden utanır. So-yarsam utanıp senden ürker" der. Zengin kulağına kadar ayıp içine dalmıştır. Fakat malı vardır ve mal ayıbını örter. Tamahkar tamahı yüzünden zengin ayıbını görmez. Tamahkâr bütün gönülleri kaplar.

Yoksul, halis altın gibi sevilse yine kumaşı, dükkana yol bulmaz, sözünü kimse dinlemez. Yoksulluk, senin anlayacağın şey değildir; yoksulluğa hor bakma; Çünkü yoksulların, mülkten, maldan öte ululuk sahibi Allah'tan pek büyük bir rızıkları vardır. Ulu Allah adildir; adiller, nasıl olur da çaresiz biçarelere zulmederler?

Birisine nimet, mal, matrah verip öbürünü yansın diye ateşe atarlar mı? Böyle bir iş, Allah'tan, iki cihanı yara-

tan umulur mu? "Elfakru Fahri" hadisi, saçma ve asılsız bir söz mü; bu sözde binlerce naz ve nimet gizli değil mi?

Hiddetle bana lakaplar taktın; ben sevgilimin dostuyum, onu elde ederim. Halbuki sen bir yalancı, afsuncusun dedi. Yılan tutsam bile dişini söker, bu suretle onu başı ezilmekten kurtarırım. Çünkü o diş, onun can düşmanıdır; ben, düşmanı da bu sûretle kendime dost ederim.

Ben asla tamahtan afsun okumam. Ben bu tamahı baş aşağı etmişimdir. Allah göstermesin... Benim halka karşı tamahım yok. Gönlümde kanaatten bir alem var. Sen armut ağacı tepesinden böyle görüyorsun. Aşağı in de sende o şüphe kalmasın. Biraz dönersen başın dönmeğe başlar; evi dönüyor görürsün... Halbuki dönen sensin!

Ebucehil, Ahmed'i görüp "Beni Haşim'den çirkin bir çehre zuhur etti" dedi. Ahmet ona dedi ki: "Haddini teca-vüz ettinse de doğru söyledin." Sıddık görüp "Ey güneş! Ne doğudasin, ne batıdan. Latif bir sûrette parla, âlemi nurlandır" dedi.

Ahmet dedi ki: "Ey aziz, ey değersiz dünyadan kurtulan! Doğru söyledin." Orada bulunurlar" Ey halkın ulusu, ikisi birbirine zıt söz söyledi, sen ikisine de doğru söyledin, dedin... "Neden?" diye sordular.

Peygamber "Ben Allah eliyle cilalanmış bir aynayım. Türk, Hintli nasılsalar, bende o sûreti görürler" dedi. Kadın! Eğer beni tamahkar görüyorsan bu kadınca arayıştan yüksel! Kanaate dair söz söylemek, tamaha benzer ama hakikatte rahmettir. O nimetin bulunduğu yerde tamah ne gezer?

Sen de bir iki günceğiz yoksulluğu sına da yoksulluktaki iki misli zenginliği gör. Yoksulluğa sabret, bu gamı, gussayı bırak. Çünkü ululuk sahibi Allah'ın yüceliği yoksulluktur. Sirke satmada kanaat yüzünden bal denizine gark olmuş binlerce can gör.

Yoksulluk acılığı çeken yüz binlerce cana bak... Gül gibi gülbeşekere karışmış, o lezzetle lezzetlenmiş. Ah yavızık; sende kavrayacak kabiliyet olsaydı da, canımdan gönül şem'ası zuhur etseydi!

Bu söz can memesinde süttür. Emen olmadıkça güzelce akmıyor. Dinleyen susuz ve arayıcı olursa vazeden ölü bile olsa söyler. Dinleyen yeni gelmiş ve usanmamış olursa dilsiz bile sözde bülbül kesilir. Kapımdan içeri namahrem girince harem halkı, perde arkasına girer, gizlenir.

Zararsız ve mahrem birisi gelince de o kendilerini gizleyen mahremler, yüzlerindeki peçeleri açarlar. Bütün güzel, hoş ve yaraşan şeyler, gören göz için yapılır. Çengin zir ve bem nağmeleri, nasıl olurda sağır kulak için terennüm edilir?

Allah, miski beyhude yere güzel kokulu yapmadı?

Koku duyan için yarattı; koku almayan için dedi. Hak yeri göğü yaratmış, aralarında da bir çok nur ve nar yüceltmıştır. Bu yeri yerdekiler için yaratmış, göğü de göktekilerin yurdu yapmıştır.

Aşağılık kişi yükseğin düşmanıdır. Her şeyin müşterisi meydana çıkar. Ey kapalı örtünüp bürünmüş kadın,

sen hiç kör için süslendin mi? Dünyayı en değerli incilerle doldursan nasibin yoksa ne yapayım?

Ey kadın, kavgayı, darılmayı bırak; bırakmayacak-san beni bırak! Ben iyiyle kötüyle, kavga edemem; kavga ile işim yok. Savaşmak şöyle dursun; gönlüm barışlardan bile ürkmekte. Susacaksan ne alâ, yoksa öyle bir iş yaparım ki şu anda hemen kalkar, evimi, barkımı bırakır, giderim."

Kadın onu titiz ve hiddetli görünce ağlamaya başladı. Zaten ağlamak, kadının tuzağıdır. "Ben, senden bunu mu umardım? Senden başka ümidim vardı" dedi. Kadın yokluk yoluna girip dedi ki: "Ben senin karın değil, ayağının toprağıyım. Cismim, canım, nem varsa senindir; hü-küm de senin, ferman da!

Yoksulluk yüzünden sabrım tükendiyse bu da kendim için değil, senin için. Sen bana dertli zamanlarda deva oldun; muhtaç olmanı istemiyorum. Canın için, bu kendim için değil. Bu ağlayış bu inleyiş hep senin için.

Ben, Allah hakkı için varlığımy her nefeste huzurunda feda etmek isterim. Canım sana kurban olsun... Ne olurdu ruhun bana vakıf olsaydı. Fakat sen hakkımda böyle kötü zanna düşünce candan da usandım, tenden de.

Ey canımın rahatı! Sen bana böyle aykırı olunca altına da toprak saçtım, gümüşe de(artık ikisi de gözümde değil) Canımda da sen varsın, gönlümde de sen. Öyle olduğu halde bu kadcılık bir şeyden dolayı benden ayrılmaya kalkışıyorsun.

Kudret senin elinde, ayrılabilirsin; fakat senin bu niyetine karşılık candan özörlöler dilemekteyim. O zamanları hatırla ki ben put gibi güzeldim, sen de karşımda puta tapan şamana benzerdin.

Bu kul sana tabidir; gönlü, senin dileğine göre aydınlanmış, yanmıştır. Neyi "pişir, hazırla" dersen hemen "pişti, yandı bile" derim. Ben senin ıspanağınım. İster ekşili pişir, ister tatlılı... Küfür söylemişim; işte imana geldim. Can ve gönülle hükmüne tabi oldum. Senin şahane huyunu takdir edemedim. Huzuruna küstahça eşek sürdüm. Fakat affından bir mum düzüp yakınca tövbe ettim; itirazı bıraktım.

Kılıçla kefeni huzuruna koyuyorum; önüne boynumu uzatıyorum; vur! Acı ayrılıktan gem vuruyorsun. Ne istersen yap fakat bunu yapma! Gönlünde benim için gizlice bir özür dileyici vardır ki o, ben olmasam da bana şefaet edip durur.

Gönlündeki o özür dileyicim senin huyundur. Ona güvendiğimden gönlüm, kendisine suç aradı. Ey ahlâkı yüz batman baldan daha güzel, daha tatlı olan kızgın adam! Sen de bana gönlünden ve gizlice merhamet et."

Bu sûretle güzel, açık açık söylerken kadına bir ağlamadır geldi. Ağlaması bile yüzünü güzelliğiyle gönülleri cezbeden o güzelin, hüngür hüngür ağlaması haddinden aşınca. O gözyaşı yağmurundan bir yıldırım zuhur etti, o naziri bulunmayan erin gönlüne bir kıvılcım sıçradı.

Adamın, güzel yüzüne kul olduğu dilber, kulluğa

başlarsa hal ne olur, insan ne hale gelir? Azametinden yüreğini oynatan, kibirinden seni tir tir titreten sevgili, gözü-nün önünde ağlamaya başlarsa ne hale girersin?

Naz ve istiğnası ile can ve gönülleri kan haline getiren güzel, niyâza girişirse hal ne olur? Cevr-ü cefası, bize tuzak olan dilber, özür dilemeye kalkışrsa biz ne mazeret bulabilir, ne söyleyebiliriz?

Züyyine linnas, hükmünce Allah'ın insanlar için bezediği şeylerden halk, nasıl kurtulabilir? Allah; kadını erkeklere munis olmak üzere yarattı. Adem nasıl olurda Havva'dan ayrılabilir? Kişi yiğitlikte Zaloğlu Rüstem bile olsa Hamza'dan bile jleri geçse yine hükmetme hususunda karısının esiridir.

Âdem sözlerinden alemin sarhoş olduğu Muhammed bile "Kellimin! ya Humeyra" derdi. Gerçi zahiren su, ateşten üstündür; fakat bir kaba konunca ateş, onu fıkır fıkır kaynatır. İkisnin arasında bir tencere, bir çömlek oldu mu ateş, o suyu yok eder, hava haline getirir.

Görünüşte su nasıl ateşten üstünse, sen de kadından üstünsün; fakat hakikatte ona mağlupsun, sen onu istemektessin.

Böyle bir hassa ancak Ademoğlundadır. Çünkü insanda muhabbet vardır. Hayvanın muhabbeti azdır ve bu da onun nakış olmasından ileri gelmiştir.

Peygamber dedi ki: "Kadınlar; akıllı kişilere ehli dil olanlara fazlasıyla galip olurlar. Fakat cahiller, kadına ga-lebe ederler." Çünkü onlar sert ve kaba muameleli olurlar.

Onlarda acıma, lütfetme, sevmeye azdır. Çünkü tabiatlarında yaradılışlarında hayvanlık üstündür.

Sevgi ve acıma, izzetlik vasfıdır; hiddet ve şehvet-se... hayvanlık vasfıdır. Kadın, Hak nurudur, sevgili değil... Sanki yaratıcıdır, yaratılmış değildir!

Avamdan olan birisinin ölüm anında avamlıktan pişman olması gibi o bedevi de söylediğine pişman oldu. "Canımın canına nasıl oldu da düşman kesildim; canımın başına nasıl oldu da tekmeler savurdum?" dedi.

Aklımız baştan ayağı fark etmesin diye kaza geldi mi, gözümüzü örtüyor. Kaza geçince, insan kendisini yemeğe başlar. Perdesi yırtılan, sırrı meydana çıkan, yakasını yırtar. Bedevî dedi ki: "Ey kadın, pişman oluyorum. Kâfir olmuşsam bile Müslüman olmaktayım.

Sana karşı suçluyum bana acı; beni kökümünden, dibimden tamamen söküp atma!" İhtiyar kâfir, pişman olursa özür getirmeye başlar ve Müslüman olur. Allah tapusu, rahmet ve keremlerle dopdoludur. Varlık da ona aşık yokluk da.

Küfür de o ululuk sahibi Allah'a aşıktır, iman da; bakır da o kimyanın kuludur, gümüş de!

Musa'nın da mana cihetinden bir yolu vardır, Firavun'un da. Fakat, zahiren Musa yolludur, Firavun yolsuz. Musa, gündüzün Allah huzurunda ağlayıp inledi; Firavun'da gece yarısı ağladı, Dedi ki; "Ey Allah, boynundaki bu demir zincir nedir? Boynumda demir zincir olmasa kim " Ben, benim" der (Asılsız davaya. Benliğe kalkışır?)

Şüphe yok ki Musa'yı nurlandıran iradenle beni de karanlıklara daldırdın. Musa'yı ay yüzlü bir hale getirten dileğinle canımın aynı kara yüzlü bir hale getirdin. Yıldızım aydan daha iyi, daha talihli değil ki. Tutulursa ne çarem var? Halk, benim nöbetimi Allah diye, Sultan diye tutuyor ama doğrusu ay tutulmuş, tas çalıyorlar! Onlar tas çalıp gürültü ediyorlar ama o gürültüyle ayı rüsvay etmektedirler.

Ben ki Firavun'um, şöhretten el-aman! "Enerab-büküm-ül a'la" demem de beni rüsvay eden tas gürültüsüdür. Musa'da ben de aynı kapının kuluyuz. Fakat senin ormanında senin baltan işliyor; dalları senin baltan kesmektedir; Bir dalı yetiştiriyor, öbürünü kesip atıyor. Baltaya karşı dalın eli var mı? Ne gezer! Hiç dal baltanın elinden kurtulabilir mi? Balta senindir, o kudret hakkı için kereminden bu eğrilikleri doğrult!"

Firavun yine kendi kendine "Ne şaşılacak şey! Ben bütün gece "Ey Rabbimiz" diye yalvarmıyorum mu? Yalnızken mütevazî bir hale geliyor, düzeliyorum. Neden Musa'ya karşı öyle oluyorum?

Kalp altınının rengi halis altından on derece daha parlak olsa ataşe karşı nasıl yüzü ka'a bir hale gelir!

Kalbim de kalıbım da onur hükmünde değil mi? Bir zaman, beni iç haline kor, bir zaman kabuk haline. Bir zaman beni ay haline kor, bir zaman karartır. Allah'ın işi, bundan başka nedir ki? Ekin ol der beni yeşertir. Çirkinleş der, sarartır. Varlığı emriyle yaratan Allah'ın çevganları önünde mekan âleminde de koşup duruyoruz. Lamekân

âleminde de.

Renksizlik âlemi, renge esir olunca bir Musa öbür Musa ile savaşa düştü. Renksizlik âlemine ulaşırsan Musa ile Firavun'un karıştığı âleme erişirsin. Bu nükte yüzünden hatırına "renk, nasıl olur da kıylü kaiden kurtulur? Şaşılacak şey... Bu renk, renksizlik âleminden zuhura geldiği halde, renksizlikle nasıl savaşa girer?

Yağın aslı sudandır ve su ile artar. Sonunda nasıl olur da suya zıt olur? Mademki yağ su ile yoğurdular; yağ sudan oldu; su ile yağ neden birbirine zıt oldu?

Gül dikenden meydana meydana gelmiştir, diken de gülden... böyle olduğu halde niçin savaşa, maceralara düşmüşlerdi?., gibi bir sual hatıra gelirse (bil ki bu) ya hakikatta savaş değildir, bir hikmet içindir, eşek satanların kavgaları gibi bir hiledir, bir sanattır; yahut ne savaş ne hikmet...Hayretten ibârettir.

Bu, viraneliktir, içinde define aramak gerek. Sen define sandığın şey yüzünden, o vehminden defineyi kaybediyorsun. Sen vehmi de, tedbirleri, düşünceleri de mamure bil, mamur yerlerde define olmaz. Mamur yerlerde varlık, didişmek olur.

Yok olan, varlıklardan utanır, arlanır. Varlık yokluktan feryâd etmemiştir. Yokluk, o varlığı, kendisinden uzaklaştırmış, gidermiştir. Ben yokluktan kaçıyorum deme. Hakikatte o, senden yirmi kere daha fazla kaçmakta! Görünüşte seni kendisine çağırılmaktadır. Ama içinden seni reddetme sopasıyla sürmektedir. Bu işler, kovalayanı yanıltmak için ata çakılan ters nallardır; ey saf kişi! Firavun'un, Musa'dan nefretini sen Musa'dan bil.

Tabiata inananlar; gök bir yumurtadır, yer de onun sarısı diye itikat etmişlerdir. Birisi, "Bu yeryüzü yeri kaplayan göğün ortasında nasıl duruyor? Havaya asılmış bir kandil gibi ne aşağıya gitmekte, ne yukarı çıkmakta" dedi. O hakim, "Altı cihetten de göğün çekmesi yönünden hava ortasında kalır. Mıknatıstan bir yuvarlak olsa ortasına konan demir, ortada kalır" diye cevap verdi. Öteki hakim de "Saf gök, kara toprağı kendisine çekmez. Onu altı taraftan da iter. Ondan dolayı da yeryüzü, kuvvetli yeller ortasında muallakta kalmıştır" dedi.

Kemâl ehlinin gönülleri de firavunların canlarını böyle defeder de, onlar dalâletde kalırlar. Onları bu cihan da defeder o cihan da. O yolsuzlar da bu yüzden o cihanda da mahrum kalırlar, bu cihanda da. Ululuk sahibi Allah'ın kullarından, velîlerden baş çeker, uzaklaşırsan bil ki onlar senden hoşlanmıyorlar, onlar seni istemiyorlar.

Onların kehlibarları vardır, meydana çıkarılırsa senin saman çöptü gibi olan varlığını deliye döndürür, kendilerine çekerler. Kehlibarlarını saklarsa derhal seni azgınlığa teslim ederler. Hayvanlık mertebesi nasıl insanlığa esir ve mağlupsa. İnsan mertebesinin de Allah velîlerinin elinde hayvan gibi mağlup olduğunu anla ey yoksul!

Ahmed, irşad ederken halka "Kullarım" dedi. Allah bütün alemini " Kul ya ibadi" diye çağır buyurdu. Senin aklın deveciye benzer, sen de devesin, Akıl, seni ister istemez hükmünce çekip durmaktadır. Velîler akılların aklıdır. Akıllar da ta en sonuncusuna kadar develere benzer. Onlara ibretle bak: bir kılavuz, yüz binlerce can! Ne kılavuzu ne deveciyi!

Sen güneşı gören gözü bul da sonra bak! Bütün ci-
han, gece içinde kalmış, karanlıklara mihlanmış, güneşı ve
gündüzü bekleyip durmakta. İşte sana zerrede gizli güneş,
işte sana kuzu postuna bürünmüş erkek aslan. İşte sana
saman altında gizli bir deniz! Kendine gel, o samana şüphe
ile ayak basma! Ama yol gösterici hakkında içe gelen şüp-
he, Allah rahmetidir.

Her peygamber dünyaya tek gelmiştir. Tektir ama i-
çinde yüzlerce âlem gizli. Âlem-i Kübra, kudretle sihir
yaptı da cimrini, küçücük bir suret içinde gizledi. Ahmak-
lar onu tek ve zayıf gördüler. Hiç padişahın dostu olan za-
yıf olur mu? Ahmaklar, "O, ancak bir tek kişiden ibâret!"
dediler. Vay akıbeti düşünmeyene!

SALİH PEYGAMBERİN DEVESİ

Salih'in devesi görünüşte deveydi, o zalim kavim,
bilgisizlik yüzünden deveyi kestiler. Su için deveye düş-
man olduklarından kendileri, mezara su ve ekmek oldular.
(helak olup mezarı doyurdular).

Allah devesi, ırmaktan buluttan su içmekteydi. On-
lar, Hakk'ın suyunu Hak'tan esirgediler Salih'in devesi,
salih kişilerin cisimleri gibidir; onlar kötülerin helaki için
tuzaktır. Neticede" Allah devesinden ve içeceğinden çeki-
nin" hükmü, o ümmeti ne dertlere uğrattı, onları nasıl he-
lak etti! Allah kahrının şahnesi, bir devenin kanına diyet
olarak onlardan bütün bir şehri diledi.

Ruh, Salih gibidir,ten de deveye benzer. Ruh vus-
lattadır ten ihtiyaç içindedir. Temiz ruha zarar vermenin

imkanı yoktur. Allah yaralanmaz. Böyle ruha sahip olanlara kimse galip gelemmez. Zarar gelse bile sedefe gelir, inciye değil. Temiz ruha zarar vermenin imkanı yoktur. Allah'ın nuru, kâfirlere mağlup olmaz. Can, toprağa mensup cisme, kötü kişiler, incitsinler de Allah imtihanını görsünler diye ulaştı, bu yüzden cisimle bağdaştı, birleşti. Canı inciten kişinin, bu incitmenin Allah'ı incitme olduğundan haberi yoktur. Bilmiyor ki bu küpün suyu ırmak suyu ile birleşmiştir. Allah bütün aleme penah olsun diye bir cisme alaka bağlamıştır.

Onların gönüllerine kimse muzaffer olamaz. Sedefe zarar gelir, inciye gelmez. Allah velisinin cisim devesine kul ol ki Salih Peygamberle kapı yoldaşı olasın.

Salih peygamber," Madem ki haset ettiniz, bu işi yaptınız, üç gün sonra Allah'tan azap erişecek. Ondan üç gün sonra da can alıcı Allah'tan başka bir afet gelecek ki onun üç alameti vardır: Hepinizin yüzünüzün rengi değişir. Birbirinize bakınca yüzlerinizi türlü türlü renklerde görürsünüz. İlk günlerde yüzleriniz safran gibi sararır; ikinci günü erguvan gibi kızarır. Üçüncü günü yüzleriniz tamamı ile kararır, ondan sonra da Allah'ın kahrı gelir, çatar. Eğer bu tehdide benden delil isterseniz devenin yavrusunu daha doğru kovalayın'.

Eğer tutabilerseniz derdinize çare bulunur. Tutamazsanız ümit kuşu uzaktan kaçtı, gitti!" dedi.

Bu sözü duyunca hepsi birden köpek gibi onun ardından seğırtmeğe başladılar. Kimse yavruya erişmedi; dağlar arasına dalıp kayboldu.

Temiz ruh gibi ten ayıbından, nimet ve ihsan sahibi Allah'a kaçıp gitmekteydi.

Salih dedi ki: "Gördünüz mü Allah'ın bu kazası nasıl geldi? Artık ümidin boynunu vurdu." Devenin yavrusu nedir? Salih? Peygamberin gönlü. Onun hatırını ele alın, onun isteğini yerine getirin. Onun gönlünü alırsanız azaptan kurtuldunuz yoksa, pişman olduğunuzun, ümitsizliğe düştüğünüzün günüdür.

Salih'ten bu bulanık vadi duydukları gibi azaba göz dikip beklemeye başladılar. Birinci gün yüzlerinin sarardığını gördüler. Ümitsizlikle soğuk, soğuk ah etmeye başladılar. İkinci günü hepsinin yüzü kızardı. Artık ümit ve tövbe nöbeti kayboldu. Üçüncü gün hepsinin yüzü kapkara kesildi. Salih Peygamberin hükmü: cenksiz, cidsiz doğru çıktı. Hepsisi de ümitsiz bir hale gelince kuşlar gibi ayaklarını altlarına alıp iki dizlerinin üstlerine çöktüler.

Cibril-i Emin, bu diz çökmeyi Peygambere "Casi-min" ayetini getirerek Kuran'da anlattı. Sana diz çökmeyi öğrettikleri ve seni bu çeşit diz çökmeden korkuttukları vakit, yani belâ gelmeden diz çok!

Salih'in kavmi, Allah kahrının zahmını beklediler: o kahr ve azap da gelip o şehri yok etti. Salih, halvetten çıkıp şehre doğru gitti; gördü ki şehir duman ve ateş içinde. Onların hak ile yeksan olmuş cüzülerinden bile feryat ve figanlarını duyuyordu; feryat duyulmaktaydı ama ortada feryâd eden yok! Kemiklerinden inilti, sızıntılar duydu; canları çığ taneleri gibi yaş döküyor, ağlıyordu. Salih bunu duyup ağlamaya başladı: feryâd edenlere feryâd etmeye

koyuldu: "Ey batıl yolda yaşayan kavim! Ben sizin çevrinizden Allah'a şikâyet etmiş ağlamıştım.

Allah, bana "Onların eziyetlerine sabret; onlara nasihat ver. Zaten devirlerinden çok bir zaman kalmadı" demişti. Ben cefaları eziyetleri yüzünden onlara nasihat edemiyorum. Nasihat sütü sevgiden, saflıktan coşup akar" demiştim. Bana o kadar eziyetler ettiniz ki nasihat sütü damarlarımda dondu. Allah, bana "Ben sana lütuf ve inâyet eder, o yaralara merhem koyarım" buyurdu. Hak, gönlümü gök gibi saf bir hale getirdi. Gönlümden, sizin cefalarınızı sildi, süpürdü.

Yine size nasihatler vermeye, şeker gibi temsiller getirmeye, sözler söylemeye başladım. Şekerden taze süt çıkarıp balla şekeri sözlerime katmaya, size tatlı, tatlı öğütler vermeye koyuldum. O sözler, size zehir gibi tesir etti. Çünkü siz baştan aşağı zehir membaı, zehir madeniydiniz, zehirden ibarettiniz. Nasıl gamlanayım ki gam baş aşağı yuvarlanıp gitti.

Ey inatçı kavim! Gam sizdiniz. Gamın ölümüne ağlayıp feryâd eden olur mu? Baştaki yara iyileşince bu yüzden saçını sakalını yolan bulunur mu?" Salih, yüzünü kendine çevirip dedi ki: "Ey feryâd eden, onlar feryâd etmeye değmez!"

Ey Kur'an'ı doğru okuyan! Eğri okuma. Zalim kavmin ardından nasıl yas tutayım? Fakat yine gözünden, gönlünden yaşlar akmaya başladı. Onda sebepsiz bir merhamet hasıl oldu. Gözyaşı damarları (yağmur gibi) yağmaktaydı, kendisi de şaşırmıştı. Bu katranlar, cömertlik ve kerem denizinin sebepsiz akan katranlarıydı.

O ağlarken aklı diyordu ki: "Bu ağlama neden? Seninle eğlenen o çeşit bir kavme ağlamak reva mı? Neye ağlıyorsun söyle. Yaptıkları işlere mi? O gidişleri kötü kin askerine mi? Onların paslı karanlık gntllerine mi, yılan gibi zehirli dillerine mi? Onların Segsar'larinkine benzen nefes ve dişlerine mi? Akrep yatağı olan ağız ve gözlerine mi? İnatlarına mı, alaylarına mı, kınamalarına mı? şükret; bak, Allah onları nasıl hapsetti, helak eyledi! Elleri eğri, ayakları eğri, gözleri eğri, bakışları eğri, savaşları eğri, öfkeleri eğri...

Onlar, geçmişleri taklit edip nakil ettikleri reylere uyduklarından bu akıl pirinin başına ayak bastılar. Birbirlerine görünmek ve duyulmak kaygısı ile hr ihtiya olma-dılar, kart eşek oldular. Allah cehennemlikleri göstermek üzere dünyaya cennetten kullar getirdi..."

Cehennemlikler, cennetlikler bir dükkanda otururlar. Aralarında bir perde vardır, birbirlerine karışmazlar. Nar ehliyle nur ehli, görünüşte karışıktır ama aralarında kaf dağı çekilmiştir.

Bunlar, madende toprakla altının birbirine karışma-sına benzerler. Toprakla altın karışıktır ama aralarında yüzlerce ova, yüzlerce konak var! Bu, bir dizide hakiki inci ile yalancı incinin bir gecelik konuk gibi misafir olma-sına benzer. Denizin yarısı şeker gibi tatlı, lezzetli, rengi ay gibi parlak; Diğer yarısı, yılan zehri gibi acı, lezzetsiz, rengi de katran gibi kara.

Cennetlikle cehennemlik olanlar da deniz gibi alttan şten, dalgalanıp dururlar. Dar ve küçük bir cisimden dal-

gaların birbiri ardınca zuhuru da canların barışta, savaşta birbirlerine karışmalarına benzer. Barış dalgaları kopar, gönüllerden kinleri giderir. Bunun aksine savaş dalgaları kopar, sevgileri altüst eder. Sevgi acıları tatlıya çeker, tatlılaştırır. Çünkü sevgilerin aslı, doğru yola götürmedir. Kahır ise, tatlıyı acılığa çekmektedir. Acı, tatlı ile bir arada bulunur, bağdaşır mı? Acı tatlı;bu gözle görünmez. Basiret ehli, onları, akıbet penceresinden görmeyi bilir. Akıbeti gören göz, doğuyu görebilir. Âhiri gören göz ise gururdan, körlükten ibarettir.

Nice tatlılar vardır ki şeker gibidir, fakat o şeker içinde zehir gizlidir. Akı en üstün, anlayışı en keskin olan, kokudan anlar. Öbürüyse ancak dudağına, dişine değince fark eder. Şeytan "Yiyin" diye bağırır ama o adamın dudağı zehri, boğazına varmadan reddeder. Başka biri boğazına varınca anlar, bir başkası yer, bedenini berbat edince anlar. Zehir; diğer birisinde abdest bozarken yanış yapar; zaman, zaman ciğerini delen bir acı peyda eder.

Bir başkasında zehrin eseri; günler, aylar geçtikten sonra görünür. Diğer birisinde ise ölümden ve sur üfürüldükten sonra meydana çıkar. Eğer o kişiye mezarda mühlet verirlerse mutlaka mahşer günü azap ederler.

Her otun, her şekerin zamanede bir oluş müddeti vardır. Lalin, güneşin tesiriyle renk, parlaklık ve letafet elde etmesi için yılların geçmesi gerektir. Alelâde otlar, iki ay içinde yetişir. Fakat kırmızı gül, ancak bir yılda yetişir gül verir. Yüce ve Ulu Allah, bunun için eceli, yani her şeyin müddetini En'am sûresinde anlatmıştır. Bunu duydun ya; her kılın kulak kesilsin...

Bu duyduğun abıhayattır, afiyet olsun! Bu söze söz deme, abıhayat de. Bu sözü, eski harfler teninde yepyeni bir ruh olarak gör. Arkadaş; başka bir nükte daha duy. Bu nükte can gibi hem apaçık, meydandadır, hem gayet ince ve gizli. Bir yer olur ki bu yılan zehri, Allah'ın tasarruflarıyla gayet tatlı ve lezzetli bir hale gelir. Bir yerde zehirdir, bir yerde ilaç... Bir yerde küfürdü, bir yerde tam lâıyk ve yerinde. Orada cana zarar verir ama burada derman kesilir. Su koruk içinde ekşidir; fakat üzüme gelince tatlılaşır, güzelleşir. Sonra küpün içine girince acır, haram olur...Sirke olunca ne güzel katıktır!

Veli, zehir yese bal olur, fakat talip yese akı kararır zarara uğrar. Süleyman"Rabbi hebli" demiş, yani ""Benden başkasına bu saltanatı verme." Yahut benden başkasına bu lütufta, bu ihsanda bulunma" diye niyaz etmiştir. Bu hasede benzer ama değildir.

La yenbağı nüktelerini candan oku. Benden sonra bu saltanatı kimseye verme sırrını onun nekesliğinden bilme. Hatta o, saltanatta yüzlerce zarar ve tehlike gördü. Cihan saltanatı, kıldan kıla, baştanbaşa can kaygısından, baş korkusundan ibarettir. Baş korkusuyla can ve din korkusu... Bize bunun gibi bir imtihan daha olamaz.

Süleyman himmetli birisi gerektir ki bu yüz binlerce renkten, kokudan vazgeçsin. Kuvvet ve kudretiyle beraber o saltanatın dalgası Süleyman'ın bile nefesini tıkıyordu. Bu keder yüzünden üstüne toz, toprak konunca bütün cihan padişahlarına acıdı da. Şefaet edip. Bana verdiğin bu saltanatı, kemal sahibi olanlara da ver. Bu saltanatı, kerem edip kime verir, kime bağışlarsan Süleyman odur, o da be-

nim.

O benden sonra kimseye verme hükmüne dahil değildir; benimledir. Hatta benimle ne demek? O kişi, davasız, nizasız benim" dedi.

KADININ FENDİ -2-

Bir Muhlisin (Çelebi Hüsameddin'in) gönlü, o karı ve koca hikayesinin neticesini istemekte. Karıkoca hikâyesi, bir masaldan ibaret. Fakat onu nefsinle aklının misâli bil.

Bu kadınla erkek nefisle akıldır. İyi kişiye de mutlaka lazımdır, kötü kişiye de. Bu ikisi, toprak yurttan esir ve mahpusturlar. Gece gündüz savaşta macera içinde. Kadın durmadan evin ihtiyaçlarını ister, evin şerefini, yani eve lazım olan ekmeği, yüceliği, hürmeti diler durur.

Nefis, kadın gibi her işe bir çare bulmak üzere gah toprağa döşenir, tevazu gösterir; gah ululuk diler, yücelir. Aklınsa, bu düşüncelerden zaten haberi yoktur. Fikrinde Allah gamından başka bir şey yoktur.

Hikâyenin içyüzü, bu tane ve tuzaktır, nefisle akıl arasındaki maceradır, fakat sen dış yüzünün tamamını dinle. Eğer yalnız manaya ait anlatış kifayet etseydi alem hal-ki, tamamı ile işten güçten kalır, âlemin nizamı bozulur giderdi. Sevgi düşünce ve manadan ibâret olsaydı senin oruç ve namazının zahiri suretleri de kalmaz, yok olurdu. Dostların birbirine armağan sunmaları, dostluğa nazaran ancak görünüşe ait şeylerdir. Fakat bu sûretle o armağanlar, gönüllerde gizli bulunan sevgilere şahadet eder. Çünkü, ey ulu kişi, zahiri iyilikler gizli sevgilere şahittir. Şahi-

din de bazen doğrucu, bazen yalancı olur.

Sarhoş bazen şaraptan olur, bazen da ayrandan! Ayran için de kendisini sarhoş gösterebilir. Gürültü eder, sarhoş görünür. O murai de, kendisini muhabbet sarhoşu sansınlar diye oruçlu görünür, namaz kılar.

Sûrete ait işlerden meydana gelen şey bambaşkadır. Fakat gönülde gizli olan şeye alâmettir. Ya Rabbi, duamızı kabul et, bize bu temyizi ver de o eğri, yalancı alâmeti, doğrusundan ayırt edelim.

Hiç, bu temyize nasıl mâlik olur? Allah nûru ile bakar, görürse o zaman bu temyizi elde eder. Eser olmasa bile sebep onu meydana çıkarır. Akrabalık gibi...Akrabalık sevgiyi bildirir. Fakat imam ve muktedası Allah nûru olan kişi, ne eserlere kul olur ne sebeplere. Sevgi gönülde şulelendikçe büyür, nihâyet sevgi sahibi, eserden kurtulur. Sevgisini bildirmeye ihtiyacı yoktur. Çünkü sevgi nurunu bütün kainata yaymıştır. Bu sözün tamamlanması için hayli tafsilat var ama sen ara. Gerçi mâna, bu sûretten zahir olmaktadır ama bir cihetten mânaya yakındır, bir bakımdan manaya uzak!

Delâlet hususunda mâna ile sûret, su ile ağaç gibidir. Mahiyetlerine bakarsan birbirlerinden tamamı ile uzaktırlar. Sen mahiyetleri de bırak, hususları da. O iki rızık arayan karı kocanın ahvalini anlat.

Arap dedi ki: "Ayrılıktan vazgeçtim. Hüküm senin. Kılıcı kından çek, emret. Ne dersen ben sana tabiim; emrin, ister iyi olsun, ister kötü... ona bakmam. Senin uğruna feda olayım; çünkü seni seviyorum. Sevgi; insanı kör eder, sağır yapar." Kadın "Sahiden beni seviyor musun, yoksa

hile ile sırrımı öğrenmek mi istiyorsun?" dedi.

Erkek dedi ki: "Gizli sırları bilen ve Âdem Safi'yi yaratan Allah hakkı için (Seni seviyorum.) Allah, Adem'e üç arşın bir boy verdiği halde ruhlarda, levhlerde ne varsa hepsini gösterdi. Allah, ona ezelden ebede kadar ne varsa ve ne olacaksa, önceden ve "Allemelesma" sından ders verdi, öğretti. Bu suretle melekler, onun ders vermesine hayran oldular, kendilerinden geçtiler. Onun takdisiyle başka bir mukaddesliğe eriştiler. Âdem'in yüzünden nâil oldukları fütuhata, göklerde bile erişememişlerdir.

Âdem'in o pak ruhunun fezasına nispetle yedi gök sahası bile dardı. Peygamber "Allah; ben, yücelere, aşağılara yere, göğe, hatta arşa sığmam. Bunu, ey aziz, yakînen bil. Fakat şaşılacak şeydir ki inanan kişinin kalbine sığarım. Beni ararsan inanan gönüllerde ara buyurdu" dedi.

Allah dedi ki: "Ey haramdan, şüpheli şeylerden sakınan! Kullarımın arasına gir ki bu suretle beni görme Cennetine erişesin." Arş, bile o nûruyla, o genişliğiyle beraber Âdem'i görünce yerinden kalktı. Arşın sonsuz bir büyüklüğü var, fakat manaya karşı suret nedir ki? Her melek diyordu ki: Bizim bundan önce yeryüzüyle ülfetimiz vardı. Hizmet ve ibâdet tohumunu yere ekiyorduk.

Yere olan bu meylimize, bu alakamıza da şaşmaktaydık. Gökten yaratıldığımız halde yeryüzüne bu alakamız nedir? Biz nurlarız, karanlıklarla ülfetimiz neden? Nur zulmetlerle yaşayabilir mi? Ey Âdem! O ülfet, senin kokundanmış. Çünkü cisminin nesci yeryüzü. Topraktan olan cismini yeryüzünde dokudular; pak nurunu burada buldular. Şimdi canımızın ruhundan bulduğu ülfet, bundan önce cisminin yoğrulduğu topraktan parlıyordu. Yeryü-

zünde ydik ama yerden gafildik, orada gömülü olan definenen haberimiz yoktu. Allah da bize oradan göklere sefer etmeyi emredince, bu yurt değiştirme, acı geldi. O yüzden Allah'a deliller getirerek "Ey Allah! Bizim yerimize kim gelecek? Bu teşbih ve lehlinin nurunu, dedikoduya satıyorsun" dedik.

Allah hükmü, bize rahmet yaygısını döşedi: "Açıkça istediğinizi söyleyin. Tek evlatların babalarına söyledikleri gibi ağzınıza ne gelirse çekinmeden deyin. Çünkü bu sözler, yaraşmasa bile rahmetim, gazabımdan artıktır.

Ey melek! Bunu meydana çıkarmak için gönlünüze şüpheler salmaktayım; Sen söyleyesin; ben darılmayayım, gazaplanmayayım. Bu sûretle de benim hilmimi inkâr eden ağız açmasın.

Her nefeste bizim hilmimizden yüzlerce baba yüzlerce ana doğar, yokluğa dalıp mahvolur. O babaların, o anaların hilmî, şefkati, bizim hilim ve şefkat denizimizin köpüğüdür. Köpük gider gelir ama deniz bakidir dedi." Hayır, ne dedim? O inciye karşı bu sedef, köpük değil, köpüğünün köpüğüdür. İşte o köpük hakkı için, o saf deniz hakkı için bu söz bir sına, bir laf değil.

Sevgiden, vefadan, boyun büküp teslim olmadan ileri gelmiştir. Huzuruna varacağım Allah hakkı için. Bu hevesim, sence sınımadan ibaretse bu sınımamı sına. Sırrını saklama ki sırrım meydana çıksın. Elimden geleni; gücümün yettiğini buyur! Gönlündekini benden gizleme de benim gönlümdeki de ortaya çıksın bu suretle ne yapabileceksem kabul edeyim. Fakat nasıl edeyim; elimde ne çare var? Bir bak hele, canım ne işe yarar ki?"

Kadın dedi ki: "Bir güneş doğmuş, bütün cihan ondan aydınlanmıştır. O tanrı vekili, Allah halifesidir. Bağdat şehri, onun yüzünden bahar gibidir. O padişaha ulaşabilirsen padişah olursun. Ne vakte kadar ikbal sahibi olmayanların yanına gidip duracaksın? İkbal sahiplerinin dostluğu kimya gibidir. Onların nazarına benzer kimya nerede?"

Ahmed'in gözü Ebubekir'e o bir tasdik yüzünden sıddık olmuştur." Kocas, "Ben padişah huzuruna nasıl kabul olunurum; bir bahanesiz onun yanına nasıl giderim? Buna bir münasebet, bir vesile gerek. Hiçbir sanat aletsiz meydana gelir mi?"

Mecnun gibi ki, birisinden Leyla'nın bir parça hastalandığını duydu. Eyvah, dedi; bahanesiz nasıl gideyim? Gitmezsem, hatırını sormazsam ne hale gelirim? Keşke hazık bir hekim olaydım...O vakit Leyla'ya koşa, koşa giderdim.

Allah, bize "Ya Muhammed, gelin de" buyurdu da bu davet, utanmamızın giderilmesine sebep oldu. Gece kuşlarının gözleri ve kabiliyetleri olsaydı gündüzün uçup gezerler, dönüp dolaşırlardı" dedi.

Kadın cevap verdi: "Kerem sahibi padişah meydana girer, kendisini gösterirse aletsizlik, aletin ta kendisi, vesileden mahrum oluş, vesilenin aynı olur. Çünkü alet, vesile; davaya düşmektir, varlık alâmetidir. Asıl hüner aletsizliktedir, alçalmadır."

Arap "Aletsiz nasıl alışveriş edeyim de aletsizliği el-

de edeyim? Müflisliğime de bir delil gerek ki padişah halime acısın. Sen, bana dedikodudan ve hileden başka bir şahit göster de o şen padişah merhamete gelsin. Çünkü sözden ve kötü hileden ibaret olan bu şahitlik o hakimler hakiminin yanında mecruhtur. Müflisin şahidi doğruluk olmalı ki nuru, söylemeden parıldasın (halini arzetmeden hali anlaşılan)" dedi.

Kadın dedi ki: "Doğruluk varlığından tamamı ile çıkıp arınarak, isteğini terk etmelidir. Testimizde yağmur suyu var. Malın, mülkün, sermayen bundan ibaret. Bu su testisini al, git; padişahlar padişahın huzuruna var, armağan götür. De ki: Bizim bundan başka hiçbir malımız, mülkümüz yok. Çölde de bundan iyi su hiç yoktur. Padişahın hazinesi ağır elbiselerle doluysa da bunun gibi suyu yoktur. Bu su az bulunur.

O testi nedir? Bizim mezar gibi cismimiz, içinde de bizim acı ve hislerimizin suyu var. Ey Allah! "Allah, Cennet karşılığına îman edenlerin canlarını, mallarını satın aldı" âyetindeki fazıl ve kereminden bizim bu küpümüzü, bu testimizi kabul et! Bu beş duygudan meydana gelme beş lüleli testideki suyu her türlü murdar şeylerden, her çeşit pisliklerden temiz tut. Bu sûretle şu testinin denize bir menfezi olsunda testim deniz huyuyla huylansın.

Armağanı padişaha tertemiz götürünce onu görür, anlamak ister. Ondan sonra da artık testinin suyu nihâyet-siz bir dereceye gelir. Testinin suyundan yüzlerce dünya dolar. Lüleleri kapa, testiye de küpten doldur.

Allah" Gözlerinizi heva ve hevesten yumun" buyurdu. Arap, kimin böyle bir hediyesi var? Hakikaten bu ar-

mağan, öyle bir padişaha layık diye gururlanmaktaydı. Kadın da bilmiyordu ki, orada yol üzerinde şeker gibi Dicle akıp durmakta. Şehrin ortasından gemilerle, balık ağlarıyla dolu, deniz gibi akıp gitmekte. Padişahın huzuruna var da şevketi, azameti gör; altından nehirler akan bahçeler diye övülen yerlere bak! O saffet denizine nispetle bizim, anlayışlarımız bir katradan ibarettir.

Arap, evet, dedi. Testinin ağzını kapa, hakikaten armağan, bize faydalı. Keçeye sar sarmala. Padişah, orucunu armağanla açsın. Çünkü dünyada bunun gibi su yoktur. Bu halis şarap, zevk ve sefa kaynağı! Çünkü onlar acı tuzlu suları içmekten daima hastadırlar, yarı kör olmuşlardır. Durağı, yatağı acı sabaşı olan kuş; saf berrak suyu ne bilirsin? Yurdun acı su kaynağı; Şatt'ı, Ceyhun'u nereden bileceksin?

Ey şu fani konaktan kurtulmayan! Sen yokluğu, sarhoşluğu ve neşeyi ne bilirsin ki! Bilsen bile babandan, atandan nakil ve rivayet yoluyla bilirsin.

Senin yanında bu adlar ebced gibidir. Ebced, hevvez. Bunlar, bütün çocuklara apaçık ve meydandadır, fakat manası yok. Hulasa, Arap testiye alıp yola düştü. Gece, gündüz onu taşımaktaydı. Testiye bir ziyan gelecek diye korkusundan titreyerek çölden ta... şehre kadar götürdü.

Kadın da evde seccadesini yaymış, namaz kılıp dua etmekte; "Suyumuzu, bayağı kişilerden koru...Ya Rabbi, bu inciye o denize ulaştır. Her ne kadar kocam uyanıktır, hünerlidir ama incinin binlerce düşmanı olur.Cevher dediğin de nedir ki... Bu su Kevser suyudur. İncinin aslı, bunun bir katresidir" diyordu.

Kadının ağlayıp yalvarması; erkeğin derdi ve ağır yükü bereketiyle, Arap, testiye hırsızlara kaptırmadan, taşla kırdırmadan durup dinlenmeksizin ta Hilâfet Şehrine kadar götürdü. Orada bir tapu gördü ki nimetlerle dolu.

Haceti olanlar oraya tuzaklarını yaymışlar? Zaman, zaman her tarafta bir haceti olan o tapudan ihsana nâil olmuş, hil'atler elde etmiş. O kapı; kafiye, Müslüman'a, güzele, çirkine güneş gibi! Bir bölük halk gördü, huzurda bezenmiş duruyor. Bir bölük halk gördü ayakta, hizmet bekliyor. Süleyman'dan karıncaya kadar herkes, içinde... Hepsi sur üfürülmüş tedirilmiş canlar gibi. Görünüşe aldananlar, cevherlere gark olmuşlar... İç yüzüne ehemmiyet verenler, mana denizini bulmuşlar. Himmetsizler, himmete erişmiş... Himmet sahipleri nimete erişmiş!

Kapıdan ses gelmekteydi: Ey istekli, gel! Cömertlik, yoksul gibi, yoksullara muhtaçtır. Cilalı ve tozsuz ayna arayan güzeller gibi cömertlik de yoksul ve zayıf kişileri arar. Güzellerin yüzü ayna ile güzelleşir. Onlar aynaya bakıp bezenirler. İhsan ve keremin yüzü de yoksula bakmakla görünür. Bundan dolayı H "Vedduha" sûresinde "Ey Muhammed, yoksula bağırma" buyurdu. Mademki yoksul, cömertliğin aynasıdır, iyi bil ki ağızdan çıkan nefes aynayı buğulandırır. Allah'ın bir çeşit cömertliği, yoksulları meydana çıkarır, bir başka cömertliği de onlara bol, bol ihsanda bulunur. Şu halde yoksullar, Allah cömertliği aynalarıdır. Hak ile Hak olan ve varlıktan tamamı ile geçen hakiki yoksullarsa mutlak nur olmuşlardır.

Bu iki çeşit yoksuldan başkaları (yani varlığı olmayanlarla varlıktan geçenlerden başkaları) esasen ölüdür.

Bu çeşit adam bu kapıda değildir, perdedeki, nakıştan, sûretten ibârettir.

O kişi, yoksulun resmidir, canı yoktur, ekmek yemez. Köpek resmine kemik atma. O, Allah fakiri değil, lokma fakiridir. Ölü resmin önüne yemek tabağını koyma. Ekmek yoksulu, karada balıktır. Şekli balık şeklidir ama denizden ürküp kaçır. O evde beslenen kuştur, havada uçan Simurg değil. Nefis şeyler yiyip içer, gıdası Hak'tan değildir. Yemek, içmek için Allah aşığıdır; cam güzelliğe aşık değildir. Allah'ın zatına aşık olduğunu vehmetse bile sevdiği zat değildir; vehmi, esma ve sıfatın verdiği vehimdir. Vehim; vasıflardan, hadlerden doğır.

Hakk ise doğmamıştır, doğurmaz. Kendi tasvir ettiği şeye, kendi vehmine aşık olan kişi, nereden nimet ve ihsan sahibi Allah aşıklarından olacak? O vehme aşık olan, doğrucuysa mecazi sevgisi, kendisini nihâyet hakikate çeker, götürür.

Bu sözü iyice anlatmak, açmak lazım; fakat eski düşüncelilerden, onların köhne anlayışlarından korkuyorum. Kısa görüşlü köhne anlayışlar, fikre yüz türlü kötü hayaller getirirler. Herkesin doğru işitmeye kudreti yoktur. Her kuşçağır, bir inciri bütün olarak yutamaz. Hele ölmüş, çürümüş, hayallere dalmış kör bir kuş olursa... Balık resmine ister deniz olmuş, ister toprak. Kara yüzlüye ha sabun, ha kara boya! Kağıda gamlı bir adam resmi yaparsan o resmin ne gamla alışverişi vardır, ne neşeyle. Resim, görünüşte gamlıdır ama, kendisi gamla alakasızdır.

Görünüşte gülen bir resmin de neşeyle münasebeti yoktur. Gönülde bir haletten başka bir şey olmayan dünya

gamı dünya neşesi; hakiki neşeye hakiki gama nispetle resimden ibarettir. Resmin gamlı bir surette görünüşü, o resim yüzünden mananın doğrulması, hakiki gamı anlama içindir. Bu hamamlardaki resimler camekanın dışından bakılırsa elbiseler gibidir; cansız, hareketsiz durup durmaktadırlar Sen ancak dışardan elbiseleri görürsün. Elbiseni çıkar, soyun da bir içeriye gir arkadaş!

Çünkü elbiseyle içeriye yol yoktur. Ten elbiseden, elbise de tenden haberdar değildir. O bedevi Arap uzak çöllerden Hilâfet Şehrinin kapısına vardı. Kapıcılar, bedeviyi karşılayıp üstüne lütuf gülsuyunu serptiler. Bedevi söylemeden ihtiyacını, dileğini anladılar. Zaten onların işi istetmeden ihsan etmektir.

Ona "Ey Arab'ın en asili, en yücesi! Hangi diyardan-sın, yol yorgunluğuyla nasılsın?" dediler. Bedevi dedi ki: "Eğer bana yüz verirsiniz asilim, yüceyim. Fakat ardınıza atar mühimsemezseniz ne asaletim var ne yüzüm! Ey yüzlerinde ululuk nişanesi olanlar, ey şevketleri Caferi altından daha hoş kişiler! Sizi bir kerecik görmek, sizinle bir kerecik buluşmak, yüzlerce kişileri görmeye, yüzlerce güzellerle buluşmaya bedeldir. Sizi görmek için mal, mülk, servet... hepsi feda olsun!

Ey Allah nûruyla bakanlar, bu dereceye erişmiş olanlar, padişahlar padişahının ahlâkıyla ahlâklanmış kişiler! Kimya gibi olan bakışınızla bakıra benzer insanlara bakar, onları altın haline getirirsiniz. Ben garibim, padişahın lütfunu umarak çöllerden geldim. Onun lütfunun koku çölleri tuttu, kum zerrelerini kapladı, o zerreler bile lütfuyla canlandı.

Buralara kadar paraya kavuşmak için gelmişim, fakat ulaşınca sizin yüzünüzden sarhoş oldum. Birisi, ekmek almak için ekmekçi dükkanına koştu, fakat ekmekçinin güzelliğini görünce canını verdi. Birisi, gezip eğlenmek üzere gül bahçesine gitti, bahçıvanın yüzü teferrüç yeri oldu. Kuyudan su çekerken Yusuf'un yüzünden abıhayat içen bedevi gibi.

Musa ateş elde etmek için gitti., öyle bir ateş gördü ki ateşten vazgeçti. İsa düşmanlardan kurtulmak için kaçtı. O kaçış, onu dördüncü kat göğe kadar çıkardı. Buğday başağı, Âdem'in tuzağı oldu da bu sûretle varlığı, insanlara başak oldu; bütün insanlar ondan var oldu. Doğan kuşu, karnını doyurmak üzere tuzağa tutulur, fakat bu yüzden devlet ve kuvvet bulur, padişahın kolu, durağı olur. Çocuk, babası lütfedecek, kendisine kuş alacak ümidiyle, fakat hakikatte hüner sahibi olmak için mektebe gider.

Mektepten çıkınca yücelir, en yüksek mevkiye sahip olur. Hocaya aylık verirken alemleri aydınlatan bir bedir haline gelir. Abbas, kin güderek eski dinin öcünü almak ve Ahmed'i ortadan kaldırmak üzere harp etmeye gelmişti. Öyle olduğu halde o ve evlatları, hilafet makamında kıyamete dek dine arka oldular, o makama şeref verdiler.

Ben bu kapıya bir şey dilemek için geldim; daha dehlizde baş köşe oldum, yüceldim. Ekmek ümidiyle armağan olarak su getirdim; ekmek kokusu, beni ta cennetin baş köşesine kadar çekti, götürdü. Ekmek, bir Adem'i cennetten sürdürdü; beni ise cennetliklerle kaynaştırdı. Melek gibi sudan da vazgeçtim, ekmekten de. Bu kapıda gök gibi ihtiyarsız dönmekteyim. Aşıklarının cisimlerinin, aşıkların

canlarının dönmesinden başka dünyada garezsiz bir dönüş yoktur. Her şey bir maksatla hareket eder, her şey bir maksatla dönüp dolaşır."

Kül aşığı olanlar, bu cüz'e müştak olmazlar, Cüz'e müştak olan, külden mahrum kalır. Cüzü, cüze aşık olunca maşuku, çabucak küllüne gider, aşık ayrılığa düşer. Cüz'ü seven, maskaralaştı, başkalarına kul oldu. Denize düştü, boğulmak üzere; eline geçen ota yapışmakta. O zayıf maşuk, hakim değildir ki aşığın derdine derman olsun. Efendisinin işini mi görsün, kendi işini mi?

"Zina edersen hür kadınla et" sözü bu yüzden ata sözü olup kaldı. "Çalacaksan inci çal" sözü de neye meyledceksen en iyisine meylet manasına geldi. Kul yani maşuk; efendisinin, Allah'ının yanına gitti. Aşık ağlayıp inler bir halde kaldı. Gül kokusu, güle gitti; o, hor hakir kala kaldı.

Dirliğinden uzaklaştı... Çalışması zâyî oldu. Çektiği eziyet hiçe gitti, ayağı yaralandı. Gölge avlayan avcıya benzedi. Hiç gölge ona sermaye olur mu? Adam kuşun gölgesini sımsıkı tutmuş. Kuş da ağacın dalında ona şaşmakta ve." Bu akılsız adam neye seviniyor?" demekte... İşte sana batıl, işte sana çürümüş sebep!

Eğer cüzü külle muttasıldır, ayrılmaz dersin diken ye, gül isteme. Diken de gülden ayrılmaz. Cüz'ü kül' ancak bir yüzden bağlıdır. Yoksa Allah'ın peygamberleri göndermesi abes olurdu. Çünkü peygamberler, kulları Allah'a ulaştırmak için gelmişlerdir. Herkes bir tenden ibaretse, Allah ile kul, kül ile cüz ise birbirine bağlıdır; kiki kime ulaştırırlar? Oğul bu sözün sonu yoktur. Gün sona erdi, hikayeyi tamamla!

Su testisini sunup tapuya hizmet ve tazim tohumunu ekti. Dedi ki:" Bu armağanı o sultana götürün, padişahın murat isteyeniyi ihtiyaçtan kurtarın! Tatlı, lezzetli su... Yağmur sularından biriken gölden toplanmıştır. Testi de güzel, yepyeni." Padişah kullarının bu söze gülecekleri geldi. Fakat o armağanı can gibi kabul ettiler. Çünkü basiret sahibi padişahın tabiatındaki lütuf, bütün saray erkanını da sirayet etmişti. Padişahların huyu halka da tesir eder.

Yeşil gök, yeryüzünü de yeşertir. Padişah bir havuza benzer. Maiyetini de lüleler gibi bil. Su, göllere lülelerden akar. Lülelerden akan suların hepsi, tertemiz bir havuzdan geldiği için her lüle, zevkli ve tatlı su akıtır. Eğer havuzdaki su tuzlu ve pis olursa her lüleden aynı su akar. Çünkü her lüle havuza muttasıldır.

Sen bu sözün manasına iyice dal, adamakıllı dikkat et, düşün! Yurdu olmayan padişahlar padişahı can da, bak, bütün bedene nasıl tesir etmiştir. Tabiatı, soyu sopye hoş aklın lütfü da, bak, bütün bedeni nasıl müeddep bir hale getiriyor. Kararı, sükunu olmayan şuh ve şen aşk da bütün bedeni nasıl cünuna sürüklüyor? Kevser gibi olan deniz suyunun letafeti yüzünden dibindeki ateş parçalarının hepsi inci ve mücevherdir. Usta hangi hünerde tanınmışsa, hangi hünerle şehvet bulmuşsa çırağı da o hünerde ilerler ,o hünerde meşhur olur.

Usul ilmini bilen üstadın yanında zihni çevik, istidatlı talebe usul okur; Fakih üstadın yanında da usul okumaz, fıkıh tahsil eder. Nahiv üstadının talebesi nahiv üstadı olur. Hakikat yolunda mahvolan üstadın talebesi ise üstadının sayesinde padişahda mahvolur, yokluğa erişir.

Ölüm günü bütün bu bilgiler içinde işe yarayan ve yol azığı olanı da yokluk bilgisidir.

Bir nahiv alimi, gemiye binmişti. O kendini beğenmiş alim, yüzünü gemiciye dönüp, "Sen hiç nahiv okudun mu?" demişti. Gemici "hayır" deyince demişti ki: "Yarı ömrün hiçe gitti."

Gemici bu söze kızdı, gönlü kırıldı. Fakat susup derhal cevap vermedi. Derken rüzgar gemiyi bir girdaba düşürdü. Gemici, o nahiv alimine bağırdı: "Yüzmeyi bilir misin, söyle!" nahivci "Bilmem bende yüzgeçlik arama" deyince "Nahiv alimi, bütün ömrün hiçe gitti. Çünkü gemi bu girdapta batacak.

İyi bil burada mahiv bilgisi lazım, nahiv bilgisi değil! Eğer mahiv bilgisini biliyorsan tehlikesizce denize dal! Deniz suyu, ölüyü başında taşır. Fakat denize düşen adam diri olursa nerede kurtulacak? Sen de eğer beşeriyet vasıflarından öldünse hakikat sırları denizi, seni başının üstüne kor.

Ey âlim, sen halka eşek diyorsun ama şimdi sen, eşek gibi buz üstünde kalakaldın. İstersen dünyada zamanın allamesi ol, hele şimdilik dünyanın yokluğunu da gör, zamanın yokluğunu da!" dedi.

Nahivciyi, size yok olma nahvini öğretmek için hikâye arasında hikaye ettik. Fıkıhı bilmeyi de yok olmada bulursun, nahvi tahsil etmeyi de, sarftaki değişiklikleri de, ey yüce sevgilim!

O su testisi bizim bilgilerimizdi; halife de Allah bilgisinin Diclesi. Biz dolu testileri Dicle'ye götürüyoruz. Böyle olduğu halde eşek olduğumuzu bilmezsek hakikaten eşegiz! O Arap, bari o hususta mazurdu. Çünkü Dicle'yi bilmiyordu, çok uzaktaydı. Bizim gibi Dicle'den haberi olseydi o testiği alıp konaktan konağa kona göçe götürmezdi. Hatta Dicle'yi bilseydi o testiği kırar, bu işten tamamı ile vazgeçerdi.

Halife, bunu görüp bedevinin ahvalini duyunca o testiği altınla doldurdu, daha fazla da ihsanda bulunup. Hediyeler, hususi hil'atler verdi, bedeviyi yoksulluktan kurtardı.

O Ulu padişah, o ihsan dünyası, o adâlet denizi, adamlarından birisine. "Bu altın dolu testiği ona ver. Dönerken de onu Dicle yoluyla götür. Çöl yolundan buraya gelmiş. Halbuki Dicle yolu, yurduna daha yakındır" dedi.

Bedevi, gemiye binip Dicle'yi görünce utancından iki büklüm olmaya, yere kapanmaya başladı. "Bu ihsan sahibi cömert padişahın lütfuna şaşıtm. Daha ziyade şaşılacak şey de şu ki, o suyu aldı. O cömertlik denizi öyle hor ve kalp armağanı nasıl oldu kabul etti?" diyordu.

Ey oğul! Bütün dünyayı, ağzına kadar ilimle, güzellikle dolu bir testi bil. Fakat bu ilim ve güzellik, fevkalade dolu olduğundan derisine sığamayan kişinin (zuhuru, zatının muktazası olan ve zuhur etmemesine imkan bulunmayan Allah'ın)Dicle'sinden bir katradır.

O gizli bir defineydi. Pek dolu olduğundan yarıldı,

kendisini izhar etti. Toprağı, göklerden daha parlak bir hale getirdi. Gizli bir hazineyken coştı; toprağı atlas giyen bir sultan haline soktu. O Bedevi, Allah'ın Dicle'sinden bir katrayı görseydi hakikatte bir deniz olan o katranın önünde testisini atardı.

Onu görenler, daima kendilerinden geçmiş bir hal dedirler. Bu yokluk halinde testilerini taşıyıp kırmışlardır. Ey himmet edip testiye kıran! O testi, kırılmakla daha iyi yapılmış olur. Küp kırılır ama içindeki su dökülmez. Bu kırılmada yüzlerce sağlamlık vardır.

Küpün bütün parçaları oynamakta, hallenmektedir. Fakat Akl-ı Cüz'i, bunu imkansız görür. Bu halette ortada ne testi görünür, ne su. Bunu iyice gör, doğrusunu Allah daha iyi bilir. Mana kapısını döversen açarlar. Fikir kanadını terk et ki, seni iri bir doğan haline getirsinler.

Fikir kanadı, çamurlara bulanmıştır, ağırdır. Sen toprak yemeye alışmışsın; onun için toprak, sana can gibi geliyor. Ekmek et... Bunlar topraktır, bunları daha az ye de toprak gibi yeryüzünde kalıma. Acıkınca kızgın geçimsiz, aslı kötü bir köpek oluyorsun. Karnın doyunca murdarlaşıyor, ayak üstünde duran ve hiçbir şeyden haberi olmayan bir duvar kesiliyorsun.

Şu halde sen bir zaman pis, murdar bir hale geliyor, bir zaman köpekleşiyorsun. Aslanların yolunda nasıl yürüyebilecek, nasıl koşup seğirteceksin? Sana avlanmakta yarayan ancak köpektir. Bunu böyle bil de köpeğe daha az miktarda kemik at. Çünkü köpeğin karnı doyarsa daha ziyade serkeşleşir. Bu serkeşlikle ava istediğin gibi gider mi?

O Bedeviyi, oraya yoksulluk çekiyordu. Nihayet o kapıyı, o devleti gördü. O penahı olmayan yoksula padişahın ihsanını hikaye etmiştik. Aşık, aşk diyarında ne söylesöylesin, ağzından aşk kokusu duyulur. Fıkıhtan bahsetse ağzından hep yokluğa ait sözler çıkar; o sözlerden yokluk kokusu gelir.

Küfre ait bahis açsa o bahsinde din kokusu vardır. Şüpheyeye dair söz söylese sözleri, yakîni anlatmış olur. Eğri söylese doğru görünür. O ne güzel eğridir ki doğruyu süsler. Doğruluk denizinden zuhur eden o eğri köpük, feridir. Saf asıl, o fer'i de saflıkla bezemiştir.

O köpüğü saf ve makbul bil. Sevgilinin dudağından çıkan azarlayış say. Aşığın, pek de istemediği o azar, sevgilinin yüzünün hatırı için hoş görülür. Şekeri ekmek şekline sokar, pişirirsen tadınca yine onda şeker lezzeti vardır, ekmek lezzeti bulunmaz.

Bir mü'min, altından yapılmış bir put bulsa hiç onu Samanlara bırakır mı? Bırakmadıktan başka alır, ateşe atar. Onun ariyet şeklini bu suretle eritip bozar. Altında put şekli kalmaz. Çünkü sûret, ibâdete manidir, yol vurucudur.

O putun hakikati, yani altın; Allah'ın bir ihsanıdır. Sonradan put şekline sokulmuştur. Altın, Allah ihsanı olup altınlık nasıl bu ihsan için ariyet put şeklide altın için arızı bir sûrettir. Bir pire için yepyeni kilimi yakma. Sineğin verdiği baş ağrısı yüzünden gününü zayi etme.

Sûrette kalırsan putperestsin. Her şeyin suretini bırak, manaya bak. Hacca gidersen hac yoldaşı ara. Ama ha

Hintli olmuş, ha Türk, ha Arap. Onun şekline rengine bakma; azmine ve maksadına bak. Rengi kara bile olsa değil mi ki seninle aynı maksadı güdüyor, aynı senin rengindedir, sen ona beyaz de.

Bu hikâye parça buçuk söylendi (araya sözler karıştı, başka hikayeler girdi.) Aşıkların işi gibi başsız, ayaksız nakledildi. Fakat hakikatte başı yoktur, ezel gibi evveline evvel bulunmaz. Sonu da yok. Ebetle eş!

Hatta su gibidir; her katrası hem baştır, hem ayak. Hem de başsız, ayaksız koşup gider. Haşa, bu hikaye değil, kendine gel! Bizim ve senin bugünkü halimizdir, dikkat et! Kuvvet ve kudret sahibi olan sofilerin yanında geçmiş anılmaz.

Arap da biziz, testi de biziz, padişah da biziz, hepsi biziz. Ezelde mahrum olanlar, bunu anlamaktan mahrum kaldılar. Aklı erkek bil. Kadın da bu nefis ve tabiattır. Bu ikisi zulmete mensup ve mümkirdirler; akıl ise ışıktır.

Şimdi dinle, asıl inkar neden meydana geldi, Şundan: küllün çeşit, çeşit cüzileri vardır. Bu küllün cüz'ü, cüzülerin külle nispeti gibi değildir (terkip kabul etmez); gülün cüz'ü olan gül kokusu gibi de değildir.(cüzülenmez. Bu cüz ve kül itibaridir).

Yeşilliğin letâfeti güldeki güldeki letâfetin (itibari olarak) cüz'ü olduğu gibi kumrunun sesi de (yine itibari olarak) bülbül nağmesinin bir cüz'üdür. Eğer bu husustaki müşkül şeyleri anlatmaya, onlara cevap vermeye koyulsam susamışlara ne vakit su vereceğim?

Eğer sen, burada müşkül vaziyete düştüysen sabret. Sabır, gamdan kurtulmak için anahtardır. Sakın, endişelerden sakın! Fikir aslan ve yaban eşegidir, gönüller de ormanlıklar. Perhizler, ilaçların başıdır. Çünkü kaşınma, uyuzluğu arttırır. Perhiz, şüphe yok ki ilacın aslıdır. Düşüncelerden perhiz et de can kuvvetini gör!

Sen, kulak gibi bu sözlere kabiliyet kazan da sana altından küpe takayım. Küpe de ne? Altın madeni olursun Aya, Süreyya'ya kadar yükselirsin. Önce şunu duy ki bu muhtelif halkın canlan da “eliften ya”ya kadar olan harfler gibi muhtelifdir.

Bir yüzden baştan ayağa kadar hepsi birse de yine muhtelif harflerde birbirlerine benzerlik yoktur. Harfler; bir yüzden birbirlerine zıt, bir yüzden birbirleriyle bir, bir yüzden faydasız ve alaydan ibaret, bir yüzden tamamı ile faydalı ve ciddidir.

Kıyâmet günü her şeyin Allah'a arz edileceği, Allah tarafından görülüp sorulacağı en büyük bir gündür. Kendisini göstermeyi süslenip bezenen kişi ister. O görünüş günü; Hindu gibi yüzü kapkara olan kişiye rüsvay olmak nöbetinin gelip çatdığı gündür, Yüzü güneş gibi olmayan, ancak yüzünü peçe gibi örten geceyi ister.

Dikeninde bir gül yaprağı bile bulunmadığından baharlar onun sırlarına düşman kesilmiştir. Fakat bahar, baştan ayağa kadar gül ve süsen olana iki aydın gözdür. Manadan mahrum olan diken, gül bahçesiyle bir arada bulunabilmek için güz mevsimini ister güz mevsimini!

Çünkü güz, hem gülün öğünecek halini, hem dikenin ayıbını örter. Bu sûretle sen de onun rengiyle bunun halini görmezsin. Şu halde güz, dikenin hayatıdır, baharıdır. Çünkü güzün ikisi de bir görünür. Ama bahçıvan, gülü güzün de görür. Bu bir kişinin görüşü yok mu? Yüzlerce cihanın görüşünden iyidir.

Zaten Cihan o bir kişiden ibarettir. Geri kalanlar, hep onun tabileridir, hep onun yüzünden geçinenlerdir. Onun için bütün güzel çiçekler" Müjde, müjde; işte bahar gelmekte" deyip dururlar; Çiçekler, akarsu zinciri gibi parlamak, meyveler, tomurcuklanmak için hep baharı isterler. Baharda çiçek dökülünce meyve baş gösterir. Ten de harap olunca can görünür.

Meyve mânadır, çiçek onun sureti. O çiçek, müjdedir, meyve de nimeti! Çiçek döküldü mü meyve meydana çıkar. O kayboldu mu bu fazlasıyla görünür. Ekmek kırılıp yenmeyince kuvvet verir mi; salkımlar sıkılmadıkça şarap olur mu? Hileli, ilaçların arasında kırılıp ezilmedikçe ilaçlar, nereden sıhhati arttıracak?

PİR KİMDİR? PİR İN SIFATLARI

Ey Hakk Nûru Hüsameddin! Bir iki kağıdı fazla al da pirin sıfatlarını anlatayım. Gerçi vücudun nazik ve çok zayıf, fakat sensiz cihanın işi yoluna girmiyor. Gerçi ışık (gibi nurlu, latif) ve sırça (gibi ince ve nazik) oldun. Fakat gönül ehlinin başısın, onlara muktedasın.

Mademki ipin ucu senin elindedir, senin isteğine tabidir; gönül gerdanlığının incileri de senin ihsanıdır. Yol

bilen Pirin ahvalini yaz; Piri seç, onu yolun ta kendisi bil. Pir, yaz mevsimidir; halk ise güz ayı...Halk, geceye benzer, Pir aya...

Genç ve terü taze talihe Pir adını taktım. Fakat o, Halk tarafından Pir olmuştur, günlerin geçmesiyle değil. O öyle bir Pirdir ki iptidası yoktur, ezelidir. Öyle tek ve eşsiz inciye eş yoktur. Eski şarap esasen kuvvetlidir, hele " Min ledünn" şarabı olursa...

Piri bul ki bu yolculuk, Pirsiz pek tehlikeli, pek korkuludur, afetlerle doludur. Bildiğin ve defalarca gittiğin yolda bile kılavuz olmazsa şaşırırsın. Kendine gel! Hiç görmediğin o yola yalnız gitme, sakın yol göstericiden baş çevirme!

Ey nobran! Pirin gölgesi olmazsa gulyabani sesi, seni sersemleştirir, yolunu şaşırtır. Gulyabani, sana sana zarar verir, yolundan alıkoyar. Bu yolda nice senden daha dahi kişiler kaybolup gittiler. Yolcuların yollarını şaşırdıklarını, kötü ruhlu İblisin onlara neler yaptığını Kuran'dan işit!

Onları ana yoldan yüz binlerce yıl uzak olan yola götürdü, felakete uğrattı, çırpıplak bıraktı. Onların kemiklerine, kıllarına (onlardan kalan eserlere) bak da ibret al; eşeğini onların yoluna sürme. Eşeğin başını çek, onu yola sok, doğru yolu bilen ve görenlerin yoluna sür.

Onu boş bırakma, yularını tut; çünkü o, yeşillığe gitmeyi sever. Gaflet edip de bir an boş bıraktın mı çayırlara doğru fersahlarca yol alır. Eşek yol düşmanıdır, yeşillik görünce sarhoş olur. Onun yüzünden nice ona kul olanlar

telef olup gitmişlerdir.

Eğer yol bilmezsen eşeğin dileğine aykırı yoldur. Kadınlarla meşverette bulunun, ne derlerse aksini yapın. Şüphe yok ki onlara aykırı hareket etmeyen helak oldular. Heva hevesle, nefsin isteğiyle az dost ol. Çünkü seni Allah yolundan çıkaran, yolunu şaşırtan, heva ve hevestir.

Cihanda bu heva ve hevesi, yoldaşların gölgesini kırıp öldürdüğü gibi hiçbir şey kıramaz, yok edemez.

Peygamber, Ali'ye dedi ki: "Ey Ali! Allah aslanısın, kuvvetlisin, korkmazsın, yürekliisin. Fakat aslanlığına dayanma, güvenme. Ümit ağacının gölgesine sığın! Hiç kimsenin rivayetlerle, masallarla yoldan ayıramayacağı akıllı bir kişinin gölgesine gir.

Yeryüzünde onun gölgesi Kafdağı gibidir, ruhu da Simurg gibi çok yükseklerde uçmakta, yücelerde dolaşmakta. Kıyâmete kadar onu övsem, söylesem tükenmez. Bu övüşe bir kesim, bir son arama.

Güneş, insan sûretiyle yüzünü örtmüştür, insan sûretinde gizlenmiştir; artık sen anlayıver. Doğrusunu Allah daha iyi bilir. Ya Ali! Sen, Allah yolundakini bütün ibadetler içinde Allah'a ulaşmış kişinin gölgesine sığınmayı seç. Herkes bir çeşit ibâdete sarıldı, kendisi için bir türlü kurtulma çaresine yapıştı.

Sen, akıllı bir kişinin gölgesine kaç ki gizli, gizli sa-
vaşan düşmandan kurtulasın. Bu, senin için bütün ibâdet-
lerden daha iyidir. Bu sûretle yolda ilerlemiş olanlar
hepsini geçer, hepsinden ileri olursun. Bir Pir ele geçirdin
mi hemen teslim ol; Musa gibi Hızır'ın hükmüne girip

yürü.

Ey münafıklık nedir, bilmeyen! Hızır'ın yaptığı işlere sabret ki Hızır" Haydi git, ayrılık geldi" demesin. Gemiye kırarsa ses çıkarma; çocuğu öldürürse saçını başını yolma. Mademki Hak, onun eline "kendi elimdir" dedi; "Yedullahi fevka eydihim" hükmünü verdi; Şu halde Allah eli, onu öldürse de yine diriltir. Hatta diriltmek nedir ki? Ona ebedi hayat verir.

Bu yolu, nadir olarak yapayalnız aşan bile yine Pirlarin himmetiyle aşmış, varacağı yere onların sayesinde ulaşmıştır. Pirin eli, kısa değildir, gaiptekilere de erişir. Onun eli, Allah kabzasından başka bir şey değildir ki. Gaip-te bulunanlara böyle bir hil'ati verirlerse huzurda bulunanlar şüphesiz gaiptekilerden daha iyidir. Gaiptekileri bile doyururlar, onlara bile ihsan ederlerse artık konuğun önüne ne nimetler koymazlar?

Huzurlarında hizmet kemeri bağlanan nerede, kapı dışında bulunan nerede? Piri seçip ona teslim oldun mu, nazik ve tahammülsüz olma; balçık gibi gevşek ve sölpük bir halde bulunma. Her zahmete, her meşakkate kızar, kinlenirsen cilalanmadan nasıl ayna olacaksın?"

PERİŞANLIKLAR İKİLİKTEN DOĞAR

Rivâyetçiden şu hikayeyi de dinle: Kazvinlilerin adetleridir; Vücutlarına, kol ve omuzlarına, kendilerine zarar vermeksizin iğne ile mavi dövmeler dövdürürler. Bir Kavzinli, tellağın yanına gidip "Bana bir dövme yap; fakat canımı acıtma" dedi.

Tellak " Söyle yiğidim; ne resmi döv eyim?" diye sorunca " bir kükremiş aslan resmi döv" dedi; Talihim aslan dır, onun için aslan resmi olsun. Gayret et, dövmeyi adamakıllı yap!" Tellak "Vücudunun neresine döv eyim?" dedi. Kavzinli" İki omzumun arasına"" dedi.

Tellak, iğneyi saplamaya başlayınca yiğidin sırtı acımaya başlayıp, "Aman usta, beni öldürdün gitti. Ne yapıyorsun?" diye bağırdı. Usta; "Aslan yap dedin ya" dedi. Kazvinli sordu: "Neresinden başladın?" Usta; "Kuyruğundan" dedi. Kazvinli dedi ki: "Aman iki gözüm, bırak kuyruğunu. Aslanın kuyruğu ile kuyruk sokumum sızladı, nefesim kesildi, boğazım tılandı.

Aslan varsın kuyruksuz olsun. İğne yarasından yüreğime fenalık geldi, bayılacağım."

Usta, "Kavzinliyi kayırmadan, merhametsizce aslanın bir başka tarafını dövmeye başladı. Yiğit yine bağırdı "Burası neresi?" Usta: "Kulağı" dedi. Kazvinli " Bırak, kulaksız olsun. Orasını da yapma" dedi. Usta bu sefer başka bir yerine başlayınca Kazvinli yine feryat etti: "Bu üçüncü iğne de neresini dövüyor?" Us-ta:"Azizim, karnı" dedi.

Kazvinli "Fena acıyor, iğneyi bu kadar çok batırma, bırak, karmsız olsun" deyince Tellak şaşır dı, hayli müddet parmağı ağzında kaldı. İğneyi yere atıp: "Âlemde kimse böyle bir hale düştüm mü ki? Kuyruksuz, başsız, karınsız aslanı kim gördü? Allah bile böyle bir aslan yaratmamıştır" dedi.

Kardeş, iğne yarasına sabret ki gavur nefsin iğne-

sinden kurtulasın.

Varlıkların kurtulmuş olanlara felek de secde eder, güneş de, ay da. Vücudunda nefsi ölen kişinin fermanına güneş de tabidir, bulut da. Gönlü ışık yakmayı, şulelenmeyi öğrenmiş olan kişiyi güneş bile yakamaz.

Allah; doğması, batması muayyen olan güneş hakkında "Doğduğu ve battığı zaman onların mağaralarına vurmaz; o mağara hiç güneş yüzü görmezdi" demiştir. Bir cüzü, külle ulaşırsa o cüz'ün yanında diken bile, gül gibi baştanbaşa letafet kesilir.

Allah'ı ululamak, yüceltmek, nasıl olur? Kendini, varlığını horlamak, toprak mesabesinde tutmakla. Allah'ı levhid etmeyi öğrenmek nedir? Kendini tek Allah önünde yakıp tok etmek. Gündüz gibi şulelenip parlamayı diliyor-san geceye benzeyen varlığını yak!

Varlığını o varlığı meydana getirenin varlığında bakırı kimya içinde eritir, yok eder gibi eritir, yok eder gibi erit, yok et (de altın ol) Sen, sıkı sıkıya ben'e, yapışmış (yokluğu ve birliğe ulaşmış) sın. Bütün bozuk düzen işler, bütün bu perişanlıklar, ikilikten meydana çıkıyor.

ASLAN'IN ADÂLETİ

Bir aslan, bir kurt, bir tilki avlanmak için dağlara düşmüşler. Birbirlerine yardım ederek av hayvanlarını adam akıllı yakalamayı, onların yolunu kesmeyi kurmuşlardı. Üçü de beraberce o geniş ovada birçok av elde etmek niyetindeydiler.

Aslan, onlarla beraber avlanmaktan utanmaktaysa da

yine onları ağırladı, onlara yoldaş oldu. Böyle bir padişaha maiyetindeki asker, ancak zahmettir. Fakat bu "Topluluk rahmettir" deyip onlara uydu. Böyle bir ay, yıldızlarla beraber gezmeden utanır. O, yıldızların içinde ancak onları parlatmak, onlara ihsan etmek için bulunur.

Reyine, tedbirine benzer isabetli bir rey, yerinde bir tedbir bulunmamakla beraber yine Peygambere "Şavir-hum" emri geldi. Terazide arpa, altınla arkadaş olmuştur. Fakat bununla arpanın da altın gibi kıymetlenmesi icab etmez.

Ruh, şimdilik kalıba yoldaş olmuştur, (kalıp, ruhu korumaktır). Nitekim köpek de bir zaman için kapıyı korur. Bunlar; kudretli, şevketli aslanın maiyetinde dağa doğru gittikleri zaman işleri rast geldi, bir dağ öküzü, bir dağ keçisi, bir de semiz tavşan avladılar.

Savaşçı aslanın maiyetinde giden kişinin kebabı, gece olsun, eksik olmaz. Ölmüş yaralanmış, kan içinde bulunan avlarını dağdan çeke, çeke ormana getirince, kurt ve tilki padişahlara lâyük bir adaletle av hayvanlarının paylaşılmasına tamahlandılar. İkisinin de tamahı, aslana aksetti, o tamahın sebebini anladı.

Sırların aslanı ve beyi olan, kalpten geçenleri bilir. Kendine gel, ey düşüncelere dalmayı huy edinen gönül! Onun huzurunda kötü düşüncelerden sakın! O bilir, o anlar, eşiği sükut içinde sürer. Sırrını bildiğini anlatmamak, ayıbını yüzüne vurmamak için de yüzüne güler.

Aslan, onların vesveselerini anladıysa da açmadı, bir şey söylemedi, onları korudu. Fakat kendi kendine "Yok-

sul hasisler sizi! Ben, sizin cezanızı veririm, size gösteririm ben! Size benim hükmüm kafi gelmedi mi? Benim ihsanım hususunda zannınız bu mu?

Sizin akıllarınız, reyleriniz de benden; benim dünyayı aydınlatan ihsanlarımdandır. Resim ressamı nasıl ayıplayabilir? Resme o ayıbı, o kötü görünüşü veren ressamdır. Benim hakkımda böyle hasisçe bir zanna mı düşeceksiniz? Zamanın ayıbı, arı asıl sizsiniz.

Allah hakkında kötü zanda bulunanlar, sizin kellenizi uçurmazsam bu işim, hatanın ta kendisidir. Dünyayı sizin ayıbınızdan kurtarayım da bu hikaye, dünya durdukça söylenip dursun dedi. Aslan bu düşünceyle açıkça gülüyordu. Aslanın gülümsemelerine emin olma. Dünya malı, Allah'ın gülümsemeleridir. Bizi bu suret sarhoş, mağrur ve perişan etmiştir.

Ey Kadri yüce kişi! Sana yoksulluk ve hastalık iyidir. Çünkü o gülümseme nihâyet tuzağını kurar, seni düşürür!

Aslan "Bunları payet. Ey koca kurt, adaleti tazele! Pay etmede benim vekilim ol da ne mahiyettesin, meydana çıksın" dedi. Kurt "Padişahım, yaban öküzü senin payın. O büyük, sen de büyük, iri ve çeviksin. Keçi orta boyda, orta irilikte, onun için benim. Tilki, sen de tavşanı al. Tavşan tam sana münasip" dedi.

Aslan dedi ki: "Ey kurt, hele bir daha söyle, ne dedin? Ben varken sen pay istiyorsun, ha! Kurt, ne köpek oluyor ki benim gibi misli, naziri bulunmayan bir aslanın huzurunda kendisini görüyor, varım sanıyor! Kendini be-

ğenen eşek, ileri gel!" Kurt ileri gelince bir pençe vurup onu parçaladı.

Onda akıl ve isabetli bir tedbir görmeyince cezasını verip derisini yüzdü. Mademki beni görmek, seni kendinden geçirmede, huzurumda yok olmadın. Böyle cana inleyerek ölmek gerek. Mademki huzurumda mahvolmadı, boynunu vurmak farz oldu. Allah'tan başka her şey fanidir. Mademki onun zatında fani değilsin, varlık arama!

Bizim hakikatimiz de yok olana "Her şey fanidir" cezası yoktur. Çünkü o "illa" dadır, "La" dan geçmiştir, "illa" da fani olmaz. Kapıda dolaşan, Ben'den, biz'den dem vuran kapıdan sürülür, "la" makamında dolaşıp durur.

Birisi, bir dostunun kapısına gelip kapıyı çaldı. Dostu "Kapıyı çalan kim?" deyince. "Benim" diye cevap verdi. Dostu "Git, şimdi zamanı değil. Böyle bir sofraya, ham kişinin makamı olamaz. Hamı, ayrılık ateşinden başka ne pişirebilir, nifaktan ne kurtarabilir?" dedi.

Adamcağız gitti, tam bir yıl dostunun ayrılığıyla yanıp yakıldı. Yanıp pişerek tekrar döndü, geldi. Dostunun evinin etrafında dolaşmaya başladı. Kapıya varıp ağzından edepten dışarı bir söz çıkmasını diye yüzlerce korku ile edepli, edepli halkayı çaldı.

Sevgilisi "Kim o?" deyince "Gönlümü alan sevgili sensin" diye cevap verdi. Sevgili " Mademki bensin, ey ben, gel içeri gir! Ev dar, iki kişi sığmıyor dedi. İğneye geçirilecek iplik iki ayrı iplik olursa geçmez. Mademki birsin, bu iğneden geç! İpliğin iğne ile münasebeti vardır, geçer. Fakat deve, iğne yordamından geçmez ki.

Devenin vücudu riyâzat ve ibâdet maksadından başka bir şeyle incelir mi? Bu işe Allah eli kudreti gerektir. Çünkü Allah, her hayali, bir iradesiyle var eder. Her olma-yacak şey, onun eliyle mümkün olur; her serkeş onun kousuyla sakinleşir.

Anadan doğma kör ve alaca illetine tutulmuş kişiler nedir ki? Onları bir tarafa bırak; ölü bile o aziz Allah'ın af-sunuyla dirilir. Ölüden daha ölü yokluk bile, onun var et-me avucunda muztar kalır, (varlığa bürünür).

Külle yevmin hüve fi'se'n ayetini oku da onu katiy-yen işsiz, güçsüz bilme. En az işi bu dünyaya her gün üç bölük asker yollantısıdır. Bir bölük asker, rahimde (çocukların) yetişip yeşermesi için babaların bellerinden ana-larına gider.

Bir bölük asker, dünyayı erkek ve kadınla doldur-mak üzere rahimlerden bu yeryüzüne sefer eder. Bir bölü-ğü de herkesin yaptığı işin karşılığını görmesi için yeryü-zünden ecel tarafına yürür. Bu sözün sonu yoktur. Kendine gel de iki temiz dostun hikayesine dön!

Sevgilisi "Ey tamamı ile ben olan, içeri gir. Yeşillik-teki gül ve diken gibi aykırı değilsin. İplik bir oldu, artık ey yanlışlık, ortadan kalk! Kaf ve Nün harflerini iki görür-sen de hakikatte birdir" dedi. Yokluğu, büyük ve müşkül işleri cezbetmek için Kaf ve Nün çekicidir.

İş yapma hususunda bir olmakla beraber halat, suret-te iki kattır. İster iki ayak olsun, ister dört... Yol yürür. Makasa benzer, iki ağızlı olduğu halde birden keser. Bez

yıkayan iki arkadaş'a bak. Görünüşte o, buna aykırı iş görmekte.

Birisi bezi suya sokar, öbür arkadaşı kurutur. Sonra yine öteki ıslatır. Sanki birbirlerine aykırı iş görürler. Fakat, ey genç! Görünüşte birbirlerinin zıddına iş görür gibi olan bu iki arkadaşın gönülleri de birdir, yaptıkları iş de.

Her Peygamberin, her velinin bir mesleği vardır. Fakat değil mi ki hepsi halkı Hakk'a ulaştırıyor, birdir. Dinleyenler, onların sözlerinden uykuya daldılar mı... Değirmenin taşlarını su götürdü demektir. Bu suyun akışı, değirmene sizin için gitmektedir. Fakat değirmene ihtiyacınız kalmadığı için değirmenci, suyu yatağına koyuverdi, asıl dereye akıttı.

Söz söyleme kudreti, öğretmek için ağza gelir; yoksa o sözün ayrı bir mecrası vardır. Sessizce, akışı tekerrür etmeksizin, bir akan cüz'ü bir daha akmaksızın ta... altında nehirler akan gül bahçelerine kadar akıp gider.

Allah, harfsiz söz beliren o makamı, canımıza sen göster. Ki pak can, başını ayak yapıp yokluğun o uzak ve geniş sahasına koşsun. Yokluk âlemi, pek geniş ve hudutsuz bir âlemdir. Bu hayal ve varlık, o âlemden yüzlerce gıda alır, o âlemden belirir, beslenir. Hayaller, yokluk âlemine nispetle dardır. Onun için hayal, darlık ve sıkıntıya sebep olur.

Varlık da hayalden daha dardır. O yüzden aylar, bu âlemden hilal gibi görünür. Duygu ve renk âleminin, yani bu dünyanın varlığı ise... yokluğa, hayale ve varlığa nispetle büsbütün dardır, adeta daracık bir zindandır.

Âlemdeki terkip ve sayı, darlığa sebeptir. Fakat bizi duygularımız, terkip alemine çekip durmaktadır. O duygularla birlik alemini bil, eğer birlik alemini diliyorsan o tarafa yürü. Kün emri, bir tek iş yapar, fakat sözde Kaf ve Nün harflerinden meydana gelmiştir. Mânası, yine tek ve saftır. Bu söze nihayet yoktur. Dön de o kurdun o savaşa ne olduğunu anlat.

O yüce aslan; iki baş, iki üstünlük kalmasın diye kurdun başını kopardı. Koca kurt! Mademki padişahın huzurunda kendini ölü saymadın, cezayı gör. İşte" Fente-kamna minhüm?" budur. Sonra yüzünü tilkiye dönüp "Hadi, bunları yememiz için pay et" dedi.

Tilki secde edip dedi ki: "Bu semiz öküz, ey emin padişah, kuşluk yemeğin. O keçiden de bahtı aydın padişaha gün ortasında yemesi için bir yahni olur. Tavşan da lütuf ve kerem sahibi padişahın akşam yemeğidir."

Aslan "Tilki, adâleti parlattın, apaydın bir hale getirdin. Bu çeşit pay etmeyi kimden öğrendin? Ey ulu kişi! Bu pay edişi nereden belledin?" deyince Tilki dedi ki "Padişahım, kurdun halinden!" Bunun üzerine aslan "Mademki sen bizim aşkımıza kendini rehin ettin; üçü de senin olsun, üçünü de al, git.

Ey tilki, sen baştanbaşa bizim oldun, seni nasıl incitebilirim? Mademki sen, biz oldun; Biz de seniniz, bütün avlar da. Ayağını yedinci kat göğün üstüne bas, yüksel. Alçak kurttan ibret aldığın için artık sen, tilki değilsin, benim aslanımsın" dedi.

Akıllı o kişidir ki çekinilen belâda dostların ölümünden ibret alır. O zaman tilki" Aslan, bana bunu kurttan sonra teklif ette" diye yüzlerce şükürde bulundu. "Eğer önce bana, bunu pay et, diye teklif etseydi, ondan canımı kurtarmama imkan mı vardı? " diye şükürler etti.

Şu halde bizden de Allah'a şükürler olsun ki, bizi ancak helâk olanlardan sonra dünyaya getirdi. Bu sûretle Hakk'ın, geçmiş zamanlarda gelip geçen kavimleri nasıl helâk ettiğini duyduk. Nihâyet, o önce gelip geçen kurtların halini duyup da tilki gibi kendimizi koruyabiliriz.

İşte Allah'ın o hak Peygamberi, o sözü doğru Peygamber, bize bu yüzden "Acınmış ümmet" adını taktı. Ey ulular, o kurtların kemiklerini, tüylerini apaçık görün de bu halden ibret alın! Akıllı, bu varlığı, bu kibir ve gururu terk eder; çünkü Firavun'un halini hatıra getirir. Eğer ululanmayı bırakmaz, ibret almazsa onun azgınlığından başkaları ibret alır!

Nuh "Ey serkeşler! Ben, ben değilim. Ben, canımdan öldüm, varlığımı terk ettim. Allah ile diriyim. İnsanlık duygularımı değiştirdiğim için Allah bana duyuş, anlayış, görüş oldu. Çünkü ben, ben değilim. Bu nefes ondandır. Bu sözün karşısında söz söyleyen, İnkarda bulunan kafirdir" dedi.

Bu tilki sûretinde aslan gizlidir. Bu tilkinin bulunduğu yerde yiğitlik taslamağa gelmez. Sûretine bakıp aslan olduğuna inanmıyorsan ondan aslan kükreyişini de duymuyor musun? Nuh'ta Allah' tan bir kudret yoktu da bütün dünyayı neden birbirine vurdu?

Bir vücutta yüz binlerce aslan vardı. O, ateş gibiydi, alemse bir harman. Harman, onun onda bir hakkını gözetmeyince o da harmana böyle bir şuleyi saldı, yakıp kül etti. Kim, bu gizli aslanın önünde kurt gibi ağız açıp edep-ten dışarı konursa,

Aslan, kurdu nasıl paraladıysa onu da paralar, ona nasıl "Fentekamna" âyetini okuduysa buna da okur. Aslan pençeyi yer. Aslanın önünde yiğitlik satanın aklı yoktur. Keşke o yara yalnız vücuda gelseydi de gönül ve iman selâmette kalsaydı... Söz buraya gelince kuvvetim kesildi. Bu sırrı nasıl açayım?

O tilki gibi siz de boğazınızı az düşünün, onun huzurunda hileye az sapın. Huzurunda bütün bizi, beni terk edin... Mülk, onun mülküdür; mülkü ona teslim edin. Doğru yola yoksulca gelerseniz aslan da sizindir, aslanın avladığı av da sizin.

Çünkü o, pakdır; Sübhan, onun vasfıdır. O, batını şeylerden de müstağnidir, zahiri şeylerden de. Ondaki her türlü av, her çeşit ikram ve ihsan o padişahın kulları içindir. Padişahın hiçbir şeye tamahı yoktur, O, bütün bu devleti halk için düzüp koşturmuş; ne mutlu anlayana!

Dünyanın ve âhiretin devletleri; devleti, dünyayı ve âhireti yaratan kişinin ne işine yarar? Şu halde Sübhanın huzurunda gönlünüzü koruyun ki sonra kötü düşünceden utanmayasınız. Çünkü o; halis sütün içindeki siyah kıl gibi bütün gizli şeyleri, düşünceleri arayıp taramayı...her şeyi görür.

Sûretten geçip gönlünü arıtan kişi, gayp sûretlerine ayna olur. Şüphe yok, sırrımızı anlar; çünkü mü'min, müminin aynasıdır. Nakdimizi mehenge urunca derhal yakîni şüpheden ayırt eder. Canı, nakillerin mehengi olunca elbette ayarı sağlam olanı da görür, kalp olanı da.

Hatırlarsan duymuşsundur; padişahların böyle bir âdeti vardı: Sol taraflarında yiğitler, bahadırlar dururdu, çünkü kalp vücudun sol tarafındadır. Defterdarlarla hesap memurlarının ve kalem ehli olanların makamı sağ taraflarındaydı. Çünkü yazı yazmak ve bir şeyi tespit etmek sağ elin işidir.

Sofilere karşılarında yer verirlerdi. Zira onlar, can aynasıdır, hatta aynadan da iyidirler. Gönül aynasının bikir sûretleri kabul etmesi o aynada bu görülmemiş suretlerin görünmesi için kalplerini zikirle, fikirle cilalamışlardır.

Yaratılış sulbünden temiz ve güzel doğan kişinin önüne ayna koymak gerektir. Güzel yüz, aynaya aşık olduğu gibi cana cila, kalplere de temizlik verir.

KILIÇ SAPINI KESEBİLİR Mİ?

Uzak yerlerden bir merhametli dost, Yusuf-u Sıddık'a konuk oldu. Çocukluktan beri birbirlerini tanırlardı. Eskiden beri aşinalık yastığına yaslanmışlardı. Konukla, Yusuf'a kardeşlerinin yaptığı cefayı, onların hasetlerini konuştular. Yusuf "o haset ve cefa, zincirdi; biz de aslandık.

Aslanın zincire vurulması ayıp değildir. Bizim Al-

lah'ın kaza ve kaderinden şikayetimiz yok. Aslan, boynun-
da zincir bulunmakla beraber bütün zincir yapanlara bey-
dir" dedi. Dostu Yusuf'a "Zindanda ve kuyuda ne haldey-
din?" dedi. Yusuf cevap verdi:

"Ay, bedir halinden çıkar ve eski ay haline gelir ya...
işte öyle" Eski ay görünmez, sonra hilal olur da iki büklüm
bir halde görünür. Fakat sonunda yine gökte bedir haline
gelmez mi? İnci tanesini havanda döverler ama kadri yine
yücedir, ya ilaç olarak göze çekilir, yahut macun haline
getirilir, kalp ferahlığı için yenir.

Buğdayı toprak altına attılar ama sonradan topraktan
başaklar çıktı. Ondan sonra değirmende öğüttüler, değeri
arttı, cana can katan gıda oldu. Sonra ekmeği bir kere daha
diş altında ezdiler; akıllı kişiye akıl ve idrak oldu.

Daha sonra da o can, aşkta mahvoldu da Hak yolun-
da ekildikten sonra mahsul verdi, ekincileri hayrete düşür-
dü. Bu sözün sonu gelmez. Sen, o iyi adamın Yusuf'a ne
dediğini anlatmaya başla.

Yusuf, başından geçenleri anlattıktan sonra "Eh...
bize ne armağan getirdin, bakalım?" dedi. Ey ulu kişi!
Dostları görmeye eli boş gitmek, değirmene buğdaysız git-
meye benzer. Ulu Allah bile mahşer günü, halka " Kıyâ-
met günü için armağanın nerede;

Bize yapayalnız, azıksız, adeta sizi yarattığımız gibi
geldiniz. Kendinize gelin! Kıyamet günü için ne hediye-
ni var, ne getirdiniz? Yoksa tekrar dönüp geleceğinizi ummu-
yor muydunuz, size bugünün vadesi batıl mı göründü ki?
Der.

Ona konuk olacağımızı inkar ediyorsan bu mutfaktan ancak toprak ve kül alabilirsin. İnkâr etmiyorsan niçin böyle elin boş. O sevgilinin kapısına böyle nasıl ayak atacaksın? Yemeyi, uyumayı biraz azalt da onunla görüşmek için bir armağan götür. Geceleri az uyuyanlardan şehir çağlarında istiğfar edenlerden ol.

Sen de rahimdeki çocuk gibi az oyna da sana da nur-ları gören duygular bağışlasınlar. Rahim gibi olan dünya-dan çıkınca yeryüzünden daha geniş bir sahaya daleceksin. "Allah yeri geniş-tir" derler ya; o geniş yer, bil peygamber-lerin gidip daldıkları sahadır. O geniş sahada gönül daral-maz; yaş ağaç, orada kuru dal haline gelmez.

Şimdi duygular, sen de. Fakat bir gün yorgun, bitkin, baş aşağı bir hale geleceksin. Uykuda duygularını taşıma-zsın, duygular seni taşır. Bu yorgunluk, bitkinlik gider, ezi-yetten, sıkıntıdan kurtulursun. Sen uyku halini, velilerin uyanıkken de duygularını taşımamaları halinde bir çeşni bil.

Be inatçı; veliler, Eshab'ı Kehf'dir. Ayakta olsalar da, yürüyüp gezseler de uykudadırlar. Allah, onları, kendi-lerinin haberi olmadan işletir; sağa sola çevirir. O sağa çevrilme nedir? İyi iş. Ya sola çevrilme? O da bedene, var-lığa ait işler.

Bu iki hal de peygamberlerden, dağdan ses gelir gibi zuhur eder. Onların, her ikisinden de haberleri yoktur. Dağ, hayır olsun, şer olsun... Senin sesini sana verir, duyurur. Fakat ikisinden de bihaberdir.

Yusuf "Hadi, armağanını çıkar" deyince konuk, bu istekten utanıp adeta figan ederek."Sana getirmek için ne kadar armağan aradıysam hiçbir şeyi beğenmedim, lââyık görmedim. Bir habbeyi alıp da madene, bir katrayı alıp da ummana nasıl götürebilirim?

Sana gönül ve can bile getirsem Kirman'a kimyon götürmüş sayılırım. Senin, misli olmayan güzelliğinden başka bir tohum yoktur ki bu ambarda olmasın. Sana gönül nuru gibi bir ayna getirmeyi lââyık gördüm.

Ey güneş gibi gökyüzünün ışığı olan güzel! Ona baktıkça kendi güzel yüzünü görürsün. Gözümün nuru, sana ayna getirdim, ona bakıp yüzünü gördükçe beni hatırlarsın" dedi. Koynundan aynayı çıkarıp sundu. Güzeller, aynayla meşgul olurlar.

Varlığın aynası nedir? Yokluk. Ahmak değilsen yokluğu ihtiyar et. Varlık, yoklukta görünebilir. Zenginler, yoksula cömertlik edebilirler. Ekmeğin saf aynası açtır; kav da çakmak taşının aynasıdır. Bir yerde yokluk ve noksan oldu mu...bu, bütün sanatların güzelliğine aynadır.

Elbise biçilmiş, dikilmiş olursa terzinin mahareti görünebilir mi? Budaklar yontulmamış olmalı ki marangoz onu yontsun, rendelesin... Ondan asla, yahut fer'e ait bir şey yapsın. Usta kırıkçı nerede ayağı kırılmış varsa oraya gider. Hasta ve arık kişi olmazsa tıp sanatının güzelliği nasıl görünür?

Ey ulu kişi! Bakırların bayalığı, aşağılığı olmasa kimya nasıl olur da zuhur eder? Noksanlar, kemal vasfının

aynasıdır. O horluk, yücelik ve ululuğa aynadır. Çünkü yakînen zıt, zıddı gösterir. Ondan dolayı bal, sirke ile görünür, (sirkengebin olur)

Kim, kendi noksanını görüp anlarsa yedeğinde dokuz at olduğu halde tekemmül yolunda koşar. Kendisini kamil sanan, ululuk sahibi Allah'ın yolunda uçamaz. Ey mağrur ve sapık! Canında kendini kamil sanmaktan daha beter bir illet olamaz.

Senden bu kendini beğenme defoluncaya kadar gönlünden de çok kan akar, gözünden de! İblis'in illeti "Ben, Âdem'den hayırlıyım" demesiydi. Bu hastalık, her mahlukta vardır. Bu hastalığa müptela olan, kendisini hor görse bile sen onu, altında pislik olan saf su bil!

İmtihan kastıyla onu bir karıştırırsan hemen su bulandır, pislik rengini alır. Ey yiğit! Irmak sana saf ve berrak görünüyor ama senin ırmağının dibinde de pislik var. Yol bilen anlayışlı pir, Nefs-i küll bağlarına ark kazıcıdır.

Irmak, kendisini nereden temizleyecek? İnsanın bilgisi, Allah bilgisiyle fayda verir. Kılıç sapını kesebilir mi? Yürü, bu yarayı bir cerraha göster. Kimse, yarasının kötü-lüğünü görmesin diye her yaranın üstüne sinek düşer.

O sinekler; senin düşüncelerin, mallarıdır; yaran da ahvalindeki zulmet! Eğer o yaraya pir merhem korsa o zaman derdin iyileşir, feryat ve figanın kesilir. Yara sahibi, merhem konunca sıhhat buldum sanır. Halbuki hakikatte oraya merhemin ışığı vurmuştur.

Kendine gel, ey sırtı yaralı, merhemden baş çekme; iyileşince de kendi kendime iyileştim deme, sıhhati merhemden bil!

VAHYİN IŞIĞI

Osman'dan önce bir katip vardı. Vahyi yazmağa gayret ederdi. Peygamber, kendisine vahiy edilen âyetleri söyledi mi o, hemen kağıda yazardı. Vahyin ışığı, katibe vurunca, gönlüne bazı hikmetler doğardı.

Peygamber de onun içine doğanları aynen söylerdi. O herzevekil, bu kâdarcık bir şeyden azdı. Yoldan çıkıp. "Allah'tan nur alan Peygamber, ne söylüyorsa o söylediği şey, benim gönlümde, o hakikat benim de gönlüme doğmakta" dedi.

Düşüncesinin ışığı, Peygambere vurdu, katibin canına Allah'ın kahrı gelip çattı. Hem katiplikten çıktı, hem dinden. Kinlenip Mustafa'ya ve dine düşman oldu. Mustafa " Ey inatçı kafir! Nur, sendense niçin şimdi kapkara kesildin?

Eğer Allah ırmağının kaynağı olsaydın böyle bir kara suyun bendini açmaz, akıtmazdın" dedi. Şunun, bunun yanında namusum bir paralık olmasın düşüncesi, ağzını bağladı. Bu yüzden içten yanıp yakılıyordu. Fakat şaşılacak şey şurası ki tövbe de edemiyordu. Ah ediyordu, fakat ah etmesi faydasız. Kılıç gelmiş, kelleyi uçurmuştu. Allah, namusu, ar ve hayayı yüz batman ağırlığında bir demir yapmıştır. Nice kişiler, görünmez bağlarla bağlanıp kalmıştır!

Kibir ve kafirlik, o yolu, o kadar bağlamıştır ki kibir ve küfür sahibi, açıkça ah edemez bile! Allah "Onların boyunlarına zincirler vurduk, başlarını yukarı kaldırmışlardır, indiremezler" dedi. Bu zincirler, bizden dışarıda değil.

"Önlerine, artlarına manalar koyduk, gözlerini perdeleyip örttük" buyurdu. Fakat bu hale uğrayan, önündeki, ardındaki manaya görmez. O dikilen mananın çetinliği görünmez. Çünkü o kişi, kaza ve kaderin tesiriyle kurulduğunu bilmez.

Senin sevgilin, asıl sevgilinin yüzünü örtmekte... mürşidin, asıl mürşidin, sözünü dinlemene mani olmaktadır. Nice kafirler vardır ki din sevdasındadırlar. Fakat namus, kibir, şu bu; onların manaları, halleridir.

Bu, gizli bir bağdır ama demirden beter. Demir bağı, ancak balta kırar...Demir bağı kırmak, kaldırmak ne de olsa yine mümkündür. Fakat gayptan bağlanan bağa kimse çare bulamaz. Bir adamı arı sokarsa tabiatı, derhal o kötülüğü gidermek için uğraşmaya başlar.

Bu da arı sokmasıdır ama kendi varlığından, senden meydana gelmedir. Böyle olunca da gam kuvvetlenir, illet bir türlü geçmez. İçimden bunu açmak, iyice anlatmak geliyor ama ümitsizlik verir diye korkuyorum.

Hayır, ümitsizlenme, sevin o feryada erişen Allah'a feryat et! Ey affetmeyi seven Allah, bizi affet! Ey eskimiş nasır illetinin bile hekimi, bizi bağışla! Hikmetin gönlüne aksetmesi o kötüyü yoldan çıkardı. Sen de kendini görme

ki bu görüş senden toz kaldırmasın.

Kardeş sana akıp duran hikmet "Allah Abdali'ndendir, sana ariyettir. O kendisinde bir nur bulmuştur ama o nur, padişahların eşiğinden vurmıştır. Şükret, mağrur olma, ululanma, kulak as ve hiç kendini görme. Yüz binlerce ah ki bu ariyet hal, ümmetleri ümmetlikten uzaklaştırdı.

Kendisini, her konakta sofraya başına varacak sanmayan kişiye kul olayım. Adamın bir gün evine varabilmesi için bir çok konakları terk etmesi lazımdır. Demir kıpırmızı oldu ama hakikatte kızıl değildir ki. Bu kızılık, bir ocağın demire verdiği ariyet kızılıktır.

Penceredeki cam, yahut ev; nurlanırsa, ışık verirse onu parlak sanma, anla ki parlaklık güneştedir. Her kapı, duvar" Ben parlağım, başkasının nuruyla parlamıyorum. Parlayan benim" diyebilir. Fakat güneş "Ey ham! Hele ben bir batayım da ne olduğun meydana çıkar" der. Yeşillikler" Biz kendimizden yeşerdik, sevinç içindeyiz, gülümseyip duruyoruz, ta ezelden beri bu yücelik bizde var" diyebilirler.

Fakat yaz mevsimi, onlara " Ey ümmetler, ben geçeyim de o vakit kendinizi görün" der. Vücut güzellikle öğrenür, nazlanır durur. Çünkü ruh, kuvvetini, kolunu kanadını gizlemiştir. Vücuda der ki: "Ey süprüntülük! Sen kim oluyorsun ki? Bir iki gün benim ışığım ile yaşadın: Nazın işven dünyaya sığmıyor? Hele dur, bekle; ben senden çıkayım da gör.

Seni o ziyâdesiyle sevenler, mezara tıkarlar; karıncalara, yılanlara gıda ederler. Çok defalar senin önünde ölüme razı olan yok mu? İşte o, senin pis kokundan bur-

nunu tıkar!" Söz, göz, kulak... Hep ruhun ışığıdır. Suda coşan pırıldayan, ateşin parıltısıdır. Canın ışığı nasıl tene vuruyorsa Abdal'ın ışığı da benim canıma vurmakta. Canın canı olan o Abdal'ın ışığı candan ayak çekti mi...Ten, cansız ne hale gelirse o hale gelir. Şunu bil ki, Ben kıyamet günü bu sözüme şahit olsun diye yere baş koyuyorum.

Yerlerin şiddetle sarsıldığı kıyamet gününde bu yeryüzü, insanların hallerine şahit olur. Gizlediği haberleri ap aşikar söyler. Yeryüzü ve dikenler söze gelir. Filozof; kendi fikrinde, kendi zannınca bunu inkar eder. Ona de: Sen var, başını o duvara vura gör!

Gönül ehlinin duyguları; suyun, toprağın, çamurun sözünü duyar durur. Filozof, Hannane direğinin inlemesini inkar eder. Çünkü velilerin duygularından haberi yok, onlara yabancı. Der ki:" halkta sevdanın aksi, birçok hayaller yaratır, onlara gösterir" Halbuki bu fikir, onun fesat ve küfrünün aksidir.

Bu inkâr hayali; ona fikrinden, inanışındaki bozuluktan gelmiştir. Filozof; cini, şeytanı inkar eder; fakat inkâr eder etmez bir cinin, bir şeytanın maskarası olmuştur. Ey filozof, eğer şeytanı görmedinse kendine bak!(Başını duvara vurup çürütmüşsün, gömgök olmuş) Deli olmadan alın böyle göğeri mi? Kimin gönlünde şüphe, vesvese varsa felsefeye inanmıştır, gizli münkirdir. Bazen dine inanır ama bazı ,bazı da o filozofluk damarı yüzünü kap-kara eder.

Sakının mü'minler; o felsefeye inanış sizde de vardır. Sizde nice sonsuz alimler var. Bütün bu yetmiş iki din ve şariat sendedir. Senden zahir olduğu gün eyvah haline!

Kimde o aykırı inanıştan bir yapracık varsa o günün korkusundan yaprak gibi titrer.

İblis'e cine, kendini iyi adam gördüğünden güldün. Fakat can, postunu ters giyer, içindekini dışarı verirse din ehlinen ne kadar ahlal vahlar çıkar. Dükkanda altın gibi görünen madenlerin hepsi güler. Çünkü imtihan taşı gizlidir.

Ey ayıpları örten Allah! Perdemizi kaldırma; imtihan zamanında bize yardım et, bizi kurtar! Geceleyin kalp altın, hakiki altınla yan yanadır. Altın ise gündüzü bekler. Hal diliyle der ki: "Yalancı, hele bir dur. Herkesin meydana çıkacağı gün bir gelsin!" Lanetlenmiş İblis; yüz binlerce yıl Abdal' dandı, müminler beyiydi. Naz ve istighnası yönünden Ademle savaştı, kuşluk vakti kokmaya başlayan pislik gibi rüsvay oldu.

Dünya halkı, Baur oğlu Bel'am'a zamanın İsa'sına mağlup oldukları gibi mağlup ve zebun olmuştu. Ondan başka kimseye secde etmezlerdi. Afsunu, hastalara şifa verirdi. Kendisini beğendiği, ulu gördüğü için Musa ile savaştı. Sonra hali, duyduğun gibi oldu. Dünyada yüz binlerce iblis ve Bel'am vardır ki gizli, açık hep bu hale düşmüşlerdir.

Allah, diğerlerine misal olsun diye bu ikisini meşhur etti; Bu iki hırsız dar ağacına çekti, yükseltti. Yoksa kahırına uğramış daha nice hırsız var! Bu ikisini aşikare kahredip şöhretlendirdi; yoksa onun kahırıyla ölenler sayılamayacak kadar çok!

Nazeninsin, nazlısın, ama haddince Allah aşkına ol-

sun haddini aşma! Eğer kendinden daha nazenin birisine çatarsan seni yerin yedi kat dibine sokar. Ad ve Semud kavminin hikayeleri ne için söylenip duruyor? Peygamberlerin nazık, nazenin olduklarını bilmen için.

Yere batma, başlarına taş yağma, bir sesle canlarının alınışı...Hep bu vakalar, nefs-i natıka sahiplerinin yücelerini bildirmek içindir. Bütün hayvanları insan için öldür, fakat bütün insanları da bir akıllı kişi için öldür. (hiç beis yok!)

Akıl dediğin nedir? Akıl sahibinin akl-ı Küll'ü. Cüzi akıl da akıldır ama pek arıktır. İnsanlardan kaçan vahşi hayvanların hepsi, ehli hayvanlara nispetle aşağılıktır. Vahşi hayvanların kanı mubahtır. Çünkü yüce akıldan kaçmaktadırlar. Akılları yoktur. İnsanın emrine uymuyor diye vahşinin yüceliği bu dereceye düşmüştür.

Şu halde ey garip adam! Aslandan kaçan yaban eşeklere benzedikten sonra senin ne şerefın var ki? Eşek, işe yaradığı için öldürülmez. Fakat yaban eşiği olursa kanı mubahtır. Eşeğin kendisini kötülükten koruyan iyiliğe sevk eden bir bilgisi olmadığı halde Allah onu mazur tutmuyor.

Ey yüce sevgili! İnsan (akıllı olduğu halde) o nefesten, (Peygamberlerin, velilerin sözlerinden) kaçır, vahşileşirse nasıl mazur olur?Hulasa oklar ye süngüler önünde kafirlerin kanı mubahtır. Çünkü onlar, işe yaramaktan uzaktırlar. Onların karıları ve çocukları da esir sayılır. Çünkü akılları yoktur, merdut ve aşağılık kişilerdir. Artık bir akıl, aklın aklından kaçarsa akıllılar taifesinden hayvanat zümresine geçmiştir.

GURURLUN AKILA OYUNU

Aklın aklından kaçan, peygamber ve velilere uymayan kişi meşhur Harut'la Marufa benzer. Onlar da gururları yüzünden zehirli ok yediler. Mukaddes yaratılışlarına, melek olduklarına itimat ettiler. Fakat bu itimat, su sığırının aslana itimadı gibidir. Manda, aslana ne kadar itimat edebilir?

Onun yüz tane boynuzu olsa ve bu boynuzlarla korunmaya çalışsa yine aslan, onun boynuzunu değil; boynuzunun boynuzunu bile parça parça eder. Kirpi gibi baştan aşağı diken olsa, aslan, yine onu çaresiz öldürür.

Kasırga, birçok ağaçları kökünden sökerse de alçacık bir ota ihsanda bulunur. O sert rüzgar, otun zayıflığına acır. Gönül, artık sen de kuvvetten dem vurma. Balta ağaçların, dalların çokluğundan, sıklığından hiç korkar mı? Hepsini paramparça eder, kesip biçer. Fakat bir ota saldırmaz. Neşter yaradan başka yere vurulmaz. Aleve odunun çokluğundan ne gam? Kasap koyun sürüsünden kaçarmı?

Manaya nispetle suret nedir? Çok zayıf, çok aciz. Kötüyü baş aşağı tutan ondaki manadır. Dolap gibi dönüp duran gökten kıyas tut. Onun dönmesi nedendir? Onda müdebbir olan akıldan. Oğul, siper gibi olan bu kalıbın dönüşü, hareketi de gizli ruhtandır.

Bu rüzgarın hareketi onun manasından (o sûretle zahir olan manadan, Allah kudretindendir) değirmen çarkına benzer; çark, ırmak suyunun esiridir. Bu nefesin alınıp verilmesi, girip çıkması da hevesli candan başka kimdendir?

Can, o nefesi, nefesle çıkan sözü, bazen cim haline kor; bazen de ha ve dal haline (bu sûretle de inkar da bulunur). Gah o sözü barış sözü yapar, gah savaşı sözü.

Can, o nefesi bazen sağa götürmektedir, bazen sola ..Bazen gül bahçesine koymaktadır, bazen diken haline. Yine böyle Allah'ımız, bu rüzgarı Ad kavmine ejderha yaptığı halde, Yine aynı rüzgarı; müminlere rahmet, hayat ve emniyet verici bir hale getirmişti.

Âlemlerin Rabbinin manalar denizi olan bin Şeyhi, "Mana Allah'tır" dedi. Bütün yerler, gökler; o yürüyen denizde, o can deryasında çor çöp gibidir. Suda çor çöpün saldırmaları, oynamaları, suyun dalgalanmasındandır. İnat eder de onları hareketsiz bırakmayı dilerse kıyıya atar. Kıyıda dalgalandığı yere, kendisine çekti mi... ateş, ota ne yaparsa deniz de onlara onu yapar (hepsini siler, süpürür, yok eder) Bu söze de son yoktur. Ey genç sen yine Harut Marut hikâyesine dön.

Bu iki melek, cihan halkının günahını, kötülüğünü görünce, hiddetlerinden ellerini ısınyorlardı. Fakat gözleriyle kendi ayıplarını görmüyorlardı. Bir çirkin, aynada kendisini görünce yüzünü çevirmiş, kızmış. Kendisini gören kendisini beğenen; birisinde bir suç gördü mü...İçinde cehennemden daha şiddetli bir ateş parlar. O, bu kibre din gayreti adını takar; kendi kafir nefisini görmez.

Din gayretinin başka alameti vardır. O ateşten bütün bir dünya yeşerir, hayat bulur. Allah; Harut'la Marufa "Eğer siz, nurdan yaratılmış, masum melekseniz aldanmış, ziyankar suçları görmeyin.

Ey gökyüzünün askerleri, benim kullarım! Şükredin ki şehvetten ve cinsi temayülden kurtulmuşsunuz. Eğer size de şehvet versem, artık gök, sizi kabul etmez. Sizdeki masumluk, benim ismetimin, benim korumamın aksindedir. O masumluğu benden bilin, kendinizden değil. Kendinize gelin, kendinize... Lânetlenmiş Şeytan, size galip gelmesin" dedi.

Nitekim Peygamberin vahiy katibi de hikmeti kendisinde gördü, kendine de vahiy geliyor zannetti.

Allah kuşlarının sesi, kendinde de var sandı, o kötü ıslık, o kuşların sesi gibi güzeldir zannına düştü. Sen, kuşların seslerini övüp dururken nereden kuşun muradını anlayacaksın. Bülbülün sesini öğrensen, tanışan da gül ile ne yapıyor, ne işi var? Nereden bileceksin?

Kıyas ve şüphe yoluyla bildiğini farz edelim... O biliş sağırın, dudak oynamasından anladıkları kadar bir anlayış ve bilişten ibarettir.

Anlayışlı, hal hatır, yol yordam bilen birisi bir sağıra "komşun hasta" diye haber verdi. Sağır kendi kendisine dedi ki: "Bu sağır kulakla ben onun sözünü nereden anlayacağım. Hele hasta olur, sesi pek çıkmazsa... Fakat mutlaka da gitmek lâzım. Dudağını oynar görünce ne dediğini kıyas yoluyla kendiliğinden düşünür, bulurum.

Ey benim mihnete düşmüş dostum, nasılsın? Derim. O, elbette iyiyim, yahut hoşum, diyecek. Şükürler olsun diye cevap verir, ne çorbası yedin diye sorarım. O meselâ, mercimek çorbası diye cevap verir. Afiyet olsun der, he-

kimlerden kim geliyor, kendini hangisine tedavi ettiriyor-sun? derim.

O, filan deyince derim ki: ayağı çok kutludur. Geldi mi işin yoluna girdi demektir. Biz de onun kademini denedik. Nerede vardıysa dilek hasıl oldu." O iyi adam, kıyas yoluyla tasarladığı bu cevapları düzüp koşarak hastaya hal hatır sormaya gitti.

"Nasılsın "dedi. Hasta "öldüm" deyince dedi ki:" Çok şükür!" Hasta, bu sözden hiddetlendi, canı pek sıkıldı. " Bu ne biçim şükür? O bizim kötülüğümüzü istiyormuş, anlaşıldı" diye düşündü. Sağır bir sözdür, tasarladı ama yanlış düştü. Sonra "Ne yedin ? diye sorunca hasta

"Zehir" dedi. Sağır" Afiyet olsun" der demez hastanın kahırlanması fazlalaştı.

Sağır, bundan sonra da "Tedavi için hekimlerden kim geliyor?" diye sordu. Hasta" Hadi be, defol, Azrâil geliyor!" diye cevap verdi. Sağır" Ayağı pek kutludur, sevin, neşelen!"dedi. Sağır; şükür, böyle bir zamanda hal hatır sorup komşuluk hakkını gözettim diye sevinerek dışarı çıktı.

Sağır, eşekliğinden tamamı ile aksini sandı, ziyanın ta kendisi olan o işi kar zannetti. Hasta ise "Bu, bizim canımıza düşmanmış, onun cefa madeni olduğunu bilmiyoruz" diyordu. Hatırına yüz türlü kötü şeyler geliyor, ona türlü ,türlü haber göndermeyi kuruyordu.

Kötü bir yemek yiyenin o yemeği kusuncaya kadar gönlü bulanır. İşte hiddeti yenmek budur; onu kusma ki

karşılık tatlı sözler duyasın. Hasta olmadığı için hasta kıvrılmakta, nerede bu kötü sözlü köpek ki. Söylediklerinin hepsine karşılık vereyim. O zaman tamamı ile hastaydım, aslan gibi olan aklım uyumuştı, hatırıma bir şey gelmedi. Hal hatır sorma, gönül almak ve teselli etmek içindir. Halbuki bu, hatır sorma değil, düşmanlık!

Düşmanını zayıf ve bitkin bir halde görüp memnun olmak istemiş" diyordu. Nice ibadetten vazgeçmiş, kulluktan çıkmış kişilerin gönüllerinde Allah'ın rızasını almak, sevaba nail olmak vardır, bunu umarlar. Halbuki bu, esasen gizli bir günahtır.

Nice bulanık şeyler vardır ki sen, onları saf ve berak sanırsın. O sağır gibi...Sağır, iyilik yaptım sanmıştı, halbuki aksi zuhur etti. O, bir hastaya iyilikte bulundum hatırını ele aldım, komşuluk hakkını ele getirdim diye rahatça oturmuştu. Halbuki hastanın gönlünde bir ateş alevlenmiş, kendisini de yakmıştı. Yaktığınız ateşlerden korkun. Siz, onu günahlarınızla çoğalttınız, günahınız yüzünden alevdesiniz.

Peygamber bir riyakara namaz kıldığı halde " Ey yiğit kalk, namaz kıl, çünkü senin kıldığın namaz değil" dedi. Bu korkular yüzünden her namazda "ihdinassıratal müstakime - sen bizi doğru yola hidayet et" denir.

Yani" Ey Allah! Bu namazımı yolunu azıtmışların, riyakârların namazıyla karıştırma" O sağır adamın seçtiği kıyas yüzünden on yıllık konuşma hiç olup gitti. Ulu kişi, hele bu kıyas, tavsif edilemeyecek vahiyde aşağılık duygusunun kıyası olursa... Senin duygu kulağın harfleri anlayabilirse de bil ki gaybı duyan kulağın sağırdır.

Allah nurlarına karşı bu kıyasçıları ileri süren ilk kişi, İblisti. Dedi ki:" Şüphe yok, ateş topraktan daha iyidir. Ben ateşten yaratıldım Adem kapkara topraktan. Şu halde fer'i, asla nispetle mukayese edelim: O zulmettendir, biz aydın nurdan."

Allah "Hayır, soy sop yok. Zahitlik ve şüpheli şeylerden çekinmek, faziletin mihrabıdır. Bu, fani dünyanın mirası değildir ki soy sop yüzünden onu elde edesin. Bu can mirasıdır. Hatta Peygamberlerin mirası. Bunun varisi şüpheli şeylerden sakınan müminlerin canıdır.

O Ebû Cehl'in oğlu, açıkça Müslüman oldu; şu Nuh Peygamberin oğlu yolunu yanılılardan. Topraktan yaratılan, ay gibi nurlandı. Ateşten yaratılan sen, yüzü kara oldun, defol!" dedi.

Bu kıyaslar, bu araştırmalar; bulutlu günde, yahut geceleyin kibleyi bulmak içindir. Fakat güneş doğmuş, Kabe de karşıdayken bu kıyası, bu araştırmayı bırak, arama! Kıyas yüzünden Kabe'yi görmez-likten gelme, ondan yüz çevirme.

Doğruyu Allah daha iyi bilir. Allah kuşundan bir ötüş duyunca ders beller gibi yalnız zahirini beller, hatırında tutarsın. Sonra da kendinden kıyaslar yapar, hayalin ta kendisini hakikat sanırsın. Abdalların ıstılahları vardır ki sözlerin, onlardan haberi yok. Sen, kuş dilini, yalnız ses bakımından öğrendin; yüzlerce kıyas ve hevesler ateşledin.

Fakat o hastanın incindiği gibi senden de gönüller

incindi, kederlendi. Halbuki sağır, kendi zannına kapılıp, isabet ettiğini sanıp sevincinden sarhoş oldu. O vahiy Kâtibi de kuşun sesini duyup kendini de o kuşla eşit sandı. Fakat kuş, bir kanat vurup onu kör etti işte... Onu ölümün ve elemin ta dibine kadar götürdü.

Kendinize gelin, sizde bir akis, yahut zan yüzünden göklerdeki duraklarınızdan düşmeyesiniz. Harut'la Marut'-sanız da," Biz sana saf ,saf ibadet ediyoruz" damının üstünde herkesten ileriyseniz de. Kötülerin kötülüklerine acıyın. Benliğin kendini görüp beğenmenin etrafında dolaşmayın. Kendinize gelin. Allah gayreti, pusudan çıkmayı görsün; baş aşağı yerin dibine gidersiniz.

İkisi de dediler ki:" Allah, ferman senin ihsanın, senin koruman olmazsa nerede bir ihsan, nerede bir koruyan?" Hem bunu söylemekte, hem de yeryüzüne inip hükmetmek için yürekleri oynamaktaydı." Bizden kötülük gelir mi? Biz ne güzel kullarız!" diyorlardı.

Bunların bu gurur ve istekleri, kendilerini rahat bırakmadı: Nihâyet bunları kendilerini beğenmiş bir hale soktu.

"Ey toprağa, suya, yere, ateşe mensup insanlar, ey ruhânilerin temizliğinden haberi olmayanlar. Biz şu gökyüzünün üstünde perdeler dokuyor, yeryüzüne inip şadırvanlar kuruyoruz. Adâlet yapar, ibadet eder; her gece yine göklere uçar gideriz. Bu sûretle de şu devrin şaşılacak büyükleri olur, yeryüzüne adâlet ve emniyeti yayarız" diyorlardı. Gökyüzü ahvalini yeryüzüne kıyas ettiler, fakat bu kıyas, doğru değil... Arada büyük bir fark var!

Perde altına girmiş olan Hakimin sözünü dinle: Şarap içtiğin yere baş koy, yat. Meyhaneden çıkıp yol, yanılan sarhoş, çocukların maskarası ve oyuncağı olur. Her tarafa, her yola, çamurların içine düşer, her ahmak da ona güler. O bu haldeyken onun sarhoşluğundan, içtiği şarabın neşe ve zevkinden haberleri olmayan çocuklar peşine takılırlar.

Allah sarhoşundan başka bütün halk, çocuktur. Heva ve hevesinden kurtulmuş kişiden başka baliğ yoktur. Allah " Dünya kuru bir istek, faydasız bir oyuncaktan ibarettir, siz de çocuklarsınız." Dedi. Allah doğru buyurur. Oyuncağı terk etmedikçe çocuksun. Ruh arınmadıkça nasıl temiz olabilirsiniz?

Dünyada daima istenen, peşinde koşulan, bir türlü terk edilemeyen bu şehvet; bil ki çocukların cımai gibidir. Çocuğun cımai nedir ki? Bir Rüstem'in, bir yiğidin cimaina nispetle oyundan ibaret. Halkın savaşı da çocukların savaşı gibidir. Tamamı ile mânasız, esassız ve hor! Hepsi sopadan kılıçlarla savaşırlar.

Hepsi faydasız bir şeyle uğraşıp dururlar. Hepsi, bu bizim Burak'ımız Düldül yürüyüşlü atımız diye bir sopaya binmiştir. Sırtlarında yük var, fakat bilgisizliklerinden kendilerini yüksek görüp ata binmiş, yol gidiyor sanırlar.

Hele dur... halk atlıları, bir gün atlarını sürerek dokuz kat gökten geçsinler de bak! O gün ruh ve melek Allah'a yücelir. Ruhun yücelmesinden gök titrer! Siz ise umumiyetle çocuklar gibi eteğinize binmişsiniz... Ata binmiş gibi eteğinizin ucunu tutmuşsunuz!

Allah'tan " Şüphe yok ki zan fayda vermez" hükmü gelmiştir. Zan merkebi nerede gökler koşacak? İki türlü zan olursa kuvvet hangisindeyse o tercih edilir. Fakat güneş zuhur etti mi... onun varlığında ve parlaklığında inat edilmez. İşte o zaman bindiğiniz şeyleri görürsünüz; anlaşırsınız ki ancak ayaklarınıza binmişsiniz...

Vehmi, fikri, duyguyu, anlayışları sopa gibi çocuk atı bil! Gönül ehlinin ilimleri, kendilerini taşır. Ten ehlinin ilimleriye kendilerine yüküdür. Gönle uran, adamı gönül ehli yapan ilim; insana fayda verir. Yalnız tene tesir eden, insana mal olmayan ilim yükten ibarettir.

Allah "Yahmilü esfara-Tevrat'ı bilip onunla amel etmeyen kitap taşıyan eşeğe benzer" dedi. Allah'tan olmayan bilgi yüküdür. Allah'tan vasitasız olarak verilmeyen ilim, gelini süsleyen kadının ona sürdüğü renk gibi diri kalmaz, uçup gider. Fakat bu yükü iyi çekersen yükünü alırlar, rahat ettirirler.

Heva ve heves uğrunda o bilgi yükünü taşıma ki içindeki ilim ambarını göresin. İlmin rahvan atına bindikten sonra sırtından yükü alırlar, Allah kadehi olmadıkça heva ve heveslerden nereden geçeceksin? Ey Allah'a ait yalnız "HU" ismine kani olan! Sıfattan, addan ne doğar? Hayal! O hayal, sahibine ancak vuslat delili olur. Medlulü olmayan bir delalet edici hiç gördün mü?

Yol olmadıkça katiyen gül de olmaz... Hakikati olmayan bir adı hiç gördün mü; yahut Kar ve Lam. harflerinden gül topladın mı? Mademki ismi okudun; var, müsemmayı da ara. Ayı gökte bil dere de değil!

Addan ve harften geçmek istersen hemencecik kendini tamamı ile kendinden arıt (yok ol!) Demir gibi demirlikten çık, renksiz bir hale gel. Riyâzatta tozsuz passız bir ayna ol! Kendini kendi vasıflarından arıt ki asıl kendi saf, pak zatını göresin.

O vakit kitap, müzakereci ve üstat olmaksızın gönlünde Peygamberlerin ilimlerini görür bulursun. Peygamber" ümmetimden öyleleri vardır ki onlar, benimle aynı yaratılıştadırlar, benimle aynı himmete sahiptirler. Ben onları hangi nurla görüyorsam onların canları da beni mutlaka aynı nurla görür" dedi.

Bunlar Peygamberi, Shihayn kitapları, hadisler, hadisi rivayet edenler olmaksızın, bunlara hacet kalmaksızın abıhayat kaynağında (gönüllerinde) görürler. "Kürt olarak yattık" sırrını bil, "Arap olarak sabahladık" sırrını oku! Gizli ilme dair bir misal istersen Rum halkıyla Çinlilere ait hikâyeyi şöyle:

GÖNÜL MÜ TANRIDIR TANRI MI GÖNÜL?

Çinliler "Biz daha mahir ressamız, dediler. Rum halkı da dedi ki:" Bizim maharetimiz daha üstündür." Padişah "Sizi imtihan edeceğim; bakalım hanginiz davasında haklı" dedi. Çinlilerle Rum diyarı ressamı hazırlandılar; Rum diyarı ressamı ilimlerine daha vakıf kişilerdi.

Çin ressamı "Bize bir hususi oda verin, bir oda da sizin olsun" dediler. Kapıları karşı karşıya iki oda vardı. Bir tanesini cin ressamı aldı. Öbürünü de Rum ressamı. Çinliler, padişaktan yüz türlü boya istediler. Yüce padi-

şah bunun üzerine hazinesini açtı. Çinlilere her sabah hazineden boyalar verilmekteydi.

Rum ressamaları "Pas gidermekten başka ne resim işe yarar, ne boya!" dediler. Kapıyı kapatıp duvarı cilalamaya başladılar. Gök gibi tertemiz, saf ve berrak bir hale getirdiler. İki yüz çeşit renge boyanmaktansa renksizlik daha iyi. Renk bulut gibidir. Renksizlikse ay. Bulutta parlaklık ve ziya görürsen bil ki yıldızdan aydan ve güneştedir.

Çinli ressamalar işlerini bitirdiler. Hepsi de yaptıkları resimlerin güzelliğine sevinmekteydiler. Padişah kapıdan içeri girip odadaki resimleri gördü. Hepsi akıldan, idrakten dışarı, fevkalade güzel şeylerdi.

Ondan sonra Rum ressamalarının odasına gitti. Bir Rum ressamı, karşı odayı görmeye mani olan perdeyi kaldırdı. Öbür odada Çin ressamalarının yapmış oldukları resimlerle nakışlar, bu odanın cilalanmış duvarına vurdu. Orada ne varsa burada daha iyi göründü; resimlerin aksi, adeta göz alıyordu.

Oğul Rum ressamaları sofilerdir. Onların; ezberlenecek dersleri kitapları yoktur. Ama gönüllerini adamakıllı cilamışlar, istekten, hırstan, hasislikten ve kinlerden arınmışlardır. O aynanın saflığı, berraklığı gönlün vasfıdır. Gönle hadsiz hesapsız suretler aksedebilir. Gaybın sûretsiz ve hudutsuz sureti, Musa'nın gönül aynası da parlamış, koynuna sokup çıkardığı elde görünmüştür.

O sûret göğe, arşa, ferşe, denizlere, ta en yüce gökten, denizin dibindeki balığa kadar hiçbir şeye sığmaz. Çünkü bütün bunların hududu, sayısı vardır. Halbuki gö-

nül aynasının hududu yoktur. Burada akıl, ya susar, yahut şaşırıp kalır. Sebebi de şu: Gönül mü Allah'tır, Allah mı gönül?

Hem sayılı hem sayısız olan (hem kesrete dalan, hem vahdeti bulan) gönülden başka bir nakşın aksi geçip gider, ebedi değildir. Fakat ezelden ebede kadar zuhur ede gelen her yeni nakış, gönle akseder, orada perdesiz, apaçık surette tecilli eder.

Gönüllerini cilalamış olanlar; renkten, kokudan kurtulmuşlardır. Her nefeste zahmetsizce bir güzellik görürler. Onlar, ilmin kabuğundaki nakşı bırakmışlar, Aynel yakîn bayrağını kaldırmışlardır. Düşünceyi bırakmışlar, aşinalık denizini bulmuşlar, bilişikte yok olmuşlardır.

Herkes ölümden ürker, korkar. Bu kavimse ona bıyık altından gülmektedir. Kimse onların gönlüne galip gelmez. Sedefe zarar gelir, inciye değil.

Onlar fikhî ve nahvî terk etmişlerdir ama mahvolmayı ve yokluğu ihtiyar etmişlerdir. Sekiz cennetin nakışları parladıkça onların gönül levhine vurur, orada tecelli eder. Allah'ın doğruluk makamında oturanların, orasını yurt edinenlerin derecesi; arştan da yücedir, kürsüden de, boşluktan da!

GÜNDÜZÜ GECELEYİN ARA

Peygamber bir sabah Zeyd'e " Ey temiz ve saf arkadaş, sabahı nasıl ettin? Diye sordu. Zeyd:" Mümin bir kul olarak" deyince "İman bağına yeşermiş, çiçekler açmışsa nişanesi nerede?" dedi. Zeyd dedi ki:" Gündüzleri susuz

geçirdim, geceleri aşktan, yanıp yakılmadan uyumadım. Mızrak kalkandan nasıl geçerse ben de gündüzlerden, gecelerden öyle geçtim, (onlar beni tutamadıkları gibi onlardan bana bir şey de bulaşmadı.)

Ondan dolayı bence bütün şeriatler, bütün dinler biridir. Bence yüz binlerce yılla bir saat aynı. Ezelle ebet birleşti. Fakat akıl, kabiliyetsizliğinden buraya yol bulamaz." Peygamber "Peki, o yoldan, bu diyarın anlayışınca, bu diyar akıllılarının harcına getirdiğin bir hediye var mı, nerede? Çıkar bakalım!" dedi.

Zeyd dedi ki:" halk, gökyüzünü nasıl görürse ben de arşı, arştakilerle beraber öyle görüyorum. Benim önümde sekiz Cennetle yedi Cehennem, şaman önündeki put gibi apaçık ve meydanda. Halkı, değirmende buğdayı arpadan fark edercesine teker teker tanıyorum.

Cennetlik kim, yabancı nerede? Bence yılan ve balık gibi ap aşikar. "Kıyâmet günü, bazı yüzler ak olur, bazıları kara... "Sırrı, şimdiden meydana çıktı. Bu halkın bir kısmının yüzü ak, bir kısmının kara."

Hakikatte bazı ruhlar, bundan önce de (dünyaya gelmeden de) ayıplıydı. Fakat ana rahminde olduğu için hali, halka gizliydi. Şaki, ana karnında şaki olur (fakat bilinmez) Cisim alemindeyse cisimdeki hallerden, ruhun halleri de anlaşılır.

Vücut da ana gibi can çocuğuna gebedir. Ölüm, doğmak derdi ve kıyamettir. Bu dünyada geçmiş canların hepsi, "O ferahlı can acaba nasıl doğacak?" diye beklemektedirler. Zenciler, o mutlaka bizdendir derler. Beyazlar da,

imkanı yok... O çok güzel olacak, derler.

Vücudun canı, âhiret alemine doğunca artık beyaz, kara ihtilafı kalmaz. Kara ise Zenciler alıp götürürler, beyazsa kendi cinslerinden olan bu çocuğu, beyazlar alıp götürürler. Fakat doğmadıkça anlamak, alemdeki müşkül işlerdendir.

Çünkü henüz doğmamış çocuğun nasıl olduğunu bilen azdır. Bunu anlayan kişi, ancak Allah nuruyla bakıp gören kişidir. Böyle olan zat, batma da nüfuz edebilir. Nutfenin aslı beyaz renkli ve hoştur. Fakat beyaz kişinin canının aksi; Nutfeye renk verir, onu en güzel şekle sokar; kara kişinin canının aksi de bir kısım halkı, en aşağılık bir renge, en bayağı bir şekle

Bu söze nihayet yoktur. Sen yine atını sür de biz kervandan geri kalmayalım. Bir gün her zümrenin önünde, saman çöpü müsün , dağ mı. Hindu musun, Türk mü? Meydana çıkar. Hindu ile Türk, ana karnında belli olmaz. Fakat doğunca zayıf mı kuvvetli mi... herkes görür anlar.

Zeyd " Ben halkı, kadın, erkek... Herkesi, kıyâmet günündeymiş gibi apaçık görüyorum. Hemen şimdiciik söyleyeyim mi? Yoksa kapayayım mı?" dedi. Mustafa, du-dağını ısırarak sus demek istedi.

Zeyd dedi ki: "Ey Allah Peygamberi, haşır sırrını söyleyeyim de bugün dünyada kıyameti koparayım mı? Müsaade et bana, perdeleri yırtayım da aslım, mahiyetim güneş gibi parlсын; Güneş benim nurumdan tutulsun... Hurma ağacı (gibi meyveliler) ile söğüt ağacını (gibi meyvesizleri) göstereyim. Kıyâmet sırrını açayım, halis altın para ile ayarı bozuk parayı izhar edeyim. Elleri kesik

Eshab-ı Simal-ı küfür rengiyle al rengi... Tutulmayan, gidilmeyen ayın ziyasında yedi nifak deliği-ni... Şakilerin pırtıl elbiselerini göstereyim. Peygamberlerin davullarını, nöbetlerini duyurayım. Cehennemi, Cennetleri, ikisinin arasındaki Arafı apaçık olarak kafirlerin gözlerinin önlerine getireyim.

Kevser Havuzunun coşmakta olduğunu... Suyunun, Cennetliklerin yüzlerine vurmakta. "İç, İç!" diye seslenmekte ve bu sesin de kulaklarına gelmekte bulunduğunu... Susuzların, havuzun etrafında koşup durduklarını apaçık göstereyim.

Onların omuzları omuzlarıma sürünmekte, naraları kulağıma gelmekte. İşte gözümün önünde... Cennet ehli, dilekleriyle birbirlerini kucaklamışlar; Birbirlerinin ellerini ziyaret ediyor, musafahada bulunuyorlar, dudaklarından buseler yağmalıyorlar.

Aşağılık kişilerin hasret naralarından, "ah, ah" diye bağırmalarından kulağım sağır oldu. Bu söylediklerim ancak işaretlerden ibârettir. Daha derin söylerim ama Peygamberi incitmekten korkuyorum."

Zeyd, böylece sarhoş, harap bir sûrette söyleyip duruyordu. Peygamber, yakasını büktü. Dedi ki: " Kendine gel, atın pek hızlı gidiyor, yuları çek. "Allah haya etmez" hükmünün aksi vurdu, utanma ortadan kalktı. Aynan, kılıftan çıktı. Ayna ve terazi yalan söyler mi?

Ayna ile terazi, kimse incinmesin, utanmasın diye sözünü saklar mı? Ayna ile teraziye yüzlerce yıl hizmet etsen onlar yine doğrucu ve kadri yüce mihenklerdir. Sen

benim sırrımı sakla, doğruyu gizle; sen de eksik gösterme, fazla göster, (diye yalvarsan bile) Onlar sana "Kendini maskara etme ayna, terazi nerede; hile düzen nerede?"

Allah, hakikatlerin bizim vasıtamızla anlaşılması için kadrimizi yüceltti. Eğer bu doğruluğumuz olmasaydı ne değerimiz olurdu; iyilerin yüzünü nasıl ağartırdık?" derler. Fakat sen, gönlüne Sina dağındaki Allah tecellisi vurduysa bile yine aynayı koynuna koy!"

Zeyd, "Allah güneşi, ezeli güneş, hiç koltuğa sığar mı? Aslı olmayan şeyleri de yırtar, yakar; koltuğu da. Ö-nünde ne delilik kalır, ne akıllılık!" dedi. Peygamber dedi ki:" Bir parmağını gözünün üstüne koydun mu... dünyayı güneşsiz görürsün.

Bir parmak bile, aya perde oluyor. İşte bu padişahın ayıp örtücülüğüne alamettir. Bir sûretle bir nokta (gibi olan parmak), cihanı örter; bir sürçme de güneşi küsufa uğratar. Dudağını yum, denizin dibine bak. Allah, denizi, insana mahkum etmiştir.

Nitekim selsebil ve Zencebil ırmakları da Allah'ın Cennete koyduğu kulların hükmü altındadır. Cennetin dört ırmağı bizim hükmümüzdedir. Fakat bu gücümüzden, kuvvetimizden değil...Allah emriyle böyledir.

Bu ırmaklar, büyücülerin hükümlerine uyan büyüler gibi bizim hükmümüzdedir; onları nereye istersek oraya akıtırız. Bu akıp duran ve gönlün hükmü altında, canın fermanına tabi bulunan iki göz çeşmesi gibi...

Gönül dilerse gözler; zehrin, yılanların bulunduğu

tarafa gider; gönül dilerse baktığı şeylerden ibret alır. Gönül dilerse görülen şeylere bakar; gönül dilerse örtülü, gizli şeylere akar. Gönül dilerse, gözleri külliyyat tarafına sevk eder; gönül dilerse cüziyatta hapseyler.

Bu beş duygu da (çeşmelerdeki lüleler, nasıl çeşmeye tabi ise) aynı tarzda gönle tabidir. Onun muradınca ve onun emrine göre iş görür. Gönül ne tarafı işaret ederse beş duygu da eteklerini toplayıp o tarafa gider.

Musa'nın elindeki sopa nasıl Musa'ya tabi ise el, ayak da apaçık gönlün emrine tabidir. Gönül isterse ayak, raksa girer, yahut yavaş yürürken hızlı yürümeye başlar. Gönül isterse el, parmaklarla hesaba girer, yahut kitap yazar.

El gizli bir elin hükmündedir. O gizli el içerdedir, dışarıya teni dikmiş, kendisine onu vekil etmiştir. Gönül dilerse el, düşmana bir ejderha kesilir. Gönül dilerse sevgiliye yardımcı olur. Gönül dilerse el, yemek için kepçedir, on batmanlık gürz.

Acaba gönül, bunlara ne söylüyor ki? Bu ne şaşılacak vuslat, bu ne gizli sebep! Gönül, acaba Süleyman Mührünü mü ele geçirdi ki bu beş duygunun yollarını istediği gibi işaret etmekte! Beş zahiri duygu dışarıda kolayca onun mahkumu olmuş, beş batini duyguda içeride onun memuru...

On duygu bunlardan başka yedi endam... Daha da dille söylenmeyecek kadar çok kuvvetler... Gayri sen say. Gönül mademki ululukta sen de bir Süleyman'sın... Parmağındaki saltanat yüzüğüyle perilere, şeytanlara hükmet!

Bu saltanatda hileye sapmazsan o üç şeytan, senin parmağından yüzüğü alamaz.

Gayri adın, sanın, bütün dünyayı tutar. Cismin gibi iki cihan senin hükmüne uyar. Fakat şeytan elindeki yüzüğü alırsa padişahlık bitti, bahtın öldü demektir. Allah kulları, eğer iş böyle olursa bundan böyle kıyamete kadar ancak ve ancak "Ah hasretlik!" der, durursunuz. Hadi, tutalım, kendi hileni inkar edersin; canını teraziyle aynadan nasıl kurtaracaksın?"

Lokman efendisinin hizmetinde bulunan köleler arasında hor, hakir görünmekteydi. Efendi rahatça yesin, eğlensin diye kullarını meyve getirmek üzere bağa gönderdi. Lokman, kullar içinde, âdeta onlara tabi bir kuldu. İçi manalarla dolu, görünüşü gece gibi kapkaranlıktı.

Köleler topladıkları meyveleri, tamah edip bir iyice yediler. Efendilerine de "Lokman yedi" dediler. Efendi, Lokman'a yüzünü ekşitti, ağır bir tavır takındı. Lokman bunun sebebini araştırıp anlayınca efendisine dargın bir tarzda ağzını açıp.

"Efendi; hain kul, Allah yanında, onun rızasını kazanmış bir kul olmaz. Ey kerem sahibi! Hepimizi imtihan et. Bize fazlasıyla sıcak su içir. Ondan sonra beni büyük bir sahraya çıkar. Sen atlı olarak koş, bizi de yaya olarak koştur. O zaman kötülük yapanı gör, sırları açan Allah'ın işlerini seyret" dedi.

Efendi, kullara saki oldu, sıcak suyu içirdi. Onlarda korkularından içtiler. Sonra onları ovalarda koşturmaya başladı. Kullar aşağı yukarı koşup duruyorlardı. Nihâyet

iyice yoruldu, kusmaya başladılar. İçtikleri su yedikleri meyvelerin hepsini çıkardı. Lokmanın da gönlü bulandı, o da kustu. Fakat onun karnından halis su geldi.

Lokmanın hikmeti bunu göstermeyi bilirse, varlığın Rabbi olan Allah'ın hikmeti nelere kadir değildir? Kıyamet gününde bütün sırlar çıkacak, bilinip görülecek. Sizin de bilinmesini istemediğiniz sır meydana çıktı. Sıcak suyu içtikleri gibi kendilerini rüsvay edecek sırları tamamı ile açığa vurulmuş oldu.

Taş; ateşle sınanacağı (ateş içinde parçalanıp yumuşayacağı, eriyebileceği) için kafirler, ateşe atılırlar, onların azabı ateşle olur. O taş gibi gönle biz kaç kereler yumuşak sözler söyledik, fakat öğüt almadı.

Damarda da kötü yara olursa oraya kötü ilaç konur, eşeğin başına köpeğin dişi lâyıktır. "Habis olan şeyler habisler içindir" hükmü bir hikmettir. Çirkine münasip olan çirkin eştir. Şu halde sen de hangi eşi dilerse yürü, onu al. Allah da mahvol, onun sıfatlarını kazan!

Nur istersen nura istidat kazan; Allah'tan uzaklık istersen kendini gör, uzaklaş! Yok, eğer bu harap zindandan kurtulmaya bir yol istersen sevgiliden baş çekme, secde et de yaklaş!

Bu sözün sonu yoktur. Zeyd; kalk, natika Burak'ını bağla! Söz söyleme kabiliyeti ayıbı açar; gayb perdelerini yırtar. Allah, nice yerlerde gaybı ister. Şu davulcuyu sür, yolu kapa. Atını hızlı sürme, yuları çek. Sıraların gizli kalması, herkesin gizli zannından mesrur olması daha iyi.

Hakk kendisinden ümit kesenlerin de bu ibadetten yüz çevirmemelerini istemektedir; Onlar da bir ümide kapılsınlar, birkaç gün o ümidin maiyetinde koşup dursunlar; Allah'ın merhameti herkese şamil olduğundan diler ki o rahmet, herkesi aydınlatsın.

Her bey, heresir, ümit ve korkuyla Allah'tan çekinsin. Bu ümit ve korku: herkes bu perdenin ardında beslenip yetişsin diye perde ardına girmiştir. Ümit ve korku perdesini yırttın mı... Gayb, bütün şaşaasıyla ortaya çıkar.

Bir genç dere kıyısında balık tutan birisini görüp, "Bu balıkçı Süleyman olmalı" diye zanna düştü. Süleyman'sa neden yalnız ve gizlenmiş; değilse nasıl oluyor da bu derece Süleyman'a benziyor?"

Süleyman tekrar müstakil bir padişah oluncaya kadar gönlünde bu şüphe vardı. Dev onun tahtından, diyarından yıkılıp gitti; baht kılıcı, o şeytanın kanını döktü. Yine yüzüğünü parmağına taktı dev ve peri askerlerini yine başına topladı.

Halk, seyretmek için tapuya geldiler, düşünceye kapılmış olan genç de onların arasına katılıp huzura vardı. Süleyman'ın parmağında yüzüğü görünce düşüncesi, kuruntusu tamamı ile geçti.

Vehim, işin gizli, kapalı olduğu zamandadır. Bu araştırma görünmeyen şey içindir. Ortada olmayan şeyin kuruntusu, büyüdükçe büyür. Fakat gaypta olana şey, meydana çıktı mı, kuruntu geçer.

Gerçi bir şeyin hakikatini izhar etmek esasen kemaldir ve canları kuruntudan kurtarır; Fakat gayba îmanın, görünen şeye inanmaya nispetle bire yüz fazileti vardır. Bunu iyice bil de şüphe ve tereddütten kurtul! Nurlu gökyüzü yağışsız olmaz ama kara yeryüzü de nebatatı yetiştirmeden vazgeçmez.

Bana gayba iman edenler gerek... Onun için bu fani konağın penceresini örttüm. Nasıl izhar eder de gökleri yarar, açarım; eğer hakikatleri meydana korsam, nasıl "Bunda bir ayıp, bir noksan gördün mü?" diyebilirim?

Bu karanlıkta arayıp taradıkça herkes, yüzünü bir tarafa çevirir; İşler bir zaman aksine gider; hırsız, polisi dar ağacına sürükler... Böylece bir nice sultan, bir nice yüce himmetli, bir müddet kendi kuluna kul olur.

Kul, efendisinin huzurunda değilken de kulluğunu korur, itaatten çıkmazsa bu kulluk iyi ve hoş bir kulluktur. Bu padişahın önünde onu ögen kişi nerede, padişah yokken bile ondan utanıp çekinen nerede.

Memleket ucunda, padişaktan saltanat sayesinde uzak bir kale dizdarı; Kaleyi düşmanlardan korur, orasını sayısız mal ve para verse bile satmaz, Padişah orada değilken, hudut boylarında, padişahın huzurun-daymış gibi vefakarlıkta bulunursa; O dizdar; elbette padişahın yanında, huzurunda bulunan ve can feda eden kişilerden daha değerlidir.

Şu halde yarı zerre miktarı, fakat gaibane emir tutmak; emredicinin huzurunda kulluk etmek ve emrine uy-

maktan yüz binlerce defa üstündür. Kulluk ve iman, şimdi makbuldür. Fakat ölümden sonra her şey meydana çıkınca inanmak, bir işe yaramaz.

Hakikatin kapalı, örtülü olması ve gayba inanmak daha iyi, daha makbul olunca ağzın kapalı, dudağın yumuk olması elbette iyidir. Kardeş, sözden el çek ki bizzat Allah, sende Ledün ilmini meydana çıkarsın. Güneşin varlığına delil kendisi yeter. Allah'tan daha ulu şahit kimdir?

Hayır... söyleyeceğim çünkü Kur'an'da şahâdet hususunda hep beraberce Allah da anılmıştır, melek de alimler de. Allah da şahadet eder, melekler de, bilgili kişiler de: Şüphesiz yok ki Rabb, ancak daimi Allah'tır...

Hakk, şahâdet edince melek kim oluyor ki şahadette Allah ile müşterek olsun! Çünkü ziyaya tahammül edemeyen zavallı gözlerle biçare gönüllerin güneşin nuruna ve güneşe takatleri yoktur. Bu çeşit gözler, böyle gönüller, yarasa benzerler. Yarasa güneşin ışığına, güneşin hararetine tahammül edemez, ümidini keser (güneşten mahrum kalır)

Gökyüzünde cilve eden güneşe şahadette, melekleri de bize dost, bize eş bil!" Biz o tek güneşten nurlandık, güneşin halifesi gibi zayıfları nurlandık" diye şahâdet ederler. Her melek; yeni ay, yahut üç günlük ay, yahut da dolunay gibi kemal, nur ve kudret sahibidir.

O şule; üçer, dörder kanatlı meleklerin her birine, mertebelerine göre vurmakta, onları nurlandırmaktadır. Meleklerin kanatları insanların akıl kanatlarına benzer. İnsanların akılları arasında da çok fark vardır. İyilikte olsun,

kötülükte olsun her insana kendisine benzer bir melek arkadaşdır. Gözü tahammül edemediği için çipile, yıldız ışıltı verir, o da bu suretle yol bulur.

Peygamber" Sahabem yıldızlar gibi yola gidenlere ışıltı, şeytanlara taştır" dedi. Herkes uzaktan görebilseydi gökyüzündeki güneşle nurlanırdı. Ve ey aşağılık kişi, güneşin nuruna delalet etmek üzere yıldızla ne lüzum kalırdı?

Ay; buluta, toprağa ve gölge der ki: "Ben de sizin gibi insanım. Ancak bana vahiy geliyor. Ben de yaratılıştaki sizin gibi karanlıktım. Fakat vahiy güneş, bana böyle bir nur verdi. Güneşlere nispetle biraz karanlığım, fakat insanların karanlıklarına nispetle nurluyum. Tahammül edebilesin diye nurum zayıf. Çünkü sen parlak güneşin eri değilsin

Balla sirkeden meydana gelen sirkengebin gibi ben de nurlu zulmetten meydana geldim ve bu sûretle kalp hastalığına yol buldum, faydalı oldum. Hasta adam hastalıktan kurtulunca sirkeyi bırak bal diye gör."

Gönül tahtı, heva ve hevsten arındı; gönülde "Er Rahmanu alel arşisteva" sırrı zuhur etti. Bundan sonra Hakk, gönle vasıtasız hükmeder. Çünkü gönül bu rabıtayı buldu. Bu sözün de sonu yoktur. Zeyd nerede? Ona rüsvay olmak iyi değildir, diyeyim!

— Artık Zeyd'i bulamazsın, o kaçtı; kapı yanındaki son saftan fırladı, papuçlarını bile bıraktı! Sen kim oluyorsun? Zeyd bile, üstüne güneş vurmuş yıldız gibi kendisini kaybetti, bulamadı! Ondan ne bir nakış bulabilirsin, ne bir nişan... Hatta ne de saman uğrusu yoluna gidebilmek için

bir saman çözü!

Duygularımızla sonu gelmeyen sözümüz, sultanımızın bilgi nurunda mahvoldu. (Bu mazhariyete erenlerin duygularıyla akılları iç alemde "Ledeyna Muhdarun" denizinde dalgalanmakta, dalga dalga üstüne, coşup durmaktadır.

Fakat gece olunca gene teklif ve icazet vakti gelir; gizlenmiş yıldızlar işlerine, güçlerine koyulurlar. Allah akılsızların akıllarını kulaklarında halka halka küpeler olduğu halde geri verir. Hepsi hamd-ü sena ederek ayaklarını vurur, ellerini çırpır, nazlı nazlı "Rabbimiz bizi dirilttin bize hayat verdin" derler.

O çürümüş deriler, dökülmüş kemikler, yerden tozlar koparan atlılar kesilir; Kıyamet günü, şükrederek, yahut kafir olarak yokluktan varlığa hamle ederler. Niçin başını çevirir, görmezlikten gelirsin? Önce yoklukta da böyle baş çevirmemiş miydin?

"Beni nerede yerimden tedirgin edecek? Deyip yoklukta da böyle ayağını diremiştin. Allah'ın şunu; görmüyor musun? Nasıl seni alındaki perçemden tutup çekerek: Evvelce hatırı hayalinde olmayan bu çeşit hallere uğrattı. O yokluk da daima Allah'a kuldur. Ey dev kulluk et. Süleyman diridir!

Dev havuzlar gibi kaseler yapmakta; kudreti yok ki bu işi yapmaktan vazgeçsin, yahut emredene bir cevap versin! Bir kendine bak, yok olmaktan nasıl titreyip durmaktasın? Yokluğu da .aynen böyle tir,tir titrer bil! Dünya mansıplarını elde etsen bile yine kaybetme korkusundan canın çıkar.

En güzel olan (Güzeller güzeli) Allah'ın aşkından başka ne varsa can çekişmeden ibarettir, hatta şeker yemek bile! Can çekişme nedir? Ölüme yaklaşmak, abıhayatı elde edememek. Halkın iki gözü de toprağa ve ölüme saplanmış. Abıhayat var mı, yok mu, bunda yüz türlü şüpheler var.

Sen cehdet de bu yüz şüphen de sana düşsün. Geceleyin yürü ,yol al... Uyudun mu gece gitti gider! O gündüzü geceleyin ara; karanlıkları yakan o akıllı, kendine kılavuz yap! Kötü renkli gecede çok iyilikler vardır. Abıhayat, karanlıkların eşidir, karanlıktadır.

Böyle yüzlerce gaflet tohumunu ekip durdukça başını uykudan kaldırabilir misiniz? Ölü uyku, ölü lokmaya dost oldu; efendi uyudu, geceleyin iş gören hırsız da hazır-lığa koyuldu. Senin düşmanın kimlerdir? Bilmiyorsun.

Ateşten yaratılanlar, topraktan yaratılmışların varlığına düşmandır. Ateş suyun ve oğullarının düşmanıdır. Nitekim su da ateşin canına düşmandır. Suyun ve çocuklarının düşmanı olduğundan su da ateşi öldürür, söndürür. Bütün bunlardan sonra (şunu da bil ki) bu ateş, şehvet ateşidir, günahın suçun aslı ondadır. Dış âlemdeki ateşi su söndürür. Fakat şehvet ateşi kıyâmete kadar sürüp gider. Şehvet ateşi, su ile sakin olmaz. Çünkü azap ve elem bakımından Cehennem tabiatlıdır.

Şehvet ateşine ne çare var? Din nûru. Mü'minler nûrunuz kâfirlerin ateşini söndürdü. Bu ateşi ne söndürür? Allah nûru. Bu hususta İbrahim'in nurunu kendine usta yap. Ki, öd ağacına benzeyen bu cismin, Nemrut gibi olan

nefis ateşinden kurtulsun!

Şehvet ateşi yanmakla eksilip bitmez. Yanmakla güzelce eksilir, nihayet yok ölür. Bir ateşe odun attıkça o ateş nereden sönecek? Fakat odun atmazsan söner. Çünkü bu çekinme ateşe su serper. Yüzüne, kalplerin haramdan çekinmesinden kızılık süren kişinin güzel yüzü, hiç ateşten kararır mı?

Ömer'in zamanında bir yangın oldu. Ateş, taşları bile kuru ağaç gibi yakmaktaydı. Yapıları, evleri yakmaya, hatta kuşların kanatlarını ve yuvalarını bile tutuşturmağa başladı. Alevler şehrin yarısını sardı. Su bile ondan korkmakta, şaşırmaktaydı!

Akıllı kişiler, ateşe kovalarla su ve sirke döküyorlar. Yangın inada gelip alevini artırıyordu. Ona Allah yardım etmekteydi.

Halk Ömer'e yüz tuttular, koşa koşa gidip "Yangınımız suyla sönmüyor?" dediler. Ömer; "O yangın, Allah alâmetlerindendir. Sizin hasislik ateşinizden bir şuledir. Suyu bırakın yoksullara ekmek dağıtın. Eğer bana tabi iseniz hasisliği terk edin" dedi.

Halk, Ömer'e " Bizim kapılarımız açık. Cömert kişileriz, mürüvvet ehliyiz, dediler. Ömer dedi ki:" Siz, adet olduğu için yoksullara ekmek verdiniz, Allah için eli açık olmadınız. Öğünmek, görünmek, nazlanmak için cömertlik etmektesiniz; korkudan. Allah'tan çekinmeden, ona niyaz etme yüzünden değil!"

Mal tohumdur, her çorak yere ekmek; kılıcı her yol vurucunun eline verme! Din ehlini kin ehlinde ayırt et;

Hakla oturanı ara, onunla otur! Herkes, kendi kavmine (meşrebine uygun kimselere) cömertlik gösterip mal, mülk verir, Nadan kişi de bu suretle bir iş yaptım sanır.

HZ. ALİ'YE GÖRE BÜYÜK SAVAŞ

Ali dedi ki: "Ben kılıcı Allah için vuruyorum. Allah kuluyum ten memuru değil! Allah aslanıyım heva heves aslanı değil... İşim, dinime şahittir. Ben "Attığın zaman sen atmadın, Allah attı" sırrına mazharım. Ben kılıç gibiyim, vuran o güneştir.

Ben; pilimi pırtımı yoldan kaldırdım; Allah'tan gayrisini yok bildim. Bir gölgeyim sahibim güneş... Ona hacibim hicap değil. Kılıç gibi vuslat incileriyle doluyum; savaşta diriltirim, öldürmem. Kılıcımın gevherini kan örtmez. Rüzgar nasıl olur da bulutumu yerinden teprendirebilir? Saman çöpü değil; hilim, sabır ve adalet dağıyım. Kasırga dağı kımıldatabilir mi? Bir rüzgarla yerinden kımıldanıp kopan bir çöpten ibarettir. Çünkü muhalif esen nice rüzgarlar var!

Hışım, şehvet ve hırs rüzgarı, namaz ehli olmayan kişiyi silip süpürür. Ben dağım; varlığım, onun binasıdır. Hatta saman çöpüne benzesem bile rüzgarım, onun rüzgârıdır. Benim hareketim, ancak onun rüzgârıyladır.

Askerimin başbuğu, ancak tek Allah'ın aşkıdır. Hiddet, padişahlara bile padişahlık eder, fakat bize köledir. Ben hiddete gem vurmuş, üstüne binmişimdir. Hilim kılıcım, kızgınlığımın boynunu vurmuştur. Allah hışımıysa bence rahmettir. Tavanım, damım yıkıldı ama nura gark oldum.

Toprak atası (Ebû Turab) oldumsa da bahçe kesildim. Savaşırken içime bir vesvese, bir benlik geldi; kılıcı gizlemeyi münasip gördüm. Bu sûretle "Sevgisi Allah içindir" denmesini diledim; ancak Allah için birisine düşmanlık etmeli.

Cömertliğimin Allah yolunda olmasını, varımı yine Allah için sakınmamı istedim. Benim sakınmamam da ancak Allah içindir. Vermem de... Tamamı ile Allah'ınım, başkasının değil. Allah için ne yapıyorsam bu yapışım, taklit değildir; hayale kapılarak, şüpheyeye düşerek de değil.

Yaptığımı, işlediğimi, ancak görerek yapıyor, görerek işliyorum. Hüküm çıkarmadan arayıp taramadan kurtuldum. Elimle Allah eteğine yapıştım. Uçarsam uçtuğum yeri görmekteyim, dönersem döndüğüm yeri. Bir yük taşıyorsam nereye götüreceğimi biliyorum.

Ben ayım, önümde güneş, kılavuzuyum. Halka bundan fazla söylemeye imkân yok; denizin ırmağa sığması mümkün değildir. Akılların alacağı kadar aşağı mertebeden söylemekteyim. Bu, ayıp değil, Peygamberin işidir. Garezen hürüm ben; hür olan kişinin şahadetini duy Kul, köle olanların şahadetleri iki arpa tanesine bil değmez!

Şeriatte dava ve hükümde kulum şahitliğinin kıymeti yoktur. Senin aleyhinde binlerce köle şahadet etse şeriat onların şahâdetlerini bir saman çöpüne bile almaz. Şehvete kul olan, Allah indinde köleden, esir olmuş kullardan betterdir.

Çünkü köle bir sözle sahibinin kulluğundan çı-

kar,hür olur. Şehvete kul olansa tatlı dirilir, acı ölür. Şehvet kulu, Allah'ın rahmeti, hususi bir lütuf ve nimeti olmadıkça kulluktan kurtulamaz. Öyle bir kuyuya düşmüştür ki bu kuyu, onun kendi suçudur. Ona cebir değildir, çevir de değil!

Kendisini kendisi, öyle bir kuyuya atmıştır ki ben o kuyunun dibine varacak ip bulamıyorum. Artık yeter... Eğer bu sözü uzatırsam ciğer ne oluyor? Mermer bile kan kesilir. Bu ciğerlerin kan olmaması katılıktan, şaşkınlıktan, dünya ile uğraşmadan ve talihsizliktendir.

Bir gün kan kesilir ama bu kan kesilmesinin o gün faydası yok. Kan kesilme işe yararken kan kesil!

Madem ki kulların kölelerin, şahâdeti makbul değildir, tam adâlet sahibi, o kişiye derler ki gulyabani kölesi olmasın. Kur'an'da peygambere "Biz seni şahit olarak gönderdik" denmiştir. Çünkü o, varlıktan hür oğlu hürdür.

Ben, madem ki hürüm; hiddet beni nasıl bağlar, kendisine nasıl kul eder? Burada Allah sıfatlarından başka sıfat yoktur, beri gel! Beri gel ki Allah'ın ihsanı seni azat etsin. Çünkü onun rahmeti gazabından üstün ve arıktır.

Beri gel ki şimdi tehlikeden kurtuldun, kaçtın kimya seni cevher haline soktu. Küfürden ve dikenliğimden kurtuldun, artık Allah bahçesinde bir gül gibi açıl! Ey ulu kişi, sen bensin, ben de senim. Sen Ali'ydin, Ali'yi nasıl öldürürüm?

Öyle bir suç işledin ki her türlü ibadetten iyi bir anda gökleri bir baştan bir başa aştın. O adamın işlediği suç ne

kutlu suç! Gül yaprakları dikenden bitmez mi? Ömer'in Peygambere kastedişi suç, onu ta kabul kapısına kadar çekip götürmedi mi?

Firavun; büyücüler, büyüleri yüzünden çağırmadı mı? Onlara da bu yüzden ikbal yardım etmedi mi, bu yüzden devlete erişmediler mi? Onların büyü, onların inkarı olmasaydı inatçı Firavun, onları huzuruna alır mıydı? Onlar da asayı ve mucizeleri nereden göreceklardı?

Ey isyan eden kavim! Suç, ibadet oldu. Allah ümitsizliğin boynunu vurmuştur. Çünkü günah ve suç ibadet olmuştur. Çünkü Allah, şeytanların rahmine suçları ibadete, sevaba tebdil eder. Bundan dolayı Şeytan, taşlanır; hasedinden çatlar, iki parça olur.

Şeytan bir günah meydana getirmek ve onunla bizi bir kuyuya düşürmek ister." O günahın ibâdet olduğunu gördü mü?" işte o an, Şeytan'a yomsuz bir andır. Beri gel; ben, sana kapı açtım; sen benim yüzüme tükürdün, bense sana armağan sundum.

Cefa edene bile böyle muamelede bulunur, aleyhime ayak atanların ayağına bile bu çeşit baş korsam, vefa edene ne bağışlarım? Anla! Cennetlerde ebedî mülkler ihsan ederim

Ben öyle bir erim ki kanlıma, katilime bile lütuf şerbetim, kahır zehri olmadı. Peygamber, hizmetkarımın kulağına, bu başımı boynumdan onun ayıracağını söyledi. Peygamber, sevgilinin vahyiyle nihâyet ölümümün onun eliyle olacağını haber verdi.

O, daima " Beni önce öldür de benden bu kötü ve yanlış iş zuhur etmesin" demektedir; Ben de "Mademki ölümüm senden olacak, ben kaza ve kadere karşı nasıl hile edebilirim?" demektedirim.

O, daima önümde yerlere kapanarak "Ey Kerem sahibi, beni tanrı hakkı için ikiye böl, ki bu kötü akibete uğramayayım. Bu yüzden canım yanmasın" der; Ben de daima "Yürü, git. Kader kalemi, bunu yazdı, yazının mürekkebi de kurudu. Olan oldu. Kader kaleminden nice bayraklar, baş aşağı olur.

Gönlümde, sana hiçbir düşmanlık yok. Çünkü bunu, ben senden bilmiyorum ki. Sen Allah aletisin; yapan, Allah'ın eli. Hakk'ın aletini nasıl kınayayım, Hakk'ın aletine nasıl itiraz edeyim?" derim

O, "Öyle ise kısas niçin?" dedi. Ali cevap verdi:" O da Hak'tan, o da gizli bir sır. Eğer Allah, kendi yaptığı işe itiraz ederse bu itiraz yüzünden bağlar, bahçeler yeşertir. Kendi yaptığı işe itiraz, ancak onun karıdır. Çünkü kahrda da tektir, lütufta da.

Bu hadiseler şehrinde bey odur, memleketlerde tedbir onundur, Aletini kırarsa kırılanı tekrar iyileştirebilir." Ulu kişi," hiçbir âyeti değiştirmedik ki ardından daha hayırlısını getirmeyelim" remzini bil.

Allah hangi şeriatın hükmünü kaldırıdıysa otu yoldu, yerine gül bitirdi demektir. Gece, gündüz meşguliyetini giderir, bitirir. Akıl ermeyen şu uykuya bak! Sonra tekrar gündüzün nuruyla gece ortadan kalkar, bu sûretle de o ya-

lımlı ateş yüzünden donukluk, uyku yanar, gider.

O uyku, o duygusuzluk zulmettir ama abıhayat, zulmette değil mi? Akıllar, o zulmetle tazelenmiyor mu? Hanendenin bestedeki duraklaması sese kuvvet vermiyor mu?

Zıtlar, zıtlardan zuhur etmekte... Allah, kalpte ki süveydada daimi bir nur yarattı.

Peygamberin savaşı sulha sebep oldu. Bu âhir zamandaki sulh o savaş yüzündendir. O gönüller alan sevgili (Peygamber), alemdekilerin başları aman bulsun diye yüz binlerce baş kesti. Bahçıvan, fidan yücelsin, meyve versin diye muzır dalları budar.

Sanatını bilen bahçıvan, bahçe ve meyve gelişsin diye bahçedeki otları yolar. Sevgilinin ağrıdan, hastalıktan kurtulması için hekim, çürük dişi çekip çıkarır. Noksanlarda nice fazlalıklar var. Şehitlere hayat yokluktadır. Rızık yiyen boğaz kesildi mi "Onlar Rablerinden rızıklanır, ferahlarlar" nimeti hazmedilir. Hayvanın boğazı kesilince insanın boğazı gelişir. O hayvan, insan vücuduna girer, insan olur, fazileti artar.

İnsanın boğazı kesilirse ne olur, fazileti ne dereceye varır? Artık agah ol da onu bununla mukayese et. Öyle bir üçüncü boğaz doğar ki o, Allah şerbetiyle, Allah nurlarıyla beslenir, gelişir. Kesilen boğaz, bu şerbeti içer ama "La" dan kurtulmuş "Bela" da ölmüş boğaz!

Ey kısa parmaklı, himmeti kesik kişi! Ne vakte dek canının hayatı ekmek olacak? Beyaz ekmek için yüz-suyu döktüğünden dolayı söğüt ağacı gibi meyven yok! Duygu canı, bu ekmeğe sabredemiyorsa kimyayı elde et de bakırı

altın yap!

Elbiseyi yıkamak istiyorsan bez yıkayanların mahallesinden yüz çevirme! Ekmek orucunu bozduysa kırıkçıya yapış, yücel! Onun eli, mademki kırıkları sarar, iyileştirir... Şu halde onun kırmayı şüphe yok ki yapmaktır. Fakat sen kırarsan der ki: "Gel yap bakalım." Elin ayağın yok ki yapamazsın.

Şu halde kırmak, kırığı sarıp iyileştiren adamın hakkıdır. Dikmeyi bilen yırtmayı da bilir. Neyi satarsa yerine daha iyisini alır. Evi yıkar, hak ile yeksan eder; fakat bir anda da daha mamur bir hale getirir.

Bir bedenden baş kesti mi yerine derhal yüz binlerce baş izhar eder. Canilere kısas emretmese, yahut "Kısasta hayat var" demeseydi, Kimin haddi vardı ki kendiliğinden, Allah hükmüne esir olmuş bir kişiye kılıç vurabilsin!

Çünkü Allah, kimin gözünü açmışsa o adam bilir ki katil, takdirin esiridir. O takdir kimin boynuna geçmişse kendi oğlunun başına bile kılıç vurmuştur. Yürü, kork ve kötülerini az kına; takdirin hüküm tuzağına karşı aczini bil!

Âdem Peygamber, ansızın esasen şaki olan İblise hor baktı. Kendisini beğenip, kendisini ulu görüp melun şeytanın yaptığı işe güldü. Allah gayreti bağırdı: Ey tertemiz adam! Sen gizli sırları bilmiyorsun. Eğer tanrı kürköl ters giyerse dağı bile ta kökünden temelinden söker.

O zaman, yüzlerce Âdem'in perdesini yırtar, yüzlerce yeni Müslüman olmuş suçsuz, günahsız iblis yaratır! Âdem; "Bu hor görüşten tövbe ettim. Bir daha böyle küstahça düşünceye düşmem" dedi.

Ey yardım dileyenlerin yardımcısı, bize hidayet ver. Bilgilerle, zenginlikle öğrenmeye imkan yok. Kerem ederek hidâyet ettiğin kalbi azdırma; takdir ettiğin kötülükleri bizden defet; kötü kazaları üstümüzden esirge; bizi Allah'a râzı olan kardeşlerden ayırma!

Senin ayrılığından daha acı bir şey yok... Sana sığınmazsak sen esirgemezsen işimiz, gücümüz ancak kargaşalıktır. Zaten malımız mülkümüz; malımızın, mülkümüzün yolunu kesmekte... Zaten cismimizi soyup çırpıplak bırakmakta!

Elimiz, ayağımıza kastettikten sonra artık kim, senin lütfün olmadıkça canını kurtarabilir ki? Bu pek büyük tehlikelerden canını kurtarsa bile kurtardığı şey ancak idbar ve tehlike sermayesi kesilir.

Çünkü can, canana ulaşmadıkça ebediyen kördür... ebediyen yasıdır. Esasen senin inayetin olmazsa can, âdetâ bir tutsaktır; seninle diri olmayan canı ölü farz et. Sen kullara darılır. Kulları kınarsan, Ey Allah hakkındır, yaparsın.

Aya, güneşe kusurlu, nursuz... Servinin boyuna iki büküm; Feleğe, arşa hor ve aşağı... madene, denize yoksul dersen, Kemaline nispetle yaraşır. Çünkü yokluklara kemal verip onlara erişirme kudreti ancak senindir. Çünkü sende yokluk ve ihtiyaç yoktur; yokları icat eden, onları ihtiyaçtan kurtaran sensin.

Yetiştiren, yakmayı da bilir; çünkü yırtık söken, dikmeyi de bilir. Her güz; bağı bahçeyi yakıp yandırmakta.

Sonra yeniden bahçeleri renklere boyayan kırmızı güllere boyayan kırmızı gülleri yetiştirmektedir.

" Ey yanıp yakılan, zuhur et, yenilen; tekrar güzelleş, güzel sesli bir hale gel" diye hepsini yeniden yaratır. Nergisin gözü körleşir, o, tekrar açar... Kamışın boğazını keser, sonra yine kendisi tekrar okşar, ondan nağmeler çıkarır. Biz madem ki masnu'uz, sani değiliz... Şu halde ancak zebunuz, ancak kanaatkarız.

Hepimiz "Nefsim, nefsim" deyip durmakta, hepimiz yalnız kendimizi düşünmekteyiz. Sen buna lütufta bulunmazsan şeytanız. Sen bizim canımızı körlükten kurtardığından, gözümüzü açtığından dolayı Şeytandan kurtulduk.

Kim hayattaysa değnekçisi, yol gösteren sensin. Değneğin, değnekçisi olmadıkça kör nedir ki, ne yapabilir ki? Senden gayrı hoş olsun, hoş olmasın... Her şey, insanı yakar, ateşin aynıdır.

Kim ateşe dayanır, ateşe arka verirse hem Mecusidir, hem zerdüş! Allah'tan başka her şey batıldır, asılsızdır. Allah'ın ihsanı, yağmuru kesilmeyen bir buluttur.

Tekrar Ali ve katilinin hikâyesine dön; katiline fazlasıyla gösterdiği kerem ve mürüvveti anlat. Ali dedi ki: "Ben düşmanımı gözümle görmekte, gece gündüz ona bakıp durmaktayım. Böyle olduğu halde hiç kızmıyorum. Çünkü ölümüm, bana can gibi hoş geliyor; dirilmemle âdeta bir.

Ölümsüzlük ölümü bize helal olmuştur; azıksızlık azığı, bize rızk ve nimettir. Ölümün görünüşü ölüm, iç yü-

zû diriliktir; ölümün görünüşte sonu yoktur, hakikatte ise ebediliktir. Çocuğun rahimden, doğması bir göçmedir; fakatta cihanda ona yeni baştan bir hayat var.

Ecele doğru meylimiz, ecele aşkımız olduğundan "Nefislerinizi elinizle tehlikeye atmayın" nehyi asıl bizedir. Çünkü nehiy, tatlı şeyden olur, acı için nehye zaten hacet yok ki.

Bir şeyin içi de acı olur dışı da acı olursa onun acılığı kötülüğü esasen nehiydir. Bana da ölüm tatlıdır. **"Onlar ölmemişlerdir, Rablerinin huzurunda diridirler"** âyeti benim içindir. Ey inandığım, itimat ettiğim kişiler! Beni kınayın ve öldürün. Şüphe yok, benim ebedî hayatım öldürülmemdedir.

Ey yiğit! Hayatım, mutlaka ölümdedir. Ne zamana kadar yurdumdan ayrı kalacağım? Bu âlemde durmaklığım, ayrılık olmasaydı (öldüğümüz zaman) "Biz, şüphe yok, Allah'a dönenleriz" denmezdi. Dönen kişi; ayrıldığı şehre tekrar gelen kişidir; zamanın ayırışından kurtulup birliğe erişendir.

Seyis tekrar gelerek "Ya Ali, beni tez öldür ki o kötü vakti, o fena zamanı görmeyeyim. Sana helal ediyorum, kanımı dök ki gözüm o kıyâmeti görmesin" dedi. Dedim ki: Eğer her zerre bir kanlı, bir katil olsa da elinde hançer olarak senin kastına yürüse. Yine senin bir tek kılını kesemez. Çünkü kader kalemi böyle yazmıştır; sen beni öldüreceksin.

Fakat tasalanma, senin şefaatchin benim. Ben ruhun eri ve sultanıyım, ten kulu değil! Yanımda bu tenin kıymet-

ti yok; ten kaydına düşmeyen bir er oğlu erim. Hançer ve kılıç, benim çiçeğim; ölüm meclisim... bağım, bahçemdir."

Tenini bu derece öldürüp ayaklar altına alan kişi, nasıl olur da beylik ve halifelik hırsına düşer? O, ancak emirlere yol göstermek, emirliği belletmek için zahiren makam işleriyle ve hükümle uğraşır; Emirlik makamına yeni bir can vermek, hilafet fidanını meyvelendirmek için bu işle meşgul olur.

Peygamber, Mekke'yi fethetme uğraştı diye nasıl olurda dünya sevgisiyle ittiham edilir? O öyle bir kişiydi ki imtihan günü (yani Miraç'ta) yedi göğün hazinesine karşı hem yüzünü yumdu, hem gönlünü kapadı.

Onu görmek için yedi kat gök uçtan uca hurilerle meleklerle dolmuştur. Hepsi kendilerini, onun için bezemişti, fakat onda sevgiliye aşktan, sevgiliye meyil ve muhabbetten başka bir heva ve heves nerede ki.

O, Allah ululuğuyla, Allah celaliyle öyle dolmuştur ki bu dereceye, bu makama Allah ehli bile yol bulamaz. "Bizim makamımıza ne bir şariat sahibi peygamber erişebilir, ne melek, hatta ne de ruh" dedi. Artık düşünün anlayın!

"Göz Allah'tan başka bir yere şaşmadı, meyletmedi" sırrına mazharız, karga değiliz; âlemi renk ,renk boyayan Allah sarhoşuyuz; bağın bahçenin sarhoşu değil" buyurdu! Göklerin, hazinelerin akılları bile Peygamberin gözüne bir çöp kadar ehemmiyetsiz görünürse. Artık Mekke, Şam ve Irak ne oluyor ki onlar için savaşsın, onlara iştiaak çeksins!

Ancak gönlü kötü olan, onun işlerini kendi bilgisizliğine, kendi hırsına göre mukayese eden kişi onun hakkında böyle bir şüpheye düşer. Sarı camdan bakarsan güneşin nurunu sapsarı görürsün. O gök ve sarı camı kır da eri ve tozu gör!

Atlı bir er, atını koştururken tozu dumana katar, etrafta bir tozdur kalkar. Sen, tozu Allah eri sanırsın. İblis de tozu gördü, "Bu toprağın fer'idir. Benim gibi ateş alınlı birisinden nasıl üstün olur?" dedi. Sen azizleri insan gördükçe bil ki bu görüş İblisin mirasıdır

Be inatçı, İblis'in oğlu olmasan o köpeğin mirası nasıl olur da sana düşer? Ben köpek değilim, Allah aslanıyım. Allah aslanı suretten kurtulandır. Dünya aslanı av ve rızık arar, Allah aslanı hürlük ve ölüm! Çünkü ölümden yüzlerce hayat görür de varlığını pervane gibi yakıp yandırır.

Ölü isteği, doğru kişilerin boyunlarına bir halkadır. Çünkü bu istek, yahudilere imtihan oldu. Allah Kur'an'da "Yahudiler, doğrulara ölüm; fütuhât, sermaye ve ticarettir. Sermaye ve ticaret isteği var ya; ölümü istemek ondan daha iyidir.

Ey yahudiler; halk içinde namusunuzu korumak istiyorsanız bu dileği, bu ölüm temennisini dile getirin" dedi. Muhammed, bu bayrağı kaldırıncaya bir tek yahudi bile bu istekte bulunmaya cüret edemedi.

Peygamber "Eğer bunu dillerine getirirlerse dünyada tek bir yahudi bile kalmaz" dedi. Bunun üzerine yahudiler; "Ey din ışığı, bizi rüsvay etme! Diyerek mal ve haraç verdiler. Bu sözün sonu görünmez. Mademki gözün sevgiliyi

gördü, ver elini bana!

Emirül Mü'minin, o gence dedi ki: "Ey yiğit! Savaşırken. Sen benim yüzüme tükürünce nefsim kabardı, hid-det ettim, huyum harap berbat bir hale geldi. Öyle bir hale geldim ki o anda savaşımın yarısı Allah içindi, yarısı nefsim için. Allah işinde ortaklık yaraşmaz.

Sen Allah nakısısın: Seni, o, kudret eliyle yarattı, be-zedi. Onunsun, benim değil.

Allah'ın nakısını yine Allah eliyle kır; sevgilinin ca-mına sevgilinin taşını at!" Kâfir bu sözü işitti, gönlünde öyle bir nur zuhur etti ki zünnarını kesti. "Ben, cefa tohu-munu ekmiştim, seni başka türlü sanıyordum.

Halbuki sen Allah huylu bir teraziymişsin, hatta her terazinin oku senmişsin! Meğer sen benim soyummuşsun; meğer çırağımın, dinimin aydınlığı senmişsin! Ben o görür göz arayan çırağın kulu, kölesiyim ki senin çırağın da on-dan nurlanmış, aydınlanmıştı...

Ben, o nur denizinin kulu, kurbanıyım ki böyle bir inci izhar eder. Bana kelime-i şahâdeti söyle, bende söyle-yeyim ki seni zamanın en yücesi gördüm" dedi Onlar be-raber akrabasından, kavminden elli kişiye yakın kimse de aşıkçasına dine yüz tuttular, Müslüman oldular. Ali, ilim kılıcıyla bu kadar boğazı, bu kadar halkı kılıçtan kurtardı.

İlim kılıcı, demir kılıçtan daha keskin, hatta yüzlerce ordudan daha galip, daha üstündür. Yazıklar olsun ki iki lokmacık yendi de bu yüzden fikir coşkunuğu dondu, yatıştı.

Bir buğday tanesi, Adem Peygamberin güneşinin tutulmasına... arzın, güneş ile ay arasına girmesi, dolunayın kararmasına sebep oldu. İşte sana gönlün letafeti! Bir avuç balçıktan (bir iki lokma ekmekten) ayırmadığın bir hale gelmekte!

Ekmek manevi olursa yenmesinde fayda var. Fakat bildiğimiz ekmeğin faydası yok, kalbi daraltıyor. Mânevi ekmek, yeşil diken gibi... Deve yiyince yüz türlü fayda, yüzlerce lezzet bulmakta.

Fakat yeşilliği gitti de kurudu mu, onu çölde deve yiyince; Damağını avurdunu yırtar, paralar. Yazıklar olsun; Öyle yetişmiş gül kılıç kesildi. Ekmek de manevi oldukça o yeşil dikendi. Fakat şimdi zahiri ekmek olduğundan kupkuru bir hale geldi, sertleşti.

Ey nazlı nazenin varlık (ey Hüsameddin), bundan önce onu yemeye alışmıştın. O alışkanlıkla bu kuru ekmeği de alıp yemek istiyorsun ama gayri mana, yerle karıştı; Toprakla karışık, kaskatı, dili damağı yırtar bir hale geldi. Ey deve, şimdi otu yeme, ondan çekin!

Söz, toprakla pek karışık bir hale geliyor, su bulandı... Kuyunun ağzını kapa ki Allah onu yine saf, yine hoş bir hale getirsin. Onu bulandıran, durultur da.

Maksada sabırla erişilir, aceleyle değil. Sabret, doğrusunu Allah daha iyi bilir.

FİL YAVRULARI

Bilmem işitin mi? Akıllı bir adam, Hindistan da dostlarından iki üç kişinin uzak bir seferden geldiklerini, aç ve çıplak bir halde bulunduklarını gördü. Bilgiden doğma merhameti coşup " Hoş geldiniz" dedi, güller gibi açıldı. Biliyorum karnınız bomboş, pek açsınız. Açlıktan adeta Kerbelâ'ya düşmüşsünüz. Bu yüzden bütün mihnetlere uğramışsınız.

Fakat dostlar, aman Allah için olsun sakın fil yavrusu yemeyin. Şimdi gideceğiniz yolda filler vardır benim öğüdümü can-ü gönülden dinleyin. Yolunuzdaki fil yavrularını avlamak istersiniz. Bu gönlünüze pek hoş gelir. Onlar pek kuvvetsiz. Pek latif ve semizdir. Fakat anaları pusudadır, onları korur.

Yavrusunun ardından feryâd-ü figan ederek yüz fer-sah yol yürür, evladını arar durur. Hortumundan ateşler sa-çar, dumanlar savurur. Yavrularına merhameti çoktur. Sa-kın ha yavrularını avlamayın" dedi. Yavrum, veliler de Allah çocuklarıdır. Onlar ortada olsun, olmasın.

Allah, mallarını, canlarını korur, onların ahvalinden haberdardır. Sakın noksanlarını bulup aleyhlerine gıybet etme. Onlar için kin güden, onların öcünü alan Allah'tır. Allah dedi ki: **"Bu veliler benim çocuklarımdır. Garip-lik âleminde dirler, eşleri yoktur. Ne işleri vardır, ne güçleri. Halkı imtihan için hor ve yetim görünürler. Fakat hakikatte dostları da benim, nedimleri de. Hepsi de benim korumama arka vermiştir. Sanki onlar, be-nim cüzülerimdir. Sakın, sakın! Bunlar benim hırka**

giyenlerimdir. Binlerce kişi arasında yüz binlerce kişidirler. Fakat yine de hepsi bir vücuttur.”

Öyle olmasaydı Nuh, bir beddua ile doğuyu batıyı sulara gark edebilir miydi? İhsan ve kerem sahibi İut, zalimlerin şehirlerini perişan eyleyebilir, yerlere batırabilir miydi? Cennete benzeyen şehirleri karasu oldu. Diclesi oldu Git de gör. Bu karasu şam tarafındadır. Kudüs'e giderken yolda görürsün.

Hakk'a tapan yüz binlerce peygamber yüzünden her devirde nice azaplar oldu. Söylesem uzun sürer. Ciğerde ne oluyor ki? Dağlar bile kan kesilir. Dağlar kan kesilir de sonra yine donar, kalır. Sen bu kan oluşu görmezsin, çünkü körsün, kötüsün. Bu görüşten ne kadar uzaksın!

Bu kör, ne şaşılacak şey kördür, uzağı görür, gözü de keskin. Fakat yalnız devedeki yükü görür. İnsan hırsından her şeyi kıldan kıla görür, bilir ama oynayıp salınmasında hayır yoktur. Bu oynayış şerle doludur.

Benliğini kıracak yerde oyna, salın da şehvet yarasının üstündeki pamuğı çek, kopar.

Erler, meydanda oynar, dolanır, kendi kanları içinde raks ederler. Varlıklarından kurtuldular mı? Ellerini çarpar, noksanlarından ayrıldılar mı raksa girerler. Çalgıcıları, içlerinden def çalar, denizler, onların coşkunluğunu görüp köpürürler. Sen görmezsin ama onların gayretinden yapraklar bile dalların üstünde el çırpır.

Dalların el çırpışını görmüyorsun değıl mi? Buna can kulağı gerek, ten kulağıyla duyulmaz ki. Baş kulağını

alaya, yalana, dolana kapa da aydın can şehrini gör. Muhammet'in kulağı, sözlerin iç yüzünü duyar. Allah ona Kur'an'da "**Kulağın ta kendisi**" der.

Bu Peygamber baştanbaşa kulaktır, gözdür. Onun merhameti sütünedir., biz de onun süt emer çocuklarıyız. Bu sözün sonu gelmez. Sen yine o fil hikâyesine dön, yine o hikâyeye başla da onu anlat.

Fil onların her birinin ağızlarını koklamakta, hepsinin midelerinin etrafın da dönüp dolaşmakta. Yavrusunu kim kebab edip yemişse, bularak öç almaya, kuvvetini göstermeye çalışmaktaydı. Sen de Allah kullarının etlerini yemekte, onların alehinde bulunup günah kazanmaktasın.

Kendinize gelin, sizin ağzınızı koklayan da Allah'tır. Doğrudan başka kim canını kurtarabilir? Bir adamın kabirde ağzını koklayan Münker, yahut Nekir olursa yazıklar olsun o acımağa değer kişiye.! O ulu meleklerden ne ağzını gizlemeye imkân var, ne güzel kokularla iyi bir hale getirmeye çare.

Mezara girene, onlara yaltaklanmak mümkün değil; akıl, fikir için hileye sapmaya yol yok! Saçma sapan söyleyen adamın başına gürzler iner, pençeleri batar. Azrâil'in sopasını, demirini gözünle görmüyorsan gürzünün eserine bak! Bazı zamanlar suret bakımından da görünür de onun için yalnız, hasta bunu, anlar, duyar.

O hasta dostlar, der, Bu tepenin üstünde duran kılıç nedir ki? Dinleyenler de " Biz öyle bir şey görmüyoruz . bu hayalden ibâret" derler. halbuki ne hayali? Göçme zamanı bu! Ne hayali bu aşağılık felek bile bunun korkusuy-

la hayal haline geldi, ölüm haline gelen hastanın önünde gürzlerle kılıçlar his alemine girdiler.

O, bu kılıçların ona çekildiğini görür. Fakat ondan başka düşmanın gözü de bağlıdır, dostun gözü de bunları gören yoktur. Dünya hırsı gitti de o yüzden hastanın gözü kuvvetlendi; gözü, kan dökme zamanı aydınlandı. Kibrinin, hisminin yüzünden gözü, vakitsiz öten horoza döndü.

Vakitsiz çan çalan, vakitsiz öten horozun başını kesmek vaciptir. Her an canının bir cüzü ölüm halindedir. Her an can verme zamanındadır. Can verne anında îmanını gör, gözet! Ömrün altın kesesine benzer, geceyle gündüz de para sayan adamdır. Bilmeden, anlamadan sayar durur, nihâyet kese boşalır, ay tutulur.

Dağdan alsan da yerine koymasın dağ bile yerin de kalmaz, yok olur gider. Şu halde her an yerine karşılık koy ki: " Secde et de yaklaş" ayetinin maksadı neyse bulasın. Bütün işlere böyle çalışma, dindeki işten başka iş için savaşıma. Sonra sonunda tamamlamadan geçip gidersin.

İşlerin sona ermez, ekmeğin de ham kalır. O mezarını lahdini yapma işi taşla, tahtayla kilimle, keçeyle olmaz. Kendine gönülde bu benliği görmeyen gerektir. Onun toprağı olman, gamına gömülmen lazım ki nefesin, nefesinden yardımlara nail olsun, nefesin kutlu ve tesirli bir hale gelsin .

Mezara türbe yapmak, üstüne kubbe kurmak, mana sahiplerine makbul değildir. Bir bak da gör, diri iken atlaslara bürünen kişinin aklını o ipekler, o atlaslar hiç fazlaştıtırır, onun reyine isabet verir mi?

Canı Münker ve Nekir'in azabına uğramış gamlı gönlünde de gam akrepleri yer tutmuştur. Zahirini süslemiş püslemiş ama içi düşünceler den feryatlara düşmüş başka birini de görürsün ki eski elbiseler giyinmiş ama o köhne libaslar içinde kamaşa benzer, sözü de şeker gibidir.

Öğütçü dedi ki: "Bu öğüdümü tutun da gönlümüz, canınız belalara düşmesin. Otlara, yapraklara kâni olun fil yavrularını avlamaya varmayın. Ben boynumdaki öğüt borcumu ödedim. Öğüdü tutanın sonu, ancak kutluluktur. Ben sizi nedametlerden kurtarmak için elçiliğimi yaptım.

Kendinize gelin, sakın tamah yolunuzu vurmasın. Tamah, yaprak yapraklarınızı ta kökünden söker, çıkarır" bunları söyleyip; "Haydi, hayra karşı" diyerek onları uğurladı, selâmetledi gitti. Onlar, yolda kıtlığa düştüler, susuzlukları artıkça arttı. Ansızın yolda yeni doğmuş güzel bir fil yavrusu gördüler.

Sarhoş kurtlar gibi başına üşüştüler. Onu tertemiz yiyip bu işten ellerini yıkadılar. Yoldaşlarından biri, onlara öğüt verdi. O adamın öğüdü hatırlıydı. Bu söz adamın o fili kebab edip yemesine mani oldu. Eski ve tecrübe görmüş akıl, sana yeni bir baht bağışlar.

Onlar fil yavrusunu yiyip yattılar, uyudular. O aç adamsa sürüyü bekleyen çoban gibi uyanıktı. Birdenbire baktı ki kızgın bir fil çıkageldi. Önce o gözetleyene gelip çattı. Ağzını üç kere kokladı. Fakat ondan hiçbir kötü koku gelmedi. Birkaç kere etrafın da dönüp dolaşarak gitti.

O iri fil, adama hiç dokunmadı. Uyuyanların hepsi-

nin ağızlarını kokladı, hepsinden de koku aldı. Yavrusunu kebab edip yiyenleri hemencecik paraladı öldürdü. O anda hepsini de birer, birer paralıyor, onlardan hiç de ürkmüyordu. Onların her birini havaya kaldırıp yere vurarak parçalamaktaydı.

Ey halkın kanını emen, bu işten uzaklaş, halkın malı kanı demektir. Çünkü mal güçle, kuvvetle çalışmayla ele geçer. O fil yavrularının anaları kan güder, fil yavrusunu yiyenden öç alır, öldürür. Ey rüşvet alan, sen fil yavrusu yemektesin, sana düşman olan fil, kökünü kazır, seni mahveder.

Hilelere sapanı koku, rüsvay etti. Fil yavrusunun kokusunu bilir. Hak kokusunu yemenden duyan bendeki batıl kokuyu nasıl olurda duymaz? Mustafa ta uzak yol dan koku alır da ağzımızda ki güzel kokuyu nasıl almaz? Duyar, duyar ama yüzümüze urmaz, örter.

İyi koku da göklere çıkar kötü koku da. Sen uyuyup durursun, o haram koku ise şu yeşil gökyüzüne urup durur. Seni çirkin nefeslerine yoldaş olup felekte kokuları alanlara kadar gider. Kibir, hırs, şehvet kokusu, söz söylerken soğan gibi kokar. Yemin eder de "Ben onları ne zaman yedim?

Soğandan da çekinmekteyim, sarımsaktan da" dersin o yalan yemini ederken nefesin, kovuculuk eder. Kokusu seninle beraber oturanların dimağına vurur. O koku yüzünden dualar reddedilir. O kötü kalp, sözle kendisini gösterir. O duaya "Sesinizi kesin" cevabı gelir. Her azgının cezası onu kovan sopadır. Fakat sözün eğri, özün doğru olursa o söz eğriliği, Allah'a makbuldür.

GÜNAHSIZ AĞIZ

O doğru sözlü Bilal, ezan okurken "Hayyı alesselâh, Hayyı alelfelâh- Haydin namaza, Haydi felaha" cümlele-
rindeki " Hayyı - haydin" kelimesini "Heyyi" diye okurdu.
Nihayet Peygambere dediler ki: " Ya Resûlallah, bina yeni
kuruluyor. Bu hata, hiç de doğru değil.

Ey Allah habercisi, ey Allah Resûlü, ey Allah mey-
danının tek binicisi, daha fasih bir müezzın getir. Din daha
yeni kurulur, doğruluk düzenlik daha yeni meydana gelir-
ken "Hayyı alelfelah"ı yanlış okumak ayıptır. Peygambe-
rin hiddeti coştı, gizli inayetlerden bir iki remiz söyleyip
dedi ki :

"Ey aşağılık adamlar, Allah yanında Bilâl'in Heyyi'si
yüzlerce hadan, hıdan, yüzlerce dedikodudan iyidir. İş
çok karıştırmayın da sırrınızı açmayayım, önünüzü, sonu-
nuzu söylemeyeyim." Her duada güzel bir nefese sahip
değilsen yürü özü sözü doğru kardeşlerden dua iste!

Allah; **"Ey Musa, bana suç etmediğin, kötü söyle-
mediğin bir ağızla sığın, dua et"** dedi. Musa, "Ben de o
ağız yok deyince Allah; **"Başkasının ağzıyla dua et"** baş-
kasının ağzıyla nasıl günah edebilirsin? Ya Rabbi diye
başkasının ağzıyla çağır" buyurdu. Sen de öyle muamelede
bulun ki ağızlar gece gündüz sana dua edip dursunlar.

Günah etmediğim ağız, başkasının özürler dileyen
ağzıdır. Yahut da kendi ağzını temizle, ruhunu çevik bir
hale getir. Çünkü Allah adı temizdir, temizlik geldi mi pis-
lik, pilisini pırtısını toparlayıp gider. Zıtlar, zıtlardan ka-

çar. Ziya parladı mı gece kalmaz. Ağza temiz bir ad gelince de ne pislik kalır, ne gamlar, kederler.

Birisi her gece Allah der durur, bu zikrinden ağzı tatlılaşır, zevk alırdı. Şeytan "Ey çok söz söyleyen, bunca Allah demene karşılık onun Lebbeyk demesi nerede? Allah tahtından bir cevap bile gelmiyor. Böyle utanmadan sıkılmadan ne vakte dek Allah deyip duracaksın" dedi.

Adamın gönlü kırıldı, başını yere koydu, yattı. Rüyada yeşiller giyinmiş Hızır'ı gördü. Hızır; "Kendine gel, niçin zikri bıraktın, çağırdığın addan nasıl usandın, zikrinden nasıl pişman oldun?" dedi. Adam, cevap olarak "Lebbeyk sesi gelmiyor, kapıdan sürüleceğimden korkuyorum" deyince ;

Hızır; "Senin o Allah demen, bizim Lebbeyk dememizdir. Senin o niyazın derde düşmen, yanıp yıkılman, bizim haberci çavuşumuzdur. Senin hilelere düşmen çareler araman, seni kendimize çekmemizden, ayağını çözmemizdendir. Korun da bizim lütfumuzun kemendidir, aşkında.

Her ya Rabbi demende bizim, efendim, buyur dememiz gizli" dedi. Bilgisiz adamın canı, bu duadan uzaktır. Çünkü Ya Rabbi demesine izin yok ki! Zarara, ziyana uğrayınca Allah'a sızlanmasın diye ağızda da kilit var, gönlünde de. Ağzı da bağlı, gönlü de.

Firavuna yüzlerce mal, mülk verdi, o da nihayet ululuk, büyüklük davasına girişti. O kötü yaradılışlı, Hakk'a sızlanmasın diye ömründe baş ağrısı bile görmedi. Allah, ona bütün dünya mülkünü verdi de dert, elem, keder ver-

medi. Dert, Allah'ı gizlice çağırmana sebep olduğundan bütün dünya malından yeğdir.

Dertsiz dua soğuktur, bir şeye yaramaz. Dertli dua ve niyaz, gönülden, aşktan gelir. O gizlice niyazın, o öñü sonu anman yok mu? İşte saf, halis ve hüznünlü dua odur. "Ey Allah'ım ey feryadıma erişen ey yardımcım" demendir. Allah yolunda köpeğın sesi bile Allah cezbeseyledir. Çünkü Allah'a her yönelen, bir yol kesicinin esiridir.

Ashab-ı Kehf'in köpeğı gibi, pis şeyden kurtulunca padişahlar sofrasının başına oturdu. Mağaranın önünde kıyamete kadar dağarcıksız heybesiz ârifcesine rahmet lokmasını, rahmet suyunu yiyip içmekte. Nice köpek postuna bürünmüş adsız sansız kişiler var ki perde ardında şarapsız kalmazlar.

Oğul bu şarap için can ver. Savaşsız, sabırsız yenme olur mu hiç? Bunun için sabır güç bir şey değildir. Sabret, sabır, güçlüklerin sıkıntılarının anahtarıdır. Bu pusudan sabır ve ihtiyat etmeksizin kimse kurtulmadı. Sabır da ihtiyatın eli ayağıdır. İhtiyatta bulun, bu zehirli otu yeme.

İhtiyat riâyet, peygamberlerin kuvvetin nurundandır. Her yelden oynayıp duran samandır. Dağ, hiçbir yele e-hemmiyet verir mi? Her yanda bir gulyabani, seni çağırır, "Kardeş gel, yol istiyorsan işte buracıkta. Yoldaş, sana yol göstereyim, yoldaşın olayım. Bu ince yolda ben sana kılavuzum" der.

Fakat ne kılavuzdur o ne de yol bilir. Yusuf o kurt huylunun yanma az var! İhtiyat ona derler ki seni bu dünyanın yağlı ballı şeyleri, bu alemin tuzakları, hileleri al-

datmasın. Çünkü bu alemin ne tadı vardı ne tuzu. Sihir okur da kulağına üfler durur.

"Ey nur gibi apaydın adam, ev senin sen de benim-sin" der. İhtiyat ona derler ki "Midem dolgun tokum" yahut "Hastayım, bu mezardan hastalandım" yahut "Başım ağrıyor, sen bunu geçirmeye bak" yahut da "Benim dayımın oğlu çağırdı, davetliyim" deyip başından savasın.

Çünkü bir şerbeti bile zehirlerle sunar, tatlısı vücudunda yaralar, bereler meydana getirir. Sana elli altmış bile verse ey balık, o verdiği şey , oltada ettir. Verdi, farz edelim fakat o hilebaz nereden verecek?

Hilebazın sözü çürümüş cevizdir. Onun gürültüsü aklını alır, beynini altüst eder.

Yüz binlerce akli bile bir pula saymaz. Dostun, kendidir, hircundur, Ramin'sen Viseden başkasını arama vise de sensin, maşukun da sen. Bu zahiri şeylerin hepsi sana afettir. İhtiyat ona derler ki seni davet ettiler mi bunlar, benim sarhoşum bunlar benim dostum, beni seviyorlar, beni istiyorlar demeyesin.

Davetlerini, kuşlara çalına ıslık bil. Avcı, pusu da gizlidir de kuş gibi örter durur. Önüne de seslenen, ören çığırın budur, zannını vermek için bir ölü kuş koymuş. Kuşlar onu kendi cinsinden sanıp toplanırlar o da onların derilerini yüzer. Ancak tanrı hangi kuşa ihtiyat ve tedbir duygusu vermişse o kuş o taneye, o tuzağa aldanıp gelmez. İhtiyatsızlık, tedbirsizlik, pişmanlıktan ibarettir. Unu anlatan şu hikâyeyi de dinle.

YAHYA PEYGAMBERİN İSA PEYGAMBERE SECDESİ

Yahya'nın anası, Meryem'e hamlini vazetmeden az önce gizlice dedi ki: "Karnında bir padişah var. Ülülazm ve her şeyi bilen bir peygamberdir. Ben bunu yakînen gördüm. Sana rastlatınca karnında ki çocuğum hemen secdeye vardı. Karnındaki çocuk, karnındaki çocuğa secde etti. Secdesinden bedenime titreme düştü" Meryem de "Ben de karnımdaki çocuğun secde ettiğini hissettim" dedi.

Ahmaklar derler ki: "Bırak şu masalı. Yalan, yanlış. Meryem, doğuracağı zaman yabancından da uzaktı, akrabadan da. O güzel hatun şehirden dışarı çıktı. Doğurmadıkça şehre girmedir. Doğurunca yavrusunu kucağına alıp, bağına basıp soyunun, sopunun yanına geldi. Yahya'nın anası, onu nerede gördü de bu hikayeyi anlattı, bu sözü söyledi?"

Bunu ilhama mazhar olan, afakta, gayp aleminde bulunan şeyleri yanındaymış gibi bilen kişi anlar. Yahya'nın anası, uzakta olmakla beraber Meryem'in yanında bulunabilir. Vücut, göz, göz olunca gözler kapalı olduğu halde de sevgilinin yüzü görülebilir. Mamafih baş gözüyle de görmediğini farz et ne çıkar?

Ey düşkün sen kısadan hisse almaya bak!

Kıssaları duyup "Nakış" kelimesine " Ş " harfinin eklendiği gibi o kıssaların suretine bağlanan, dış yüzüne kapılan kişiye benzeme. Dilsiz dimme, kelile'ye meramını nasıl anlatırdı? Tatalım, bunlar, birbirlerinin sözlerini anladılar, söz söylemeden meramlarını ifade eden bu hayvanların ne demek istediklerini insan nasıl anlayabilir?

Dimne, aslanla öküz arasında nasıl bir elçi oldu, ikisini de nasıl kandırdı? O akıllı öküz nasıl aslana vezir oldu. Fil ayın aksinden nasıl korktu? Bu Dimme, ve Kelile hikayesinin hepsi yalan yoksa karganın leylekle ne alışverişi olur, nasıl leylekle savaşı?" deme kardeş, kıssa bir ölçeğe benzer, mana içindeki taneye. Akıllı kişi taneyi alır ölçek var mı yok mu? ona bakmaz. Aralarında sözden eser yok, fakat bülbülle gülün macerasına dinle!

Mumla pervanenin başından geçenleri duy, bunların manasına vakıf ol güzelim. Aralarında bir söz yık ama sözün sırrı, manası var ya. Agah ol, yücelere uç, baykuş gibi aşağılarda uçma. Birisi" Burası satrançta ruh hanesi" demiş. Bu sözü duyan " o evi nereden elde etmiş?" satın mı almış, yoksa mirasa mı konmuş?" diye sormuş. Ne mutlu mana anlayan!

Nahivcilerden biri" Zeyd, Amr'ı dövdü" diye bir misal getirmiş. Dinleyen "Suçu yokken neye dövmüş? Amr'ın ne suçu varmış ki o çiğ Zeyd, onu köleler gibi suçsuz dövüyor?" der. Nahivci" Bu mana ölçeğinden ibaret. Sen buğdayı almaya bak, ölçeğe lüzum yok. Zeyd'le Amr, irap için kullanılan misallerde geçer, onlar yalan olsa bile sen irabı düzeltmeye çalış!" derse de öbürü "Ben onu bilmem. Zeyd, Amr, fazla olarak bir "V" çalmıştı. Zeyd, anlayınca o hırsız dövdü. Çünkü Amr, haddi aşmıştı, tabii haddini bildirmek lazım.

Bunun üzerine o adam: "Hah, doğru şimdi bunu canla başla kabul ettim" der. Doğru bile eğrilere eğri görünür. Bir şaşıya: "Ay birdir" desen "ikidir". Bir olmasında şüphe var" der. Birisi alay eder, güler ve: "Sahi, iki" derse bu

sözü doğru olarak kabul eder. Kötü huyun layığı budur
Yalancılar yalanla konuşurlar "Pis şeyler, pislere aittir"
sözü ışıık verip durmaktadır. Gönlü açık olanların elleri de
açık olur. Körlerin taşlık erde düşmeleri de pek tabidir.

NASREDDİN HOCA

FUKİALARI

NASREDDDİN HOCA

FIKRALARI

NASREDDİN HOCA

Nasreddin Hoca, Eskişehir'in Sivrihisar İlçesinin Hortu yöresinde doğdu, Akşehir'de öldü. Babası Hortu köyü imamı Abdullah Efendi, annesi aynı köyden Sıdika Hatun'dur. Önce Sivrihisar'da medrese öğrenimi gördü, babasının ölümü üzerine Hortu'ya dönerek köy imamı oldu. 1237'de Akşehir'e yerleşerek, Seyyid Mahmud Hayrani ve Seyyid Hacı İbrahim'in derslerini dinledi, İslâm diniyle ilgili çalışmalarını sürdürdü. Bir söylentiye göre medresede ders okuttu, kadılık görevinde bulundu. Bu görevlerinden dolayı kendisine Nasuriddin Hâce adı verilmiş, sonradan bu ad Nasreddin Hoca biçimini almıştır. Onun yaşamıyla ilgili bilgiler, halkın kendisine olan aşırı sevgisi yüzünden, söylentilerle karışmış, yer yer olağanüstü nitelikler kazanmıştır. Bu söylentiler arasında, onun Selçuklu sultanlarıyla tanıştığı, Mevlânâ Celâleddin ile yakınlık kurduğu, kendisinden en az yetmiş yıl sonra yaşayan Timur'la konuştuğu, birkaç yerde birden görüldüğü bile vardır.

Nasreddin Hoca'nın değeri, yaşadığı olaylarla değil, gerek kendisinin, gerek halkın onun ağzından söylediği gülmecelerdeki anlam, yergi ve alay öğelerinin inceliğiyle ölçülür. Onun olduğu ileri sürülen gülmecelerin incelenmesinden, bunlarda geçen sözcüklerin açıklanışından anlaşıldığına göre o, belli bir dönemin değil Anadolu halkının yaşama biçimini, güldürü ögesini, alay ve eğlenme türünü, övgü ve yergi becerisini dile getirmiştir. Onunla ilgili gülmeceleri oluşturan. öğelerin odağı sevgi, yergi, övgü, alaya alma. Gülünç duruma düşürme, kendi kendiyile çelişkiye sürükleme, Şeriat'ın katılıkları karşısında çok ince ve içneli bir söyleyişle yumuşaklığı yeğlemedir. O, bunları

söylerken bilgin, bilgisiz, açık göz, uysal, vurdumduymaz, utangaç, atak, şaşkın, kurnaz, korkak, atılğan gibi çelişik niteliklere bürünür. Özellikle karşısındakinin durumuyla çelişki içinde bulunma, gülmecelerinin egemen ögesidir. Bu ögeler Anadolu insanının, belli olaylar karşısındaki tutumunu yansıtan, düşünce ürünlerini oluşturur.

Nasreddin Hoca, halkın duygularını yansıtan, bir gülmece odağı olarak ortaya çıkarılır. Söylenen kişi, söylenenin ağzını kullanır, böylece halk Nasreddin Hoca'nın diliyle kendi sesini duyurur.

Nasreddin Hoca, bütün gülmecelerinde, soyut bir varlık olarak değil, yaşanmış, yaşanan bir olayla, bir olayla bağlantılı bir biçimde ortaya çıkar. Olay karşısında duyulan tepkiyi ya da onayı gülmece türlerinden biriyle dile getirir. Tanık olduğu olaylar, genellikle, halk arasında geçer. Hoca soyluların, yüksek saray çevresinde bulunanların aralarına ya çok seyrek girer ya da hiç girmez. Söz gelişi onun tanıştığı söylenen Selçuklu sultanlarıyla ilgili gülmecesi yoktur. Timur'la ilgili "hamam, Timur ve peştemal" gülmecesi de, Timur'dan çok önce yaşadığı için, sonradan üretilmiştir. Halk beğenisi Hoca'yı Timur gibi çevresine korku salan bir imparatorun karşısına hamamda çıkarak, "kızım sana söylüyorum, gelinim sen işit" türünden bir yergi yaratmıştır. Burada yerilen, dolaylı olarak, kendini toplumun, halkın üstünde gören saray insanlarıdır.

Nasreddin Hoca gülmecelerinde dile gelen, onun kişiliğinde, halkın duygularını yansıtan başka bir özellik de eşeğin yeridir. Hoca eşeğinden ayrı düşünülemez, onun taşıdığı, bineği olan eşek gerçekte bir yergi ve alay ögesidir. Anadolu insanının yarattığı gülmece ürünlerinde atın yeri

yoktur denilebilir. Eşek, açığa, sıkıntıya, dayığa, açlığa katlanışın en yaygın simgesidir. Soyluların, sarayların çevresinde üretilmiş gülmecelerde eşek bulunmaz, oysa at geniş bir yer tutar. Bu konuda, başka bir çelişki sergilenir, gülmecede güldürücü öge ile yericî öge yan yana getirilir. Bunun örneğı de kendisinden eşeğı isteyen köylüye, "eşek evde yok" deyince ahırda onun anırmasını duyan köylünün "işte eşek ahırda" diye diretmesi karşısında, Hoca'nın "eşegin sözüne mi inanacaksın benimkine mi" demesidir.

Onun gülmecelerinde, kaba sofuların "ahret" le ilgili inançları da önemli bir yer tutar. "Fincancı Katırları", "Ben sağlığımda hep buradan geçerdim" başlıklı gülmeceler katı bir inanç karşısındaki duyguyu açığa vurur. Toplumda neye önem verildiğini anlatan "Ye Kürküm Ye" gülmecesi, Hoca'nın dilinde, halkın tepkisini gösterir.

Nasreddin Hoca'nın etkisi bütün toplum kesimlerine yayılmış, "İncili Çavuş", "Bekri Mustafa", "Bektaşî" gibi çok değişik yörelerin duygularını yansıtan gülmeceler türlerinin doğmasına olanak sağlamıştır. Bunlardan ilk ikisi saray çevresinin oldukça kaba beğenisini, üçüncüsü de gene halkın Şeriat'ın katılığına karşı duyduğu tepkiyi dile getirir.

DERDE DEVA

Nasreddin Hoca pazara giderken mahalleden şakacı biri yanına gelip:

-Efendim akşam uyurken fare ağzıma kaçtı. Bunun çaresi nedir?

-Çaresi kolay demiş Nasreddin Hoca, acıkmış bir kediyi ağzınıza sokup yutun!

BU NASIL NAMAZ

Nasreddin Hoca abdest alırken, bir ayağına su yetmemiş. Namaz kılarken de bir ayağını yukarı kaldırarak namaz kılmış, Bunu gören cami cemaati:

-Hocam bu nasıl namaz? diye sormuş.

Nasreddin Hoca:

-Bir ayağı abdestsiz namaz, diye cevap vermiş.

BEN UYUYORUM

Bir gün Nasreddin Hoca şehire gelip, bir arkadaşıyla birlikte handa kalmış.

Gece yarısı arkadaşı sormuş:

-Hocam, uyudunuz mu?

-Buyurun birşey mi var?

-Biraz borç para isteyeyim demiştim.

Nasreddin Hoca derhal horlamaya başlayıp:

-Ben uyuyorum! demiş.

AKLIN VARSA GÖLE KOŞ

Hoca, bir gün kırlardan topladığı çalı çırpıyı eşeğine yükleyip evine götürürken:

-Acaba, yaşı çırpı da kurusu gibi yanar mı? diye düşünür ve şeytana tıyarak çakmağını çakar ve alevi çalı çırpıya dokundurur. Aralarında kurulan da bulunan çalı çırpı hemen alev alır. Eşekte bir korku, bir telaş, huzursuzluktur başlar. Anıra anıra, çifte ata ata dört nala koşmağa başlar. Hoca da arkasından olanca gücüyle bağırır:

-Aklın varsa göle koş!

KEDİ NEREDE?

Hoca bir gün kasaptan iki okka et alır. Karısına:

- Hanım, akşama bir güzel yemek yap, der. Hoca'nın Karısı evde yalnız kalınca bütün mahalleye bir güzel ziyâfet çeker.

Akşama önüne bir tabak bulgur aşısı konulunca Hoca sorar:

- Bu ne böyle hanım, hani et almıştım?

- Ah efendi der karısı, hiç sorma dışarı çıkmıştım. Kedi hepsini yemiş bitirmiş. Hoca fırlar sofradan:

- Bana bir değnek ver, geberteyim şu namussuzu! Bu arada kedi bir deri bir kemik bir köşeden çıkar. Hoca kedinin bu halini görünce kuşkulandır. Gidip teraziyi alır, kediyi tartar, tam iki okka gelir. Karısına bağırır:

- Kadın, kadın! işte bizim kedi, ya getirdiğim et nerede? Diyelim ki et budur, o hâlde kedi nerede?

BENDE O KADAR PARA OLSAYDI

Hoca bir gün terziye gider:

- Bu ceket bana çok bol geliyor, kaç daraltırsın?

Terzi söyle bir bakar:

- İki altın.

Hoca şaşırır:

- Bana bak terzi, der, bende para olsa, yiyecek alır, yer, karnımı şişirirdim, o zaman ceket bol gelmezdi.

ATEŞ DÜŞTÜĞÜ ZAMAN

Nasreddin Hoca'nın evine tüccar arkadaşı misafir olmuş. Hoca ona mantı pişirip getirmiş. Arkadaşı acele edip mantıyı hemen ağzına atınca boğazı yanmış. Boğazının yandığını belli etmemek için başını tavana doğru dikmiş ve yanmanın etkisi gidince de başını tavandan indirmeyip

sormuş:

-Hocam bu tavanı ne zaman yaptınız.

Hoca hemen:

-Boğazıma ateş düştüğü zaman, demiş.

SANA NE?

Gevezenin bir, lâf olsun diye:

- Hocam der, biraz önce bir tabakta hindi dolması götürüyorlardı.

- Bana ne? diye karşılar Hoca.

- Sanırsam sizin eve götürüyorlardı.

Hoca tersler gevezeyi:

- Sana ne?

MERDİVEN SATIYORUM

Hoca bir gün yolda giderken, bakar, duvarın üstünden olgun yemişleriyle bir zerdali dalı sarkıyor. Hemen merdiveni duvara dayar, zerdalileri koparıp yemeye başlar:

Öte taraftan bahçıvan seslenir:

- Ne yapıyorsun Hocam?

Hoca şaşırır ama, karşılık hazır.

-Merdiven satıyorum, der.

Bahçıvan diklenir.

- Burada merdiven satılır mı?

Hoca sözün altında kalır mı hiç:

- Merdiven benim değil mi, nerede olsa satarım!

MEKTUP YALAN SÖYLÜYOR

Hoca, bir yaz günü komşu kente gidecek olur. Bunu duyan bir komşusu, Hoca'dan o kentin kadısına bir mektupla iki karpuz götürmesini rica eder.

Hoca sıcaktan bunalır. Karpuzun birini kesip yer. kente gelince doğru kadiya varır. Mektupla tek karpuzu teslim eder. Kadı önce teşekkür eder. Sonra mektubu okuyunca:

- Hoca, burada iki karpuzdan söz ediliyor. Karpuzun biri nerde? der.

Böyle bir soru beklemeyen Hoca şaşırır:

Allah Allah, der içinden, mektup yol boyunca koynumdaydı. iki karpuz olduğunu, birini kesip yediğimi nasıl görmüş bu kadı?

Fakat hiç bozuntuya vermez:

- Karpuz bir taneydi. Mektup düpedüz yalan söylüyor.

KENDİN OKU BAKALIM

Adamın biri bir gün Hoca'ya:

- Hocam, şu mektubu okur musun? der.

Hoca alır mektubu. Evirir çevirir. Baştan başa Arapça. Okuyamaz, adama geri verir:

- Bunu başkasına okut, ben okuyamadım,

- Neden?

- Türkçe değil.

Adam Hoca'nın okuması yazması yok sanır:

-Ayıp ayıp Hoca, benden utanmıyorsan şu başındaki kavuğundan utan. Bir de okur yazar geçinirsin, diye çıkarır. Hoca kavuğu çıkarıp uzatır adama:

- Madem iş kavukta, giy başına da kendin oku bakalım.

ÇEK ARABANI

Hoca yeni bir eve taşınmak ister. Evde ne varsa toplar, kapının önüne yığar. Sonra bunları taşıyacak bir adam bulur. Adam sorar:

- Hocam nedir taşınacak olan?

Hoca eşyaları sayıp döker:

- Sandık mandık, dolap molap, kilim milim...

- Peki Hocam, on iki akçe vereceksin.

Hoca:

- Olur, der.

Yükler taşınır yeni eve. Hoca çıkarır adama altı akçe verir. Adam itiraz eder.

- Hocam eksik verdin, altı akçe daha vereceksin.

- Ne eksigi be adam! Ben öyle pazarlıktan anlamam. Sandık mandık dedik, hani mandık? Dolap molap dedik, hani molap? Kilim milim dedik, nerde milim? Haydi çek arabanı!

EV İŞİ ONLUN

Hoca bir gün kahvede otururken telaşla bir adam girer içeri. Hoca'ya evinde yangın çıktığını haber verir. Hoca hiç bozmaz istifini. Sanki yanan ev kendisinin değil de başkasının.

- Yahu Hoca kalksana, derler, bak evin yanıyormuş.

Hoca şöyle cevap verir:

- Benim rahatımı bozmayın. Hanımla işbölümü yaptık aramızda. Sokak işi benim, ev işi onun. Ben karışmam karımın işine.

YAYA YÜRÜYİYİM DAHA İYİ

Hoca bir gün değirmene gidecek olur.

Bunu duyan komşular başına üşüşürler.

- Aman Hocam benim buğdayı da öğüttürüver!

- Elim ermiyor, şu bulguru da çektiriver ...

Komşuluk hâli bu, Hoca ne desin? Kimseyi kıramazmış. Eşeğini yükleyen getirmiş. Hoca bir sürü eşekle düşmüş değirmenin yoluna.

Az gitmiş uz gitmiş; dereler, tepeler aşmış... Bir ara, "tamam mı?" diye eşekleri saymaya kalkmış. Bir tane eksik bulmuş. Eşeğinden inerek bir daha saymış. Bu kez de bir tane fazla çıkmış! İşin içinden çıkamamış. Yoluna devam etmiş. Ama içine düşen kurt da rahat vermiyormuş: "iniyorum dokuz eşek, biniyorum sekiz eşek! Bu nasıl iş?" Bir süre sonra yine saymış, sekiz! İnip toplamış eşekleri bir araya; dokuz! Kafası karışıkça karışmış Sonunda:

- Adam sende, demiş, üstüne binip eşek kaybetmek-tense, yaya yürüyeyim daha iyi!

GİDİN ONA SORUN

Bir gün kahvede otururken Hoca'ya sormuşlar:

- Hocam sen bilgin adamsın. Acaba dünyanın uzunluğu ne kadardır? Hoca:

- Ben daha boyumun ölçüsünü bile öğrenmedim, nerden bileyim? demiş.

Bilirsin , bilirsin, diye üstelemişler. Hoca, oradan geçmekte olan cenazeyi göstermiş.

- Gidin ona sorun, demiş. Baksanıza dünyayı ölçmüş, biçmiş de gidiyor rahmetli.

KENDİSİNE SORARIM

Bir gün Hoca'ya sorarlar:

- Bir adamın öldüğünü nasıl bilirsin?

Hoca da:

- Kendisine sorarım, der.

DAMLARIMIZ BAŞIMIZA YIKILDI

Hoca vaizlik yaparken, bir gün canı konuşmak istemez. Ama cami tıklım tıklım dolu, Hoca'yı dinlemeye gelmişler. Hoca, "Acaba ne konuşsam?" diye sağına soluna bakarken, sokaktan geçen bir deve kervanı görür. Başlar

develerin kutsallığı üzerine konuşmaya: Deve şöyle bir hayvandır, böyle bir hayvandır... Sonunda söz bulamaz, der ki:

- Allah'a dua edin ki, deveyi kanatlı yaratmamış!

Dinleyenler, şaşırırlar:

- Peki Hocam, kanatlı olsa ne olurdu?

Hoca:

- Ne olacağı var mı? der; evlerimizin üstüne konunca, damlarımız başımıza yıkılırdı!

BAKALIM NEREYE GİDİYOR

Hoca bir gün hem ezan okuyor, hem de olanca hızıyla koşuyormuş. Yolculardan biri Hoca'yı durdurup sormuş:

- Hem koşuyorsun, hem de ezan okuyorsun? Bu nasıl şey?

Hoca da:

- Sesimi merak ettim, demiş. Bakalım nereye kadar gidiyor, onun için koşuyorum.

SENİNKİLERİ DÖRDE ÇIKARABİLİRİM

Gevezelik bu ya, biri Hoca'ya takılmak istemiş ak-lınca:

- Hocam sana keramet sahibi diyorlar. Eğer doğ-ruysa şu eşeğin dört ayağını ikiye indirebilir misin?

Hoca şöyle bir bakmış:

- Eşeğin ayakları ikiye inmez ama seninkileri dörde çıkarabilirim, demiş.

ŞİMDİ BERABERİZ

Hoca'ya bir gün sorarlar:

- Hocam sen mi büyüsun, kardeşin mi? Hoca başı-nı kaşıyarak der ki:

- Anam geçen yıl, kardeşin bir yıl küçük, demişti, aradan bir yıl geçtiğine göre, demek ki şimdi beraberiz.

DAHA KONMASINI ÖĞRENEMEMİŞ

Hoca bir gün dağdan odun getirirken eşeğinin ayağı kayar. Uçuruma yuvarlanır.

Hoca, paramparça olan eşeğine bakar yukardan, son-ra der ki:

- Bizim eşek uçmasını öğrenmiş ama, daha konma-sını öğrenememiş!

ALLAH BÖLÜŞTÜRMESİ BÖYLE OLUR

Koşa koşa dört çocuk gelir. Hoca'ya:

- Hoca amca, biz bir kese ceviz bulduk. Aramızda bölüşemedik. Bize bölüştürür müsün? derler.

- Peki bölüştüreyim, der, Hoca. Yalnız insan bölüş-türmesi mi olsun, yoksa Allah, bölüştürmesi mi?

Çocuklar biraz düşündükten sonra:

- Allah bölüştürmesi olsun, derler.

Bunun üzerine Hoca keseyi boşaltır. Bir avuç bir çocuğa, iki avuç bir çocuğa, birer ikişer de ötekilere uzatır. Sonra:

- Haydi bakalım, tamam mı?

Çocuklar şaşırırlar:

- Hoca amca bu nasıl bölüştürme? Aklımız ermedi... Hoca şöyle bir geriye doğru kasılır:

- Allah bölüştürmesi böyledir. O kimine az, kimine çok verir. Kimine de hiç vermez! Ben yine biraz insafılı davrandım.

TAHTAKURULARINDAN KURTULUYORUM

Bir gün Hoca'nın evinde yangın çıkar. Konu komşu koşarlar, evdeki eşyaları kurtarmaya çalışırlar. Bizim Hoca'da hiçbir telâş, kıpırtı yok, geçer evin karşısına, elleri arkasında yangını seyretmeye koyulur. Şaşarlar bu haline Hoca'nın, sorarlar:

- Yahu Hoca ne yapıyorsun öyle? ev yanarken, insan böyle bir köşeden bakar mı? Bak, bir de üstelik gülüyorsun!

Hoca bir kahkaha atar:

- Öyle sevinçliyim ki komşular, der, tahmin edemezsiniz; artık tahtakurularından kurtuluyorum, Allah'a şükürler olsun!

BANA MI İNANACAKSIN EŞEĞİ Mİ?

Biri gelip, Hoca'dan eşeğini ister:

- Hocam sıkıştım, bana birkaç saatliğine eşeğini verir misin?

Hoca, adamı savmak için:

- Eşek yok burada, olsa verirdim, der.

Tam bu sırada eşek ahırda anırmaya başlar. Adam sevinir. Umutla:

- Hocam bak eşek içeride.

Hoca da cevap verir:

- Yazıklar olsun sana komşum! Ak sakalımla bana inanmıyorsun da, demek eşeğe inanıyorsun!

BEN SENİN GENÇLİĞİNİ DE BİLİRİM

Hoca, ihtiyarlığında bir gün eşeğine binmek ister. Bir sıçrar olmaz, iki sıçrar olmaz; bir türlü eşeğin üstüne atlayamaz. Sonunda içini çekerek:

- Ah gençlik! der, nerde o günler!

Sağına soluna bakar. Kimsecikler olmadığını görünce, söylenir:

- Hadi oradan, ben senin gençliğini de bilirim!

MUTLAKA ANASI ÖĞRETMİŞTİR

Hoca'nın haşarı mı haşarı bir buzağısı varmış. Bir gün bahçeye girerek, ne var ne yok, hepsini çiğnemiş, harap etmiş. Hoca eline kalın bir sopa alarak ineğe vurmaya başlamış. Karısı;

- Hoca ne yapıyorsun, ineğin ne suçu var? Bahçeye giren o mu? diye çıkışmış.

Hoca, bir taraftan sopayı indiriyor, bir taraftan da karısına cevap veriyormuş:

- Ufacık buzağının böyle işleri aklı ermez. Bu haşarlığı mutlaka anası öğretmiştir!

BİR DE HEYBE Mİ TAŞITAYIM?

Hoca bir gün pazara gider. Giyecekti, yiyecekti; incikti, boncuktu derken alışverişi bitirir. Akşam yakın, köy uzak. Yola çıkmaya hazırlanır. Biner eşeğinin üstüne, heybesini de eline alır.

Etraftan bakışanlar:

- Hocam heybeyi niye elinde tutuyorsun? Eşeğin üstüne atsana, derler.

Hoca da şu karşılığı verir:

Amma da insafsızsınız! Eşek zaten beni zor taşıyor. Birde heybe mi taşıtayım?

DAHA NE İSTİYORSUNUZ?

Hoca'nın kadılığı sırasında, bir gün karşısına iki adam gelir. Birini tanıyamaz ama ötekini hemen tanır. Bu, Akşehir'in cimriliği ile tanınmış bir aşçısıdır. Sorar Hoca:

- Hayrola aşçı efendi, ne var?

- Hocam ben bu adamdan şikayetçiyim!

-Neymiş suçu

- Anlatayım Hocam: Ben lokantamın önünde kebab pişiriyordum. Bu adam elinde bir ekmekle geldi. Ekmeğini kebabın buğusuna tutarak bir güzel karnını doyurdu. Ben de buğunun parasını isteyince vermedi.

Hoca bu kez ötekine sorar:

- Doğru mu bunlar?

- Evet.

- Ver bakalım para cüzdanını!

Adam çıkarıp verir. Hoca cüzdanı aşçıya doğru sal-
lar:

- Ne duyuyorsun?

- Para şingirtısı Hocam.

- Tamam aldın hakkını, hadi git!

Aşçı direnir:

- İyi ama bana bir şey vermedin ki?

Hoca bağırmaya başlar:

- Daha ne istiyorsun? Kebabın buğusunu satanın hakkı, paranın şingirtısıdır! Çekil karşımdan!

SU DEDİĞİN BÖYLE OLUR

Hoca deniz kıyısında gezerken susar. Eğilir birkaç avuç su alır denizden, içer. Yürümesine devam eder.

Biraz sonra midesi ekşimeye başlar Hoca'nın. Koşup bir çeşme bulur, başlar avuçlamaya. Bir taraftan da mide-sindeki deniz suyuna söylenir:

- Pek şişinip kabarma bakalım öyle, su dediğin işte böyle olur!

HANGİMİZ SATACAK?

Hoca bir gün turşu küplerini yükler eşeğine, pazara çıkar. Satıp üç beş akçe kazanmak ister. "Turşuuu, turşuu!" diye bağırmaya başlar. Eşeğin anırması bitince, Hoca yeniden bağırmaya başlar. Eşeğin anırması bitince, Hoca yeniden bağırmaya başlar: "Turşuu, turşuuu!" Eşek de arkasından. Bir böyle, iki böyle derken, bakar ki olamayacak, şaklatır kırbacı, Hoca:

- Dur be arkadaş, sen mi satacaksın turşuyu, yoksa ben mi?

NE ÇABUK UNUTTUN?

Hoca'nın karısı, bir gün öğleden sonra dere kıyısına çamaşıra gider. Hoca'ya da sıkı sıkı tembihler:

- Aman evden ayrılma Hoca! Bugünlerde hırsızlar çoğaldı, ne olur ne olmaz kapıyı boş bırakmaya gelmez.

Hoca evde otururken, biraz sonra bir çocuk gelir:

- Hoca amca, annemler akşam size oturmaya gelecekler, haber ver dediler.

Hoca:

- Buyursunlar, gelsinler, der.

Hoca ne yapsın şimdi? Bu haberi karısına nasıl ulaştırın? Sonunda bulur çaresini. Tutar kapıyı söker yerinden sırtlar, karısına varır:

- Hanım haberin olsun, komşular akşam bize geleceklermiş.

Karısı Hoca'yı bu hâlde görünce şaşırır:

- Ayol bu ne böyle?

- Misafir gelecekmiş dedim ya!

- Canım anladık ama, şu sırtındaki ne?

Hoca kızar:

- Ne olacak kapı. Ne çabuk unuttun söylediklerini? Sen bana kapıya sahip ol demedin mi?

ŞALGAMI OYMUŞLAR

Çocuklar bir gün bir yumurta ile Hoca'ya gelip:

- Hoca anıca sana bir bilmece soracağız, bilersen senin olsun, derler.

Hoca:

- Peki der, biraz ipucu verin.

- Dışı ak, içi sarıdır...

Hoca heme atılır:

- Tamam bildim, şalgamı soymuşlar, içini oyup havuç koymuşlar!

ASIL SENDE AKIL YOK

Karısı bir gün çıkışır Hoca'ya:

- Hiç evle ilgilendiğin yok. Orada oturacağına kalk da şu yorgana biraz pamuk bul. Görmüyor musun içinde pamuk kalmadı, geceleri soğukta uyuyorum.

Hoca der ki:

- Pamuğun okkası kaç lira biliyor musun? Ben şimdi nerden bulup da pamuk alayım? Biraz idare et.

Karısı:

- Zaten senin elinden bir iş gelmez ki! Verdiği cevaba bak, diye söylenmeye başlar.

Hoca bakar ki karısına söz anlatmak zor, gider bir çuval alır. Evin önündeki kardan doldurmaya başlar. Karısı da bunu merakla seyreder. Hoca, çuvala doldurduğu karı getirip odaya döker.

Karısı kendini tutamayıp sorar:

- Ne yapacaksın bunu?

- Yorgana dolduracağım?

- Sende hiç akıl kalmamış. Hiç karla insan ısınır mı?
Hocamız altında kalır mı sözün; verir cevabını:

- Asıl sende akıl yok Hatun! Kar insanı ısıtmamış olsaydı, dedelerimiz bunca yıldır kar altında mışıl mışıl uyurlar mıydı?

DENİZ TÜKENDİ

Hoca bir gün kayığa biner. Dümenin yanına oturur. Biraz bakar, dümenciliği kolay bir iş sanır. Sokulur dümencinin yakınına, kendini göstermek ister:

- Belki tanımazsın beni ya, ben de ustasıyım bunun. Sen şöyle bir kenara çekil de biraz dinlen. Ben idare ederim.

Dümenci de inanır buna. Dümeni Hoca'ya bırakır. Bir köşeye uzanır.

Kayık bir süre gider. Tam kıyıya yaklaştıkları sırada bir koca dalga gelir, kayığı sarsar, karaya çarpar. Yolcular korkuyla bağışırlar:

- Hey ne yapıyorsun sen?

Hoca ciddiyetini hiç bozmaz; cevabı verir:

- Ben birşey yapmadım, deniz tükendi.

İSTEDİĞİN OLDU

Hoca'nın kuvvetli bir öküzü varmış. Öküzün iki boynuzunun arası gayet genişmiş. Öyle ki bir adam bu boşluğa rahatça oturabilirmiş.

Hoca bir gün denemek ister bunu. Öküz yatarken, işte tam sırasıdır, diye kendini boynuzların arasına atar. Fakat öküzün ürküp sıçramasıyla da yere yuvarlanır. Kafası gözü yaralanır, kendinden geçer. Biraz sonra akli başına gelince, başucunda ağlayan karısını görür:

- Ağlama hanım, der, biraz zahmet çektim ama, istediğim de oldu.

MALİM YANIMDA GEREK!

Hoca pazardan bir fidan alır, getirip evin önüne diker. Akşam olunca söker içeri alır. Bir gün böyle, iki gün böyle, Hoca'nın bu davranışı etrafındakilerin tuhafına gider.

- Hocam nedir bu yaptığın? Fidanı söküp niye geceleri içeri alıyorsun?

Hoca sıvazlar sakalını:

- Vallahi komşular zaman değişti, hırsızlardan geçilmez oldu. Ne olur ne olmaz, malım yanımda gerek!

BENCE SEN KONUŞTUN

Eşeğe yem verme yüzünden bir akşam Hoca ile karısı arasında anlaşmazlık çıkar:

- Hadi eşeğin yemini ver.

- Hayır ben veremem, sen ver!

Sonunda derler ki: "İkimiz de ağzımızı kapayalım. Kim konuşursa o versin."

Karısı bakar ki konuşamadan edemeyecek, kalkar komşuya gider. Hoca da yatağına çekilir.

Az sonra eve hırsızlar girer. Ortalığı böyle sessiz bulunca, ne var, ne yok, toplayıp giderler.

Komşudan dönen karısı, evi tamtakır görünce dövmeye başlar:

- Eyvah hırsızlar evi soymuş!

Hoca hemen fırlar yataktan:

- Önce sen konuştun, eşeğin yemini sen vereceksin!

BİZİM EVE GELİYOR

Hoca'nın komşularından biri ölür. Yakınları ağlaşmaya başlarlar:

- Bizi bırakıp nerelere gidiyorsun!

- Ödünsüz ocaksız yere gidiyorsun!

Hoca karısına seslenir:

- Kapa şu kapıyı hanım, dediklerine bakılırsa rahmetli bizim eve geliyor.

ÖĞREN OĞLUM, BUNLAR İNSANLARDIR

Hoca bir gün Akşehir'e pazara giderken, oğlunu da götürmek ister. "Biraz gözü açılsın gezsin, görsün" der. Kendisi öne, oğlu arkasına binerler eşeğin, düşerler yola.

Karşılaştıkları birkaç köylü takılır Hoca'ya:

- Günah hocam günah, bak hayvan iki büklüm olmuş, iki kişi birden eşeğe biner mi?

Hoca utanır bu sözlerden, oğlunu indirir.

- Bu nasıl iştir Hoca? derler. Küçük çocuk yürüyor. Sen de eşeğin üstüne kuruluyorsun! Hiç yakışık alır mı?

Hoca, yine utanır, iner eşekten, oğlunu bindirir. Yola devam ederler. Kente varacakları sırada, karşılaştıkları kişiler yine başlarlar Hoca'yı çekiştirmeye:

- Şuna bak, şuna! Koca adam yürüyor da, el kadar çocuk eşekle gidiyor...

Bu işlere bir türlü akıl erdiremeyen çocuk sorar

Hoca'ya:

- Baba kim bunlar, bizim işimize niye karışıyorlar
Hoca, oğlunun sırtını okşar:

- Öğren oğlum, işte bunlar insanlar; gördüğün gibi
her işe karışırlar!

EŞEK DURDU, BEN DE İNDİM!

Hoca bir gün eşiğinin üstünde, pazarda geziniyor-
muş. Bir ara eşek durmuş. Hoca da dengesini yitirerek dü-
şüvermiş. Pazarcılar, başlamışlar gülüşmeye.

Hoca kızmış:

- Ne var bunda gülecek? demiş. Gördünüz işte, eşek
durdu; ben de indim!

İNANMIYORSANIZ ÖLÇÜN!

Hoca'ya bir gün sormuşlar:

- Sen bilgili bir adamsın. Bize söyler misin, dünya-
nın ortası neresidir?

Hoca da:

Benim durduğum yer, demiş.

Gülmüşler:

- Amma da yaptın Hoca!

Hoca istifini bozmamış:

- İnanmıyorsanız ölçün! demiş

ŞİMDİ BULDUNUZ MU?

Köyün yaramaz çocukları dere kıyısında oynarlarken, oradan geçmekte olan Hoca'ya bir şaka yapmak isterler. Ayaklarını suya daldırıp,

- Hoca amca, ayaklarımız suda birbirine karıştı. Bir türlü kendi ayaklarımızı bulamıyoruz. Sen bulabilir misin? derler.

Hoca "olur" diyerek eline bir değnek alır, sudaki ayaklara vurmaya başlar. Herkes can acısı ile ayağını çekince güler:

- Tamam mı, şimdi buldunuz mu?

ANLAMAK İÇİN EŞEK OLMAK GEREK

Adamın biri korkusundan Timur'a bir eşek armağan eder. Eşek de eşek hani. Boy pos, kelle kulak yerinde. Timur pek memnun olur bu armağana. Tutar yularından doğru Hoca'ya götürür:

- Hoca, pek akıllı bir hayvandır. Eti senin kemiği benim, şunu bir okut, adam et. Hadi göreyim seni!

Hoca ne desin? bir Timur'a bir eşeğe bakar:

- Olur! der.

Deriden bir kap yaptırır. İcini de böler yaprak, yaprak; işte oldu, al sana bir kitap! Yaprakların arasını arpa ile doldurur. Sürer eşiğin önüne. Eşek, yaprakların arasına burnunu soka soka karnını doyurur. İkinci gün yaprakların aralarının bazılarını boş bırakır Hoca. Eşek de bir daldırır burnunu arpayı yer, ikinciyi boş bulunca anırmaya başlar. Üçüncü gün, dördüncü gün derken eşekte bir alışkanlık meydana gelir; bulunca yer, bulamayınca anırmaya başlar.

"İşimiz tamam" der Hoca, eşiği Timur'a götürür:

- Buyurun, artık okumasını öğrendi. Sonra kitabı eşiğin önüne bırakır. Eşek, yaprakları açıp ikide bir anırır.

Timur:

- İyi ama Hoca, der bunun okumasından birşey anlamıyor?

Hoca der ki:

- Onu anlamak için essek olmak gerekir.

İNANMAZSAN SAYALIM

Akşehir'e bir gezgin papaz gelir, bilgeliği ile övmeye başlar. Der ki, "Benim sorularıma kimse cevap veremez!"

Gidip hemen Hoca'yı çağırırlar. "Şu Akşehir'in onuru kurtarmanın zamanıdır, yetiş Hocam!" derler.

Hoca ile papaz karşı karşıya gelince, papaz:

- Sana iki sorum var Hoca Efendi, der.

Birincisi şu: Gökyüzünde kaç yıldız var?

Hoca duraklamadan cevaplar:

- Eşeğimin sırtında kaç tane kıl varsa o kadar!

Papaz beğenmez bu cevabı:

Eşeğin kılları sayılır mı? Hoca atılır:

- Ya gökteki yıldızlar, onlar sayılır mı?

Papaz susar. Sonra:

- Kabul Hoca, der. Peki sakalımda kaç kıl var?

Hoca yine yapıştırır cevabı:

- Eşeğimin kuyruğundaki kıl kadar!

- Nasıl ispatlarsın bunu?

- Kolay der, Hoca. Getirelim eşeği buraya, bir senin sakalından, bir onun kuyruğundan kılları koparıp koparıp sayalım. Göreceksin nasıl baş başa gelecek.

DOSTLAR ALIŞ VERİŞTE GÖRSÜN

Hoca, bir zamanlar yumurtanın dokuzunu bir akçeye alır, onunu bir akçeye satarmış. Bu ilginç alış veriş görülenler:

- Hocam, bu ne biçim ticaret? Demişler

Hoca gerilerek:

- Amacım ticâret değil, dostlar alış verişte görşün! demiş.

ONA İNANIYORSUN DA, BANA NEDEN İNANMIYORSUN?

Hoca bir gün Sivrihisar'a gider. Karnı acıkınca bir aşçı arar. Birinde karar kılar. Oturur bir tavukla iki yumurta yer. Parasını vermek için el atınca, Hoca'da şafak atar. Ne yapsın? Aşçıya:

- Şimdi bozuğum yok, parasını gelecek sefere vereyim, deyip çıkar.

Aradan aylar geçer. Bir ara Hoca'nın yolu Sivrihisar'a düşünce borcunu ödemek ister. Doğru aşçıya varır:

- Benim borcum ne kadardı? diye sorar.

Aşçı:

- Bir kızarmış tavukla iki yumurta, tam iki yüz akçe eder.

Hoca şaşırır:

- Sen ne diyorsun arkadaş? der. Ben bu para ile bir ay geçinirim! Vermiyorum!

Hoca ile anlaşılamazlar. Kadıya gitmeye karar verirler. Aşçı, kadıya derdini anlatmaya başlar:

- Ben bu adama bir tavukla iki yumurta verdim. Parasını zamanında getirmede. Eğer bu tavuğu yemeseydi, her gün bir yumurta yumurtlayacaktı. Sonra bunlardan şu kadar civciv çıkacaktı. Onlar da tavuk olacak yumurtlayacaklardı...

Meğer kadı aşçının adamı değil miymiş?

Hoca'ya döner:

- Sen haksızsın der, ver aşçının iki yüz akçesini!

Hoca,

- Peki vereyim, diye karşılar, yalnız bana biraz müsaade edin. Tarlaya bulgur ekeceğim. Ürününü satınca hemen parasını veririm!

Kadı kızar:

- Sen benimle alay mı etmek istiyorsun? Hiç bulgurdan tohum olur mu?

Hoca gereken cevabı verir:

- Neden olmasın? Kızarmış tavuktan civciv, çıkıyor da, kaynatılmış buğdaydan niçin tohum olmasın? Ona inanıyorsun da, bana neden inanmıyorsun?

ŞÜKÜRLER OLSUN!

Hoca bir gün bahçesine çalışmaya gider. Biraz çalışır. Yorulunca ceviz Ağacının altına çekilir, uzanır. Gözü yukardaki cevizleri takılır. Başlar kendi kendine söylemeye:

- Şu Allah'ın işlerine de akıl ermiyor. Bazen öyle şeyler yapıyor ki şaşıp kalıyor insan. Bir şu kocaman ceviz ağacının küçük küçük meyvesine bak, bir de parmak kalınlığındaki kabağın meyvesine! Hiç uyum var mı aralarında?

Tam o anda, yukardan küt diye bir ceviz düşer alnının ortasına! Hoca neye uğradığını bilmez. Bir taraftan alnını ovuştururken, bir taraftan da dua eder:

- Allah'ım sana şükürler olsun! İyi ki o kabakları bu ağaçta yetiştirmedin. Yoksa ne olurdu şimdi benim hâlim!

O SUÇUNU BİLİR

Hoca'nın bostan tarlasına bir öküz girer. Ortalığı talan eder. Emeklerinin boşa gittiğini gören Hoca, öküzü yakalayıp dövmek ister. Ama yakalayamaz, bakakalır e-
lindeki değnekle, kaçan öküzün ardından: "Alacağın olsun senin" der, "bunu yanına bırakmam!"

Birkaç gün sonra öküzü bir arabaya koşulu olarak görür. Başlar öküzün şurasına burasına değneğiyle vurmaya. Arabacı karşı koyar:

- Deli misin nesen be adam? Ne suçu var da, vuruyorsun hayvana?

Hoca iter adamı:

- Sen karışma, o suçunu bilir.

EŞEĞİNİN KUYRUĞUDUR

Bir gün yobazın biri Hoca'ya takılmak ister:

- Senin işin gücün maskaralık. Hiçbir hünerin yok...

- Senin var mı?

- Var tabii

- Neymiş o?

- Ben her gece bir kuş olur uçarım. Gökyüzünün sonunadek giderim. Dünyayı oradan seyrederim. Yerde gökte ne varsa, hepsini görürüm...

- Peki, gökyüzünde eline ipek gibi bir şey dokunur mu?

- Dokunmaz olur mu, dokunur tabii. Beki Hoca sen nerden bildin?

Hoca yobaza hak ettiği cevabı verir:

- İşte o ipek gibi şey, benim eşeğimin kuyruğudur!

DOKSAN DOKUZ OLSUN

Düşünde, bir kese sarkıtlılar bacadan Hoca'nın önüne:

- Hocam bunu Tanrı gönderdi sana, içinde tam doksan dokuz altın var. Al güle güle harca.

Hoca almaz nazlanır:

- Kabul etmem, yüz altın isterim!

- İyi ama, Allah böyle uygun gördü.

- Olmaz! İlle de yüz altın olacak. Doksan dokuzu veren yüzü de verir.

Bu sırada Hoca birden uyanır. Bakar ki, ortada bir şey yok! Hemen yumar gözünü:

- Peki der, kabul ediyorum, varsın doksan dokuz olsun!

BEN DE ONU DÜŞÜNÜYORUM

Hoca, bir gün bir bahçeye girmiş eline ne geçirdiyse koparıp yanındaki çuvala doldurmaya başlamış. Bu sırada bahçe sahibi çıkagelmiş.

Hoca'ya:

- Ne arıyorsun burada?

Hoca birden şaşırır:

- Hiç... Sabahki fırtına beni buraya attı.
- Peki, bunları kim kopardı.
- Tutunayım diye neye elimi attıysam elimde kaldı.
- Ya bunları, çuvala kim doldurdu?
- Vallahi, işte ben de onu düşünüyordum ya!

AYIN KAÇI

Bir Ramazan ayında birisi, Hoca'ya sorar:

- Hoca Efendi, bugün ayın üçü mü, dördü mü?

Hoca da:

- Vallahi bilmem, bu günlerde ay alıp sattığım yok! karşılığını verir.

BEN DE BEĞENMEDİM

Bir gün Hoca'ya sormuşlar:

- Hocam, hiçbir şey icad ettin mi?

Hoca:

- Ettim. Ama ben beğenmedim.
- Neyi? demişler.

- Karla ekmek yemeği.

FİNCANCI KATIRLARINI ÜRKÜTMEZSEN

Hoca bir gün, mezarlıkta dolaşırken, olacak bu ya, ayağı kayar, eski, çökmüş bir mezara düşer. Kalkıp üstünü başını temizlerken birden aklına gelir. "Dur bakayım" der. "Şuraya ölü gibi uzanayım, bakalım soru melekleri gelecek mi?" Mezara boylu boyunca uzanır, gözlerini kapar, düşlere dalar. Tam o sırada uzaktan uzağa çan sesleri duyulmaya başlar. Çan, hayvan, insan sesleri gittikçe yaklaşır. Hoca "Eyvah!" der. "Ters bir zamana rastladı bizim iş, sanırım kıyamet kopuyor. Dur bakayım, dünya ne durumda?" Birden mezarın içinden doğrulup, kalkar. O sırada fincan yüklü katırlar, mezarın başına kadar gelmişler. Hoca birden mezardan fırlayınca ürkerler. Çifte atmaya, oraya buraya koşup, kaçışmaya başlarlar. Fincanlar, tabaklar, kadehler, tuzla buz olur. Kervancılar, Hoca'yı yakalayıp:

- Kimsin sen, ne arıyorsun burada?

Hoca:

- Öteki dünyadan geliyorum, dünyayı seyretmeye çıkmıştım. Der.

- Dur! Biz sana dünyanın kaç bucak olduğunu gösterelim. Hepsi birden, başına üşüşüp Hoca'yı bir güzel döverler. Yere serip, katırlarını toplarlar. Kırılmayan yüklerini toplayıp yollarına koyulurlar. Hoca, zar zor kendine gelip kafa, göz yara bere içinde, geç vakit evine döner. Karısı sorar:

- Hoca, bu ne durum böyle?

Hoca:

- Öbür dünyadan geliyorum.

Karısı:

- Ya?... Peki ne var, ne yok öbür dünya da? diye sorar.

Hoca:

- Fincancı katırlarını ürkütmezsen, hiç bir şey yok.

O BİZDEN KİRLİ

Hoca bir gün karısıyla, göl kıyısında çamaşır yıkamaya gitmiş. Çamaşırları yığıp tam işe başlayacakları sırada bir kara kuzgun gelip sabunu kaptığı gibi havalanmış.

Karısı:

- Yetiş efendi, sabunu kuzgun kaptı. Diye bağırmaya başlamış.

Hoca bir şey yapmaya olanak olmadığını anlayıp:

- Teleşlanma karıcığım. Baksana üstü başı kapkara, o bizden daha kirli, varsın temizlensin!

ŞU KONYA'LILAR

Hoca, bir gün Konya'ya gidip, bir helvacı dükkânına girer. Doğruca helva tepsisinin önüne gidip yemeye başlar. Bunu gören helvacı bağırır:

- Be adam! Parasız, pulsuz, davetsiz mavetsiz ne diye tepsiyi silip süpürüyorsun?

Hoca adamın bu sözüne hiç aldırmaz, yemesini sürdürür. Helvacı, bir çıkar yol bulamaz, Hoca'yı yumruk, sille, tokat dövmeye koyulur.

Hoca, başını çekerek, gözünü kırparak, hem yemesini sürdürür, hem de der ki:

- Şu Konya'lılar ne iyi insanlar doğrusu, adama döve döve helva yediriyorlar.

ANANIN ELİNDEN KURTULAYIM

Hoca'nın kızı bir gün mutfağa girer. Bir de ne görsün? Babası koca küpün arkasına geçmiş, yatıyor.

- Efendi baba, bu ne durum böyle? Ne yapıyorsun burada?

Hoca:

- Ne yapayım a kızım. Hiç olmazsa gurbet ellerde öleyim de şu ananın elinden kurtulayım dedim.

YE KÜRKÜM YE!...

Bir gün Hoca'yı bir şölene çağırırlar. Hoca bu şölene eski elbisesiyle gider. Ama kimse Hoca'ya aldırış etmez. Hoca, bir kolayını, bir yolunu bulup evine koşar. Ağır, gösterişli bir kürkü varmış, onu giyip şölene gider. Bu kere, kendine bir gerinme vererek evin kapısını çalar. Şölen sahibi Hoca'yı pek ağırlar, baş köşeye geçirirler. Yemek zamanı gelince sofraya buyur ederler.

Hoca, yemek gelince kürkün yakasını yemek kabına uzatıp:

- Buyur kürküm!

Bundan bir şey anlamayanlar Hoca'ya sorarlar. Hoca da başından geçen olayı anlattıktan sonra:

- Demek ki ikram kürke, yemeği de o yesin, onun hakkıdır!...

YANGIN VAR

Hoca'nın karnı çok acıkmış. Sofradaki çorbaya kaşığı daldırıp hemen, ağzına atıp, yutmuş. Ama çorba çok sıcakmış. Ağzı, boğazı çok yanan Hoca, hemen sokağa fırlayıp, bağırıp koşmaya başlamış:

- Savulun dostlar, karnımda yangın var!..

KAZAN DOĞURUR DA ÖLMEZ Mİ?

Hoca, bir gün, komşusundan bir kazan ister, işini bitirdikten sonra kazanın içine bir tencere koyup komşusuna götürür. Komşu, tencereyi görünce:

- Hoca, bu ne? der.

Hoca:

-Kazan doğurdu komşu, doğurdu!

Adam memnun olur. Kazanı, tencereyle birlikte alır.

Bir zaman sonra Hoca, aynı komşusundan kazanı yine ister. Ama bu kere, geri vermez. Günler, haftalar aylar geçer. Komşusu, Hoca'nın evine gelip kazanı ister Hoca, üzgün, üzüntülü bir şekilde:

- Ah komşum!.. Başın sağolsun, kazan sizlere ömür.
Komşusu şaşkın şaşkın:

- A Hoca, hiç kazan ölür mü?

Hoca:

- Komşucuğum! Kazanın doğurduğuna inandın da, öldüğüne niçin inanmıyorsun?

ÖRDEK ÇORBASI

Hoca'nın evinde yiyecek hiçbir şey kalmamış. Kuru ekmeğini yanına alıp, göle gitmiş. Gölde, ördekler yüzüyormuş. Hoca da ekmeğini suya batırıp yemeğe başlamış. Hoca'yı gören birisi:

- Hocam ne yapıyorsun? Diye sormuş.

Hoca üzgün üzgün:

- Ördek çorbası içiyorum.

ŞUNA DEĞMİŞ, BUNA DEĞMEMİŞ

Hoca bir gün yanına birkaç karpuz alıp, dağa odun kesmeğe gitmiş. Susayınca karpuzlardan birini kesmiş. Bakmış ki tatsız, yere atmış. Birini daha kesmiş o da tatsız çıkmış, onu da atmış. Karpuzun tatlısını yemiş, tatsızını atmış. Yere atmakla da kalmamış, üzerlerine işemiş.

Bir süre sonra odunları kesmiş, terlemiş, yorulmuş ve susamış. Bu kere yere atıp, üzerine işediği karpuzlara, buna değmiş, buna değmemiş diyerek hepsini yiyip, bitirmiş.

GÖRÜP GÖRECEĞİN RAHMET BU

Hoca, kapısının önüne bir ağaç dikmiş. Sonra da, ağacın dibine işeyip, "Görüp göreceğin rahmet budur" demiş.

BU KADAR TAVUĞA BİR HOROZ

Bir gün çocuklar, Hoca'yı hamama davet ederler. Yıkanırken birbirlerine takılırlar. Hadi yumurtlayalım, derler. Tavuk gibi gıdıklamaya başlarlar. Hepsi de, önceden sakladıkları yumurtaları çıkarıp ortaya koyarlar. Hoca hemen kalkıp horoz gibi kanat çırpıp ötmeğe başlar. Çocuklar:

- Ne yapıyorsun Hoca?

Hoca da:

- Bu kadar tavuğa bir horoz gerek değil mi? der.

SEN DE BİRAZ SÜR

Hoca, bir gün odun kesmeye gider. Ama eşeği bir türlü yürümez. Yolda, birisi, aktardan biraz nısadır al da eşeğin ardına sür. Hoca da, adamın dediğini yapar. Kıçı yanan eşek koşmaya başlar. O kadar ki, Hoca eşeğine yetişemez. Hemen kendisine de biraz sürer Kıçı yanan Hoca eşeği geçer. O sırada karısına rastlar. Karısı:

- Ne o efendi? Bu durum ne?

Hoca da:

- Hanım bana yetişmek istiyorsan sen de biraz nısadır sür.

BELKİ AĞAÇTAN ÖTEYE YOL VARDIR

Bir gün çocuklar, yüksek bir ağacın altında tartışmaya başlamışlar. Bu ağaca kimse çıkamaz, demişler İleriden de hoca görünmüş. Çocuklar, Hoca'yı görür görmez, bahse tutuşalım da çıkınca ayakkabılarını çalalım, demişler. Koşarak:

- Hoca, bu ağaca kimse çıkamaz diyoruz. Sen ne dersin?

Hoca:

- Ben çıkarım demiş.

Çocuklar da:

- Peki yiğitsen çık da görelim.

Hoca, ayakkabılarını çıkarıp koynuna koymuş, ağaca tırmanmaya başlamış. Çocuklar:

- Hoca ayakkabılarını neden koynuna koydun?

Hoca da:

- Ne olur, ne olmaz. Belki ağaçtan öteye yol vardır, giderim.

BEN ÖĞRETMEDİM

Bir gün Nasreddin Hoca'nın oğluna "Patlıcan nedir?" diye sormuşlar. Çocuk da, "Gözü açılmadık sığırçık yavrusudur" demiş. Hoca, bunu duyunca "Vallahi ben öğretmedim, oğlan kendisi bulmuş."

HAYVAN TERS

Hoca, bir sabah kervanla giderken, eşeğini binek taşına çeker. Hoca, eşeğe atlar ama ters biner. Bunu görenler, "Hoca, eşeğe ters bindin" derler.

Hoca:

- Yok canım, ben ters binmedim, hayvan ters.

ÇEKTİR GİTSİN

Birisi, "Hoca!" demiş.

- Başım ağrıyor, ne yapayım?

Hoca:

- Vallahi! Benim dişim ağrıyordu, çektirmeden başka çıkar yol bulamadım..

HİÇ AŞIK OLDUN MU?

Hoca'ya:

- Hiç aşık oldun mu? diye sormuşlar.

Hoca:

- Bir kere oluyordum, üstüme geldiler. Demiş.

BİNDİĞİN DALI KESİYORSUN

Hoca, bir gün bar ağaca çıkmış. Bindiği dalı keser-miş. Ağacın altından bir adam geçiyormuş.

- Yahu Hoca! Bindiğin dalı kesiyorsun, düşeceksin.

Hoca adamın söylediklerine aldırılmaz. Ama az bir zaman sonra, dal kopar. Dalla birlikte Hoca da yere düşer. Balta bir yana gider, kendi bir yana fırlar.

Hoca, bir süre sonra kendine gelir. Kendine gelince de: Bu adam erenlerden biri sanırım. Gidip şuna bulayım da ne zaman öleceğimi sorayım. Der.

Şehire gider. Çarşı pazar, adamı arar bulur. "Sen" der.

- Benim düşeceğimi bildin, öleceğimi de bilirsin, söyle, ben ne zaman öleceğim.

Adam:

- Hoca, insan, bindiği dalı keserse elbette düşer. Ama senin ne zaman öleceğini ne bileyim ben.

Hoca direktir. Adam, sonunda dayanamayarak:

- Eşğine odun yükle, dağa çık. Eğer eşek bir kere osurursa canının yarısı gider, ikinci osurukta ölürsün.

Hoca, eşğine odunu yükler, dağın yolunu tutar. Eşek bir kere osurunca, "Eyvah!" der. "Canımın yarısı gitti." İkinci osurukta, "Öldüm" der. Yere yığılır. Bir zaman olduğu yerde bekler. Gelen, giden yok. Kalkar, hiç olmazsa, gidip ben haber vereyim, gelsinler cenazemi kaldırsınlar.

Şehre iner. Her gördüğüne öldüğünü haber verir. Yeniden gider, dağdaki yere yatar. Delikanlılar eğlenceye çıkar. Güle oynaya Hoca'nın yattığı yere gelirler. Hoca'yı alıp götürürler. Mezar taşı üzerine koyarlar, yıkarlar, tabutun içine yerleştirip, kapağını kapatırlar. Mezarlığa doğru götürmeye başlarlar. Tam bu sırada önlerine iki yol çıkar. Buradan mı gidelim, şuradan mı diye tartışmaya başlarlar. Tartışma uzun sürünce Hoca dayanamaz. Tabutun kapağını kaldırıp başını çıkarır:

- Ben sağlığımda şu yoldan giderdim, ama şimdi öldüm, siz bilirsiniz artık, der.

KATIRIN İSTEDİĞİ YERE

Hoca, dikbaşı bir katıra binmiş, gidiyormuş. Soruşlar:

' - Hoca nereye gidiyorsun?

Hoca karşılık vermiş.

- Katırın istediği yere.

BEN İNECEKTİM

Hoca eşekten düşmüş. Çocuklar:

- Hoca eşekten düştü!...

Diye alaya başlayınca,

- Ben zaten inecektim.

BEN DIŞARDAN SEN İÇERDEN

Hoca bir gün sıkıntıya düşmüş. Eşegini pazara götürüp satmaya karar vermiş. Hayvanı tellâla bırakmış. Eşeğe herkes para sürmeğe başlayınca, bizim eşek, bu kadar değerli de ben ne diye almam deyip, para sürmeğe koyulmuş. Sonunda üstünde kalmış. Parayı tellâla verip eşegini almış, eve getirmiş.

Karısı:

- Ne yaptın efendi? Ben de bu gün yoğurt alıyordum. Terazinin dirhem yerine bileziklerimi koydum. Adam farkına varmadı. Bir hayli yoğurt verdi.

Hoca:

- Hah karıcığım, gayret! Ben dışardan, sen içerden şu evi, bir yoluna koyalım.

GÜZEL BİR RÜYA

Hoca rüya görürken uyanır. Karısına:

- Aman hanım. Şu gözlüğümü ver güzel bir rüya görüyorum ama seçemiyorum.

İÇİNİZDE DAMDAN DÜŞEN VAR MI?

Hoca bir gün damdan düşer. Halk başına üşüşür

- Nasılsın, bir yerin incidi mi, bir şey oldu mu? Diye sor maya başlarlar.

Hoca da der ki:

- İçinizde damdan düşen var mı? O bilir benim durumumu!

ON KERE DOLARSA BİR KERE EDER

Hoca bir gün bir tavşan yakalamış. Bakalım demiş, kasaba halkı tavşanı biliyor mu? Torbasına koyup, ağzını sıkıca bağlamış, eve getirmiş. Eşini dostunu çağırmış:

- Size tuhaf bir şey göstereceğim.

O sırada karısı, Hoca'nın getirdiği torbayı, içinde ne var diye açmış. Tavşan fırlayıp kaçmış, kadın, arpa kutusunu torbanın içine koyup, ağzını da eskisi gibi bağlamış, aldığı yere bırakmış.

Hoca koşup torbayı koyduğu yerden almış. Çağırdığı adamların yanına götürmüş:

- Aman! Dikkat edin, kaçmasın!

Özenle torbayı açmış Kutu, pat diye yere düşünce, Hoca, on kere dolarsa bir kilo eder.

BEN ONU BOĞMASAYDIM O BENİ BOĞACAKTI

Hoca bir evde konukmuş. Kendisine büyük bir gecelik vermişler. Giyince boğazına kadar gelmiş. Hemen kuşağını çözüp, kavuğu ortasından boğmuş, gidip yatmış. Sabah ev sahibi, Hoca'yı görünce:

- Hocam! Kavuğu ne diye boğdun, diye sormuş.

Hoca da:

- Ne yapayım? Ben onu boğmasaydım o beni, boğacaktı.

NE MÜJDE VERİRSİN

Hoca bir gün ahırını onarıırken, duvarın temelini kazar. Komşunun ahırına bir delik açar. Hoca delikten içeriye bakar. Bir de ne görsün? Sığırlar, boğalar, danalar. Hemen sevinçle karısına koşar, der ki:

- Aman hanım, Dikyonos zamanından kalma bir ahır dolusu kocabaş hayvan buldum dersem ne müjde verirsin bana?

BAŞLARINI ÇEVİRİP BAKMAZLAR

Nasreddin Hoca, bir gün Sivrihisar'a gitmiş. Bakmış ki, halk bir yere birikmiş, gözleri ufukta, Ramazan ayı görülecek mi, görülmeyecek mi diye bakıp durmaktalar. Bu durumu gören Hoca:

- Sizler, ne acayip adamlarsınız, bizim Akşehirli' ler bunun araba tekerleği kadarını görürler de başlarını çevirip bakmazlar. Siz kıl kadarını göreceğiz diye zamanımızı boş yere harcıyorsunuz! der.

BİR YIL ÇAYLAK OLMAK GEREKİR

Bir gün Hoca'ya "Çaylak altı ay erkek olurmuş, altı ay dişi, ne dersin? diye sormuşlar. Hoca da, "Vallahi" demiş. "Bu soruya cevap vermek için bir yıl çaylak olmak gerekir."

SENDE O DUA BENDE BU AKIL VARKEN

Hoca, bir gece yatarken damda, bir hırsızın gezdiğini duyar. Karısına:

- Geçen gece geldim, kapıyı çaldım, duymadın. Ben de şu duayı okudum, ay ışığına tutunup eve girdim! der. Bir kısa dua okur. Bacadan duayı dinleyen hırsız, duayı okuyup, elleriyle ay ışığına tutunur. Kendini damdan aşağıya bırakır. Pat, diye yere düşünce, Hoca hemen koşup, hırsızı yakalar. Karısına bağırırmaya başlar:

- Hanım mumu getir, hırsızı yakaladım!

Hırsız bitkin bir durumda:

- Bırak efendi, bırak, sende o dua bende bu akıl varken kolay kolay kaçamam ben.

SOL AYAĞIMIN ABDESTİ YOK

Hoca, abdestini alırken suyu az gelmiş. O da sol ayağını yıkamamış. Namaza dururken sol ayağını kaldırmış, sağ ayağının üstünde durmuş. Bunu gören topluluk:

- Ne yapıyorsun hoca? Bu ne biçim namaz kılmak?

Hoca:

- Ne yapayım! Sol ayağımın abdesti yok.

OĞLAK BÜYÜYÜP TEKE OLMAZ MI?

Bir gün Hoca'ya sorarlar:

- Hocam senin burcun hangi burç?

Hoca da:

- Teke burcu.

Bu sözü duyanlar, şaşırıp:

- Hoca efendi! Teke adında ne bir yıldız, ne de bir burç var.

Hoca:

- Var! Ben doğduğum zaman anam şansıma baktırmış cediş demişler.

Köylüler:

- İyi ama cediş, oğlak demektir. Teke değil.

Hoca:

- A bilgisizler. Kaç yaşındayım ben? O zamandan beri oğlak büyüüp teke olmaz mı?

YAŞ ÜZERİNE Mİ?

Bir gün Nasrettin Hoca'nın komşusu telaşla gelip:

- Aman Hoca Efendi. Karımla baldızım kavgaya tutuştular. Birbirlerini yiyecekler. Gel de şunları ayır, bir öğüt ver.

Hoca:

- Hayır. Komşucuğum hadi git, rahat et. Demek ki kavga yaş üstüne değil, sen buraya gelinceye kadar barışmışlardır, şimdi görürsün, can ciğer olmuşlardır.

YESENE BE ADAM

Hoca, Akşehir'den, memleketi olan Sivrihisar'a gitmiş. Karnı çok acıkmış. Çarşıdan geçerken bir fırından taze taze, dumanı üstünde, burcu burcu kokan ekmeklerin çıktığını görmüş. Gidip fırıncıya:

- Bu ekmekler senin mi?

Ekmekçi:

- Evet, hepsi benim demiş.

Hoca gene sormuş:

- Ama doğru söyle ayağını öpeyim, hepsi mi?

Fırıncı:

- Hepsi yahu be adam. Demiş kızarak.

Hoca da:

- Peki öyleyse yesene be adam yesene! Ne duruyorsun?

NE DİYE KAYGANA YAPIP YEMEZSİN?

Hoca'nın canı kaygana istemiş. Bir gün bakkala gidip:

- Bakkal başı! Yumurtan var mı?

Bakkal:

- Var. Hem de günlük yumurta.

Hoca:

- Peki, yağın da, balın da var mı?

Bakkal var deyince,

Hoca:

- Peki ne diye kaygana yapıp yemezsin be adam!

IŞIĞI GÖREN DIŞARI FIRLIYOR

Hoca, karısı doğum yaparken mum tutuyormuş. Bir çocuk dünyaya gelmiş. Çocuklar, ikizmiş. Arkadan bir tanesi daha baş gösterince Hoca hemen mumu püf deyip söndürmüş.

Ebe kadın:

- Aman Hoca, ne yaptın?

Hoca da:

- Ne yapayım yahu? Işığı gören dışarıya fırlıyor!...

OĞLUMUN BABASI ÖLDÜ DE

Nasreddin Hoca, bir gün kara giysiler giyinmiş. Karalara bürünmüş.

Hoca'yı görenler:

- Ne oldun Hoca? Bu ne durum? diye sormuşlar.

Hoca da:

- Oğlumun babası öldü de onun yasını tutuyorum!

BLINA GÖNLÜM ELVERMEZ

Hoca bir gün, eşeğine binmiş, çuvalı da sırtına atmış.

Bu durumu görenler:

-Hoca, çuvalı niçin sırtına vurdun da, eşeğe yüklemedin? diye sormuşlar.

Hoca da:

- Hayvancağız, bu kadar kahrımı çekiyor, beni taşıyor, hem ben bineyim, hem de çuvalı yükleyeyim yok buna gönlüm elvermez, demiş

ŞİMDİ YOK

Bir gün Nasreddin Hoca hastalanmış. Yanına yoklamaya gelenlerden biri;

- Mirasçın var mı?

Hoca:

- Anam var ama, babam sağken onu boşamıştı, şimdi mirasçım yok.

BAHARA BİR ŞEY DİYEN VAR MI?

Hoca'ya, "Şu insanlar ne tuhaf demişler. "Yaz gelir sıcaktan yakınırlar, kış gelir soğuktan. "Hoca, sus be bilgisiz" demiş. "Bahara bir şey diyen var mı?"

GÜNLERİNİ DAHA ÖĞRENMEDİM

Hoca, bir gün bir şehre gitmiş. Şehirlinin biri:

- Efendi. Bu gün, günlerden ne?

Hoca şöyle karşılık vermiş:

- Vallahi ben bu şehre yeni geldim, günlerini daha öğrenemedim.

BEN DE SANMIŞTIM Kİ

Nasreddin Hoca, bir gün acemi bir berbere tıraş oluyormuş. Berber, usturayı yüzünde sürttükçe Hoca' nın başından ateş, gözünden yaş çıkartıyormuş. Bu sırada, dükkândan acı bir bağırıtı duyulur. Hoca:

- Bu ne diye? sorar.

Berber:

- Komşu dükkânda bir öküz nallıyorlar.

Hoca:

- Ben de sanmıştım ki, orada da birisi tıraş oluyor!

İNMEK DE GELMİYOR MU?

Hoca bir gün vaaz vermek için caminin kürsüsüne çıkmış. Ama olacak bu ya, aklına hiçbir şey gelmiyormuş. Oturmuş, oturmuş, sonunda:

- Ey ahali! Size söylemek için aklıma bir şey gelmiyor dersem, nedersiniz?

Oğlu, kürsünün hemen yanı başında oturuyormuş.

Ayağa kalkıp:

- İlâhi baba! Kürsüden inmek de mi aklına gelmiyor.

ŞİMŞEK YAPARLAR

Hoca bir gün bir yere giderken bir çobana rastlar. Çoban, Hoca'ya selâm verip:

- Bir sorunum var. Sen okumuş bir adama benzersin, kime sordumsa bilmedi. Bakalım sen bilebilecek misin?

Hoca:

- Sor.

Çoban:

-Yeni ay incecik, sonra büyür, yusuvarlak olur. On-beşinden sonra gene küçülür. Sonra kaybolur, peki, o eski Ay'ı ne yaparlar?

Hoca:

- Bu kadarcık şeyi bilemedin mi? Eski Ay'ı çekerler, uzatırlar, şimşek yaparlar.

NE ZAMAN OKUMAYA BAŞLASALAR

Hoca, öğrencilerinden birine dinsel bir kitap olan Kudûri'yi okutmuş. Bir gün bir kadın gelir. Hoca'ya:

- Çocuğum hiç uyumuyor Hoca efendi. Bir muska yazıp versen.

Hoca:

Kadın bir Kudûri bul da yastığının altına koy.

Kadın:

- O muska mı ki!

Nasreddin Hoca:

- Muska mıdır bilmem, ama uyku getirdiğini bilirim. Ne zaman o kitabı okumaya başlasam, bizim öğrenciler uyur!

İÇİN DE GİTMİYİN DE

Hoca'ya sormuşlar:

- Cenaze götürürken tabutun önünde mi yürümeli, ardın da mı? Sağından mı gitmek daha sevap, solundan mı?

Hoca:

İçinde gitmeyin de, neresinde giderseniz gidin!

SÖZÜMÜ TUTMAZ

Hoca, Sivrihisar'da hatipken subaşıyla kavga eder. Birbirlerine selâm vermez olurlar. Bir zaman sonra subaşı ölür. Hoca da cenazesine gider. Gömüldükten sonra Hoca'ya:

- Buyrun. Duasını yapın.

Hoca:

- Başka adam bulun. Benimle küstür, sözümü tutmaz.

YAZIKLAR OLSUN

Hoca'nın bir gün, saray kapısına bir işi düşer. Akşehir'den kalkıp Bursa'ya gelir. Uğraşır, çabalar, işi bir sonuca varamaz.

Birisi der ki:

- Kırk gün, sabah namazını Ulu cami'de mihrabın sağ yanında kılar, kırkbirinci günü dua edersen işin olur.

Hoca, adamın dediğini yapar. Ama gene dileği yerine gelmez. Bir de şunu sınavayım, der. Ulu cami'nin yanındaki bir küçük mescide gider. Sabah namazını kılip dua eder. Olacak bu yâ, işi o gün oluverir.

Hoca hemen Ulu Cami'ye gidip, kapısından bağıır:

- Yazıklar olsun sana! Oğlun kadar olamadın!

DÜNYA HALKIYLA BİR İŞİM YOK

Hoca, bir gün mezarlıkta soyunup, gömleğini temizliyormuş. Çıkan kuvvetli bir rüzgâr, gömleğini alıp götürür. Hoca, gömleğinin ardından koşar. Dere tepe, düşe kalka giderken karşıdan gelen birkaç atlı, Hoca'yı görür, atları ürker, kendileri de korkarlar. Adamlar, iyice yaklaşıp bakınca karşılarında gömleksiz bir adam olduğunu anlayıp atlarından inerler. Hoca'nın yanına yaklaşıp, kızgın bir şekilde:

- Bre adam! Hortlak gibi ne gezersin bu mezarlıkta?

Hoca, adamların durumunu ve kızgınlığı görüp, hiç havasını bozmadan:

- Ne istersiniz benden bre oğullar? Ben zaten dünyayı terk etmişim, âhiret ehlindenim. Âhireti kirletmeyeyim diye çıktım, şuracıkta bir abdest bozup yine mezarıma gireceğim, dünya halkıyla bir işim yok benim.

YA İÇİNDE BENDE OLSAYDIM

Hoca'nın yıkanıp kuruması için ağaca astığı gömleğini rüzgâr yere düşürmüştü.

Hoca:

- Bize bir kurban gerekti.

Karısı:

- Neden? diye sorunca

Hoca:

- Neden olacak Allah korusun, ya içinde ben olsaydım.

HANGİ KİYÂMET?

Hoca'ya:

- Kiyâmet ne zaman kopacak? diye sormuşlar.

Hoca da:

- Hangi kiyâmet?

- Hangi kiyâmet mi kaç kiyâmet var ki? demişler.

Hoca:

- İki kiyâmet var. Karım ölürse küçük kiyâmet, ben ölürsem büyük kiyâmet.

SONRA BOZARIZ

Karısı, bir gün Hoca'ya:

- Efendi! Abdest ibrîğinin dibi delindi, içinde su kalmıyor, ne yapalım?

Hoca:

- Düşündüğün şeye bak a karıcığım. Bunun da çaresini bulmazsak yazık bize. Eskiden abdest bozar, sonra abdest alırdık. Bundan sonra ibriğe suyu koyar koymaz abdest alırız, sonra abdest bozarız.

BİRAZ KATRAN EKLE

Köylünün biri uyuz keçisini Hoca'ya getirmiş.

-Nefesin keskindir, bir okuyuver Hocam. Hoca:

- Nefesim keskindir, ama katransız etki etmez. Ben nefes edeyim, sen de nefesime biraz katran kat., keçiye sür.

O ZAMAN DOĞRU KALKARIM

Bir gün Nasreddin Hoca dostlarına, "Ben ölürsem" demiş. "Beni tepe üstü bir yere dikine gömün."

Nedenini sormuşlar. "Kıyamet kopunca, dünyanın altı üstüne gelecek ya, işte o zaman doğru kalkarım." .

BU KADAR UZUN YOLA NE GEREK VARDI?

Hoca'nın yıllar yılı biriktirdiği bin akçeyi bir gün çalmışlar. Hoca bu duruma çok üzülmüş. Merak etmiş, dualarda bulunmuş, inlemiş. Gün geçmiş, devran geçmiş, Bir gün birisi gelip Hoca'ya bin akçe vermiş Hoca:

- Bu ne? diye sorunca.

Adam:

- Ticaret için bir yere gidiyordum. Yanımda çok mal vardı. Fırtınaya tutulduk. Kurtulursam Hoca'ya bin akçe vereceğim dedim. Fırtınayı atlattık, ben de geldim, adağımı yerine getiriyorum.

Hoca bu sözü duyunca:

- Ne acayip işlerin var Allah'ım. Bizim para nereye gitti,nereden geldi. Bu kadar dolambaçlı yola ne gerek vardı sanki!

BENİM GİTMEM GEREK

Bir gün birisi Hoca'ya:

- Bana bir mektup yazsana !

Hoca:

- Nereye yollayacaksın? diye sormuş.

Adam:

- Bağdat'a deyince.

Hoca:

- Oraya kadar gidemem.

Adam:

- İlâhi Hoca oraya sen gitmeyeceksin ki, mektup gidecek.

Hoca:

- İyi ama, benim yazdığım mektubu okumak için gene benim gitmem gerek.

YERİMİ SEVMEDİM

Bağcılar günün birinde çubuk dikerlerken Hoca:

- Yahu! Beni de dikin, bakalım ne meyve vereceğim?

Bağcılar:

- Peki! Hoca'yı yarı beline kadar kadar toprağa gömmüşler. Bir süre durup üşüyen, canı sıkılan Hoca, debele-nip, topraktan çıkmış.

Adamlar:

- Niye çıktın Hoca? diye sormuşlar.

Hoca:

- Yerimi sevmedim, tutamadım, çıktım.

BİR YANA DEVRİL

Bir gün Hoca'ya, "Sabah olunca, insanların neden kimi o yana, kimi bu yana gider?" diye sormuşlar. Hoca da, "Hepsi bir yana giderse, dünyanın dengesi bozulur bir yana devrilir" demiş.

PEK KARANLIK GÖRÜNMÜYOR

Hoca'nın bir gün evde yüzüğü kaybolmuş. Aramış bulamamış. Evden çıkıp kapı önünde aramaya başlamış. Hoca'ya, "'Ne arıyorsun?" diye sormuşlar. "Evde yüzüğüm kayboldu da onu arıyorum" demiş. "Peki niçin evde aramıyorsun? diye sorunca, Hoca da, "İçerisi pek karanlık, görünmüyor, onun için burada arıyorum.

BABAN GİBİ UĞURSUZSUN

Bir gün Hoca'yla karısı yemek yerlerken, karısı Hoca'dan önce davranıp bir kaşık çorba içer. Çorba, çok sıcakmış, ağzından alevler çıkar, gözü yaşarır.

Hoca:

- Ne ağlıyorsun kadını?

Karısı:

- Ah babacığım çorbayı çok severdi aklıma geldi de.

Hoca:

- Ne yapalım? Allah rahmet etsin! der.

O da bir kaşık çorba alır. Karısı gibi gözü yaşarır.

Karısı:

- Peki efendi, sen neden ağlıyorsun? diye sorar.

Hoca da:

- Baban gibi uğursuzun ölüp de, senin gibi meyme-
netsizin kaldığına ağlıyorum.

HEMEN OYNAMAYA ÇIKAR

Hoca'nın. karısı doğururken sıkıntı eker. "Aman e-
fendi" derler. "Bir dua biliyorsan oku da zavallıcık kurtul-
sun. Hoca hemen koşar, bakkaldan bir avuç ceviz alır,
getirir. Karısının yattığı yatağın altına kor. Başlar, şakur
şukur karıştırmaya. "Ne yapıyorsun Hoca," diye sorarlar.
Hoca da, "ocuk" der. "Cevizin sesini duyunca dayana-
maz, hemen oynamaya çıkar."

BELKİ EVİN İKİ KAPISI VAR

Bir gün Nasreddin Hoca, birkaç dostunu evine davet
etmiş. Eve gelince:

- Siz biraz bekleyin deyip. İçeriye girip kapıyı ka-
pamış.

Karısına:

- Aman hanım! şu adamlara bir yol bul, gnderiver.
Karısı kapıyı aralayıp, dostlarına:

- Hoca evde yok!

Adamlar, şaşkın şaşkın başlarını iki yana sallayıp,

- Yahu! Şimdi birlikte geldik. Gözümüzün önünde kapıdan içeriye girdi. Hoca, adamların bu sözlerini duyunca, dayanamayıp başını pencereden dışarıya çıkarıp:

- Ne diye olur olmaz söylenip durursunuz. Belki evin kapısı vardır da birinden girdi, ötekinden çıkıp gitti.

YÜZ YÜZE GİDELİM

Bir gün Hoca, öğrencilerine ders vermeye giderken eşeğine ters binmiş. Öğrenciler:

- Hoca, neden eşeğe ters bindin!

Hoca gülerek:

- Doğru binsem arkamda kalıyorsunuz. Siz önde gidersiniz ben arkada mı kalacağım. İyisi mi böyle yüz yüze gidelim.

BEN ÇİĞNEMEYİYİM DİYE KOŞUYORUM

Nasreddin Hoca bir gün evinin penceresinde oturmuş, sokağı seyrediyormuş. Derken yavaş yavaş yağmur çiselemeye başlamış. Gittikçe artmış. Sicim gibi yağarken Hoca, bir de bakmış ki dostlarından biri cübbesinin eteklerini toplayıp, koşarcasına evine gidiyor. Tam, Hoca'nın evinin önüne gelince, Hoca pencereden başını uzatarak:

- Vah vah! Bir de okumuş yazmış adamsın! Hiç Allah'ın rahmetinden kaçılır mı?

Adam, Hoca'nın bu sözlerini duyunca, utanmış. İçinden, doğru demiş. Yavaşlamış. Yağmur, başından girip, ayağından çıkmış. Evine varıncaya kadar sırlıklam olup, su içinde kalmış.

Derken bir gün, olacak bu ya, o adam penceresinden sokağı seyrederken yine yağmur başlamış. Bir de ne görsün Hoca, rüzgâr gibi, dolu dizgin evine doğru koşmakta. Adam, içten içe gülerek, Hocam demiş:

- Hani Allah'ın rahmetinden kaçılmazdı, bu durum ne? Hoca, başını pencereye doğru kaldırarak:

- Sus be bilgisiz! Ben, Allah'ın rahmetinden kaçmıyorum, yere düşen rahmetleri çiğnememek için koşuyorum.

ELBİSEN NEREDEYSE ORAYA

Köylünün biri Akşehir gölünde abdest alacakmış. Hoca'yı görünce sorar:

- Hocam abdest alırken ne yana döneyim?

Hoca, şu karşılığı verir:

- Elbisen ne yandaysa, o yana!

İFTAR YEMEĞİ

Kasabanın zenginlerinden biri Hoca'yı iftar yemeğine çağırmış.

- İkinde üstü gel de camileri gezelim.

Hoca gitmiş. O cami senin, bu cami benim dolaşmışlar. Hoca, iyice acıkmış, iftar zamanı eve gitmişler. Diğer çağrılanlarla birlikte yemeğe oturmuşlar.

Yemek zamanı gelmiş. Ortaya güzel, sıcak bir düğün çorbası koymuşlar. Ev sahibi çorbadan bir kaşık alıp, uşağa:

- Yahu! Size kaç kere söyledim, şu aşçıya bir türlü çorba yapmasını öğretemediniz. Bakın, yine unu topaç topaç bırakmış! Bu ne rezalet bir çorba. Hemen kaldırın şunu! demiş.

Çorba hemen ortadan kalkmış. Ortaya nar gibi kırmış hindi dolması gelmiş. Ev sahibi, ondan da bir parça almış. Alır almaz da kızıp, bağırmağa başlamış:

- Hemen kaldırın, kaldırın şunu!

Hindi dolması da ortadan kalkmış. Derken sofraya baklava tepsisi gelmiş. Ev sahibi:

- Sersem misin be adam! diye uşağına çıkışmış. Hiç aç karnına baklava yenir mi?

Uşak, baklava tepsisini de ortadan kaldırıncı Hoca, hemen bir kaşıık alıp, sofradan kalkıp, odanın bir köşesinde duran fıstıklı üzümlü, etli, kestaneli pilav tepsisinin başına oturmuş. Ev sahibi bu durumu görünce:

- Hocam, ne yapıyorsunuz?

Nasreddin Hoca, ağzı dolu pilavla:

- Aman beyim! Bana biraz izin! demiş. Siz, öbür yemekleri suçlarına göre cezalandırıncaya kadar ben, bizim şu eski göz ağrısıyla birazcık görüşeyim, halini, hatırını sorayım dedim!

SAZ ÇALMAYI BİLİR MİSİN?

Bir gün köylüler Hoca'ya:

- Saz çalmayı bilir misin?

Hoca gülerek:

- Elbette bilirim.

Sazın perdelerine elini basmadan olur olmaz vurmaya başlamış. Köylüler:

- Hocam bu ne biçim çalış. Bizi.n bildiğimiz saz çalmada parmaklar perdeleri arar bulur, ona göre mızrap-tan ses çıkar. Bu ne biçim iş!

Hoca:

- Onlar, makamları bulamamışlar, arıyorlar. Ben buldum çalıyorum!

AL ABDESTİNİ VER PABUCUMU

Hoca bir gün, bir dere-den abdest alıyormuş. Sol ayağını da yıkayıp tam abdestini tamamlayacağı bir sırada, ayakkabısının biri dereye düşmüş. Suyun üzerinde gitmeğe başlamış. Hoca, pabucun ardından koşup, yakalamak istemiş. Ama ayakkabı suyun derin bir yerine gelince, arkasından baka kalmış. Pabuç, Hoca'nın gözünün önünde akıp, gitmiş. Bu duruma çok üzölüp, kızan Hoca, arkasını dereye dönüp, bir güzelce yellenmiş.

- Al abdestini, ver pabucumu! demiş.

SONRA İP OLUR

Hoca bir gün camide vaaz ederken.

- Ey mü'minler! Sakın oğlunuza Eyüp adını koymayın.

Söylene söylene aşınır, sonra ip olup, kopar!

GELİNİN YANINA AŞI YİYEN GİTSİN

Bir gün Nasreddin Hoca evleniyormuş. Büyük bir şölen verilmiş. Davetliler yemişler, içmişler. Hoca, çok istemesine rağmen bir türlü kalabalıktan sofraya oturamamış. Ayrıca, zerdeyi de çok severmiş. Bu duruma canı çok sıkılmış, başını alıp gitmiş. Davetliler gidince, yakınları Hoca'yı aramışlar. Evde bulamamışlar. Derken, sokaklara

düşmüşler. Sonunda bir köşede Hoca'yı bulmuşlar:

- Hoca! Gel gelin seni bekliyor!

Hoca, düşünceli düşünceli başını sallayarak:

- Gelinin yanma sarı aşı yiyen gitsin!...

ÇOK ŞÜKÜR AY'I KUYUDAN ÇIKARDIK

Bir akşam. Hoca su çekmek için kuyunun başına gider. Kuyunun kapağını açar. Bir de ne görsün, kuyunun içinde kocaman, yusyuvarlak bir ay.

-Eyvah! Ay kuyuya düşmüş!...

Bir yol karısına seslenir

- Hanım, koş! Çengeli getir. Ay kuyuya düşmüş! Koş, koş... Durma!

Karısı koşar. Çengeli getirir. Hoca, çengeli kuyuya atar, bir türlü çengeli kuyuya tutturamaz. Sonunda nasılsa çengel bir taşa takılır. Hoca bütün gücüyle ipe asılır, çengeli çekmeğe çalışır. Birden ip kopar, Hoca da arka üstü yere düşer. Bir de gökyüzüne bakar ki ay yerinde. Gülerek:

- Oooh! Çok şükür! Düştük, düştük ama Ay'ı da kuyudan çıkardık!

TERİ DAMLADI

Hoca'nın Hammâd adında bir Habeş öğrencisi varmış. Bir gün Hoca'nın cübbesine mürekkep damlatmış. Yolda giderken görenler:

- Bu ne Hoca? diye sormuşlar.

Hoca:

- Dün bizim Habeş, derse geç kalmıştı. Koşa koşa geldi. Çok terlemişti. Elimi öperken teri damladı.

DÜŞER DE BAŞINI BİLE YARAR

Hoca, bir gün Akşehir kadısındayken biri gelir. Kavga ettiği adamı da yanında getirir. Hoca'ya:

- Bu adam benim kulağımı ısırıldı.

Öteki:

- Hayır Hoca efendi, o kendi kulağını ısırıldı, yalan söyleyip, bana iftira ediyor!

Davacı adam, büyük şaşkınlık içinde Hoca'ya:

- Aman Hocam, hiç insan kendi kulağını ısırabilir mi? Hoca düşünür, düşünür ama bir türlü tam yargıya varamaz.

Adamlara:

- Siz şimdi gidin, bana yarın sabah gelin!

Akşam evine giden Hoca, sedire geçip oturur. Bir eliyle kulağını yakalamaya çalışır. Başını evirir çevirir, ısırmaya çalışır. Ama bir türlü kulağını ısıramaz. Bu uğraşıp, çabalama sırasında paldır, küldür sedirden aşağıya düşer. Başları yarılr.

Sabah olur. Hoca mahkemeye gider, davacıyla davalı da gelirler. Adam, Hoca'ya:

- Hiç insan kendi kulağını ısırabilir mi? diye yeniden sorar. Bu kere, Hoca düşünceli düşünceli başını sallayarak:

- Isırır oğlum, ısırır. Hatta düşer de, başları bile yarılr!

NE YER NE İÇER

Hoca bir köye gitmiş. Vaaz veriyormuş. Bir ara, İsa Peygamberin göğün dördüncü katında bulunduğunu söylemiş. Camiden çıkarken yaşlı bir kadın Hoca'nın yanına yaklaşır:

- Hoca efendi! İsa Peygamberin göğün dördüncü katında olduğunu söylediniz. Acaba orada ne yer, ne içer diye sormuş.

Hoca, bir ayı aşkın o köyde vaaz veriyormuş. Hiç kimse hâlini hatırlını kalkıp o güne kadar sormamış. Hoca bu soruyu duyunca çok kızmış.

- Be kadın! Köyünüze geleli tam bir ay oldu, bir güne bir gün olsun şu adam ne yer, ne içer diye sormadın da şimdi ben den göğün dördüncü katındaki İsa Peygamber'in ne yiyip ne içtiğini soruyorsun. Utan be!

BENDEN ÖNCE SEN UNUTTUN

Bir gün kasabanın kadısı, Hoca'yı iftara davet etmiş. Yanındaki kayasına da:

- Hoca çok sever! Aşçıya söyle de kaymaklı bir incir tatlısı yapsın.

Hoca, kadının evine gitmiş. Zeytinle iftar edilmiş Yemekler yenmiş, ama incir tatlısı bir türlü ortaya gelmemiş. Yatsı namazından sonra kadı, Hoca'ya:

- Bir gazel okuyun da neşeyle dinleyelim!

Hoca "İncir ve zeytine and olsun" diye başlayan bir gazeli okumaya girişmiş. Ama incir sözcüğünü söylemeden gazeli okumaya başlamış. Kadı, hemen atılarak:

- Hocam gazelin zeytinini söyledin ama incirini unuttun! demiş. Hoca gülerek:

- Onu benden önce sen unuttun kadı efendi!

NEREDEN BELLİ OLACAK

Hoca'ya karısı Ramazanda oruç tutmazlarmış. Ama karısı, Hoca'nın zoruyla her gece sahura kalkar yemeği hazırlar, kalkarlar birlikte yemek yiyip, yatarlarmış.

Bu durumdan çıkan kadın, bir gün:

- A efendi! Oruç tutmuyoruz ne diye her akşam beni böyle bir zorluğa sokuyorsun? Hoca düşünceli düşünceli:

- Öyle söyleme! Oruç tutmuyoruz, namaz kılmıyoruz, sahurda yemezsek Müslümanlığımız nereden belli olacak?

DAĞ YÜRÜMEZSE BİZ YÜRÜRÜZ

Hoca, bir gün kendisinin erenlerden olduğunu söyler. Kalabalıkta bulunanlardan birisi:

- Öyleyse bize bir kerametini göster! Hoca, bu soruyu soran adama dönerek:

- Ne istersin? diye sorar.

Adam, eliyle uzakları göstererek:

- Şu karşıki dağı çağır da, ayağına gelsin.

Hoca, uzaktaki dağa bakarak, üç kere:

- Gel ya mübârek... Gel ya mübârek... Gel ya mübârek... diye seslenir. Bilindiği gibi dağ da bir hareket, bi. kıpırtı bile olmaz. Hoca, sağına soluna iyice baktıktan sonra dağa doğru yürümeye başlar. Adam gülererek:

- Ne yapıyorsun Hoca? Hani dağ gelecekti, sen mi gidiyorsun? diye sorar.

Hoca hem yürür, hem söylenir:

- Bizde gurur, kibir olmaz. Dağ yürümezse biz yürürüz!

BİNDİRİN ŞU KARA KAPLI KİTABI

Hoca, bir zamanlar kadılık görevinde bulunur. Bu sıralarda bir gün Hoca'nın yanına bir adam gelir.

- Sizin alaca inek yayılırken, bizim ineği öldürmüş.

Hoca, adamın bu sözlerine:

- Sahibinin bundan bir suçu yoksa tazminat gerekmez.

- İnekten kan parası alınmaz ya!

Adam Hoca'nın bu sözlerini duyunca:

-Yanlış söyledim kadı efendi! Ölen sizin inek, öldüren bizimki!

Hoca, adam sözünü daha tamamlamadan, kaşlarını kaldırarak:

- İş şimdi çatallaştı. İndirin, şu raftaki kara kaplı kitabı!

BİLDİNİZ SAHİBİ ÖLMÜŞ

Hoca, kasabalının birine sorar:

- Adamın ölümü nasıl belli olur?

Adam:

- Önce eli ayağı donar. Sonra her yanı buz gibi kesilir.

Bir gün Hoca, dağa, odun kesmeye gider. Mevsim kısımış.

Yağan kardan, esen rüzgârdan üşür. Her yanı buz kesilir.

- Eyvah! ben öldüm diyerek, kendisini bir ağacın dibine atıverir. Hoca, böyle ağacın altında yatarken, uzaktan kurtlar gelir. Eşeğine saldırıp, onu parçalayıp, yemeye çalışırlar. Güçlkle olduğu yerden davranan Hoca, kurtlara bakıp güler:

- Bildiniz sahibi ölmüş eşeğin!

SİVRİHİSAR YOLUNU NEDEN BİLMEZSİN

Hoca, bir gün bütün tavuklarını bir kafese doldurup Akşehir'den çıkar. Sivrihisar'a gitmek üzere yola düşer. Yolda giderlerken, Hoca kendi kendine:

- Hayvanlar sıcaktan ölüp gidecekler. Kafesi açayım da, rahat rahat gitsinler! der. Kafesin kapısını açar. Bütün

tavukları dışarı çıkarır. Tavuklar, kafesten kurtulur kurtulmaz yolun orasına burasına kaçışıp, uçmaya başlarlar. Hoca, tavuklarının böyle çil yavruları gibi dağıldığını görünce eline uzun bir değnek alır. Horozu önüne katıp hem kovalar, hem de:

- Gecenin zifiri karanlığında sabah olduğunu bilirsin de, Sivrihisar yolunu neden bilmezsin? diyerek bağırarak hayvanların arkasından koşuşur.

NE ANLADINIZ BAKALIM

Bir gün Akşehirli, "Hocam bir de Farsça bilsen, vaazın daha güzel olacak" derler. Hoca, gülerek "Bilirim!.. Farsça da bilirim der, kalabalıktan biri, "Öyleyse, bir dörtlük oku da görelim!"

Hoca okur:

"Reften be cay serviler
Gördüm dokuz kurt âmedend
Bir kaçını yatırladım
Bir kaç tarlada mîdevend"
Sonra kalabalığa dönen Hoca, gülerek:
"Söyleyin bakalım bana, ne anladınız?"

ADAM OBURLUN BİRİ

Bir gün Akşehir'e yabancı bir bilgin gelir:

- Ülkenizin en bilgin kişisine sorularım var! Kasabalılar bir koşu Hoca'ya haber verirler. Yabancı filozofla Hoca'yı tanıştırlar. Çevresinde büyük bir kalabalık

oluştururlar. Filozof elindeki sopayla yere bir yuvarlak çizer. Hoca da sopasıyla bu yuvarlağın tam ortasına bir çizgi çekip, ikiye böler. Filozof, bu çizgiye teğet bir çizgi çizince Hoca, eliyle yuvarlağın üç bölümünü alır gibi yapar, geri kalanını elinin tersiyle iter, filozofa verir gibi bir işaretle bulunur. Filozof, avucunu parmaklarını düz bir biçimde yumarak yere doğru sallır. Hoca, onun tam tersini yapar. Birbirlerinden ayrılırlar.

Filozof, yanında bulunan çevirmenlere dönerek:

- Bilgininiz, gerçekten de bilgin. Dünya yuvar-laktır diyorlar, ne dersin dedim, hem de ortasında bölüm çizgisi var dedi. Dörde böldüm, üçü su dedi, bir bölümü kara. Gökten yağın yağmurun nedenini sordum. Sıcaktan sular buharlaşır, göğe yağar da sonra su olur, yağar dedi.

Bu kez kasabalılar Hoca'ya:

- Sen, ne dedin? diye sorarlar. Hoca, gülererek başını sallır, Adam oburun biri! Bir tepsi baklava olsa dedi, yok dedim, yalnız başına yedirmem. Yarıyı benim .Dörde bölsek ne yaparsın dedi. Üçünü ben yerim, birini sana veririm dedim. Üstüne fıstık, üzüm gibi şeyler de serpssek dedi. İyi olur ama dedim, ateş tam kıvamında olmalı. Küllü ateşle de olmaz, harlı ateşle de! dedim.

BU DURUMA DÜŞMEYESİN DİYE

Kasabanın subaşı, her işini karısının sözüyle yapmış. Hoca, adamın bu durumuna kızıp, içermiş. Yeri geldikçe, adamı iğneler, bu davranışını bırakmasını söylermiş. Karısı, Hoca'nın karısıyla dostmuşlar. Bir gün arala-

rında sözleşirler:

- Sen, o gün, filan yerde, filan saatte kocanın sırtına bin, filan bağı önünden geç.

O gün, subaşının karısı, kocasıyla sözleştikleri bağı giderler. Hoca'nın karısı, da Hoca'yla konuşup oynamaya başlar. Sözleştikleri zamanda:

- Efendi! Ne olur, dört ayak ol da sırtına bineyim, beni şöyle bir dolaştır! Hoca karısının bu isteğini kabul eder. Karısı, Hoca'yı subaşının karısıyla sözleştikleri bağı doğru sürer.

Hoca, dört ayak, sırtında karısı, koşup bağı gelmeye çalışırken, subaşının karısı. Hoca'yı gösterip:

- Bak! Karının sözüne uyma diyen adama!

Hoca kadının bu sözlerini duyar duymaz, subaşına bağıarak:

- Görüyorsun ya hâlimi, bu duruma düşmeyesin diye sana öğüt veriyorum ben!

YILDIZ YAPARLAR

Köylüler bir gün Hoca'ya:

- Yeni ay girince eski ayı ne yaparlar? Diye sormuşlar. Hoca bir sağına, bir soluna bakmış:

- Ne mi yaparlar? Kırıp, kırıp, yıldız yaparlar!

SENİ KENDİM SANDIM BEN

Hoca, bir gün, hiç ilgisi yokken birisiyle uzun uzadıya konuşup, dertleşir. Adam tam ayrılıp gidecekken:

- Bağışla! Tanıyamadım kimsin sen?

Adam, Hoca'nın bu sözlerine başını iki yana sallayarak:

- Beni tanıımıyordun da, bunca zamandır, ne diye uzun uzadıya konuşup, ahablık ettin benimle?

Hoca bir an durakladıktan sonra, gülerek:

- Baktım, kavuğun kavuğuma benziyor, kaftanın kaftanıma, seni kendim sandım!

SEN DE ANLARDIN SESİMİN GÜZELLİĞİNİ

Hoca bir gün hamama gider. Yıkanırken bir gazel söylemeye başlar. Sesi, kendisine çok güzel gelir. Kendi kendine:

Yahu! Bu kadar güzel sesim varda, niçin ümmeti Müslüman'a duyurmam?

Yıkanıp giyindikten sonra hamamdan çıkar. Doğru camiye gider. Minareye çıkıp ezan okumaya başlar.

Bu arada, aşağıdan köylünün biri geçer. Başını minareye doğru kaldırıp:

- Be adam, bu kadar kötü, bet sesinle ne diye vakitsiz ezan okuyorsun? diye bağırır. Hoca minareden aşağıya seslenir:

- Bet ses mi? Bir hayır sahibi çıksaydı, buraya bir hamam yaptırsaydı sen de anlardın benim sesimin güzelliğini.

AKŞEHİR'DE NE KADAR VARSA

Hoca, bir gün Konya'da vaaz verirken:

- Bu şehrin havasıyla bizim Akşehir'in havası bir demiş.

Kalabalık:

- Nerden bildin Hoca? diye sorunca.

Hoca:

- Akşehir'de ne kadar yıldız varsa, burada da o kadar var! Karşılığını vermiş.

BEN SAĞIMI SOLUMU NERDEN BULAYIM

Hoca'ya bir gün birisi yatıya konuk gelmiş. Gece yatarlarken konuk, Hoca! demiş:

- Sağında bir mum vardı, biraz verir misin? Hoca:

-Yahu Bu zifiri karanlıkta ben sağımı solumu nereden bulayım?

BAŞIMA MI KAKIYORSUN?

Hoca, bir kadınla evlenir. Üç ay sonra bir çocuğu olur. Hoca:

- Bu nedir? diye sorunca

Kadın:

- A efendi Ben sana varalı üç ay olmadı mı? Sende beni alalı üç ay, etti mi altı ay? Sen de biliyorsun, çocuğumu üç ay karnımda taşıdım, oldu mu dokuz ay? Dırdırın nedir? On günü başıma mı kakıyorsun?

YA BEN ANLATAMADIM, YA SEN YANLIŞ ANLADIN

Hoca, çok uzun bir yoldan gelirken çokça yorulur. Bir ağaç gölgesine yan gelip uzanır. Bu arada, kendi kendine:

- Ne olurdu Allah'ım, bir güzel eşeğim olsaydı da ayağım yerden kesilseydi.

Bir süre sonra arkasından bir atlı gelir. Yanında da altı aylık güzel bir tay vardır. Atlı, elinde kamçısı, belinde kılıcı Hoca'nın başına dikilip bağırır:

- Hey babalık, kendine gel! Öyle tembel tembel yatmaktan iş çıkmaz! Kalk da işe yara, sevaba gir! Bak, tay yoruldu, yüklen şu havanı da gidelim!

Hoca, kırk dereden su getirip, yalvarıp yakarmaya kalkışır da zalim adam Hoca'nın sırtına bir kamçı indire-

rek:

- Kalk pis herif!

Hoca istemeye istemeye ayağa kalkar. Tayı sırtına yüklenir. Adam atlı, Hoca yaya, yola koyulurlar. Hoca yavaşladıkça adam kamçıyı indirir. Gide gide sonun da atının varacağı köye gelirler. Ama Hoca'da, bitkin bir şekilde yere yıkılır. Uzun bir zaman kendinden geçmiş bir şekilde yattıktan sonra kendine gelir. Başını göğe kaldırıp:

- Ya Rabbi! Ya ben anlatamadım. Ya sen yanlış anladın! Ben istedim üstüne binecek, sen verdin üstüme binecek.

NASIL TIRMANIP KURTARAYIM SENİ

Bir gün Hoca, minarede ezan okuyan müezzine aşığıdan bağırmış:

Ne yapayım kardeşim? Pek dalsız budaksız bir ağaca çıkmışsın, ben nasıl tırmanıp da kurtarayım seni?

HOCALARIN GEÇİM DEFTERİ

Bir gün Hoca, Akşehir gölünde yıkanacakmış Elbiselerin çıkarken, cebinden bir kâğıt düşürmüştü. Bu kâğıdı çevrede bulunan kasabalılar görüp, merak etmişler. İçinde ne olduğunu sormuşlar. Hoca da kâğıdı onlara göstermiş. Kâğıda bakmışlar ki, ölü nasıl yıkanır. Cenaze namazı nasıl kılınır. Telkin nasıl verilir gibi şeyler yazılı.

Kasabalılar:

- Hoca! Ne yaparsın bunlarla?

Hoca:

- Bunlar! Gönül açmaya yaramaz, hocaların geçim defteri!

DAMLARINIZ BAŞINIZA ÇÖKERDİ

Hoca, bir gün vaaz verirken:

- Ey cemaat! Allah'a şükür edin ki deveye kanat verme di, yoksa çoktan damlarınız başınıza çökerdi!

ALLAH VERSİN

Hoca bir gün evinin damına çıkar. Akan damını aktırır. Bu arada kapı çalınır. Hoca yukarıdan:

- Kim o? diye seslenir.

Aşağıdan birisi:

- Biraz aşağıya iner misin? Bir şey söyleyeceğim.

Hoca, aşağıya iner. Adam:

- Allah rızâsı için bir sadaka! diye dilenmeye başlayınca,

Hoca:

- Yukarıya gel.

Hoca önde, adam arkada dama çıkarlar. Hoca sağına soluna baktıktan sonra adama:

- Allah versin! deyip gönderir.

BİLENLER BİLMİYENLERE ÖĞRETSİN

Hoca bir gün camide vaaz vermek için kürsüye çıkmış:

- Ey cemaat! Benim ne söyleyeceğimi biliyor musunuz? diye sormuş.

Cemaat, hep bir ağızdan:

- Bilmiyoruz! demişler. Hoca, kalabalığa

- Demek ki bilmiyorsunuz, ben ne diye söyleyeyim demiş. Kürsüden inmiş.

Ertesi gün yine kürsüye çıkmış. Yine dünkü gibi:

-Ey cemaat! Benim ne söyleyeceğimi biliyor musunuz? diye sonra sormuş. Halk, daha önceden kendi aralarında kararlaştırdıkları gibi:

- Biliyoruz! demişler.

Hoca yine:

- Demek ki biliyorsunuz. O hâlde benim söylememe gerek yok! deyip kürsüden inmiş.

Daha ertesı güne halk yine kendi aralarında kararlaş-
tırmışlar. Hoca yine aynı şeyi sorarsa:

- Kimimiz biliyoruz, kimimiz bilmiyoruz diyelim.

Hoca yine kürsüye çıkmış Aynı soruyu toplanan ka-
labalığa sormuş. Kalabalığın içinden kimileri "Biliyoruz!"
diye bağırılmışlar, kimileri de "Bilmiyoruz" diye seslenmiş-
ler. Hoca, kalabalığı uzun uzun süzdükten sonra:

- O hâlde, bilenler bilmeyenlere öğretsinler! deyip
kürsüden inmiş.

UYKUM KAÇTI ONU ARIYORUM

Hoca, gece yarısı sokakta geziyormuş. Yolda kendi-
sine subaşı rastlamış. Hoca'ya:

- Bu geç vakit, sokaklarda ne arıyorsun?

Hoca, gülerek:

- Uykum kaçtı da onu arıyorum! demiş.

ŞU ELİMDEKİNİ BİL

Köylünün biri avucunu kapayıp, Hoca'ya:

- Şu elimdekini bil, sana güzel bir kayganalık vere-
yim.

Hoca:

- Biraz anlat bakayım! Hele anlat!

Adam gülerek:

- İçi san, dışı beyaz demiş.

Hoca:

- Bildim! Bildim!... Turpu soymuşlar, içini oymuşlar, havuç doldurmuşlar! karşılığını vermiş.

TUTUNA TUTUNA YUKARIYA ÇIKARSIN

Hoca bir gün evinin damını aktarıırken çışı gelir. Tutamayıp, damın kenarından aşağıya koyuverir. Bu arada, sokaktan birinin geçmekte olduğunu görür. Hemen keser. Adam, başını yukarıya kaldırarak:

- Niye kestin Hoca? diye seslenir.

Hoca Nasreddin gülerek:

- Kesmeyeyim de, tutuna tutuna yukarıya çıkasın değil mi?

GEÇ YİĞİDİM GEÇ

Hoca bir gün mezarlıkta dolaşırken, koca bir köpeğin mezar taşlarından birine işemekte olduğunu görür. Hayvanı sopasıyla ürkütüp, kaçırmak ister. Köpek dönüp Hoca'ya hırlamaya başlayınca, Hoca gülerek:

- Geç yığidim geç. Sözüm sana değil.

YA SECDEYE KAPANIVERİRSE

Hoca, bir gün uzun bir yola çıkar. Yolda bir hana konuk olur. Kervan mı kalkmamış, yol mu kapanmış, ne olmuşsa olmuş, Hoca handa birkaç gün kalmış. O sıralarda her yanı ayrı ayrı gıcırdayıp, tuhaf tuhaf sesler çıkarmaya, rüzgâr estikçe bir o yana, bir bu yana sallanıp durmaya başlamış.

Hoca, korku içinde hemen hancıya koşmuş.

- Aman hancı! Bu oda pek harap, her yanı, ayrı ayrı ses çıkarıyor!

Hancı, görmüş geçirmiş, pişkin bir adammış. Hoca'nın korkusunu, tedirginliğini görünce:

- Bir de Hoca olacaksın efendi! Hiç bilmez misin, her mahlûk kendince Tanrı'ya yalvarıp, dua eder!

Hoca, şaşkınlık içinde:

- Biliyorum da ondan korkuyorum. Ya yalvarıp, dua ede ede coşup bir de secdeye kapanıverse diyorum!

BENİ BIRAKIR SENİ ALIR

Hoca bir gün çok hastalanmış. Hastalığı da günden güne artmış. Acı çektiği günlerin birinde karısını yanına çağırmış:

- Karıcığım! Git, yüzünü gözünü sil. Onları bir güzel boya. Yanaklarını, kaşlarını süsle. Tak takıştır. Sür sürüş-

tür. En yeni, en güzel elbiselerini giy gel, yanıma otur.

Karısı şaşkınlık içinde:

- A efendi! Sen bu durumda, böyle hasta hasta yattarken hiç içim el verir de süslenebilir miyim? Beni o kadar vicdansız mı sandın?

Hoca:

- Amacım o değil, hanım! Sanırım ecelim yakın. Az-râil gelirse belki seni güzel görüp beğenir. Beni bırakır seni alır!

ÇÖMLEK HESABINA GÖRE BÖYLE

Hoca, bir Ramazan, kendi kendisine:

"Ayın kaç diye soranlar olur, ben de bilmezsem a-yıp olur. İyisi mi her gün çömleğe bir taş atayım, soran olursa taşları sayar, söylerim." diye düşünür.

Gerçekten de gidip kasabadan bir çömlek alır. Her gün çömleğin içine bir taş atar. Bunu gören köylünün biri, bir gün gider Hoca'nın çömleğinin içine bir avuç taş atar. Tam o gün, adamın biri Hoca'ya:

- Bugün Ramazan'ın kaç? diye sorar. Hoca:

Dur, gidip bizim, çömleğe bir bakayım! der. Evine gider. Çömleğin içindeki taşları sayar. Bakar ki, taşlar tam tamına yüz yirmi tane:

- Bir ay bu kadar uzun olmaz.

Gelir, ayın kaç olduğunu soran adama:

- Bugün ayın kırkbeşi der. Adam şaşırır:

- A Hocam! Hiç ay kırkbeş gün olur mu?

Hoca, gülerek:

- Sen gene bana şükret. Çömlek hesabına kalsaydık bugün ayın yüzyirmisiydi!

İKİ ÜÇ ARŞIN KADAR

Bir gün Timur, Hoca'yı yanına çağırır. Oturup konuşurlarken, Timur:

- Hoca! Eşekle senin aranda ne fark var?

Hoca, Timur'la kendi arasındaki uzaklığı göz ucuyla ölçerek:

- İki üç arşın kadar hünkârım! der.

KARINLA KAVGA ETTİYSEN BİLİRSİN

Hava çok sıcakmış. Hoca'yla karısı damda yatıyorlarmış. Aralarında bir tartışma başlamış. Tartışma giderek kavgaya dönüşmüş. Hoca, kızgınlıkla yataktan kalkmış. Yürürken damdan aşağıya düşmüş. Olayı görenler, Hoca'nın yanına koşmuşlar. İçlerinden biri:

- Hocam hâlin nasıl!

Hoca:

- Damda yatarken karınla kavga ettiysen bilirsin!

VER PARAMI AL RÜZGARINI

Hoca bir gün bir köye gider. Vaaz verir, namaz kıldırır, köylünün dini işlerini, sorunlarını yoluna koyar. Ama Hoca oradan ayrılacağı zaman, önceden vereceklerini söyledikleri parayı, buğdayı vermezler. Hoca köylülerin bu davranışlarına çok içerler:

- Öyleyse. Ben de size rüzgâr veremem.

Rüzgârın geldiği yana iki kazık çakar. Boydan boy, tam ortasına kocaman bir kilim gerer. Geçer bir köşeye oturur. Gerçekten de, Hoca kazıklarını çakıp, kilimi gerdikten sonra rüzgâr kesilir. Vakit, harman zamanı olduğu için, köylüyü bir telaştır alır. İçlerinden biri, Hoca'ya gider. Yalvarır, kendi payına düşen buğdayı verir. Hoca, gerdiği kilimden onun harmanına doğru bir delik açar. Adam harmanına gidip bakar ki rüzgâr eşip durmakta. Hemen ekinini savurur, işini bitirir. Diğer köylüler de bunu görünce birer birer gidip Hocaya yalvarırlar. Hoca da gülerek:

- Verin paramı, alın rüzgârınızı! der.

GENE Mİ SÖZ DİNLEMEDİN

Bir gün Hoca'nın eŖeęi ölür. Pazara gider, bir tane yeni eŖek alır. Yularını eline alıp, kendisi önde, eŖek arkada, dalgın düşünceli evin yolunu tutar.

Bu arada Ŗakacının biri, yavaŖcacık eŖeęin yularını çözer, kendi boynuna geçirir. ArkadaŖı da, Hoca'nın yeni eŖeęini alıp, kaçar. Bir ara Hoca, arkasına döner. Bir de bakar ki, eŖeęinin yerinde bir insan.

Hoca, eŖeęin yularını boynuna geçirmiş adama:

- Sen kimsin? diye sorar.

Delikanlı:

- Ben, pazardan aldığın eŖeęim Hoca efendi!

Hoca, baŖını iki yana sallayarak:

-Ya öyle mi? diyerek ŖaŖkınlığını belirtir.

Delikanlı:

- Ben çok yaramaz bir çocuktum. Her zaman anne-me karşı gelirdim. O da bana beddua etmişti. Allah da beni eŖek yaptı. Sizin gibi mübarek bir insan beni pazardan satın aldı. Yolda gelirken, tanrı bana acıdı, sanırım suçumu bağışladı. İnsan oluverdim.

SAKIN GELME DEMEYE GELDİM

Bir gün Hoca'nın karısı hastalanmış. Acı bir sancıya yakalanmış. Hoca, hekim getirmek için sokağa çıkmış. Bu arada karısı pencereyi vurup:

- Efendi! Hekime gerek yok, sancı geçti.

Hoca karısının sözlerine aldırmayıp yola düşer, he-kimi bulur, der ki:

- Bizim hanım hastalanmıştı. Seni, ona götürmeye geliyordum. Kapıdan çıkınca, iyileştin, hekime gerek yok dedi. Ben de sana sakın gelme diye söylemeye geldim.

KİMIN ÇALDIĞINI BİLSEYDİM ÇALDIRMAZDİM

Bir gün Hoca'nın eşeğini çalarlar. Hoca, biricik eşe-ğini çaldırmanın verdiği üzüntü içinde bağırır, çırpınır, arar. Hoca'nın bağırıp çağırmasını duyan kadı çağırır, so-rar:

- Nasıl çaldırdın?

Hoca, kaşlarını çatarak:

-Vallahi bilmem! Kimin çaldığını bilseydim, çaldır-mazdım!

BEN SÖZÜMDEN DÖNMEM

Hoca'ya bir gün:

- Kaç yaşındasın Hoca? diye sormuşlar.

Hoca:

- Kırk yaşındayım!

Aradan yıllar geçmiş. Yine sormuşlar. Hoca yine:

- Kırk yaşındayım! deyince köylüler gülerek:

- İlâhi Hoca, yıllar önce sorduk, kırk dedin. Hâlâ mı kırk yaşındasın.

Hoca gülerek:

- Söz bir, Allah bir! Ben er kişiyim, sözümünden dönmem!

AMA BENİM LUTKUM YOK

Hoca bir gün bir köye konuk gider. O kadar yoldan gelmesine rağmen, önüne yemek çıkaramazlar. Odadaki köylülerden biri:

- Hocam? Adam neden esner?

Hoca, başını kaldırıp, adamı bir güzel tepeden aşağıya süzdükten sonra:

- Ya uykusuzluktan ya da açlıktan. Ama benim uykum yok!

TOPU TOPU İKİ SOĞAN ALDIK

Hoca, tarlasının iki bölümüne soğan ekmiş. "Şu bölüm" demiş "Allah'ın! Yetişirse, Allah adına yoksullara dağıtacağım. Bu da benim!

Gel zaman, git zaman, bir süre sonra soğanlar yeşermiş, yetişmiş. Hoca bir gün eline ekmek alıp, tarlaya çıkmış, bakmış ki, Allah adına diktiği soğanlar çok güzel, kocaman, yemyeşil. Kendisi için ettikleri sıska, cılız mı cılız. Bir sağına, bir soluna bakmış. Ortalıkta kimsecikler yok. Hemen birden saldırmış, Allah'ın bölümünden iki baş soğan çıkarmış çamurunu, toprağını temizlerken birden bir gök gürlemiş ki, Hoca'nın ödü kopmuş. Hemen elindeki soğanları Allah adına diktiği toprağa atıp, başını göğe kaldırarak:

- Kızma, kızma! Topu topu iki soğan aldık, ne oldu yani?

ÖYLE BİR DİNLERDİ Kİ BENİ

Şakacının biri:

- Hocam! Eşeğin kadı oldu!

Hoca hiç havasını bozmayarak:

- Tevekkeli değil. Umuyordum zaten. Vaaz ederken kulaklarını diker, öyle bir dinlerdi ki beni! Demiş.

SENİN GİBİLERE MUHTAÇ ETMEZ DE ONDAN

Eli sıkının biri, Hoca'ya:

- Demek Hocam! Parayı sen de seviyorsun, ama neden?

Hoca, gülerek:

- Adamı senin gibilere muhtaç etmez de ondan!

YERİNE KÖTÜSÜNÜ BİLE ALIRIZ DİYEN OLMADI

Bir gün Hoca'nın karısı ölmüş. Birkaç gün üzüлp, içlendikten sonra bu acıyı unutmuş. Bir süre sonra eşığı ölmüş. Hoca günlerce ağlamış, yas tutmuş. Günler, aylar geçmiş, yüzü hiç gülmemiş.

Hoca'nın bu durumunu gören köylüler:

- Hoca! Karın öldü, üç gün içinde unuttun. Aylar oldu, hâlâ eşığın için üzüлüyor, yüzün gülmüyor!

Hoca, başını iki yana sallayarak:

- Nasıl üzülmeyeyim, nasıl yüzüm gülsün. Karım ölünce herkes geldi, ne yapalım Hoca, Tanrı'nın buyruğu bu, sana onun yerine daha gencini, daha güzelini alırız, dediler. Ama eşığim ölünce yerine kötüsünü bile alırız diyen olmadı.

GİTMekten BAŞKA KURTULUŞ YOK

Bir gün Hoca, köye giderken kasaba delikanlıları onu tutup:

- Hoca! Nereye gidiyorsun? Bir kere sen ölmüşsün. Seni yıkayıp mezara gömmekten başka çare yok! Hoca, kasaba delikanlılarına:

-Yapmayın, etmeyin! demişse de, gençlerin elinden kurtulamamış. Hoca'yı yaka paça yakalayıp teneşir tahtasına yatırıp soymuşlar. Suyunu ısıtıp, yıkamaya başlayacakları sırada oradan birisi geçiyormuş. Gençler, onu da çevirmişler:

-Yahu! Bunca yıllık Hoca'mız öldü. Cenazesinde bulunmayacak mısın?

Adam:

-Yahu işim var, şakayı bırakın! Diye bağırırken, Hoca, teneşir tahtasının üzerinden kalkmış:

- Çare yok kardeş! Cemâat toplanmış. Her iş hazır. Gitmekten başka kurtuluş yok!

BUGÜN YARIN KIYÂMET KOPACAK

Hoca'nın çok güzel bir kuzusu varmış. Hoca, bu kuzusunu çok severmiş. Kuzu da onu güldürüp, eğlendirilmiş. Bir gün dostları:

- Hoca! Bugün yarın kıyamet kopacak. Ne yapacaksın bu kuzuyu? Gel şunu bir güzel keselim, etinden kebab yapıp, yiyelim, içelim. Hiç olmazsa ölmeden önce karnımızda olsun.

Hoca, dostlarının bu sözlerine aldırılmaz. Ama onlar o kadar diretirler ki, dayanamaz. Kuzu kesilir. Ağaçlıklı, çimenli bir yere giderler. Kuzu kızartılır. Yenilir, içilir. Derken arkadaşları soyunurlar. Kimi güreşe tutuşur. Kimi derede yıkanmaya gider.

Herkes kendi eğlencesindeyken Hoca, dostlarının elbiselerini toplar, kuzunun kızardığı ateşin içine atıp, güzelce yakar.

Bir süre sonra dostları gelip elbiselerini ararlar. Hoca'nın onları ateşin içine attıklarını öğrenince:

- Ne yaptın Hoca?

Hoca hiç durumunu bozmadan:

-Ne yapacaksınız elbiseyi, bugün yarın kıyamet kopacak!

BİZ DE KÜÇÜĞÜZ

Hoca, bir gün kasabalının dileklerini hünkâra sunmak için, Timur'un huzuruna çıkar. Timur, Hoca'yı biraz çok senli benli görüp:

- Sen! Benim gibi büyük bir padişaktan böyle ağır şeyleri kendini bilmez bir şekilde nasıl istiyebiliyorsun?

Hoca, Timur'un bu sözlerine hiç aldırmış etmeden:

-Ne yapalım! Sen büyüksen, biz de küçüğüz!

BEN GİDECEĞİM

Hoca, Timur'un baskısından bezmiş. Doğruca huzuruna çıkararak:

- Bana bak! Sen ordunu alıp Akşehir'den gidecek misin, gitmeyecek misin?

Böyle bir soru karşısında çok şaşırın Timur:

- Ne diyorsun Hoca? Bu nasıl söz? Hoca, kendine güvenerek:

- Çok açık söz. Gidecek misin, gitmeyecek misin? Sen bana onu haber ver. Gitmeyeceksen, ne yapacağımı ben bilirim.

Timur, Hoca'nın bu kendini bilmez sözlerine iyiden iyiye kızıp, birden öfkelenip, bağırır:

- Gitmeyeceğim ne yapacaksın bakayım?

Hoca, bilgiç bilgiç başını sallayarak:

- Ne mi yapacağım? Kasabalıyı alıp buradan ben gideceğim.

PEYGAMBERİ DE CENGİZ'DİR

Hoca, bir gün, Timur'un askerlerinden birini yakalayıp:

- Hangi mezheptensin? diye sorar.

Adam:

- Sultan Timur'un mezhebindenim. Bunu duyanlardan biri:

- Hocam peygamberleri kim, sorsana!

Hoca gülerek:

- Ne sorayım. Mezhepte imam Timur olursa, peygamberi de kesin Cengiz'dir!

MÜJDE DIŞISI DE GELİYOR

Timur, ordusundaki fillerden birini Akşehir'e getirtmiş. Ama kasabalı, bu kocaman hayvanı beslemekten bıkkın, usanmışlar. Hoca'ya gidip:

- Aman Hocam! Bu adam seni dinler. Allah rızası için, bir git yalvar yakar da şu fili başımızdan alsın.

Hoca:

- Olur ama. Ben bu zalim, bu acımasız adama yalnız başıma, bu iş için gidemem. İcinizden beş on kişi seçin de hep birlikte gidelim. Kasabalılar, Hoca'nın bu sözlerine se-

vinçle:

- Olur!

İçlerinden on kişi seçip, Hoca'yla birlikte yola koyulmuşlar.

Hoca önde, kasabalılar arkada, giderlerken adamlar, birer birer kaçımaya başlamışlar. Timur'un çadırına gelince, ortada Hoca'dan başka kimse kalmamış.

Hoca, Timur'un çadırından içeri girmiş. Timur:

-Nedir Hoca? Ne istiyorsun? diye sorunca,

Hoca:

- Hünkârım! Kasabalı kulların... eliyle arkasını göstererek, bir dönmüş, bakmış ki içeride kendisinden başka kimse yok. Evet! demiş Hoca havasını bozmadan:

- Kasabalı kulların bu file çok acıyorlar. Dişiyse erkeksiz ne yapacak, erkekse dişisini aramaz mı? Hünkârımız lütfetseler de getirselər. Canla başla her ikisini besleriz diyorlar!

Timur, Hoca'nın sözlerine sevinmiş.

- Bu erkeğidir Hocam!

Adamlara buyruklar vermiş. Hemen filin dişisini getirmesini istemiş. Hoca, gülerək çadırdan dışarı çıkmış. Bakmış ki kendisiyle birlikte gelenler, toplanmışlar. Kapı-

da bekliyorlar. İçlerinden biri:

- Ne yaptın Hoca? diye merakla sormuş.

Hoca:

- Müjde! Filin dişisi de geliyor yolda.

KUŞ BİLE YETİŞMEZ

Bir gün Timur, Hoca'yı cirit oyununa çağırır. Hoca, koca öküzüne binip cirit oynanacak alana gelir. Kalabalık, kahkahalarla gülerken, Timur:

Hoca! ciritte hayvanın çok çevik olması gerekir. Ne diye bu öküze bindin? Hoca gülerek:

- Vallahi beş un yıldır bu öküzü denediğim yok. Ama buzağıyken gördüm, ardından kuş bile yetişemezdi.

BUYURUN CENAZE NAMAZINA

Hoca, bir gün kalabalığa Timur'un zulmünü, acımasızlığını anlatıp, onu kötüleyip duruyormuş, Dinleyenlerden derviş kılığında bir adam:

- Efendi! Biraz ileri gittin, O adam, pek o kadar zalim, acımasız değil.

Hoca, adamdan kuşkulandır:

- Sultan'ım! Hangi diyardansınız?

Derviş:

- Mâverâünnehir'den!

Hoca:

- Saygıdeğer adınız?

Derviş:

- Emir Timur!

Hoca:

- Sultan'ı da var mı? diye sorar.

Derviş:

- Evet! deyince.

Hoca, kalabalığa dönüp:

- Ey cemaat! Buyurun er kişi adına cenaze namazına!

BİR DE DON GETİRSİNLER

Timur, çok önemli bir iş için güçlü, yiğit, dayanıklı bir adam arar. Hükümdara Hoca'yı salık verirler. Timur, Hoca'yı denemek ister. Bir geniş alanda, kollan açık durdurur. Keskin nişancılarından biri Hoca'yı nişan alıp, okunu atar. Ok, Hoca'nın bacaklarının arasından geçer. Hoca, yerinden bile kımıldamaz. Cübbesinin sağ ve sol kollarını

delmek üzere birer ok daha atar. Bu kere de Hoca'da bir korku, bir kımıldama yok. Nişancı, kavuğunun düğmesini vurur. Hoca put gibi durur. Timur elini havaya kaldırıp:

- Yeter! Hocanın cesaretinden pek memnun olur. Hemen Hoca'ya bir cübbe, bir kavuk, bir mintan, bir kese altın getirmelerini buyurur. Hoca:

- Hünkârım! İzin verin de bir de don getirsinler!

BİZİM ŞEHRİN MERHABASI

Timur, Akşehir'e gelince hünkârı kasaba ileri gelenleriyle Hoca karşılar. Timur, kasabalıya konuşurken şerbet gelir. Önce, Timur'a sunarlar. Subaşı, Timur şerbeti içerken, afiyet olsun diyecek yerde:

- Merhaba!

Timur, büyük bir şaşkınlıkla adamın yüzüne bakar. Hoca, Subaşı'nın yardımına yetişir:

- Efendim! Bizim şehrin merhabası ağız tadıyla olur!

ANCAK BUNU BİLİRİM

Timur, Akşehir subaşısının çok zengin olduğunu duyar. Subaşı'nı huzuruna çağırır:

- Şundan bundan aldığın bütün mallan bir deftere yaz, yarın getir!

Adam, ertesi günü kocaman bir defterle Timur'un önüne çıkar. Timur'un bu defterin yapraklarını birer birer kopartıp adama yutturur. Defter bitince de bütün mallarını subaşının elinden alır.

Vergi toplama işine Hoca'yı görevlendirir. Hoca, vergiyi topladıktan sonra, elinde ince bir pide ekmekle hünkârın önüne çıkar. Timur, bakar ki Hoca bütün vergi hesaplarını kül pidesinin üzerine yazmış.

- Bu ne Hoca? diye sorar.

Hoca, başını sallayarak:

- Belki subaşı gibi sonunda bunu da bana yutturur musunuz, dedim. Onun için hesapları bunun üzerine yazdım. Ben ancak bunu yiyebilirim! der.

KAÇ PARA EDERİM

Bir gün Hoca'yla Timur birlikte hamama gitmişler. Yıkanırken Timur:

- Hoca! Kul olsam da satılsam kaç akça ederim? Hoca, düşünüp taşındıktan sonra:

- Elli akçe hünkârım!

Timur, kaşlarını çatarak:

- İnsaf et be Hoca! Yalnız belimdeki kuşak, elli akçe eder.

Hoca gülerek:

- Bende zaten ona paha biçtimdi!

BENİM GİBİ YAPSAYDIN

Timur, bir gün Hoca'yı ava götürür. Ona, yaşlı ağır bir at verir. Avlanırken, birden bardaktan boşanırcasına bir yağmur başlar. Herkes, atını kırbaçlayıp yağmurdan kaçmağa çalışır. Hoca, bindiği atını dürter, kırbaçlar, at bildiği gibi yürümekten şaşmaz, koşmaz. Bu durumu gören Hoca, mevsim de yaz olunca, hemen soyunur. Giysilerini altına alır. Atın ağır aksak yürüyüşüne aldırmaksızın, yavaş yavaş Timur'un çadırına doğru yol alır. Yağmur durur. Giysilerini giyer, hünkârın huzuruna çıkar.

Timur, Hoca'yı hiç ıslanmamış görünce şaşırır:

- Hocam! Hepimiz tepeden tırnağa ıslandık, sen hiç ıslanmamışsın?

Hoca gülerek:

- Sultanım! Kulunuza öyle bir at vermişsiniz ki, kuş gibi uçuyor.

Yağmur başlar başlamaz ata bir mahmuz çaldım, yıldırım gibi beni buraya attı!

Timur, bir süre sonra yine ava çıkar. Hocanın bindiği atı ister. Çevresindekiler, hünkâra o atın çok ağır, çok yavaş yol aldığını söylerse de aldırmaz. O ata biner. Raslantı bu ya, yine yağmur başlar. Bardaktan boşanırcasına

yağan yağmur altında Timur, perişan bir duruma girer. Başından ayağına kadar su içinde kalır. Ertesi günü Hoca'yı çağırır. Hoca, ürkek, çekingen Timur'un huzuruna çıkar. Timur, Hoca'ya bakıp kaşlarını çatarak:

- Utanmıyor musun yalan söylemeye? Sucuk gibi ıslandım!

Hoca gülerek:

- Sen de benim gibi anadan doğma soyunup giysilerini altına alsaydın hiç ıslanmazdın!

NEÜZZÜ BİLLAH (ALLAH KORUSUN)

Bir gün Timur Hoca'ya:

- Abbasoğlu halifelerinin her biri, almütevekkil ilâlah bi isimlerle anılırdı. Ben onlardan olsaydım bana ne denirdi. Hoca başını iki yana sallayarak:

- Neüzü billah!

NASREDDİN KULUNUZ DA BÖYLE ATAR

Hoca, bir gün Timur'un huzurunda ok atmaktaki ustalığından söz eder. Timur hemen bir yayla ok getirir. Hoca'ya uzatarak:

- Buyurun Hocam, bir görelim!

Dışarı çıkarlar. Uzak bir yere hedef dikilir.

Hoca, söylediğine bin pişman olur ama iş işten geç-

miştir. Yayını gerer, okunu atar. Ok, hedeften bir metre kadar yuksekten gider. Hoca, hiç bozuntuya vermeden Timur'a:

- Bizim sekban başı oku böyle atardı!

Bir ok daha atar. O da vızıldayarak dağların yolunu tutar. Hoca:

- Bizim Subaşı da oku böyle atardı!

Olacak bu ya, üçüncü ok, tam hedefi vurunca,

Hoca:

- Nasreddin kulunuz da böyle atar!

DÖRT AYAKLI OLIRDUN

Hoca, bir gün güzel bir kaz kızartır. Timur'a götürmek ister. Götürürken, yolda iştahı kabarır. Bir budunu yer. Kazı, Timur'a götürür. Adamları sofrada hünkârın önüne çıkarırlar.

Timur, kazın bir budunun olmadığını görüp:

- Hoca! Bu kazın bir ayağı nerede?

Vakit öğle üzeriymiş. Kazlar, çeşme başında, bir ayaklarını kaldırıp güneşleniyorlarmış. Hoca kazları gösterip:

- Bizim memlekette! Bütün kazlar, böyle tek ayaklıdır!

Timur, adamlarından birini yanına çağırır. Kulağına bir şeyler söyler.

Sopalar atılmaya, davullar, dümbelekler vurmaya başlar. Gürültüden korkan kazlar, güneşlenmeyi bırakıp kaçışıp, uçmağa koyulurlar. Timur, Hoca'ya kazları göstererek:

- Bak! Kazlar iki ayaklı oldular!

Hoca, bu söze hiç şaşırmadan:

- O sopayı sen de yeseydin, dört ayaklı olurdun!

YA AYVA GETİRSEYDİM

Hoca, yine bir gün Timur'a bir sepet ayva armağan götürür. Yolda birine rastlar. Adam:

- İncir götürsen, daha iyi olur. Daha makbule geçer!

Hoca, adamın sözünü dinler. Döner, pazara, bir sepet incir alır, Timur'a götürür. Timur, Akşehir'in sevilen sayılan Hoca'sının kendisine bir sepet incir armağan getirmesine çok kızıp, öfkelenir. Adamlarına buyruklar vererek, Hoca'nın getirdiği incirleri birer birer yüzüne çarpmalarını söyler. Onlar, incirleri vurdukça, Hoca, ellerini havaya kaldırarak:

- Şükür! çok şükür Allah'ım! diye yalvarır.

Timur, büyük bir kızgınlıkla:

- Hoca, neye şükrediyorsun? der.

Hoca, gülerek:

- Ya adamın sözünü dinlemeyip de ayva getirseydim! Ne kafam kalacaktı, ne gözüm! Nasıl şükretmeyeyim hünkârım!

OYNAMAYIN ZIPLAMAYIN

Timur, uzun bir süre Akşehir'e yerleşir.

Hoca, bir gün bir tabağa üç tane erik koyup, Timur'a armağan götürmek ister. Ama yolda erikler. Hoca yürürken oynayıp, zıplamaya başlar.

Hoca, gülerek:

- Oynayıp zıplamayın böyle! Sonra sizi yerim ha!

Gerçekten de ikisini yer, birini Timur'a armağan olarak götürür.

Timur, 'bu armağana çok sevinir. Hocaya hediyeler verir.

ADAMIN RÜYASINA GİRMEK ELİMDEN GELMEZ

Timur, bir gün birisini çağırıp:

- Bire adam! Sen ne hakla, ne cesaretle beni aşağılarsın?

Adamcağız, ne diyeceğini, ne söyleyeceğini bilmek-
sizin:

- Aman efendim! Ne zaman oldu bu iş?

Timur gürleri:

- Dün gece rüyamda oldu. Ve yanındaki adamlarına:

- Götürün! Öldürün bu herifi!

Hoca, bu olayı görür görmez hemen yerinden kalkar. Pılsını pırtısını toplar Yola düşer. Kasabalılar, ardına takılıp:

- Aman Hoca! Kimi zaman, senin hatırdan bu adamın zulmünden, baskısından kurtuluyoruz. Sen gidersen ne olur bizim durumumuz sonra?

Hoca, kaşlarını çatarak:

- Vallahi! Her şey elimden gelir ama bu adamın rüyasına girmemek elimden gelmez!

ZAHMET ÇEKMESİN

Bir gün Hoca, dağda odun keserken eşeğini kurt yer... Hoca gelirken, kurt kaçmaya başlar. Öte yandan bir adam Hoca'ya:

- Bire koş! Kurt kaçmaya başlıyor! diye bağırmaya başlar.

Hoca gülerek:

- Boşuna bağıрма be kardeş! Öyle de böyle de eşek gitti. Hiç olmazsa tok kurt, yokuş yukarı zahmet çekmesin!

EŞEKLE İNEĞİ AYIRAMIYORSUN

Hoca'nın küçük ahır, bir de sevgili eşi varmış. Bir yandan eşiğini tedirgin etmemek için öte yandan yoksulluk yüzünden bir inek alamamış. Karısı yalvarmış:

- Ne olur efendi, bir inek alsan da sütünü içsek!

Hoca karısını kırmamış. Bir inek almış. Ama bakmış ki, eşek yatarsa inek ayakta kalıyor, inek yatarsa eşek. Hoca, büyük bir şaşkınlık içinde:

- Ya Rabbi ! Şu ineğin canını al da eşekçiğim rahat etsin! Bu aralarda, bir gün sabahın erken saatlerinde Hoca ahıra gider. Bir de ne görsün? Sevgili eşi nalları dikmiş, yatıyor. Bu duruma çok üzülen Hoca, ellerini havaya kaldırarak:

- Ya Rabbi! Bunca yıllık tanrısın ama halâ eşekle ineği birbirinden ayıramıyorsun!

BİR ÖĞÜN YEMEK VERSEYDİ

Hoca, bir gün çok açılmış. Üstelik cebinde parası da yokmuş. Durumunu anlayan biri:

- Hocam! Sıkma canını. Şu gökleri direksiz tutan Allah, seni hiç aç bırakır mı?

Hoca, adama kızgın kızgın bakarak:

- Ne söylersin be adam? Keşke gökleri bin direkli yaratsaydı da tek bana günde bir övün yemek verseydi.

O YUMUŞAK ŞEY

Bir gün Şeyyad Hamza, Hoca'ya der ki:

- Be hey Hoca! İşin gücün maskaralıktan, soytarılıktan başka bir şey değil. Âlemde hünerin hep bu mu?

Hoca kaşlarını çatarak:

- Er kişiye bir hüner yeter! Senin nen var?

Şeyyad der ki:

- Benim sözlerim çok, olgunluğuma son yok. Her gece bu âlemden geçer, göklerin ta sonuna kadar uçarım. Dünyaya yakandan bakarım. Yerde, gökte ne varsa görürüm.

Hoca gülerek:

- O sıralarda. Hiç eline samur gibi yumuşak bir şey dokunur mu?

Şeyyad, ben Hoca'yı doğrulayım da, der, o da beni doğrulasın. Diye düşünerek:

- Gerçekten de efendi! Ne bildin ya, dokunur deyince.

Hoca:

- İşte o eline dokunan yumuşak şey, benim hayalarımıdır!

BU BİLE KÜÇÜK GELİYOR

Bir zaman silâh taşımak yasak edilmiş. Hoca, yanında Bursa işi çifte kocaman bir kama taşımış. Subaşı, işin farkına varıp, Hoca'yı çevirir. Kamasını göstererek:

- Bu ne? Silâh yasağından haberin yok mu?

Hoca, şaşkın-şaşkın:

- Bu silâh değil. Kitaplarda kimi yanlışlar oluyor, onları bununla kazıyorum!

Subaşı kızarak:

- Bu kadar kocaman bıçakla hiç yanlış kazınır mı? deyince, Hoca gülerek:

- Öyle yanlışlar var ki. Bu kama bile küçük kalıyor!

ONLARI KİMDEN ALACAĞIM

Hoca, pazardan birkaç tane bildircin almış. Tereyağla güzel bir pilav yapmış. Bildircinleri da kızartıp üstüne koymuş. Dostlarına bir şölen verecekmiş. Şakacı dostlarından biri, bildircinleri gizlice üzerinden almış. Pilav sinisinin üstüne canlı canlı birkaç bildircin koymuş. Sini, sofraya gelince, Hoca:

- Buyurun ağalar! diyerek sininin kapağını açmış. Bıldırcınlar uçup gitmişler. Hoca ellerini havaya kaldırarak:

- Ya Rabbi! Hadi bıldırcınlara can verip sevindirdin! Ama benim yağım, tuzum, biberim, odunum ne olacak? Onları kimden alacasını?

HER GÜN BAYRAM OLSA

Kıtlık zamanında Hoca, bir köye gider. Bakar ki herkes baklavaları, börekleri, bir güzel yiyip içmede. Hoca köylülere dönüp:

- Burası ne bolluk yermiş. Herkes açlıktan kırılıyor! Köylüler Hoca'nın bu sözlerine çok kızarlar:

- Be adam! Sen gününü bilmez misin?

Bugün bayram. Onun için halk varını yoğunu harca-
yıp, yemekte. Hoca köylülerin bu sözlerini duyunca:

- Ah! Keşke her gün bayram olsa, halk açlıktan, kıtlıktan kırılmasa!

BİR TÜRLÜ ARKAYA GELMEZ

Hoca bir gün, sarığını sarar, bozar, yine sarar bozar. Bir türlü sarığın ucunu arkaya getiremez. Bu duruma canı çok sıkılır. Sarığı pazara götürür. Açık arttırmaya verir. Adamın biri, fiyat sürmeye başlar. Derken adamın üstünde kalır. Parayı verip alacağı sırada Hoca dayanamaz, adamın yanına gidip, kulağına fısıldar:

- Çok para sürüp bunu alma arkadaş. Bu sarığın ucu, bir türlü arkaya gelmez!

TAVŞANIN SUYUNUN SUYU

Bir gün köylünün biri Hoca'ya bir tavşan armağan getirir. Hoca da köylüyü elinden geldiği kadar ağırlar. Yedirir, içirir. Ertesi hafta köylü, yine gelir.

Hoca köylüyü ağırlar, bir çorba içirir, karnını doyurur.

- Getirdiğin tavşanın çorbası diyerek şakalaşır. Bir hafta sonra birkaç köylü gelir.

- Onbeş gün önce sana tavşan getiren köylünün köyündeniz! derler.

Hoca onları da ağırlar. Konuklara nesi var, nesi yoksa ortaya koyar.

Hafta başında birkaç köylü daha gelir. Bunları da ağılayıp, konuklar.

- Kimlerdensiniz diye sorar.

Konuklar:

- Sana tavşan getiren köylünün komşusunun, komşusuyuz! derler. Hoca önlerine bir tas su getirir.

Köylüler:

- Bu ne efendi! Bir tas su?

- Bu tavşanın suyunun suyu!

KUYRUK UZAKTA DEĞİL

Hoca, bir gün eşeğini satmak için pazara götürür. Yolda bakar ki hayvanın kuyruğu çamurlanmış. Çevresine bakınır, ama su bulamaz. Çakısını çıkarıp eşeğin kuyruğunu keser, heybesine koyar. Pazarda adamın biri eşeğe alıcı çıkar. Ama kuyruksuz olduğunu görünce almak istemez. Hoca gülerek:

- Sen pazarlığa bak! kuyruk uzakta değil!

YORGAN GİTTİ KAVGA BİTTİ

Bir gece yarısı Hoca, kapısının önünde bir gürültü duyar. Dinler. Anlar ki, iki kişi kavga etmektedir. Karısı:

- Yat ya efendi. Senin nene gerek. Derse de dinlemez. Gece serinliğinde üşümeyeyim diyerek:

- Dur bakalım, işin aslı nedir? diye sokağa çıkar.

- Yahu niçin kavga ediyorsunuz? Demeye kalmaz, adamlardan biri, Hoca'nın sırtından yorganı çekip alır. Hızla kaçmaya başlar. Öbürü de bir başka yere sıvışır. Hoca arkalarından bakıp, kalır. Koşup yakalayamayacağını anlar. Titreyerek içeri girer.

Karısı sorar:

- Efendi kavganın aslı neymiş?

Hoca gülerek:

- Kavga, bizim yorgan içinmiş. Yorgan gitti, kavga bitti!

BULSUN DA ELİNDEN ALMASI KOLAY

Bir gece, Hoca'nın karısı, damda bir ayak sesi duyar:

- Efendi. Kalk, hırsız galiba, eve girecek. Hoca, hiç umursamaksızın:

- Girsin. Belki işe yarayacak bir şey bulur. Yeter ki bulsun. Bulsun da elinden alması kolay!

BALTAYI KAPMAZ MI

Hoca, eve birkaç kez, ciğer almış. Hepsini karısı çarçur etmiş. Akşamları Hoca'nın önüne hamur yemeği koymuş. Bir gün Hoca, buna dayanamamış:

- A karı! Kaç keredir ciğer alıyorum, yemek kısmet olmuyor. Ne oluyor bu getirdiğim ciğer?

Karısı:

- Sorma efendi! Hep kedi kapıyor!

Karısının bu sözünü duyan Hoca, hemen oturduğu yerden kalkmış. Köşede duran baltayı sandığa koymuş. Kilitlemiş. Anahtarı cebine atmış. Karısı:

- Ne yapıyorsun efendi? Kimden saklıyorsun baltayı?

Hoca, büyük bir şaşkınlık içinde:

- Kimden olacak! Bizim kediden!

Karısı gülerek:

- A Hoca! Kedi baltayı ne yapsın? diye sorunca

Hoca:

- İlâhi karı! iki akçelik ciğeri kapan, kırk akçelik baltayı kapmaz mı?

GETİR CÜBBEMİ, AL SEMERİNİ

Birgün Hoca, eşeğine binip bağa giderken sıkışır. Cübbesini, eşeğinin üzerine atar, bir yere gidip sıkışıklığını giderir.

Gelince bir de bakar ki, eşeğin üzerindeki cübbesinin yerinde yeller esiyor.

Hoca hemen eşeğin semerini çözüp sırtına vurur. "Getir cübbemi, al semerini" der.

HELVA YİYİN

Bir gün, Hoca'nın eşeği çok susamış. Yolda gölü görünce dayanamamış. Göle doğru koşmuş. Ama hayvanın vardığı yer yalçın bir kayalık, aşağısı da uçurum bir yer-

miş. Neredeyse eşek, o yalçın kayalıkların üzerinden göle düşecekmiş. O sırada bir kurbağa, birden sıçrayınca eşek ürküp, geri çekilmiş. Hoca, bu duruma çok sevinmiş:

Aferin su kuşu
İyi ettin bu işi
Korkuttun eşiği
Sevindirdin dervişi.

Hemen cebinden birkaç akçe çıkarıp göle atmış.

- Hadi su kuşları! Alın şu paraları güzel bir helva alıp yiyin!

BU TASLA SİZE SUNACAKTIK

Birgün Hoca, evine birkaç kişi konuk çağırır. Birlikte eve giderler. Hoca:

- Karıcığım! Birkaç kişi konuk çağırdım. Bir çorba pişir de konuklarımızı ağırlayalım!

Karısı:

- A efendi! Biliyor musun? Evde ne ateş var ne ocak, ne yapacağız şimdi?

Hoca:

- Telaşlanma karı. Ver bana çorba tasını!

Tası eline alıp, konukların yanına gider, der ki:

- Ağalar ayıplamayın! Evde yağ, pirinç, odun olsaydı çorba pişirecektik. Bu tasla size sunacaktık!

ACEMİ BÜLBÜL BU KADAR ÖTER

Bir gün hoca, yabancı birinin bahçesine girer. Bir zerdali ağacının üzerine çıkar. Olmuş zerdalileri birer birer yerken bahçe sahibi, çıka gelir. Hoca ya:

- Orada ne işin var?

Hoca gülerek:

- Ben bülbülüm. Ötüyorum! Bahçenin sahibi başını iki yana sallayarak:

- Peki öyleyse öt de dinleyelim!

Hoca, bülbül gibi ötmeye başlar.

Adam:

- Hoca! Bu ne biçim ötüş?

Hoca gülerek:

- Acemi bülbül bu kadar öter!

İSTEDİĞİN KADAR VADE VEREBİLİRİM

Bir gün Hoca'nın yakın bir dostu ödünç para istemiş.

Hoca:

- Para veremem, çünkü yok! Ama istediğin kadar vade verebilirim.

SEN HÂLÂ KOYDUĞUM YERDE OTLUYORSUN

Hoca, bir gün dağda odun kesmiş. Odunları eşiğinin üzerine yüklemiş. Baltayla abasını da semerin üstüne koyup:

- Ben dağ yolundan kestirmeden ineceğim. Sen de düz yoldan gel!

Eşegi orada bırakıp, yola koyulmuş. Eve gelince bakmış ki eşegi daha gelmemiş.

"Ben kestirme yoldan geldim ya, o hâlâ gelmedi" diye düşünmüş. Ama akşam olmaya başlamış. Eşek hâlâ ortalarda yok. "Gideyim bakayım" demiş. "Yolunu mu yitirdi yoksa?"

Gide gide eşiğini bıraktığı yere gelmiş. Bakmış ki, eşegi, otlayıp duruyor. Ama semerinin üstünde ne balta, ne de aba var. Büyük bir kızgınlıkla eğilip eşiğin kulağına:

- Sen hâlâ koyduğum yerde otluyorsun! Demiş.

UTANCIMDAN SAKLANDIM

Bir gün Hoca'nın evine hırsız gitmiş. Hoca, korkusundan yüklüğe saklanmış. Adam, evin içini, dışını aramış. Ancak bir şey bulamamış. Bu arada, acaba burada bir şey var mı, diye yüklüğü açmış. Bakmış ki içeride Hoca, ayakta dimdik durmakta. Birden şaşırıp, yüreği çarparak:

- Sen burada mısın?

Hoca gülerek:

- Evet! Çalacak bir şey bulamayacağını biliyordum da, utancımdan buraya saklandım!

SEN BIRAKTIN MI?

Bir gün Hoca, bir bostana girmiş. Kavun, karpuz koparıırken bekçi görmüş.

- Ne yapıyorsun orada?

Hoca:

- Abdestini bozuyorum! Bekçi:

- Hani pisliğin?

Hoca, orada duran manda pisliğini göstermiş. Bekçi, başım iki yana sallayarak:

- Bu manda pisliği!

Hoca, gülerek:

- Sen bıraktın mı rahat rahat pisleyeyim!

BEN YAPACAĞIMI BİLİRİM

Bir gün Hoca, bir köye konuk gider. Birkaç gün sonra heybesi kaybolur. Köy ağalarına:

- Bana bakın! Heybemi bulursanız bulun, yoksa ben yapacağımı bilirim.

Ağaları bir telaştır almış. Köylüleri arayıp taramışlar. Sonunda Hoca'nın heybesini bulmuşlar. Ağalardan biri merak edip:

- Hocam? Heybeni eğer bulamasaydık bize ne yapacaktın?

Hoca gülerek:

- Size yapacağım bir şey yoktu. Evdeki eski kilimi bozup, heybe yapacaktım!

BENİMLE OĞLAĞA SOR

Hoca, bir gece yansı, ayak sesleri duymuş. Kulak verip dinlemiş. Birisi diyormuş ki:

- Hoca'nın evine girip, kendisini öldürelim. Oğlağını kesip yiyelim. Karısını kaçıralım. Malını da çalalım!

Bu sözleri duyan Hoca, bir iki kere adamların duya-
cağı bir şekilde öksürmüş karısı:

- Efendi! Sanırım korkudan öksürdün! Hoca, güle-
rek:

- Sana ne var ki! Çekeceğimizi benimle oğlağa sor!

İKİ HARCAMAYI BİRDEN YAPAYIM

Bir gün Hoca, evini onarıırken marangoza:

- Döşeme tahtalarını tavana çak. Tavan tahtalarını
da döşemeye.

Marangoz nedenini sormuş. Hoca gülerek:

- Yakında evleneceğim. İnsan evlenince evin altı üs-
tüne gelir, derler. Hiç olmazsa şu onarımla iki harcamayı
birden yapayım, dedim!

NELER ÇEKİYORMUŞ

Bir gün. Hoca çift sürerken kayışı kopmuş. Bağlaya-
cak bir şey bulamamış. Sarığını çözüp birkaç kat yapmış,
bağlamış. Ama Hoca öküzleri zorlayınca, sarık dayanama-
yıp yırtılıvermiş. Hoca gülerek:

- Bak hele Sarık neler çekiyormuş!

SEYREDİN FERYÂDI

Hoca, bir gün eşeğini yitirmiş. Hem arar, hem de türkü söyletmiş. Görenler:

- Hoyrola Hoca! Ne yapıyorsun?

Hoca gülerek:

- Eşğim kayboldu da, onu arıyorum.

Köylüler şaşkınlık içinde:

- Peki ama. Bu ne biçim eşek arayış böyle?

Hoca, başını iki yana sallayarak:

- Bir umudum şu dağın ardında. Orada da bulamazsam, siz seyredin bendeki feryadı.

BOŞUNA, TARİFESİ BENDE

Bir gün, Hoca'nın canı ciğer istemiş. Cebinde birkaç kuruşu varmış. Vermiş almış ciğer! Eve giderken yolda dostlarından birine rastlamış. Adam:

- Hocam! Ciğeri nasıl pişireceksin?

Hoca, şaşkınlık içinde:

- Bilmem.

Dostu, Hoca'ya çok güzel bir ciğer yahnisinin nasıl yapılacağını anlatmış.

Hoca, büyük bir ilgiyle:

- Anlattıkların çok uzun. Aklımda kalmaz. Şunları bir kağıda yazıver.

Adam, ciğer yahnisinin nasıl yapılacağını yazmış, Hoca'ya vermiş.

Hoca, bir elinde ciğer, bir elinde yemeğin nasıl yapılacağını gösteren yazı dalgın dalgın giderken bir çaylak yükseklerden süzülüp, inmiş Hoca'nın elindeki ciğeri kapıp, havalanmış. Hoca, bir süre çaylağın arkasından koşmuş. Bakmış ki koşmakla gökteki kuşu yetişmesine olanak yok. Elindeki kâğıdı havaya sallayarak, çaylağa bağırmış.

- Boşuna! Ağız tadıyla yiyemezsin, tarifesi bende!

HERKES BENİM NE ÇEKTİĞİMİ ANLASIN

Hoca bir gün eşiğini pazara götürmüş. Satılması için tellâla vermiş. Bu arada bir alıcı çıkmış. Eşiğin dişlerine bakmak istemiş. Eşek, adamı bir güzel ısırılmış. Bir başkası daha alıcı olmuş. Hayvanın kuyruğunu kaldırmış. Eşek bir çifte atarak adamı yere sermiş. Tellâl bakmış ki hayvan kimseyi yanına yaklaştırmıyor.

- Hoca! Bu eşiğin sakar. Bunu kimse almaz. Al götür!

- Hoca gülerek:

- Ben de! satmaya getirmedim onu, herkes görsün de benim onun elinden neler çektiğimi anlasın istedim!

BİRLİKTE YİTSEYDİM

Bir gün Hoca eşeğini yitirmiş. Hem arar, hem tanrıya şükredermiş. Hoca'nın bu durumunu gören köylüler:

- Arıyorsun, iyi. Aman neden Tanrı'ya şükrediyorsun? Hoca gülerek:

- Nasıl şükretmeyeyim? Ya üstünde ben de olsaydım onunla birlikte yitseydim?

BULMA ZEVKİNİ TATMAYAYIM MI?

Bir gün Hoca, eşeğini yitirmiş. Çarşıda, pazarda bulana yularıyla, semerini vereceğim, diye bağırmış. Birisi:

- Hoca mademki vereceksin ne diye bulmak istersin?

Hoca gülerek:

- Bire cahil. Bulma zevkini tatmayayım mı?

SEN NE YAN GELİYORSUN

Hoca, bir gün namaz kıldırıp, vaaz vermek için üç günlük yolu olan bir köye gitmiş. Bir ağanın evine konuk olmuş. Ağa, Hoca'ya bir yazı okutmuş, sonra aynı yazıyı kendisi okumuş. Hoca'ya birkaç sözcük yazdırmış, altına aynı sözcükleri bu kere kendisi yazmış.

Hoca gülerek:

- Dur! Aramızda büyük fark var. Ben üç günlük yolu, yarı aç yaya geldim. Sense burada rahat rahat yan gelip yan yatıyorsun!

BU GEÇEN HAFTANIN PARASI

Hoca bir gün hamama gider. Hamamcılar, üstünü başını yırtık pırtık görüp kendisine eski püskü bir peştemal verirler. Hoca, yıkanıp temizlendikten sonra giyinir. Çıkarken hamamcının tuttuğu aynaya on akçe atar. On akçeyi gören hamamcılar, sasırlar. Hoca'yı saygıyla, büyük bir ikramla yolcu ederler.

Ertesi hafta, Hoca yine aynı hamama gider. Hamamcılar Hoca'yı büyük bir saygıyla karşılarlar. Sırmalı havlular verirler. Sıcaktan çıkarken koltuğuna girerler, ayağına soğuk sular dökerler. Hoca giyinip giderken, aynaya bir akça atar. Hamamcılar, şaşırırlar, hoca gülerek:

- Bu haftaki yıkanmanın parasını geçen hafta vermiştim. Bu, geçen haftanın parası.

BİR KERE DE BİZ ÖLSEK

Bir gün Hoca'yı iftira çağırılmışlar. Mevsim yazmış. Çorba yerine ortaya buz gibi hoşaf gelmiş. Ama şakacı ev sahibi, herkesin önüne birer küçük kaşık koydurmuş. Kendinin önüneyse, büyük bir kepçe almış. Herkes, küçük kaşıkla içmeye çalışırken, ev sahibi, kepçeyi doldurup doldurup, içermiş. Sonra:

- Oh, öldüm!"

Hoca bu duruma dayanamamış:

- Efendi hazretleri! Şu kepçeyi bir de bize verseniz de bir kere de biz öl sek!

BEŞ ARŞIN UZAR

Hoca, Bir gün çarşıda gezerken, bir bakmış ki bir kılıç mezada konmuş satılıyor. Tellâl bağılıyor:

- Düşmana sallandı mı, üç arşın uzar!

Bu övgüye kananlar, malı arttırmaya başlarlar. Kılıç üç bin kuruşa satılır. Hoca ertesi günü, mangal maşasını kapıp, çarşıya koşar:

- Üç bin kuruşa! Üç bin kuruşa! diye bağırmaya başlarlar. Merak edenler maşaya bakarlar. Evirirler çevirirler, görürler ki maşa her evde rastlanan cinsinden.

- Hoca! Bunun ne gibi bir meziyeti var da üç bin kuruş istiyorsun?

Hoca şaşkın şaşkın:

- Dünkü kılıç üç arşın uzuyordu ya, bizim karı bana kızdı da bu maşayla üstüme saldırdı mı, Allah şahit, tam beş arşın uzar.

VER ON GÜNLÜK PARAMI DERSE

Bir gün Hoca, bir hamala yük verir. Yolda giderken hamal kaçır. Hoca arar tarar adamı bulamaz.

Raslantı bu ya. On gün sonra hamala rastlar. Bakar ki sırtında da bir yük var. Hoca, hemen oradan kaçır. Sonra Hoca'yı görenler:

- Hamalı bulmuştun, ne diye yükünü istemedin de kaçtın? diye sorarlar.

Hoca gülerek:

- Bırakın Allah aşkına. Ben yükten vazgeçtim, ya on gündür senin yükünü taşıyorum, ver on günlük paramı deseydi ne yapardım?

İŞİN ASLI YALAN OLDUKTAN SONRA

Bir dostu, bir gün Hoca'yı yalancı tanıklığa götürür. Davacı, dava ettiği adamdan buğdayını istiyormuş. Kadı, Hoca'ya:

- Bu adam buğdayını verdi mi? Alacağı var mı? Siz ne dersiniz? diye sormuş.

Hoca, gülerek:

- Arpayı tamamıyla verdi. Bir tane bile alacağı yok. Kadı, Hoca'nın sözlerine dikkat etmeden yargısını vermiş. Mahkemeden çıktıkları zaman Hoca'yı çıktıkları tanık olarak götüren adam:

- Yanıldın. Buğday diyecekken arpa dedin, iyi ki kadı dikkat etmedi.

Hoca da:

- İşin aslı yalan olduktan sonra ha arpa olmuş ha buğday!

O BİLGİN SARHOŞU BULAMİYORUM

Sivrihisar kadısı, içkiye düşkünmüş. Bir gün, bağında içmiş. Kavuğunu, cübbesini bir yana atıp sızmış. Hoca, öğrencisiyle oralarda gezinirken, kadıyı sızmış bir şekilde görmüş. Cübbesini usulca altından alıp, üstüne giyinmiş. Kadı, ayılınca, adamlarına:

- Aman! Göz kulak olun da cübbemi kimde görürseniz onu yakalayıp getirin!

O gün, cübbesini, Hoca'nın sırtında görmüşler. Hoca'yı yakaladıkları gibi, kadının yanına götürmüşler. Kadı Hoca'ya:

- Bu cübbe senin mi? diye sormuş.

Hoca:

- Hayır! Dün öğrencilerimden biriyle gezmeye çıkmıştık. Bağın birinde bir bilgin gördüm. Sorhoş olup, sızmış. Kavuğu bir yana, cübbesi bir yana savrulmuş. Hırsızlar çalmasını diye cübbesini sırtıma geçirdim. Şimdi arıyorum ama o bilgini bulamıyorum. Siz bulun, gösterin cübbesini vereyim.

Bu sözleri duyan kadı, bir an düşünür. Sonra:

- Kim bilir? Hangi edepsizdir, sen cübbeyi güle güle giymene bak Hocam!

ANALARIN YASINI TUTUYORLAR

Bir gün Hoca'nın tavuğu kaybolmuş. Bir siyah bez bulmuş, parça parça kesmiş, her parçayı bir güzel delip, piliçlerin boynuna takmış. Bu olanları görenler:

- Hoca bu ne?

Hoca gülerek:

- Analarının yasını tutuyorlar!

TAM AÇLIĞA ALIŞACAKTI

Bir kış Hoca, çok yoksullaşmış. Ağıldaki yemlikte de arpa azalmış. Hele demiş. Şu eşeğin yemini biraz kısayım, o da benim gibi aza alışsın.

Bu yargıya vardıktan sonra, her gün eşeğin arpasını biraz azaltmaya başlamış. Eşeğin neşesi kaçmış, kulakları düşmüş. Kötü kötü düşünür olmuş.

Derken Hoca, eşeğin arpasını, üç günde bir avuca indirmiş. Bir gün ahıra gidince bir de bakmış ki zavallı eşeği nallan dikmiş. Öbür dünyayı boylamış. Hoca, bu durumu görünce:

- Yazık oldu! tam açlığa alışmıştı ömrü yetmedi!

O KONUŞURSA BU DA DÜŞÜNÜR

Hoca bir gün pazarda küçük bir papağanın tam on iki altına satıldığını görür: Demek ki der, uçan hayvanlar bu günlerde çok para ediyor. Bu küçük kuş, on iki altın ederse, bizim hindi, yüz altın eder. Doğru eve gider. Hindiyi koltuğunun altına aldığı gibi pazara koşar. Tellâla verir. Arttırma başlar. Hindiye tam tamına on iki akçe verilir. Hoca, tellâla:

- Bu ne biçim iş. Daha demincek, küçük bir kuş, on iki altına satıldı. Bu, ondan otuz kırk kadar büyük!

Tellâl gülerek:

- Hocam, o papağandır. Çok beceriklidir. İnsan gibi konuşur!

Hoca durumunu bozmaksızın:

- Canım o konuşursa, bu da düşünür!

SEN DE ÇİTÇİLİK ÖĞRENYORSUN

Hoca bir gün tarlasını sürerken, bir kaplumbağa bulmuş. Hayvanı bir iple kuşağına bağlamış. Kaplumbağa, ipten kurtulmak için çabalamaya başlayınca,

Hoca:

- A oğul! Ne telaşlanıyorsun? Kötü mü? Sende çiftçilik öğreniyorsun!

RASTLARSAM SÖYLERİM

Bir gün köylüler Hoca'ya:

- Karın ev ev geziyor, söyle de bu kadar sürtüklük etmesin, evinde otursun!

Hoca gülerek:

- Rastlarsam söylerim!

BENİM ÜÇ MALIM VAR

Hoca, Seyyid Mahmud Hayrânî'nin dervişiymiş. Bir gün pirdaşı Sarı Saltık, hem şeyhinin mezarını hem de Hoca'yı görmek için Akşehir'e gelmiş. Hoca'ya konuk olmuş. Hoca konuğunu pek ağırlamış. Altın sahanlar içinde yemekler çıkarmış. Sarı Saltık yemek yerken, kaplan Hoca'nın kendisi getirmiş. Yine kendisi götürmüş.

Sarı Saltuk, Hoca'nın zenginliğine çok şaşırmış. Dayanamayıp sormuş:

- Hocam, bunlar, sizin kazancınızdan mı alınma, yoksa babadan mı kalma?

Hoca:

- Hepsi iğreti, hepsi babadan kalma. Benim üç malım var. Onlarla geldim, onlarla gideceğim.

Sarı Saltık:

- Onlar nedir? diye sorunca Hoca gülerek:

- Bir başım, iki hayam! demiş.

YANINDA BİR EŞEK TAŞISIN

Hoca, bir gün kadıyla konuşuyormuş. Eşegi de mahkemenin kapısı dışında bağlıymış. O sırada bir yalancı tanık getirirler. Eşek aranır, bir türlü bulunmaz. Hoca'ya rica ederler. Eşegini alırlar. Adamı eşeğe ters bindirip, tel-lâla halka gösterip, ayıplarlar. Ama bu iş uzun sürer. Hoca da geç vakitlere kadar mahkemede pinekler.

Birkaç gün sonra aynı adam, yine bir yalancı tanıklıkta bulunur. Kadı, adam yollar, Hoca'nın eşegini ister. Hoca, gelen adama:

- O adama söyleyin, ya bu işten vazgeçsin, yada yanında bir eşek taşısin!

SEN DE HAKLISIN

Bir gün, adamın biri Hoca'ya Komşusunu şikâyet eder. Derdini uzun uzun anlatır:

- Hakkım yok mu ama Hoca? Hoca, başını sallayarak:

- Hakkın var oğlum!

O gider, şikâyet edilen adam gelir. O da dert yanar. Sonunda:

- Hakkım yok mu ama Hoca!

Hoca da ona:

-Hakkın var!

O da gidince, karısı:

- Efendi! Biri geldi anlattı, hakkın var dedin. O gitti, öbürü geldi, ona da hakkın var dedin. Bu ne biçim iş? Elbette bunlardan biri haklı, öbürü haksız.

Hoca, başını sallayarak karısına:

- Senin de hakkın var karı! Sende haklısın!

PABUÇLARIMI ÇALAN KENDİSİ

Bir gün Hoca'nın evine hırsız girmiş. Hoca, usulca sezdirmeden hırsızın pabuçlarını saklamış. Hırsız, aramış taramış, çalacak bir şey bulamamış. Çıkarken bakmış ki ayakkabıları yok. Ne yapsın, yalın ayak sokağa fırlamış. Tam bu sırada Hoca:

- Tutun hırsız var!

Hırsız, kendini yakalamaya gelenlere:

- İnsaf edin yahu. Eve giren benim ama pabuçlarımı çalan kendisi!

YA TUTARSA

Hoca, bir gün, bir tas içine biraz yoğurt mayası koymuş. Akşehir gölüne gitmiş, mayayı göle atmış. Bunu birisi görmüş:

- Ne yapıyorsun Hocam?

Hoca:

- Göle yoğurt mayası katıyorum!

Adam büyük bir şaşkınlık içinde:

- Bu koca göl hiç maya tutar mı Hoca?

Hoca gülerek:

- Biliyorum, ben de biliyorum, tutmaz ama ya tutarsa!

YA KOKUSUNU NE YAPACAKSIN?

Adamın biri kalabalıkta, kendisini tutamayıp yellenmiş. Belli olmasın diye de, ayağını yere sürterek bir ses daha çıkarmış. Hoca gülerek:

- Hadi! Sesini benzettin, ya kokusunu ne yapacaksın?

YOLU ŞİMDİDEN YARILADIK

Bir gün Hoca'yla karısı, dört günlük bir yola gitmek üzere evlerinden çıkarlar. Biraz giderler. Hoca, karısına sorar:

- Kancığım, daha ne kadar kaldı?

Karısı:

- Efendi bugünle yarın gidersek, daha iki günlük yolumuz kalır!

Hoca gülerek:

- Desene ki karı! Yolu şimdiden yarıladi!

SENİNLE DE KONUŞULMAZ KI

Hoca, bir gece karısına:

- Karı, bu bizim komşu Çarıkçı Mehmed Ağa'nın adı neydi?

Karısı:

- İlâhi efendi! Mehmed Ağa diyorsun ya!

Hoca:

- Yok canım, yanlış söyledim. Ne iş yapıyordu diyecek tim.

Karısı şaşkınlık içinde:

- Allah Allah! Çarıkçı dedin ya efendi!

Hoca saf saf:

- Yok be yahu! Nerede oturuyor diyecektim, yanıldım. Karısı gülerек:

- Sana ne oldu efendi? Komşu dedin ya!

Hoca öfkelenerek:

- Aman be karı! Seninle de konuşulmaz ki!

OCAK BENİM GİBİ KARIDAN YILARMİŞ

Bir gün Hoca, ocakta ateş yakmaya girişir. Üfler, üfler, odunlar bir türlü tutuşmaz. Gider, karısının baş örtüsünü başına geçirip, gelir. Bir iki kere üfler üflemez, odunlar ateş alır. Hoca, gülerек:

- Demek ki! Ocak da benim gibi bizim kandan yılmış!

BİZİM EVE UĞRARDI

Bir gün köylüler Hoca'ya:

- Senin hanım çok geziyor. Hoca, gülerек:

- Aslı olmasa gerek! Gezseydi, bir kerecik de bizim eve uğrardı.

ACABA NESİ KAYBOLDU

Bir gün Hoca'ya:

- Karın aklını kaybetti, demişler.

Hoca düşünmeye başlamış. Köylüler, ne düşünüyorsunuz? diye sormuşlar.

Hoca şaşkın şaşkın:

- Bizim karının, zaten akli yoktu, acaba neyi kaybıldı?

Onu düşünüyorum!

OLUR

Hoca'ya sormuşlar:

- Yüz yaşındaki adamın çocuğı olur mu?

Gülerek cevap vermiş:

-Yirmi beş, otuz yaşlarında genç komşuları varsa olur!

GEÇİNMEYE NİYETİM YOKTU

Bir gün köylüler Hoca'ya:

- Karının adı ne?

Hoca gülerek:

- Bilmiyorum.

Köylüler şaşkın şaşkın.

- Kaç yıllık karın?

- Yirmi beş yıllık diye karşılık vermiş Hoca.

Köylüler:

- Yahu Hoca! Bu kadar zamandır insan adını öğrenmez mi?

Hoca gülerek:

- İlk geceden geçinmeye niyetim yoktu ki, sonradan sorup öğreneyim!

PARAYI VEREN DÜDÜĞÜ ÇALAR

Bir gün Hoca, pazara gidiyormuş. Çocuklar, başına üşüşüp, çevresine almışlar. Hepsi birden:

- Hoca bana düdük al demeye başlamışlar.

Hoca, hepsine başını sallayarak:

- Olur! Olur!

Çocuklardan biri, Hoca'ya para vermiş, o da:

- Hoca bununla bana düdük al.

Hoca, ona da:

- Olur! Olur! demiş.

Akşam pazardan dönmüş. Çocuklar Hoca'nın çevresini almışlar. Hepsi düdüklerini istemeye başlamışlar. Hoca, heybesinden bir düdük çıkarmış, parasını veren çocuğa uzatmış.

Öbürleri:

- Hoca hani bizimkiler? diye sorunca;

Hoca:

- Parayı veren düdüğü çalar!

KIRK YILDAN BERİ KALIR MIYDI?

Bir komşusu:

- Hoca, efendi! Sende kırk yıllık sirke var mı?

Hoca başını sallayarak:

- Var.

Komşusu:

- Biraz versene.

Hoca:

- Veremem, verseydim kırk yıldan bu yana hiç kalarmıydı?

O KADAR İNCE ELEYİP SIK DOKUMAYA GELMEM

Hoca, bir gün kazma küreği eline almış, bahçesinde bir yer kazıyormuş.

- Ne yapıyorsun?

Hoca:

- Geçenlerde evin yıkık, dökük yerlerini onarıyorduk. Çıkan süprüntüler ortada kaldı. Mahalleli rahatsız oluyor. Onları gömeceğim.

Adam:

- Peki. Bu çıkan toprağı ne yapacaksın?

- Hoca gülerek:

-Yok! Ben o kadar ince eleyip sık dokumaya gelemem!

ZATEN BEN ONU BOŞAYACAKTİM

Hoca, bir ara Konya'dayken birisi:

- Galiba karın ölmüş?

- Hoca, hiç aldırış etmeden:

- Ölmeseydi. Zaten ben onu boşayacaktım.

ÖBÜR YARISINA KETEN EKECEĞİM

Bir gün Hoca, bir berbere tıraş oluyormuş. Berber acemiymiş. Hoca'nın başını keser, çenter, pamuk yapıştırırmış. Başının yarısı tıraş edilince Hoca, oturduğu sandalyeden kalkmış.

Berber:

- Nereye Hoca? Yarısı kaldı. Deyince Hoca:

- Sen yarısına pamuk ektin, ben de öbür yarısına keten ektireceğim!

İŞTE HOCA OYDU

Adamın biri, Hoca'nın ününü duymuş. Çok uzak bir yerden kalkıp, Akşehir'e gelmiş. Şehrin dış mahallelerinden birinde, eğilmiş bir duvara omuzunu dayamış bir adam görmüş. Selâm vermiş. Nasreddin Hoca'yı sormuş.

Adam:

- Onun evini benden başka bilen yoktur. Ama bu duvar yıkılacak. Dostlarım şimdi buraya bir dayanak getirecekler. Duvar yıkılmasın diye omuz verdim. Şen benim yerime, gel duvarı omuzla, ben gidip Nasreddin Hoca'yı bulayım!

Adamcağız duvarı omuzlamış. Öbür adam da çekip, gitmiş.

Duvara omuz veren adam beklemiş, beklemiş. Gelen giden yok. Adam, oradan geçen pazarcılara seslenmiş, durumu anlatmış. Pazarcılar, giden adamın şeklini, kılığını sormuşlar. Adam uzun uzun anlatmaya başlamış. Pazarcılar katıla katıla gülmeye başlamışlar. Demişler ki:

- İşte Hoca oydu! O adamdı!

PARAYI GETİRİNCE SEN AL

Birisi Hoca'nın ensesine, bir tokat atmış. Hoca adamın yakasına yapışmış.

Adam:

- Yakın dostlarımdan biri sanmıştım. Demişse de Hoca, adamın yakasını bırakmamış. Doğruca Mahkemeye, kadının yanına sürüklemiş. Kadı adamı tanımış. Hoca'yla barıştırmak istemişse de Hoca, kabul etmemiş. Bunun üzerine kadı:

- Bir tokatın cezası bir akçedir. Yanında varsa ver, yoksa git getir! diyerek adamı göndermiş. Hoca beklemiş, beklemiş, adam bir türlü geri dönmemiş. Bunun üzerine Hoca birden yerinden kalkıp, kadının yanına gitmiş, ensesine bir tokat atıp:

- Adam parayı getirince sen al! deyip çıkıp gitmiş.

NE SEN SOR, NE BEN SÖYLEYİYİM

Bir gün adamın biri Hoca'ya kapalı bir kutu verir.

- Ben gelinceye kadar bunu sakla.

Adam gider. Uzun bir süre gelmez. Hoca:

- Acaba bıraktığı kutu da ne var? diyerek meraka düşer. Kutuyu açar bakar ki süzme bal. Bir parmak bal alır, hoşuna gider. Bir parmak daha alır. Bir parmak, bir parmak derken, kutu biter. Kapağını güzelce kapatıp, bir köşeye koyar. Bir zaman sonra kutuyu veren adam gelir. Bıraktığını geri ister. Hoca, hiç aldırış etmeden kutuyu adama uzatır. Adam kutuyu çok hafif bulup, kâğıdını açar. Bir de ne görsün? Kutunun içinde bir parmak bile bal yok. Adam şaşkınlık içinde:

- Hoca! Hani bunun içindeki bal?

Hoca düşünceli düşünceli:

- Onu! Ne sen sor ne ben söyleyeyim!

HEPSİNİN TADI AYNI

Bir gün Hoca, eşeğine iki küfe üzüm yüklemiş. Evine götürüyormuş. Şehre girince çocuklar, başına üşüşüp:

- Hoca! Bize bir salkım üzüm verir misin?

Hoca çocukların çokluğunu görünce her birine üçer beşer tane üzüm vermiş. Çocuklar:

- Hoca! Hiç bu kadar az üzüm verilir mi?

Hoca, çocuklara bakıp, gülerek:

- Evlâtlar! Küfelerdeki üzümlerin tadı, bir tanesinin tadının aynı. Az yemekle çok yemek arasında bir fark yok. Hepsinin tadı aynı!

BOŞ GELDİM BOŞ GİDİYORUM

Bir gün Hoca, Akşehir gölünde balık tutuyormuş. Kıyıda, beş on balık tuttuktan sonra canı sıkılır. Gitmek ister. Ama Hoca balık tutmakla uğraşırken, balıkları tuttuğu sepetin yanına çocuklar gelir. Birer birer balıkları çalmaya başlarlar. Hoca sepeti eline alıp, yola koyulmak ister. Bakar ki içinde bir tek balık bile yok. Kaldırıp hırsla sepeti göle atar. Öfkeyle:

- İşte görüyorsun ya boş geldim, boş gidiyorum. Bona çabaya ne gerek var. Al, bu sepet de benden sana armağan!

GÖVDESİ NASIL OLMUŞ DA DEĞİŞMİŞ

Bir gün Hoca'nın epeğinin yularını çalmışlar. Hoca, hayvanın kulağından tuttuğu gibi eve götürmüş. Birkaç gün sonra epeğin yularını, başka bir hayvanın başında görünce:

- Allah Allah! Bu epeğin başı bizim ama gövdesi nasıl olmuş da değişmiş?

DOYAMADAN GİTTİ

Bir gün Hoca hastalanır. Komşu kadınlar başına toplanırlar. Durumunu, nasıl olduğunu sorarlar. İçlerinden biri:

- Hoca efendi! Allah geçinden versin. Sana bir emri hak olursa ne diyelim de ağlayalım?

Hoca kıs kıs gülerек:

- Kadınlara doyamadan gitti deyin!

SIĞIR NASIL ÇIKMIŞ?

Hoca, ölümlük, dirimlik diye birkaç kuruş para biriktirmiş. Hırsız çalmasını diyerek bunları, bahçenin bir köşesine gömmüş. Bahçeden çıkarken döner, bakar:

- Hırsız olsam! Bu yeri hemen bulurum. Olmadı bu! Gider, parayı oradan çıkarır. Başka bir yere gömer. Buraya da gönlü el vermez. Oradan da çıkarır. Ne yapacağını şaşırıp sağa sola bakınırken bahçenin bir köşesinde bir tepecik varmış. Parayı oraya götürür.

- Hah! Tam istediğim gibi bir yer buldum!

Hoca, uzun bir sırık bulur. Para kesesini ucuna bağlar. Götürür, o tepeye sıırığı çakar.

- Kuş değil ya bu! Nereden aklına gelecek de, hırsız bu sıırığın tepesine bakacak?

Hoca, bu işlerle uğraşırken birisi onu gözetlemiş. Hoca, sırığı çakıp gittikten sonra o adam gider, sırığı çıkarır. Üstündeki keseyi çözüp, alır. Sırığın üstüne biraz sığır pisliği sürer. Sırığı tekrar yerine çakar.

Bir süre sonra Hoca'ya para gerekli olur.

- Gideyim de keseden biraz para alayım!

Gelir bakar ki, kesenin yerinde yeller eşiyor, sırığı indirir. Üstündeki sığır pisliğini görünce:

- Allah Allah! Ben buraya adam çıkmaz diyordum. Sığır nasıl çıkmış!

DAHA GİDEYİM Mİ?

Bir gece Hoca karısıyla yataken, hanımı:

- Efendi! Biraz öteye gitsene!

Hoca, hemen yataktan kalkar. Cübbesini, kavuğunu giyip, yola koyulur. Sabaha kadar gider. Sabahleyin tanıdıklarından birine rastlar. Adam sorar:

- Hocam, nereye gidiyorsun?

Hoca gülerek:

- Vallahi bilmem. Yalnız ben burada bekleyeyim sen git bizim karıya sor da bana haber getir. Daha gideyim mi?

BAŞKA BİRİSİ İŞESEYDİ

Bir gün Hoca'nın karısının işi çıkar. Çocuğunu ona bırakıp:

- Efendi! Bugün çocuğu sen oyala!

Çocuğu gezdirip eğlendirirken oğlan Hoca'nın üstüne işer. Hoca, buna çok kızar. O da çocuğun üstünü kirletir. Karısı gelip bu durumu görünce:

- A efendi! Ne diye çocuğun üstüne işedin?

Başını iki yana öfkeli öfkeli sallayan Hoca:

- Be karı! Üstüme başka birisi işeseydi, ben pislerdim!

ÇOK ŞÜKÜR YENİ ÇARIKLARIMI GİYMEMİŞİM

Bir gün Hoca, çiftini sürerken ayağına kocaman bir diken batır.

Hoca, yere oturup, ayağından dikenini çıkarırken:

- Çok şükür, geçen yıl aldığım yeni çarıkları giymemişim.

KENDİSİ GELİP HABER VERDİ

Bir gün Hoca, birine sorar:

- Adamın öldüğü nerden belli olur?

Adam:

- Eli ayağı buz kesilir, her yanı donar.

Hoca, birkaç gün sonra dağa odun kesmeye gider. Mevsim kış. Çok kötü bir şekilde üşür.

Her yanı buz kesilir, eli ayağı tutmaz olur. Hoca'nın aklına adamın sözleri gelir:

- Eyvah! Ben öldüm!

Hemen yere uzanır. Ama bekler, bekler, kimseler gelmez.

Hiç olmazsa. Varayım, gideyim de karıya haber vereyim. Konu komşu gelsin, beni kaldırıp gömsünler.

Kalkıp, zar zor evine gelir. Kapıyı çalar. Karısı kapıyı açınca:

- Dur karı! Girmeyeceğim! Ben dağ yolunda öldüm. Konuya komşuya haber ver de gelsinler beni kaldırıp gömsünler! Hoca, bu sözleri söyler söylemez, yine dağa gider. Karısı, saçını başını yolup feryad edip, bağırmaya başlar. Konu komşu feryadı duyup, gelir:

- Ne oldu?

Karısı:

- Ah! Evim yıkıldı. Kocam dağ yolunda öldü, kaldı!

Komşular:

- Peki! Kim haber verdi bunu?

Karısı, göz yaşlarını silerek:

- Garibin kimi kimsesi mi olur, kendi ölmüş, kendi gelip haber verdi!

SEN BİRAZ YÜZME BİLİRSİN DEĞİL Mİ?

Hoca'nın iki karısı varmış. Bir gün ikisi de:

- Beni mi çok seviyorsun? Beni mi? diye Hoca'yı sıkıştırmaya başlamışlar.

Hoca, ikinizi de aynı şekilde demişse de, sonradan aldığı kadın:

- Hayır diyelim ki, Akşehir gölünde kayıkla gezerken devri ise, ikimiz de göle düşsek önce hangimizi kurtarırın?

Hoca, eski karısına dönerek:

- Sen biraz yüzme bilirsin değil mi? demiş.

MAVİ BONCUK KİMDEYSE

Hoca'nın iki karısı varmış.

- Hangimizi daha çok seviyorsun? diyerek Hoca'yi sıkıştırırlarmış. Hoca ikisine de ayrı ayrı birer birer mavi boncuk vermiş, gülerek:

- Sakın! Ortağına gösterme, söyleme. Bu boncuk, seni daha çok sevdiğimi gösterir.

Bir gün yine karıları Hoca'ya:

- Hangimizi daha çok seviyorsun? diye sıkıştırmışlar.

Hoca, gözlerini süzerek:

- Mavi boncuk kimdeyse benim gönlüm ondadır! İkisini de sevindirmiş.

BANA BİR KÜL PİDESİ VERİN DE

Bir gün Hoca, bir eve konuk gitmiş. Ev sahipleri, yemeklerini yiyip, bitirmişler. Hoca'yı da yemiş sanmışlar, önüne yemek çıkarmamışlar. O da sıkılmış, utanmış, pek bir şey söyleyememiş. Konuşulmuş, söyleşiler edilip şerbetler içilmiş. Hoca'yı öbür odaya götürüp, yatağını göstermişler. "Allah rahatlık versin!" deyip gitmişler.

Hoca, aç karnına bir türlü uyuyamamış. Sağa dönmüş, sola dönmüş olanağı yok. Kalkıp ev sahiplerinin odasına gitmiş. Kapıyı vurmuş.

- Hayrola Hocam, ne var?

Hoca, biraz tedirgin:

- Efendim, pufla gibi bir yatak yapmışsınız, rahatım kaçtı, uyuyamadım. Bilirsiniz, biz yoksulluk içinde yetişmiş adamlarız. Siz bana bir kül pidesi verin de yarısını

yatak, yarısını yorgan yapayım, mışıl mışıl uyuyayım.

YA İÇİNDE BEN OLSAYDIM?

Bir gece Hoca, ay ışığında, bahçede beyazlar giymiş, kollarını açmış bir adam görür.

- Karı! Ver oku, yayı, hırsız var!

Karısı yayını, okunu getirir. Hoca nişan alıp, adamı vurur. Karısına:

- Leşini yarın kaldırırız. Şimdi yatalım!

Gidip yatarlar. Sabah olunca Hoca, eline kazmayı, küreği alıp, bahçeye çıkar. Bir de ne görsün, hırsız sanıp vurduğu, kendi gömleğiymiş. Karısı, gündüz yıkayıp kurusun diye bahçe ipine asmış.

Hoca, hemen secdeye kapanır, Allah şükreder. Karısı:

- Niye dua ediyorsun Hoca efendi? diye sorunca.

- Nasıl dua etmeyeyim hanım! Bak, tam ortasından vurmuşum, ya içinde ben olsaydım!

BUNDAN SANA NE?

Bir gün adamın biri, korkarak Hoca'nın yanına gelir:

- Bir oğlun oldu!

Hoca, ellerini havaya kaldırıp, Allah'a şükreder.

Adam:

- Müjdemo versene Hoca!

Hoca:

- Bir oğlum olmuş, şükrettim ben ama bundan sana ne?

İÇİNDE BEN DE VARDIM

Bir gece Hoca'nın evinden büyük bir gürültü duyulur. Komşusu merak edip, gürültüyü dinlerler. Ama arkası gelmez. Bu kere tam olarak meraklanıp, giyinip, Hoca'nın kapısını çalar. Hoca:

- Kim o?

Komşusunun geldiğini anlayıp, kapıyı açar. Adamcağız büyük merak ve şaşkınlık içinde:

- Girmeyeceğim. Biraz önce bir gürültü duydum da merak ettim. Ne oldu Allah aşkına?

Hoca gülerek:

- Ha! der bir şey değil! Bizim karı, benim cübbemi merdivenden attı da!

Adam şaşkın:

- A Hoca! Cübbe düşerken hiç böyle gürültü çıkarır mı?

Hoca:

- Aman be yahu! Uzun etme işte! İçinde ben de vardım!

NE GÜZEL ÇAYIR

Bir gün Hoca, Sivrihisar'dan Akşehir'e ilk gelişinde Akşehir gölünü görünce:

- Bak! Köyün davarını otlatmak için ne güzel yer, ama ne yazık ki, içine su doldurmuşlar!

BEŞ PARA İÇİN BENİ REZİL ETMEKTEN UTANMAZ MİSİN?

Hoca'nın bakkala elli üç akçe borcu varmış. Uzun zaman, eli bollaşıp, bir türlü verememiş. Hoca bir gün, birkaç dostuyla çarşıdan geçerken bakkal görüp dükkândan fırlamış. Hoca'nın karşısına geçip,verdiği borcu eliyle işaret ederek istemiş. Sanki borcunu vermezsen seni dostunun yanında rezil ederim, demiş. Hoca, adamın hareketini görmezlikten gelerek başını öbür yana çevirmiş. Bu kere bakkal, öbür yana geçmiş. Yine aynı işareti yapmış. Adamın, bu hareketi durmaksızın yapması Hoca'yı çok sinirlendirmiş. Dostları da durumu anlamışlar. Artık sabrı tükenen

Hoca:

- Gel buraya! diyerek bakkalı öfkeyle çağırır.

Sonra:

- Bana bak! Benim sana ne kadar borcum var?

Bakkal, gülerek:

- Elli üç akçe Hocam!

Hoca sinirli sinirli:

- Peki! Yarın gel yirmi sekiz akçeni al, öbür gün de gel, yirmisini daha vereyim, etti mi kırksekiz. Geriye ne kalır? Topu topu beş para. Be hey zalim adam, beş para için beni çarşıda, ele güne karşı rezil etmekten utanmaz mısın?

AĞZINA O KAZIĞI TIKMIŞLAR

Bir yaz günü, Hoca çok uzak bir yerden gelirken çok susamış. Bir ara, bir çeşmeye rastlar. Bakar ki, çeşmenin ağzına bir ağaç tıkamışlar. Hoca, ağacı çekmeye başlar. Çeker çekmez de fışkıran suyla üstü başı ıslanır. Bir üstüne, bir çeşmeye bakıp:

- Demek ki, böyle deli deli aktığın için ağzına o kazığı tıkamışlar!

HİÇ OLMAZSA KARNİMİZDA OLSUN

Bir bayram gecesi Hoca'nın karısı tatlı pişirmiş. Kan koca, konuşa oynasa tatlıyı yemişler. Birazı kalmış. "Bunu

da sabah yeriz!" deyip kalkmışlar. Uykuları gelmiş. Karı koca, yatağa girip yatmışlar. Yatmışlar ama Hoca'yı bir türlü uyku tutmamış. Sonunda karısını dürterek:

- Karı, karı kalk! Aklıma çok önemli birşey geldi, durma kalk!

Karısı telâşla yatağın içinde doğrulup:

- Ne var? Hayrola Hoca? deyince Hoca:

- Hemen şu artan tatlıyı getir!

Karısı, tatlı sinisini getirince, Hoca:

- Çok yanıma!

Karı koca oturup, siniyi bir güzel silip süpürmüşler. Sonra Hoca gülerek:

- Hah! Haydi şimdi yatalım, uyuyalım! Hiç olmazsa karnımızda olsun!

BİR DAHA BAŞINI EVDE BIRAKMASIN

Bir arkadaşı Hoca'yı evine çağırır. Bu isteğinde diretip dururmuş.

Bir gün Hoca:

- Hadi gidelim bakalım!

Kalkar adamın evine gider. Tam kapıyı çalarken, adam pencereden başını dışarı çıkarır, bakar, sonra geri çeker. Ev sahibinin karısı kapıya gelir. Kapıyı aralar.

Hoca'ya:

- Efendi evde yok!

Hoca başını iki yana sallayarak, kadına:

- Benden selâm söyle! Bir daha bir yere 'giderse başını evde bırakmasın!

KURDUN KUYRUĞU KOPMASIN

Bir gün hoca, yardımcısı İmad'la birlikte kurt avına gider. Yardımcısı kurt yavrusu yakalamak için hayvanın inine girer. O sırada ana kurt gelir. İne girerken Hoca kuyruğuna yapışır. Çekmeye başlar. Kurt, kuyruğunu Hoca'nın elinden kurtarmak için çırpınırken ortalık toz duman içinde kalır. Tozlar Hoca'nın yardımcısının gözlerine dolar. Çocuk gözlerini oğuşturarak bağırır:

- Hocam, bu toz duman nedir?

Hoca, elinde kurdun kuyruğu içeriden bağırır:

- Dua et de, kurdun kuyruğu kopmasın, koparsa o zaman sen görürsün tozu dumanı!

KIZ OĞLAN KIZ ALTI AYLIK GEBE

Hoca bir gün çok sıkıntıya düşer. İneğini satmak için pazara götürür. Ama bir türlü satamaz.

Bu arada Hoca'nın yanma pazar işini çok iyi bilen birisi gelir:

- Hocam! Bana bir akçe verirsen, bu ineği ben şimdi satarım.

Hoca, adamın sözlerine inanır. Adam ineği yularından tutup, pazar içinde gezdirmeye, bağırıp çağırmağa başlar:

- Bu inek, bildiğiniz inek değil! Kız oğlan kız, altı aylık gebe!

Adamın bu sözlerini duyan kalabalık, ineğin başına üşüşür. Herkes ineği almak için para sürer ortaya az zaman sonra inek satılır.

Hoca, paralan cebine atıp, doğru evine gider. Karısı kapıya açıp:

- Efendi! Kıza görücüler geldi, aman sesini çıkarma. Hoca, karısının bu uyarısı üzerine hiç sesini çıkarmaz, yalnız:

- Söyle başlarını örtünler. Ben bir söz öğrendim, söyler söylemez kızımızı alırlar!

Karısı, görücülerin yanına gidip:

- Hanımlar! Başınızı örtün. Efendi, sizinle konuşacak!

- Hanımlar! Benim kızım bildiğiniz kızlardan değil! Kız oğlan kız, altı aylık gebe!

Hoca'nın bu sözlerini duyan kadınlar, şaşkın şaşkın birbirlerine bakarlar.

İŞİ SAĞLAM KAZIĞA BAĞLADIN

Bir gün Hoca, pencereden sokağı seyrederken bir de bakar ki, alacaklısı geliyor. Hoca büyük bir telaş içinde:

- Aman karıcığım! Şuna bir güzel cevap ver, bir şey bulup, uydur, söyle de bir zaman başımızı ağrıtmasin!

Alacaklısı kapıyı çalar. Karısı, başını örtüp, kapıyı açar. Adam, parasını isteyince, karısı der ki:

- Merak etme! işini çok kolayladık! Efendi şimdi evde değil ama dün akşam size olan bu borcu ne yapıp, ne edip vermeyi kararlaştırdık. Düşündük ki bizim evin önüne çalı dikelim, dedik. Bilirsiniz, bütün kasabının koyunu, davarı sabah akşam bizim kapının önünden geçer. İlkbahar gelip de yağmur yağınca çalılar yeşerir. Hayvanlar, bu çalılardan çekinmeyi bilmezler, sürtünürler, çalılara da yünleri takılır, kalır. Biz onları toplayacağız, eğirip, büküceğiz iplik yapıp satacağız. Kazandığımız paradan da senin borcunu ödeyeceğiz!

Alacaklısı, kadının bu sözlerini duyunca, kendisini tutamayıp, gülmeye başlar. Hoca, adamın kahkahasını du-

yar duymaz, karısının arkasından başını uzatıp:

- Seni gidi köftehor, seni! İşi sağlam kazığa bağladığını anladın da gevrek gevrek gülersin!

SEN DE PARALARIN SESİNİ DUYDUN YA

Bir gün Hoca çok işsiz kalmış. Evini bile geçindirmekten yoksunmuş. Konya hakimine başvurarak bir kadınlık istemiş. Hakim:

- Her yerde kadılık var! Boş yer yok!

Hoca çaresiz hakime:

Gölge kadısı yap beni. Çözümü zor davalarını bana yollarsın.

HİÇİNİ AL DA HİÇ DURMA

Bir gün, kadının yanma bir adam gelir. Davalısını da yanında birlikte getirir. Der ki:

- Bu adam, odun yüklemiş, gidiyordu. Sırtındaki yük çözüldü. Odunlar yere döküldü. Bana, şunları demet yapmama yardım eder misin, dedi. Yardım et de sırtıma vuruver, dedi. Peki, bunun için bana ne vereceksin? dedim. Adam, hiç dedi. Kabul ettim. Odunları demet yapıp, bağladık. Sonra kaldırıp, adamın sırtına vurdum. Adama dönüp:

- Hiçimi ver dedim vermedi.

Kadı davacıyla davalıyı dinler. Olaydan hiçbir şey anlamaz. Bunları da gölge kadısına gönderir. Hoca davayı dinler. Sonra:

- Doğru! Hiç vereceğini söylemiş Hakkındır. Ama belki onda yoktu, olur ya insanlık halidir.

Bu sözleri söyledikten sonra yerinden kalkar. Davacıya, oturduğu, kilimi göstererek:

- Şu yaygıyı kaldırıver oğlum!

Adam kilimi kaldırır. Hoca, birden yaygının kaldırtığı yeri göstererek:

- Ne var orada?

Adam yaygının altına büyük bir dikkatle baktıktan sonra:

- Hiç! Hoca gülerek:

- Hadi yavrum, onun yerine ben veriyorum. Al hiçini de git!

BU DEĞİRMENDE ÇALIŞAN HAYVANLAR DA BU YAPI KADAR KOCAMAN MI?

Bir gün Hoca, Konya'yı gezerken çok büyük bir yapı görür. Kapı önünde duran uşak, Hoca'yı görüp:

- Ne diye böyle bön bön bakıyorsun?

Hoca, büyük şaşkınlık içinde:

- Bu kocaman yapı nedir ki, diye bakıyorum! Deyince uşak Hoca'yla eğlenmek isteyerek:

- Burası değirmendir.

Hoca başını iki yana sallayarak:

- Allah Allah! Acaba bu değirmende çalışan hayvanlar da bu yapı gibi kocaman mı?

KUYRUKSUZ SIPA DOĞURMUŞ

Bir gün Hoca'nın canı bulgur pilavı istemiş.

- Karı! Bu akşam bir bulgur pilavı yap da güle oynaya yiyelim.

Karısı güzel bir pilav pişirmiş. Oturup yemeye başlamışlar. Tam bu sırada komşunun çocuğu koşarak gelmiş:

- Aman Hocam! Yetiş! Senden başka kimsemiz yok! Hoca telâş içinde yemeği bırakıp, gitmiş. Bir süre sonra geri dönünce karısı sormuş:

- Neymiş efendi?

Hoca, gülererek:

- Ne olacak hanım! Kırk yılda bir ağız tadıyla bir yemek yiyecektik komşunun eşeği, kuyruksuz sipa doğurmuş.

BEN BEDAVA PARA ALMAM

Bir gün Akşehir'in zengin bir adamı Hoca'ya biraz para vererek:

- Hoca efendi! Beş vakit namazda bize dua et!

Hoca adamın verdiği paranın üçte ikisini ayırıp, gerisini adama verip:

- Sabah namazlarını kılamıyorum, yatsıyı da yorgunluktan, uykuya bağışlıyorum. Geriye kalıyor üç vakit. Ben bedava para almam!

SİZ ONUN NE TERS OLDUĞUNU BİLMEZSİNİZ

Bir gün Hoca'nın kaynanası çamaşır yıkarken ırmağa düşmüş. Irmak suları kadını alıp götürmüştü. Hoca, kaynanasının cesedini ararmış ama suyun aktığı yana değil de, gözüne doğru, ters gidermiş. Hoca'nın bu aramasını görenler:

- A Hoca! Hiç ceset yukarı doğru gider mi? Aşağılarda arasana!

Hoca, başını iki yana sallayarak:

- Siz onun! Ne ters kadın olduğunu bilmezsiniz, her işi terstir onun. Ben bilirim!

KUYULARIN İÇİNİ DIŞINA ÇEVİRİRLER

Hoca, gençliğinde okumak için Konya'ya gitmiş. Arkadaşı, minareleri görünce, Hoca'ya:

- Bunlar nasıl yaparlar acaba?

Hoca gülerek:

- Bilmiyor musun yahu! Kuyuların içini dışına çevirirler, bunlar olur!

ÇOKTAN YÜREĞİME İNERDİ

Hoca, bir gün eşeğine binip, evine dönerken sert bir deprem olmuş. Hoca hemen eşeğinden inip secdeye kapanıp, Tanrı'ya şükretmiş. Hoca'yı böyle ellerini havaya kaldırıp, Tanrı'ya dua ettiğini görenler:

- Ne şükrediyorsun Hoca?

Hoca şaşkın şaşkın:

- Nasıl şükretmeyeyim! İyi ki evde bulunmadım. Bizim ev çok eski, mutlaka yıkılmıştır. Yıkılmadıysa bile evde bulunsaydım yıkılacak diye çoktan yüreğime inerdi.

HAH BEN DE SANA ÖYLE DİYECEKTİM

Bir gün Hoca, komşusunun birine şaka yapmak ister. En iri kazlarından birini tutup, cübbesinin altına saklayıp, yola koyulur. Biraz gittikten sonra:

- Bakayım bizim kaz ne yapıyor? diyerek cübbesini açar,

Kaz, başını uzatıp:

- Sus! Deyince,

Hoca gülerek:

- Hah! Ben de sana öyle diyecektim.

ANANIZIN DA ÇOCUĞU OLMADI MI ACABA

Bir gün, bir kaynanayla bir gelin Hoca'ya gelirler. Kaynana, yana yıkıla gelininin çocuğu olmadığını söylemiş.

- Hocam! Okumuş adamsın, okur musun, muska mı verirsin, ilâç mı söylersin, ne yaparsan yap, bize bir yol bul!

Hoca, kadının bu sözlerine çok üzülmüş. Geline dönerek:

- Hanım kızım! Yoksa bu durum size miras mı? Ananızın da çocuğu olmadı mı acaba?

FUKARANIN MALI GÖZÜNÜN ÖNÜNDE GEREK

Hoca, bir toplantıda sakız çiğniyormuş. Yemeye buyur etmişler. Hoca, sofraya otururken sakızı ağzından çıkarmış. Burnunun ucuna yapıştırmış. Hocanın böyle yaptığını görenler:

- Neden öyle yapıyorsun Hoca?

Hoca:

- Fukaranın malı gözünün önünde gerek!

NERDEYSE YIRTIŁACAKTI

Bir gün, gevezenin biri, bir toplantıda durmadan konuşup, söylemiş. Hoca da, adam konuştuğça, hiç durmaksızın esnermiş. Toplantıdakiler kalkmışlar, herkes evine giderken, geveze adam:

- Hoca efendi. Hiç ağzınızı açmadınız!

Hoca gülerek:

- Nasıl açmadım! O kadar açtım ki neredeyse yırtılacaktı!

BEN BULUNMAM

Hoca, bir gün:

- Ne zamandır canım bir helva ister, bir türlü pişirip yemek kısmet olmadı!

Hoca'nın bu sözlerini duyanlar:

- Neden?

Hoca gülerek:

Yağ bulunur, un bulunmaz. Un bulunur, şeker bulunmaz. Şeker bulunur, odun bulunmaz. Hepsi bulunur, bu kere ben bulunamam!

İPE UN SERDİM

Bir gün, komşusu, Hoca'nın evine gelip, çamaşır ipini istemiş. Hoca, içeriye girmiş, bir süre sonra çıkarak, komşusuna:

- Komşucuğum! İpe un sermişler!

Komşusu:

- İlâhi Hocam! Hiç ipe un serilir mi?

Hoca, ciddi ciddi:

- Vermeye gönlüm olmayınca serilir, serilir!

HİRSİZİN HİÇ SUÇU YOK MU?

Bir gün Hoca'nın eşiği çalınmış. Durumu dostlarına, arkadaşlarına yana yakıla anlatmış. İçlerinden birisi:

- İyi ama Hoca efendi! Ahır kilitlemek gerekmez miydi?

Bir başkası:

- O incecik tahta kapıyı değiştirmek, sağlam bir kapı takmak gerek değil mi?

Bir diğeri de:

- Hırsız eve girip eşegi götürürken siz neredeydiniz? Herkes ağzına geleni söyler. Hoca dayanamayıp:

- Yahu, insaf edin, hep suç ben de mi? Hırsızın hiç suçu yok mu?

EŞEĞE BİR DANIŞAYIM

Bir gün, bir komşusu Hoca'dan bir günlüğüne eşegini ister. Hoca:

- Gideyim, bir de eşeğe danışayım! Gönlü olursa vereyim!

Ahıra gider. Bir süre sonra ahırdan çıkar:

- Gönlü olmadı komşucuğum! Gitmek istemi-yor, hem de diyor ki, Beni ele güne verirsen, benim kulağıma vururlar, senin geçmişine, ırzına söverler!

BU EVE GÖÇ ETMEDİK Mİ

Bir gün Hoca'nın evine hırsız girmiş. Ne var, ne yok toplayıp bağlamış, çıkıp giderken, Hoca da yatağını, yorganını sırtına alıp, hırsızın ardına düşmüş. Hırsız, evine varınca arkasına dönüp, bakmış ki Hoca da geliyor:

- Be adam! Senin burada ne işin var?

Hoca, şaşkın şaşkın:

- Biz bu eve göç etmedik mi?

SEN O PİSLİĞİ BUGÜN DEĞİL İKİ GÜN ÖNCE YEDİN

Hoca bir gün bağı giderken, yolda iki çocuğun bir kargayı çekişirmekte olduklarını görür. Yanlarına gidip, nedenini sorar.

Çocuklardan biri:

- Ben sırt verdim, bu sırtıma bindi. Bu ağaçtan, kargayı yakaladı. Ben sırt vermeseydim ağaca çıkamayacaktı. Onun için karga benim!

Öbür çocuk kızgınlıkla:

- Sırt vermek iş değil. Önemli olan kuşu, ürkütmeden, kaçırmadan yakalamak Karga benim! hakkımdır!

Hoca, iki çocuğun yüzüne bakarak:

- Ne yapacaksınız kargayı? Ne sevilir, ne beslenir ne de kesilip, yenir. Hem hayvan, mincıklana mincıklana yarı ölü bir duruma gelmiş. Alın şu paraları da, zavallı hayvanı bırakın!

Çocuklara birer akçe vermiş. Çocuklar, kargayı Hoca'ya verip, güle oynaya gitmişler.

Hoca, kargayı özgür bırakmış. Ama hırpalanıp mincıklanan karga, bir ağacın üstüne konmaya bile gücü yetmemiş. Gitmiş, karşı tarlada otlayan bir mandanın iki boy-

nuzu arasına konmuş. Hoca, koşarak:

- Aferin benim şahinim! Mandayı avladın ha?

Sonra mandayı önüne katmış. Kargayı da eline alarak evine gelmiş.

Manda sahibi, hayvanını aramaya koyulmuş. Ararken, olayı görenler, mandayı Hoca'nın götürdüğünü söylemişler. Adam, Hoca'ya başvurmuş. Hoca:

- Ama ben avcı bir karga aldım. Oda bana bir manda avladı. Sana ne oluyor? diyerek adamı kovmuş.

Adam, kadiya gitmiş. Kadı, Hoca'yı huzuruna çağırmış.

Hoca, kadiya bir çömlek manda yağını göndereceğini gizlice bildirdikten sonra, yargılanırken:

- Dünyanın her yerinde! Av, avlayanın olur. Kargam, bir manda avladı. Bu adama ne oluyor ki?

Kadı, kaşlarını kaldırarak:

- Doğru! Av avlayanındır. Hoca haklı!

Adam, büyük bir şaşkınlık içinde:

- Manda av hayvanı değildir! Sahibi benim! Karga av avlayamaz! demişe de, sözlerini kadiya dinletememiş.

Hoca ertesi günü kadıya, koca bir çömlek yağ göndermiş. Kadı, o gün, o güzelim yağla güzel bir kahvaltı etmiş. Ertesi günü, yine yağdan afiyetle yemiş.

Fakat üçüncü gün, kaşığını çömleğin içine doğru daldırınca, havaya pis bir koku yayılır.

Çömleğin altı manda pisliğiyle dolu. Üstüne üç parmak kadar manda yağı konmuş.

Öfke içinde yerinden kalkıp, Hoca'yı çağırması için adam gönderir.

Hoca, huzuruna gelir gelmez, kadı gök gürültüsü gibi gürlür:

- Be hey utanmaz adam! Bu ne?

Hoca, saf saf:

- Ne olacak kadı efendi! Manda pisliği!

Kadı burnundan soluyarak:

- Peki, bana pisliği mi yediriyorsun? deyince

Hoca gülerek:

- O pisliği sen bugün değil, iki gün önce yedin. Bu, o zaman yediğin pisliğin tortusu!

Mandayı götürüp sahibine verir.

BUĞDAY

Bir gün adamın biri, bir hana konuk olur. Hancı, a-dama, bir kızarmış tavukla, iki yumurta getirir. Atına da bir tutam ot verir. Konuk:

- Sabahleyin erkenden gideceğim! Hesabı da dönüş-te görürüz!

Adam gider. Bir süre sonra döner. Handa yine, bir gece konuk olur. Her zamanki gibi kızartılmış bir tavukla, İki yumurta yer. Sabahleyin hesabı görmek için hancıya gider.

Hancı:

- Bak dinle! Giderken iki yumurtayla, bir tavuk yedin. Tavuk, kesilip kızartılmasaydı kuluçkaya yatıracaktım. Yirmi piliç çıkacaktı. Onlar da büyüüp yumurtlayacaklardı. Yumurtaları, tavukları altına koyacaktık, onlardan da piliç çıkacaktı. Gelirken de aynı şeyleri yedin. Şimdi bi hesapla, ne kadar zararım var! Sen benim bir mandıra dolusu tavuğumu yedin!

Adam, hancının bu hesabına çok şaşırmış. Karşı çıkıp:

- Öyleyse kadıya gidelim!

Birlikte kadıya gitmişler.

Kadı, rüşvet yiyen bir adammış. Kendisine karşı yargı vereceğini anlayan adam, telâşa düşmüş. Bu sırada, o-

rada bulunanlardan biri, Hoca'ya baş vurmasını söylemiş. Adam, Hoca'ya gitmiş. Derdini dökmüş. Hoca, adama:

- Kadiya git, Nasreddin Efendi gelmedikçe davamı gördürmem de. Ben gelir işi yoluna koyarım!

Mahkemeye gitmişler:

- Hoca Nasreddin Efendi gelecek. O gelmeden dava-
ma baktırmam!

Kadı, Hoca'yı atlatmak kolay diyerek, adamın iste-
ğini kabul etmiş.

Uzun bir zaman Hoca'yı beklemişler. Sonunda Hoca
gelmiş. Kadı, öfkeyle:

- Be adam! Ne diye bunca zaman geciktin de bizi
beklettin?

Hoca, safça:

- Hakkınız var kadı efendi! Ama bende haklıyım.
Ortakçım geldi, tarlaya buğday ekecekmiş. Olmaz, dedim.
Deliceli, ot tohumlu buğday çıkar. Kalktım, bulgur yap-
mak için kaydattığım deve dişi buğdayı çuvallara doldu-
rup, verdim. Ne yapayım? Bu kış da bulgur pilâvını biraz
az yeriz!

Bu sözleri duyan kadı, orada bulunanlara:

- Görüyorsunuz ya! Bu adam, kaynamış buğdayı tarlaya ektiriyor! Artık böyle akıllı olan adamın sözü dinlenir mi?

Hoca, kadının bu sözlerini duyunca:

- İki kızarmış tavukla dört pişmiş yumurtadan bir mandıra tavuk oluyor da, neden pişmiş buğdaydan buğday çıkmıyormuş? diyerek, kadının adamın zararına yargı vermesine engel olur.

ÇEKİRDEKLERİYLE SATTI DA

Bir gün Hoca, hurma yerken çekirdeklerini çıkarmıyormuş. Karısı:

"Efendi, hurmayı, çekirdeğiyle mi yiyorsun?" deyince, Hoca gülerек:

"Elbette" demiş. "Aldığım zaman hurmayı da çekirdekleriyle sattı da!"

BİR MUMLA KAZAN KAYNAMAZ MI?

Hoca'ya bir kış mevsiminde, arkadaşları:

"Hoca!" derler. "Sen kazanırsan, sana etli, sütlü bir ziyafet. Kaybedersen, artık sen bize bir ziyafet çekersin!"

Hoca, kabul eder. Arkadaşlarına:

"Ne üstüne bahse tutuşacağız" diye sorar. Arkadaşları:

"Bir gece" derler. "Sabaha kadar kasaba meydanında, ayakta duracaksın, nasıl yapabilir misin?"

Hoca, arkadaşlarının bahsini kabul eder.

O gece sabaha kadar kasaba meydanında durur. İliğine kadar üşüyüp, donar. Sabahleyin bahse giriştiği dostlarıyla buluşur. Anlatırken: "Dondum, bittim!" der. "Her yer zifiri karanlık, soğuk. Yalnız ileride bir tek ışık vardı."

Hoca'nın bu sözlerini duyan dostları:

"Yok!" derler. "Bahsi kaybettin Hoca! Sen o ışıkla ısınmışsındır!"

Hoca şaşkın şaşkın:

"Yahu! Hiç ta karşıdaki ışıkla ısınılır mı?" derse de sözünü dinletemez. Arkadaşları:

"Ziyafet!.. Ziyafet!" diye tuttururlar.

Hoca, başını iki yana sallayarak:

"Peki! "der. "Bu akşam gelin!"

Akşam, arkadaşlarının hepsi Hoca'nın evine gelirler. Konuşulur, görüşülür, gülüşülür. Vakit, yatsıya yaklaşır. Ama ortaya ne yemek sinisi çıkar, ne de bir dilim ekmek. Sonunda dayanamazlar:

"Yahu!" derler. "Hani yemek?"

Hoca, yerinden kalkarak:

"Dur bakayım, kaynadı mı?" deyip çıkar. Çıkar ama bir saat olur. O da görünmez. Arkadaşları:

"Bize galiba bir oyun oynadı. Ne yapıyor bakalım?" diye kalkarlar. Evin içinde Hoca'yı ararlar. Yok. Bahçeye çıkarlar, bir de ne görsünler? Hoca, bir ağaca kocaman bir kazan asmış, altına da bir mum yakmış başına geçmiş oturmuş.

Dostları:

"Hoca, bu ne?" derler. Hoca, safça:

"Su kaynasın da" der. "İçine pirinç atıp, size çorba yapacağım!"

Dostları:

"Yahu!" derler. "Hiç bu kör kandille su kaynar mı? "

Hoca gülerek:

"Neden kaynamasın?" der. "Ta uzaktaki bir ışıkla adam ısınır da, bir mumla kazan kaynatmaz mı?"

BU BURSA'LILAR NE TUHAF ADAMLAR

Hoca, bir gün Bursa'ya gider. Çarşıdan bir çuha şalvar almak ister. On beş akçeye pazarlık eder. Adamla anlaşır. Ama bu sırada bir cübbe almanın daha uygun olacağını düşünür. Adama:

"Vazgeçtim şalvardan" der.

Elindeki şalvarı bırakır.

"Sen bana" der. "Bir cübbe ver!"

Adam, bir cübbe çıkarır. Hoca cübbeyi giyip dükkândan çıkarken, dükkâncı:

"Hoca efendi" der. "Cübbenin parasını vermedin?"

Hoca, aldırılmaz bir şekilde:

"Canım" der. "Onun yerine şalvarı bıraktım ya!"

Dükkâncı:

"İyi ama" der. "Şalvarın da parasını vermemiştin!"

Hoca gülererek:

"Allah Allah!" der. "Bu Bursalılar ne tuhaf adamlar. Yahu şalvarı almadım ki parasını vereyim!"

TAŞ TAŞ ÜSTÜNE KALMAYACAKMIŞ

Acımasız, zalim bir bey, Akşehir'den köylere çıkmış. Bir hafta kadar gezmiş, sonra dönmüş. Bir gün olacak bu ya, Hoca, bu beye rastlamış.

"Nasıl, eğlendin mi?" diye sormuş.

Bey:

"Aman Hocam!" demiş. "Pek zevkli geçti gezintim. Cuma günü, halk namazdayken deprem oldu. Caminin kubbesi yıkıldı. Yirmi, otuz kişi ezildi. Yaralıların iniltisi, bağırması ömür m mr. Cumartesi günü bir yangın oldu. Birkaç kişi yandı. Halkın korkusu, telâşı görülecek bir şeydi doğrusu. Pazar günü sel bastı. Bir sürü insan, hayvan boğuldu. Pazartesi günü, bir manda kudurmuş, yularından boşanmış, bir kaç kişiye sürüp, öldürdü. G belâ hayvanı oklarıyla ldrebildiler. Salı günü, bir köylü karasevda geirmış, oluğu çocuğu kıtır kıtır kesmiş. Ben de adamın ellerini, ayaklarını kestirterek ldrttm. Doğrusu seyrine doyum olmadı. arşamba günü, bir ev kt. Yıkıntının altından zar zor ev halkını çıkarttım. Perşembe günü birisi kendini asmış, onu seyre gittik. Hasılı Hoca bütün hafta, eğlenceyle geçti:

"Bir hafta daha kalsaydın köyde taş taş üstüne kal-mayacakmış!"

BU DA SORULUR MU ?

Bir gün Hoca'nın karısı:

"Amanın dostlar! Kurtarın beni! Yine ıldırđı, öldü-recek vallahi!" diye bağırarak dışarı fırlar.

Arkasından da Hoca:

"Yeter artık ektirdiğin! Bıktım senden! Bir elime geçirirsem alimallah seni saından yakalayıp, yerlerde srkleyeceğim!" diye koşmaya başlar.

Mahallede bir evde düğün varmış. Bu gürültüyü duyan düğün halkı, dışarıya çıkıp, sokağa dökülür. Kadınlar, Hoca'nın karısını alırlar, eve sokarlar. Erkekler de:

"Yapma Hocam, ayıptır!" diyerek Hoca'yı yatıştırırlar. Düğüne buyur ederler.

Tam yemek zamanıymış. Sofra kurulur. Hoca'yı baş köşeye oturturlar. Kadınlar tarafından da, Hoca'nın karısı sofraya çağrılır.

Yemek yenirken ortaya baklava tepsisi gelir. Hoca, önündekileri yiyip, süpürdükten sonra:

"Ah!" der. "Hıncır karı, bir elime geçseydi saçından tutup, şöyle bir çevirecektim ki!" diyerek siniyi çevirip, dolu yerini önüne getirip, yemeye başlar.

Halkı, kahkahadan kırar, geçirir. Yemek yendikten sonra, düğünde bulunanlar:

"Hocam siz böyle bir şey yapmazdınız? Nasıl oldu? Sebebi neydi bu kavganın?" diye sorarlar.

Hoca, gülerek:

"Sebebi mi ayol? Bu da sorulur mu? Sebebi, düğüne davet edilmememiz!"

HANGİ KÖYE GİTSE KOVARLARDI ONU

Hoca, bir Ramazan dünyalık elde etmek için bir köye gider. İmamlık etmek ister, imamımız var, derler. Başka bir köye gider, aynı sözle karşılaşır. Bir başka köyde, durum yine aynı. Kırk köy dolaşır böyle. Kırkıncıda, köy meydanında bir kalabalık görür. Hoca'yı görenler:

"Hah! "derler. "Bu bilir!"

Hoca'ya yakaladıkları tilkiyi göstererek, derler ki:

"Kaç aydır, bu tilkinin elinden çekmediğimiz kalmadı. Ne tavuğumuzu bıraktı, ne pilicimizi. Sonunda tuzak kurduk, yakaladık. Bunu nasıl öldürelim ki canı daha çok acısın, daha çok yansın!"

Hoca, kalabalığa:

"Öldürmeyin!" der. "Ben ona bir ceza vereyim ki, bütün cezalardan daha ağır, daha şiddetli olsun!"

Tilkiyi alır. Cübbesini çıkarıp, giydirir. Belini sıkıca bağlar. Başından kavuğunu da çıkarıp tilkinin başına geçirir, hayvanı bırakır.

Köylüler, şaşkın şaşkın:

"Aman Hoca! Ne yaptın?" deyince, Hoca kıs kıs gülererek:

"Ona öyle bir iş ettim ki, kırk köse bir araya gelse yapamaz. Şimdi bu kılıkla hangi köye gitse kovarlar onu!"

TİBBİYE BİLİR MİSİN?

Bir gün Hoca'ya:

"Tıbbiye bilir misin?" demişler.

Hoca, ciddi ciddi:

"Bilirim" demiş. Hem de şöylece özetlerim:

Ayağını sıcak tut, başını serin

Kendine bir iş bul, düşünme derin"

PADIŞAH ACINDAN ÖLÜR

Bir gün Hoca, bir köye konuk olur. Köy ağası, Hoca'ya: "Padişah mı büyük, ağa mı?" diye sormuş. Hoca, gülererek:

"Elbette ağa büyük. Ağa buğday vermezse padişah acından ölür!"

BÖYLECE TEMİZLENİR GİDER

Hoca'nın bakkala borcu varmış. Adam borcunu ister. Hoca:

"Ne kadar borcum var?" der.

Bakkal:

"Otuz bir akçe" der.

Hoca:

"İmamın da var mı?" diye sorar. Adam:

"Evet!" der. "Onun da yirmi altı akçe borcu var!"

Hoca, gülerek:

"Çok güzel! Bizim imamla aramızdan su sızmaz. Ne yapar yapar, yirmi altı akçeyi öderiz, yirmi akçe ödenince bizim otuz bir akçeden kaldı mı beş akçe. O beş akçeyi de bana verirse, böylece ikimizin de borcu temizlenir gider."

ONUN SESİ YARIN ÇIKAR

Bir gece Hoca, öğrencisi İmad'la birlikte evine giderken, birkaç hırsızın, bir kilidi törpülemekte olduğunu görür. İmad, büyük bir merakla Hoca'ya:

"Bunlar ne yapıyorlar?" diye sorar Hoca: "Onlar saz çalışıyorlar!" karşılığını verir. İmad: "Ama hiç sesi çıkmıyor!" deyince, Hoca gülerek: "Onun sesi yarın çıkar!"

ELİM BOŞKEN AĞLAYAYIM DA

Bir gün Hoca'nın karısı hastalanmış. Hoca, her gün karısının başucuna oturup ağlarmış. Komşular:

"O kadar üzülme Hoca" demişler. "İnşallah geçer, iyi olur!"

Hoca başını iki yana sallayarak:

"Ben iş güç sahibi adamım" demiş. "Yarın kalkar, köylere çıkarım ya da başka bir işim olur. Elim boşken ağlayayım da, ne olur, ne olmaz!"

SÖYLEMEDİ DEME

Hoca, bir gece rüyasında, mahalledeki komşu kadınlar kendisini evlendiriyorlarmış görür. Hoca uyanınca yanındaki karısını dürter:

"Be kadın!" der. "Ne gayretsizmişsin! Komşu kadınlar, zorla beni evlendiriyorlar da, aldırış bile etmiyorsun. Kalk, şu kadınları gönder, yoksa sen bilirsin, söylemedi deme!"

KIRDIKTAN SONRA

Bir gün Hoca, oğlunun eline bir testi vermiş. Çeşmeden su doldurmasını istemiş. Sonra oğlunun yüzüne bir tokat atmış. "Sakın testiği kırma ha!" demiş. Bu olayı görenler:

"Hoca!" demişler. "Kırmadan niçin dövüyorsun çocuğu?" Hoca, gülerek: "Kırdıktan sonra dövsem de fayda etmez ki!" demiş.

BU ALTININ AYARI BOZUK

Hoca, bir gün bir yerde dostlarıyla oturup konuşurken, biri gelip, bir altın uzatarak:

"Hoca" der. "Şunu bozuver!"

Hoca eşinin, dostunun yanında, param yok demeye utanarak, adama:

"şimdi sırası mı?" derse de adam ısrar edince:

"Ver bakayım şu altını!" der.

Hoca altını eline alır, dikkatle bakar, evirir, çevirir:

"Oğlum!" der. "Ben bu altını bozamam, bu altının ayarını bozuk!"

Adam ısrarla:

"Canım Hoca!" der. "Kaç para eksikse, o kadar eksikine boz razıyım!"

Hoca adama bakarak:

"ok eksik! "der.

Adam, yine ısrar edip:

"Hoca!" der, "Ne kadar eksikse razıyım dedim ya, eksikine boz!"

Hoca'nın canını iyice sıkılır. Adama:

"Bana bak!" der. "Hesapladım, bu altını verdikten sonra, üstüne bir altın daha vermen gerek!"

TERSİ BİLİNMEZSE KENDİ HİÇ BİLİNMEZ

Bir gün, Hoca'ya: "Burnun nerede?" diye sormuşlar. Hoca, ensesini göstermiş. Arkadaşları: "Tam teresini gösterdin!" demişler. Hoca gülerek:

"Bir şeyin tersi anlaşılmaz, bilinmezse kendi hiç bilinmez" demiş.

DEVENİN BAŞI

Hoca'n'ın karısı eğirdiği, yumak yaptığı iplikleri pazara götürüp, iplikçilere satarmış. İplikçiler, türlü bahanelerle, düzenlerle ipliği çok ucuza, yok pahasına alırlarmış. Hoca, bir gün bir deve başı bulmuş. Alıp evine götürmüş. İpliğini bunun üstüne sarıp, yumak yapmış. İplikçinin birine götürmüş. İplikçi, yumağın büyüklüğüne göre az bir para verirse de Hoca, ipliğin değeri de bu diyerek razı olur. Adama:

"Ver paraları!" der.

İplikçi, Hoca'nın razı olduğunu görünce kuşkulanıp:

"Hoca!" der. "İçinde bir şey olmasın!"

Hoca, saf saf:

"Yok! "der. "Devenin başı!"

Adam, ipliği alır, parasını verir. Yumağı çözünce bir de ne görsün? İçinde kocaman bir deve başı.- Ertesi gün, Hoca'ya görüp:

"Utanmaz mısın yaptığına? Hem de Hoca olacaksın?" der.

Hoca, gülererek:

"Ben sana hile yapmadım ki!" der. "Sana söyledim. Devenin başı dedim!"

BANA GÖRÜNME DE KİME GÖRÜNÜRSEN GÖRÜN

Bir gün Hoca'yı kandırmışlar. Çirkin bir kadınla evlendirmişler.

Sabahleyin Hoca sokağa çıkarken, kadıncağız:

"Hoca efendi!" demiş. "Akrabalarınızdan kimlere görüneyim, kimlere görünmeyeyim!"

Canı sıkılan Hoca:

"Kadınım!" demiş. "Bana görünme de kime görünürsen görün!"

SÖZÜNÜN ERİ YAPAR MI YAPAR

Hoca, yabancı bir şehire gitmiş. Oralılardan biri Hoca'ya:

"Efendi!" demiş. "Sizi gönlüm çok sevdi. Bu akşam bize buyurun da tuz ekmek yiyelim!"

Hoca, sevinerek:

"Peki!" demiş.

Akşam üstü buluşup, gitmişler. Bir zaman sonra adam, ortaya sofraya yaygısını yaymış, yemek sinisini getirmiş. Hoca bakmış ki, gerçekten sinide bir tutam tuzla, az ekmek var. Çaresiz, ekmeğini tuza batırıp yemiş. Tam sofradan kalkacakları sırada kapıya bir yoksul gelmiş. Bir şey istemiş.

Ev sahibi:

"Allah versin!" demişse de adam gitmemiş. Israr edip, bir şey elde etmek için dua etmeye, yalvarmaya koyulmuş. Ev sahibi bu duruma çok sinirlenmiş. Pencereyi açarak:

"Defol oradan! Gelirsem kafanı kırarım senin!" demiş.

Hoca, hemen pencereden başını dışarıya uzatıp, yoksula:

"Aman git!" demiş. Bu adamın yalanı, şakası yok! Sözü'nün eri, yapar mı yapar!"

ALTI PARMAĞIM OLMADIĞI İÇİN

Bir gün Hoca, yemek yerken, birisi:

"Neden beş parmağınla yiyorsun?" diye sormuş.

Hoca, gülererek:

"Altı parmağım olmadığı için!"

BİZİM DARACIK YATAĞA DÖRT KİŞİ SİĞAR MI?

Bir gün Hoca'nın karısı ölmüş. Dul bir kadın almış. Kadın, her gece eski kocasından söz edermiş. Yine bir gece yatarlarken, kadın eski kocasından söz açınca, Hoca kızmış. Bir tekme atıp, karıyı yataktan düşürmüş. Kadının kolu kırılmış. Ertesi günü babasına gidip, Hoca'yı şikayet etmiş. Babası gelip:

"Hoca!" der. "Bu nasıl iş?"

Hoca, ellerini havaya kaldırarak:

"Dur, dinle!" der. "İnsaf et bir kere. Ben bir, bizim rahmetli karı iki, şimdiki eşim üç, bir de onun rahmetli kocası etti mi dört! Bizim daracık yatağa dört kişi sığar mı? Uçta bulunmuş, düşmüş, kolu kırılmış, ben ne yapayım?"

AMA KOCANI BİR

Hoca, bir ara, şaşı bir kadın almış. Akşam eve bir tabak kaymak getirmiş.

Kadın:

"Efendi?" demiş. Ne diye iki tabak getirdin. Bir tabak bize yeterdi?"

Hoca, kadının bu durumuna sevinmiş. "Bu iyi!" demiş. Yemekten sonra kadın üzüle, sıkıla:

"Efendi!" demiş. "Daha ilk geceden misafir çağır-
mak doğru mu? Hem de benim yanıma getiriyorsun. Sor-
mak ayıp olmasın ama o yanındaki hoca efendi kim?"

Bu sözü duyan Hoca:

"Yok hanım!" demiş. "Bizim evde her şeyi iki göre-
bilirsin ama kocanı bir!"

OKKA DİRHEM YERİNE KULLANSINLAR

Hoca bir gün çift sürerken sapanına, bir şey takılır.
Orayı kazar, altın dolu bir çömlek bulur. "Yarın gideyim
de kadiya vereyim, ne yaparsa yapsın!" der. Ama bu olay,
aklını allak bullak eder. Bir yandan yoksulluğunu düşünür,
bir yandan da bu altınları harcayamayacak kadar dürtüst
olduğu için kararından dönmez. Bir türlü çalışamaz. Çöm-
leği heybesine koyup, erkenden evine döner.

Karısı, Hoca'nın bu kadar eve erken gelişine şaşıır.
"Bundan bir iş var!" der. Gizlice gidip, Hoca'nın heybesini
karıştırır. Çömleği bulur. Paralan boşaltıp, yerine taş dol-
durur.

Hoca ertesi sabah, heybeyi omuzlar. Kadının yanına
varır. Heybeden çömleği çıkarır. İçindekileri döker ama
bir de bakar ki hepsi irili ufaklı taş. Kadı:

"Bu nedir?" deyince, Hoca, hiç şaşıırmadan:

"Elbette batmana bir ayar kabul edilmiştir. Lütfedin,
şunları da bir ayarlatın da satıcılara dağıtın. Okka, dirhem
yerine kullanılsın!"

O KADAR DEĞİL

Bir gün Hoca değirmene buğday götürmüş. Orada duran buğday çuvallarından birer avuç alıp, kendi çuvalına doldururken değirmenci gelmiş:

"Ne yapıyorsun?" demiş.

Hoca, saf saf:

"Ben biraz aptal bir adamım! Ne yaptığımı bilmem!" demiş.

Değirmenci, gülerek:

"Aptalsan, neden kendi çuvalından alıp, başkasının çuvalına koymuyorsun?" deyince. Hoca:

"Aptal dedikse, o kadar değil!"

BANA YE DİYE VERDİ

Bir gün Hoca, büyük bir iştahla tavuk kızartması yiyormuş.

Adamın birisi:

"Çok imrendim!" demişi "Bana da biraz versene!"

Hoca, şaşkın şaşkın adamın yüzüne bakarak:

"Bu tavuk kızartması benim değil, karımın!" demiş.

Adam, gülerek:

"Peki ama sen yiyiyorsun ya!" deyince.

Hoca:

"Bana ye diye verdi!" demiş.

TESTİ SUYA DALDI

Bir gün Hoca, su testisini çaya daldırırken düşürmüş. Suyla dolan testi dibi boylamış. Hoca, çayın kıyısında bekler dururmuş. Birisi:

"Ne bekliyorsun Hoca?" diye sormuş.

Hoca, canı sıkılmış:

"Testi suya daldı" demiş. "Çıkınca boğazından yakalayacağım, onu bekliyorum!"

KİMİN İÇİ YANIYOR ALLAH BİLİR

Dostlarından biri bir gün Hoca'yı evine çağırmış. Bir süre konuşulup, hoş beş ettikten sonra ortaya balla kaymak çıkarmış.

Hoca ekmekle balı, kaymağı yedikten sonra bal çanağını parmak parmak sıyırmaya başlamış. Ev sahibi:

"Hocam!" demiş. Yalnız bal, insanın içini yakar!"

Hoca gülerek:

"Kimin içi yanıyor, Allah bilir!" demiş.

PINAR BAŞINDA UYUMUŞUM

Bir gün Hoca, bir köy imamına konuk olur. Ev sahibi: "Efendi!" der. "Uykusuz musun, susuz mu?" Karnı çok acıkmış olan Hoca: Buraya gelirken! der. "Pınar başında uyumuştum!"

BİZDE ÖYLE ÂDET YOKTUR

Bir gün Hoca'ya dostlarından biri gece yatisına konuk gelir. Yemekten sonra konuşulur, görüşülür, gülüşülür. Tam yatağa gidileceği sırada konuk:

"Bizim eller bizim eller

Yatar iken üzüm yerler"

Hoca hemen:

"Bizde öyle âdet yoktur

Saklarlar da güzün yerler"

diyerek adama yatağını gösterir. "Allah rahatlık versin!" diyerek çekilir.

SİZE BUNU KİM HABER VERDİ?

Hoca bir gün cebine şeftali doldurmuş. Yolda dostlarına rastlamış. Onlara:

"Cebimdekini söyleyene en iri şeftaliyi vereceğim!" demiş.

Bu sözü duyanlar:

"Şeftali!" demişler.

Hoca, büyük bir şaşkınlıkla:

"Allah Allah!" demiş. "Bunu size kim haber verdi?"

AYI MIYDI FİL MIYDI GÖRSÜN HERKES

Hoca'nın çok güzel, yaramaz bir kuzusu varmış. Komşusu durmadan, ikide bir:

"Hoca!" dermiş. "Ne olur, şu kuzuyu kes de bize bir ziyafet çek!"

Hoca, öfkeli:

"O benim eğlencem!" der. Bir türlü komşusunun isteğini yerine getirmemiş. Adam, Hoca'ya şaka olsun diyerek bir gün Hoca'nın kuzusunu keser. Bir ziyafet çekip, Hoca'yı da çağırır. Sonradan işi anlatır.

Hoca, bu duruma çok içerler. Komşusunun bir tiftik keçisi varmış. O da tutup, onu keser. Bir güzel yer. Kom-

şusu, keçisinin kaybolduğuna yanar, yakılır, her yerde, her toplulukta:

"Tüyü şöyle uzundu, boyu böyle usuldü!" diyerek, hiç durmadan keçisinden söz edermiş. Ay geçer, yıl geçer, adam her toplantıda keçi konusunu bir türlü bitirmezmiş. Bir gün komşusunun bu sözlerinden bıkan Hoca, oğluna:

"Deli gönül diyor ki, çıkar şu keçinin postunu ser ortaya da ayı mıydı, fil miydi, herkes görsün!" der.

ELBETTE DİKMİYİ DE ÖĞRENİRİM

Bir gün anası, Hoca'yı çocukken, bir terzinin yanına çırak vermiş. İki yıl ustanın yanına gidip gelen Hoca'ya bir gün sormuş:

"Ne öğrendin oğlum?"

Hoca:

"Duanın bereketiyle ana!" demiş. "Sanatın yarısını öğrendim. Dikilmiş şeyleri sökebiliyorum. Öbür yarısı kaldı. Ömrüm yeterse elbette dikmeyi de öğrenirim!"

ONUN İÇİNDE DE YAZI YOK

Hoca bir gün, bir düğün evine tam yemek zamanı gidip, kapıda duran kapıcıya, elindeki dürülü, üstü balmumlu kağıt tomarını gösterip:

"Efendiye mektup getirdim!" deyip, düğün evinden içeriye dalmış.

Tomarı ev sahibine sunup, sofraya çökmüş. Yemek yemeğe başlamış. Ev sahibi, kâğıt tomarının üstünde bir yazı göremeyince:

"Hocam!" demiş. "Bu kime belli değil, üstünde yazı yok!"

Hoca, yemeğin arkasını kesmeyerek:

"Kusura bakma!" demiş. "Aceleye geldi, onun içinde yazı da yok!"

BEN SENİN DÜĞÜN EVİNDEN GELDİĞİNİ DE BİLİRİM

Hoca bir gün evine gider. Karısını pek somurtkan bulur.

"Gene ne var karı?" der. "Yüzün hiç gülmüyor!"

Karısı, üzüntülü üzüntülü:

"Şimdi başsağlığından geliyorum! Komşumuz Fatma hanım, lohusaydı ya. Sizlere ömür, gidivermiş!"

Hoca:

"İyi ama karıcığım!" der. "Benin senin düğün evinden geldiğini de bilirim!"

EL ELİN EŞEĞİNİ TÜRKÜ ÇAĞIRA ÇAĞIRA ARAR

Bir gün Subaşı'nın eşiği kaybolmuş. Adamları, bölüm bölüm ayrılıp, hayvanı aramaya çıkmışlar. Yolda Hoca'ya rastlamışlar. Bağa gittiğini anlamışlar. Hoca'ya:

"Sen de o yanları ara!" demişler.

Hoca, hem türkü söyler, hem gidermiş. Birisi:

"Hoca ne yapıyorsun?" demiş.

Hoca:

"Subaşının eşiği kaybolmuş, onu arıyorum!" demiş.

Adam, şaşkın şaşkın:

"Bu nasıl eşek aramak böyle Hoca?" deyince,
Hoca:

"El elin eşiğini türkü çağıra çağıra arar!"

BİR AYA KALMAZ DEDİĞİN GİBİ OLUR

Akşehir'in çok cimri bir subaşısı varmış. Bir gün Hoca'ya:

"Efendi!" der. "Senin ava merakın var. Bana tavşan kulaklı, geyik bacaklı, karınca belli bir tazı bul!"

Hoca, bir süre sonra bir çoban köpeğinin boynuna bir ip bağlayıp, subaşına getirir.

Subaşı, sinirlenir:.

"Hoca, bu ne?" der.

Hoca, şaşkın:

"Av köpeği istemiştiniz ya," der.

Subaşı:

"Ben!" der. "Senden dağ keçisi gibi ince, hafif bir tazı istemiştim!"

Hoca, gülerek:

"Merak etme, subaşı!" demiş. "Sizin burada bir aya kalmaz, bu kocaman hayvan da dediğin gibi olur!"

İPLİK ÇIKAR İĞNE ELİNDE DİKİLE KALIR

Bir gün Hoca, kızını gelin etmiş. Düğün alayı başını alıp, çok uzaklaşmışken Hoca, kan ter içinde, koşa koşa kalabalığa yetişmiş. Kadınları bir yana itip, kızına yaklaşmış:

"Kızım!" demiş. "Dikiş dikerken iğneye geçirdiğin ipliğin ucunu düğümlemeyi unutma, sonra iplik çıkar, iğne elinde dikile kalır!"

BİZİM KOMŞULAR HAYALİN BİLE KOKUSUNU ALİYORLAR

Bir gün Hoca'nın canı çorba ister. "Üstü bol naneli bir çorba olsa da içsem" diye düşünüp dururken, kapı çalınır. Elinde bir tas, komşunun çocuğu kapıdan girer:

"Anam hasta!" der. "Biraz çorba verir misin Hoca!"

Bu sözü duyan Hoca:

"Allah Allah!" der. "Bizim komşular hayalin bile kokusunu alıyorlar!"

DAVETİYE

Nasreddin Hoca'nın komşusu evlenirken Hoca'dan davetiye dağıtmasını istemiş. Hoca şehirde kendini beğenmiş olarak ün kazanan bir zenginin davetiyesini vermeye gitmiş. Hoca'yı gören zengin sinirinden :

- Davetiyeleri dağıtmaya iyi bir insan bulamamışlar mı? demiş.

Nasreddin Hoca:

- İyi insanlar da vardı, ama onlar iyi insanların davetiyelerini vermeye gitti, diye cevap vermiş.

TAKVİM

Eskiden takvim bugünkü kadar yaygın değildi. Hele köylerde ancak önemli bazı olaylara göre zaman belirle-nirdi. O yüzden özellikle Ramazan'da günleri şaşırmamak için bazı usuller uygulanırdı.

On bir ayın sultanı Ramazan ayı gelir. Nasreddin Hoca zamanı belirlemek için bir çömlek alır bir yığın ufak taş toplar.

Akşam olduğu zaman bu taşlardan bir tanesini çöm-leğe atardı. Ramazan'ın kaç olduğunu öğrenmek isteyince çömlekteki taşları sayardı.

Hoca'nın bu usulünü bilen bir arkadaşı Hoca'ya kü-çük bir şaka yapmak ister.

Bir gün gizlice Hoca'nın taşları büyüklüğünde bir kucak taşı çömleğe boşaltır.

Sonra doğruca Hoca'nın yanına gider ve sorar:

- Hocam, bugün Ramazan'ın yirmi dördü mü, yirmi beşi mi? Arkadaşlarla bir karara varamadık.

Bana Hoca'ya git danış. O bilir, dediler. Hoca:

- Olur, şu bizim çömleğe bir bakalım, der. Hoca, çömleğin yanına gider, içindeki taşları saymak için bo-şaltır. Hayretler içinde kalır. Taşları sayar, tam 124 tane taş vardır. Kendi kendine:

- Allah Allah! Hiç böyle şey olmaz! diye söylenir. Soru soran adamın yanına geri gelir;

- Bugün Ramazan'ın altmış ikisi der. Adam:

- Aman Hocam! Hiç böyle şey olur mu? Hiç ay altmış iki çeker mi?

Hoca:

- Sen gene şükret, ben insafılı davrandım da yarısını söyledim. Benim çömleğin hesabına kalsaydı bugün Ramazan'ın yüz yirmi dördü idi. der

BAL İLE SİRKE

Bir gün Nasrettin Hoca'ya

- Hocam bal ile sirke birbirleriyle uyuşmaz değil mi? diye sorarlar.

Nasrettin hoca;

- Nasıl uyuşmasın der? der ve gider yarım okka bal yer yarım okkada sirke içer. Yüzünün yemyeşil olduğunu görenler sorar.

- Bal ile sirke birbiri ile anlaşamadı değil mi?

Hoca hiç mertliği elden bırakmaz.

- Yoo, onlar anlaştılar anlaşmasına da şimdi beni aradan çıkarmaya çalışıyorlar

BENDE O KADAR PARA OLSAYDI

Hoca bir gün terziye gider:

- Bu ceket bana çok bol geliyor, kaç para daraltırsın?
Terzi şöyle bir bakar:

- İki altın.

Hoca şaşırır:

- Bana bak terzi, der, bende bu kadar para olsa, yiyecek alır, yer, karnımı şişirirdim, o zaman ceket bol gelmezdi.

ŞİMDİ BERABERİZ

Hoca'ya bir gün sorarlar:

- Hocam sen mi büyüksün, kardeşin mi?

Hoca başını kaşıyarak der ki:

- Anam geçen yıl, kardeşin bir yıl küçük, demişti, aradan bir yıl geçtiğine göre, demek ki şimdi beraberiz.

İSTEDİĞİN OLDU

Hoca'nın kuvvetli bir öküzü varmış. Öküzün iki boynuzunun arası gayet genişmiş. Öyle ki bir adam bu boşluğa rahatça oturabilirmiş.

Hoca bir gün denemek ister bunu. Öküz yatarken, işte tam sırasıdır, diye kendini boynuzların arasına atar. Fakat öküzün ürküp sıçramasıyla da yere yuvarlanır. Kafası gözü yaralanır, kendinden geçer. Biraz sonra akli başına gelince, başucunda ağlayan karısını görür:

- Ağlama hanım, der, biraz zahmet çektim ama, istediğim de oldu.

KUYULARIN İÇİNİ DIŞINA ÇEVİRİRLER

Hoca, gençliğinde okumak için Konya'ya gitmiş. Arkadaşı, minareleri görünce, Hoca'ya:

- Bunlar nasıl yaparlar acaba?

Hoca gülerek:

- Bilmiyor musun yahu! Kuyuların içini dışına çevirirler, bunlar olur!

KATIRIN İSTEDİĞİ YERE

Hoca, dik başlı bir katıra binmiş, gidiyormuş. Sormuşlar:

- Hoca nereye gidiyorsun?

Hoca karşılık vermiş.

- Katırın istediği yere.

ZAHMET ÇEKMESİN

Bir gün Hoca, dağda odun keserken eşeğini kurt yer... Hoca gelirken, kurt kaçmaya başlar. Öte yandan bir adam Hoca'ya:

- Bre koş! Kurt kaçmaya başlıyor! diye bağırmaya başlar.

Hoca gülerek:

- Boşuna bağırma be kardeş! Öyle de böyle de eşek gitti. Hiç olmazsa tok kurt, yokuş yukarı zahmet çekmesin!

HER GÜN BAYRAM OLSA

Kıtlık zamanında Hoca, bir köye gider. Bakar ki herkes baklavaları, börekleri, bir güzel yiyip içmede. Hoca köylülere dönüp:

- Burası ne bolluk yermiş. Herkes açlıktan kırılıyor! Köylüler Hoca'nın bu sözlerine çok kızarlar:

- Be adam! Sen gününü bilinmez misin?

Bugün bayram. Onun için halk varını yoğunu harca-yıp, yemekte. Hoca köylülerin bu sözlerini duyunca:

- Ah! Keşke her gün bayram olsa, halk açlıktan, kıtlıktan kırılmasa!

BİR TÜRLÜ ARKAYA GELMEZ

Hoca bir gün, sarığını sarar, bozar, yine sarar bozar. Bir türlü sarığın ucunu arkaya getiremez. Bu duruma canı çok sıkılır. Sarığı pazara götürür. Açık arttırmaya verir. Adamın biri, fiyat sürmeye başlar. Derken adamın üstünde kalır. Parayı verip alacağı sırada Hoca dayanamaz, adamın yanına gidip, kulağına fısıldar:

- Çok para sürüp bunu alma arkadaş. Bu sarığın ucu, bir türlü arkaya gelmez!

BEN YAPACAĞIMI BİLİRİM

Bir gün Hoca, bir köye konuk gider. Birkaç gün sonra heybesi kaybolur. Köy ağalarına:

- Bana bakın! Heybemi bulursanız bulun, yoksa ben yapacağımı bilirim.

Ağaları bir telaştır almış. Köylüleri arayıp taramışlar. Sonunda Hoca'nın heybesini bulmuşlar. Ağalardan biri merak edip:

- Hocam? Heybeni eğer bulamasaydık bize ne yapacaktın?

Hoca gülerek:

- Size yapacağım bir şey yoktu. Evdeki eski kilimi bozup, heybe yapacaktım!

YA DEVE OLUR

Bir gün Timur, Hoca'yla hoşbeş ederken, "Buradan attım kılıcı, varıp Halep'de oynadı bir ucu!" kabilinden, sözü uzattıkça uzatarak, büyüttükçe büyüterek, pireyi deve yapar.. Hoca canından bezer. O da tutar, Allanın devesini, dev yapılı bir mahluk haline kor:

- Doğrusu elimden nice develer gelip geçti ama, böylesini görmedim. Uç desem, kanatlanıyor; yürü desem, ayaklanıyor. Ne çare ki, benim çömez misali okuması var, yazması yok! kabilinden satar, savurur.

Timur buna, parmağını ısırır:

-Aman şu mahluku bir göreyim! der.

Hoca hiç istifini bozmadan:

-Devletlim, der; bugünlerde, namaz başlarını öğretiyorum. Allah izin verirse, seneye yine geldiğimde, önünüze diz çöksun!" der

Timur seneyi iple çeker.

O gün gelince, Hoca:

-Sormayın efendim, Kuranı okumaya başlayınca, öyle bir aşka geldi ki, şimdi de, "Hafız olacağım!" diye tutturdu. Allah ecelden aman verirse, bir daha ki seneye getireyim de hıfzını dinleteyim! deyip Timur'un otağından

ayrılır.

Timur, gene seneyi iple çekmeye başlar, Hoca'nın eşi dostu;

- Bire Hoca, sen kanınla mı oynuyorsun? Kaçın kurdu Timur; böyle mavalları yutar mı? diye çekip çekiştirince, Hoca;

-Yahu, ne telaş ediyorsunuz, seneye kadar çok zaman var. O zamana kadar Ya deve ölür, ya ben ya da Timur!

CENNET DOLAR

Bir gün padişah Nasreddin Hoca' ya sormuş. Hocam ben ölünce cennete mi gideceğim yoksa Cehenneme mi, söyle bakayım? demiş.

Hoca padişahı korkmadan:

- Cehenneme gidersiniz padişahım? demiş.

Padişahın sinirden sakalları titremiş.

Bu durumu gören Hoca:

- Kızmayın padişahım ben aslında size cennete gidersiniz diyecektim fakat sizin cellatlarınızın kılıçlarıyla ölen suçsuz kişilerden Cennet dolup taşmış. Bu yüzden cennete sığmazsınız diye cehenneme gidersiniz dedim, demiş.

EVLİLİK NEDİR

-Hoca, evlilik ne demektir?

-Gündüzleri çifte hırlama, geceleri çifte horlama!

RAMAZAN

Bir Ramazan günü Nasreddin Hoca'nın gözleri susuzluktan afallamış, dayanamayıp bir çeşmeye çaktırmadan yanaşır. Tam suyunu içerken, bir köylü görmüş hocayı:

- Aman hoca, günah değil midir bu yaptığın!

- Yıkıl karşımdan, Ramazan gider bir daha gelir, ama ben gidersem bir daha gelmem ! ne günahı ..

İKİ REKÂT

Fakir çobanın sürüsüne hastalık girmiş, koyunlar, kuzular telef oluyor, koşmuş, nefesi kuvvetli bir hocaya. Hoca efendi,

-"Her koyun öldükten sonra iki rekât namaz kıl!" demiş. Çoban namaza başlamış ama, nafile, koyunlar, kuzular sapır sapır gidiyor. Elde son bir kuzu kalınca, çoban namazı kesmiş, kara kara düşünüyor, kuzu da oynasırken yoğurt bakracım devirmesin mi?

-"Bana bak!" demiş:

-"Şimdi iki rekat da sana kılar, gönderirim ha! Otur oturduğün yerde!"

MISIR'A KADI OLDU

Bir gün Hoca, gene epeğini kaybeder. Eee, bu kaçın-cı! Gayri canına 'tak' eder. "illallah bu taş kafalının elinden! Aklını başına alsın da, biraz da o beni arayıp bulsun!" diye söylenir.

Şuradan şuraya adımını atmaz.

Aradan aylar, günler geçer. Kör olası ne döner gelir, ne bir kuru selam gönderir.

Günlerden bir gün Hoca eşekler başı Deli Ömer'i görür: "Bu herifin azıcık kulağı deliktir. Şunun bir ağzını ariyayım!" der, nasıl ararsa arar. O da:

-Duymadın mı, der; senin eşek Mısır'a kadı oldu!

Bunu duyunca, Hoca başını sallar:

-Tevekkeli değil; ben bizim çömeze ders verirken, o da kulaklarını dikip dinliyordu! der.

ADI FARZ

Nasreddin Hoca'nın evine bir gün üç molla misafirliğe gelir. Üçü de birbirinden obur şeylermiş. Hoca ne yemek çıkarmışsa silip süpürmüşler. O kadar ki sahanlarda yemek bitince, bunu da "sünnettir" diye ekmekle iyice sıyırmışlar. Bu sırada odaya Hoca'nın oğlu girmiş. Mollalar Hoca'yı memnun etmek için:

- Aman ne güzel çocuk...Adı ne bunun? diye sormuşlar.

Hoca:

- Adı Farzdır, demiş.

Mollalar şaşırıp birbirlerine bakmışlar:

-Bu ne biçim isim Hoca Efendi? demişler. Şimdiye kadar böyle bir isim hiç duymamıştık.

Hoca hemen taşı gediğine koymuş:

-Ya, sünnet diyeyim de onu da mı yiyin?

BU NASIL NAMAZ

Nasreddin Hoca abdest alırken, bir ayağına su yetmemiş. Namaz kılarken de bir ayağını yukarı kaldırarak namaz kılmış. Bunu gören cami cemaati:

- Hocam bu nasıl namaz? diye sormuş.

Nasreddin Hoca:

- Bir ayağı abdestsiz namaz, diye cevap vermiş.

ŞİMDİ KIŞA BENZEDİN

Hoca yolda bir leylek bulmuş. Almış onu evine götürmüş.Daha önce hiç leylek görmemiş.

Uzun gagası ve bacaklarını çok yadırgamış. Tutup

bir güzel kesivermiş onları. Sonra da yüksekçe bir yere koymuş. Karşısına geçmiş. Yaptığı işten memnun, seslenmiş:

-Bak şimdi kuşa benzedin.

KANMAMAK GEREK

Nasrettin Hoca oğlunu okulundan alırken eşekle gelmiş. Oğluyla eşiğin üzerinde evin yolunu tutmuşlar. Aradan zaman geçmiş. Bir grup insan önlerine çıkmış. Bir insan;

- Hoca ayıp değil mi?eşeğe o kadar yükü nasıl taşı-sın?

Hoca da oğlunu eşekten indirip yanından yoluna devam etmiş. Aradan zaman geçmiş bir insan;

- Ayıp ulan ayıp. Küçücük çocuk yürütülür mü?

Hoca çocuğu eşeğe oturtmuş. Kendi yoluna devam etmiş. Aradan yine zaman geçmiş birisi;

- Hoca salak mısın? Çocuğu oturtuyon kendin yürü-yon.

Sonra hocayla oğlu eşiği taşımaya başlamışlar. Hocayla oğlu tam köye gelince önüne birisi geçmiş.

- Hoca salaksın herhalde.Eşek seni taşıyacağına sen onu taşıyorsun

Hoca da içinden beddua etmiş.

İDDİA

Nasreddin Hoca, bir gün eşeğiyle odun getirir. Hava da çok sıcak olduğundan hem kendisi hem eşiği kan ter içinde kalırlar. Hoca odunları indirir, yerleştirir. Karısına:

- Hatun, eşek çok yoruldu, onu bir yemleyiver, diye seslenir.

Karısı da o gün yorgun olduğundan:

- Efendi, benim işim var, sen yemleyiver, der.

Hoca sıcaktan iyice bunalmış vaziyette kendini minderin üzerine atar.

- Olmaz! Hiç halim yok, veremem, sen ver der.

Eşeğin yemini sen vereceksin ben vereceğim derken iş kızıdır. Epeyce tartışırlar. En sonunda Hoca:

- Pekâla! Öyleyse aramızda bahse tutuşalım. Kim önce konuşursa eşiğe o yem versin. Anlaştık mı? der.

Karısı teklifi kabul eder. İkisi de birer köşeye çekilirler. Az sonra kadın, el işini alarak komşuya gider. Hoca bir şey diyemez. Aradan biraz zaman geçer. Eve bir hırsız girer. Hoca'yı görünce kaçacak olur. Ama Hoca'dan hiç ses ve tepki gelmediğini anlayınca kaçmaktan vazgeçer. Ortalıkta ne var ne yoksa koca bir çuvala doldurur. Hoca'nın gözleri önünde çuvalı yüklenerek evden çıkar. Karısı

epey zaman sonra eve girip evin halini görür. Eşyaların yerinde yeller esmektedir. Telaşla:

- Bu ne hal? Efendi! diye çığlık atar.

Hoca yattığı yerden doğrularak:

- Haydi bakalım Hatun, bahsi kaybettin. Eşeğin yemini sen vereceksin! der.

İÇİNDEKİLER

Hazret-i Mevlâna'nın Hayatı	5
Mesnevi'nin Yazılışı	8
Hz. Mevlâna'nın Bâkî Âleme Göçüşü	8
Şeb-i Arus	9
Hz. Mevlâna'ya Yeşil Kubbe	9
Hz. Mevlâna'nın Dış Görünüşü	9
Hz. Mevlâna'nın Tasavvufu	10
Eserleri	11
Mesnevi'nin İlk Onsekiz Beyti	14
Gerçek Aşk	15
İki Şarabın Farkı	29
Ahmed'e Doğru 1	34
Hristiyanların Vezirin Hilesine İnanmaları	36
Ahmed'e Doğru 2	58
Tevekkül mü? Çalışmak mı?	69
Hz. Ömer'in Kerameti	
“Küçük Muharebeden Büyük Muharebeye Dönük”	
Sözünün Tefsiri	103
Şeytan Âdem'e Neden Sevde Etmedi	115
Tacirin Hikâyesi	117
Benliğin Şımartılması	136
“Maşallah Kan” Sözünün Tefsiri	138
Çenk Çalan İhtiyar	140
Yağmurun Sırrı	159
Kadının Fendi 1	163
Salih Peygamberin Devesi	180
Kadının Fendi 2	187
Pir Kimdir Pirin Sıfatları	206
Perişanlıklar İkilikten Doğar	209
Aslanın Adaleti	211
Kılıç Sapını Kesebilir mi?	220
Vahyin Işığı	225

Gururun Akla Oyunu	231
Gönül mü Tanrı'dır Tanrı mı Gönül?	240
Gündüzü Geceleyin Ara	242
Hız. Ali'ye Göre Büyük Savaş	257
Fil Yavruları	271
Günahsız Ağız	277
Yahya Peygamberin İsa Peygambere Secdesi	281
Nasreddin Hoca	285
Derde Deva	290
Bu Nasıl Namaz	290
Ben Uyuyorum	290
Aklın Varsa Göle Koş	291
Kedi Nerede	291
Bende o kadar para Olsaydı	292
Ateş Düştüğü Zaman	292
Sana Ne	293
Merdiven Satıyorum	293
Mektup Yalan Söylüyor	294
Kendin Oku Bakalım	295
Çek Arabanı	295
Ev İşi Onun	296
Yaya Yürüyeyim Daha İyi	297
Gidin Ona Sorun	298
Kendisine Sorarım	298
Damlarımız Başımıza Yıkıldı	298
Bakalım Nereye Gidiyor	299
Seninkileri Dörde Çıkarabilirim	300
Şimdi Beraberiz	300
Daha Konmasını Öğrenememiş	300
Allah Bölüşürmesi Böyle Olur	301
Tahta Kurularından Kurtuluyorum	302
Bana mı İnanacaksın Eşeğe mi?	302
Ben Senin Gençliğini de Bilirim	303

Mutlaka Anası Öğretmiştir	303
Bir de Heybeyi Taşıtayım.....	304
Daha Ne İstiyorsunuz?	304
Su Dedğin Böyle Olur	306
Hangimiz Satacak?	306
Ne Çabuk Unuttun?	306
Şalgamı Oymuşlar	307
Asıl Sende Akıl Yok.....	308
Deniz Tükendi	309
İstedğin Oldu	310
Malım Yanımda Gerek	310
Bence Sen Konuştun.....	311
Bizim Eve Geliyor	311
Öğren Oğlum Bunlar İnsanlardır	312
Eşek Durdu, ben de İndim	313
İnanmıyorsanız Ölçün	313
Şimdi buldunuz mu?.....	314
Anlamak İçin Eşek Olmak Gerek.....	314
İnanmazsan Sayalım	315
Dostlar Alış-Verişte Görsün	316
Ona İnanmıyorsun da Bana Neden İnanıyorsun?	317
Şükürler Olsun.....	319
O Suçunu Bilir	319
Eşeğimin Kuyruğudur	320
Doksan Dokuz Olsun.....	321
Ben de Onu Düşünüyorum	321
Ayın Kaçı.....	322
Ben de Beğenmedim.....	322
Fincancı Katırlarını Ürkütmezsen	323
O Bizden Kirli	324
Şu Konya'lılar	325
Ananın Elinden Kurtulayım	325
Ye Kürküm Ye	326

Yangın Var	326
Kazan Doğurur da Ölmez mi?	327
Ördek Çorbası	328
Şuna Değmiş, Buna Değmemiş	328
Görüp Göreceğin Rahmet Bu	328
Bukadar Tavuğa Bir Horoz	329
Sen de Biraz Sür	329
Belki Ağaçtan Öteye Yol Vardır	330
Ben Öğretmedim	331
Hayvan Ters	331
Çektir Gitsin	331
Hiç Âşık Oldun mu?	331
Bindiğin Dalı Kesiyorsun	332
Katırın İsteddiği Yere	333
Ben İnecektim	334
Ben Dışardan Sen İçerden	334
Güzel Bir Rüya	335
İçinizde Damdan Düşen Var mı?	335
On Kere Dolarsa Bir Kere Eder	335
Ben Onu Boğmasaydım O Beni Boğacaktı	336
Ne Müjde Verirsin	336
Başlarını Çevirip Bakmazlar	337
Bir Yıl Çaylak Olmak Gerekir	337
Sende O Dua Bende Bu Akıl Varken	337
Sol Ayağımın Abdesti Yok	338
Oğlak Büyüyüp Teke Olmaz mı?	338
Yaş Üzerine mi?	339
Yesene Be Adam	339
Ne Diye Kaygana Yapıp Yemezsin	340
İşığı Gören Dışarı Fırılıyor	341
Oğlumun Babası Öldü de	341
Buna Gönlüm Elvermez	342
Şimdi Yok	342

Bahara Bir şey Diyen Var mı?.....	343
Günlerini Daha Öğrenmedim	343
Ben de Sanmıştım ki.....	343
İnmek de Gelmiyor mu?	344
Şimşek Yaparlar	344
Ne zaman Okumaya Başlasalar	345
İçin de Gitmeyin De	345
Sözümü Tutmaz.....	346
Yazıklar Olsun.....	346
Dünya Halkıyla Bir İşim Yok.....	347
Ya İçinde Ben de Olsaydım.....	347
Hangi Kıyâmet.....	348
Sonra Bozarız	348
Biraz Katran Ekle	349
O zaman Doğru Kalkarım	349
Bu Kadar Uzun Yola Ne Gerek Vardı?	349
Benim Gitmem Gerek.....	350
Yerimi Sevmedim.....	351
Bir Yana Devril	352
Pek Karanlık Görünmüyor	352
Baban Gibi Uğursuzsun.....	352
Hemen Oynamaya Çıkar	353
Belki evin İki Kapısı Var.....	353
Yüz Yüze Gidelim.....	354
Ben Çiğnemeyeyim Diye Koşuyorum.....	354
Elbisen Neredeyse Oraya	355
İftar Yemeği.....	356
Saz Çalmayı Bilir Misin?	357
Al Abdestini Ver Pabucumu.....	358
Sonra İp Olur	358
Gelinin Yanına Aşı Yiyen Gitsin	358
Çok Şükür Ay'ı Kuyudan Çıkardık.....	359
Teri Damladı.....	360

Düşer de Başını Bile Yarar	360
Ne Yer Ne İçer	361
Benden Önce Sen Unuttun	362
Nereden beli Olacak	362
Dağ Yürümezse Biz Yürürüz	363
Bindirin Şu Kara Kaplı Kitabı	364
Bildiniz Sahibi Ölmüş	365
Sivrihisarın Yolunu neden Bilmezsın	365
Ne Anladınız Bakalım	366
Adam Oburun Biri	366
Bu Duruma Düşmeyesin Diye	367
Yıldız Yaparlar	368
Seni Kendim Sandım	369
Sen de Anladın Sesimin Güzelliğini	369
Akşehir'de ne Kadar Varsa	370
Ben Sağımı Solumu Nerden Bulayım	370
Başıma mı Kakıyorsun?	371
Ya Ben Anlatamadım Ya Sen Yanlış Anladın	371
Nasıl Tırmanıp Kurtarayım Seni	372
Hocaların Geçim Defteri	372
Damlarınız Başınıza Çökerdi	373
Allah Versin	373
Bilenler Bileyenlere Öğretsın	374
Uykum Kaçtı Onu Arıyorum	375
Şu Elindekini Bil	375
Tutuna Tutuna Yukarıya Çıkarsın	376
Geç Yiğidim Geç	376
Ya Secdeye Kapanıverirse	377
Beni Bırakır Seni Alır	377
Çömlek Hesabına Göre Böyle	378
İki Üç Arşın Kadar	379
Karınla Kavgı Ettiysen Bilirsin	379
Ver Paramı Al Rüzgârını	380

Gene mi Söz Dinlemedin?.....	381
Sakın Gelme Demeye Geldim.....	382
Kimin Çaldığını Bilseydim Çaldırmazdım.....	382
Ben Sözümnden Dönmem.....	383
Ama Benim Uykum Yok.....	383
Topu Topu İki Soğan Aldık.....	384
Öyle Bir Dinlerdi ki Beni	384
Senin Gibilere Muhtaç Etmez de Ondan	385
Yerine Kötüsünü Bile Alırız Diyen Olmadı	385
Gitmekten Başka Kurtuluş Yok.....	386
Bugün Yarın Kıyâmet Kopacak	386
Biz de Küçüğüz	387
Ben Gideceğim	388
Peygamberi de Cengizdir	389
Müjde Dışısı de Geliyor	389
Kuş Bile Yetişmez.....	391
Buyurun Cenaze Namazına	391
Bir de Don Getirsinler	392
Bizim Şehrin Merhabası	393
Ancak Bunu Bilirim	393
Kaç Para Ederim.....	394
Benim Gibi Yapsaydın	395
Neüzzü Billah (Allah Korusun).....	396
Nasreddin Kulunuz da Böyle Atar	396
Dört Ayaklı Olurdun.....	397
Ya Ayva Getirseydim	398
Oynamayıp Zıplamayın.....	399
Adamın Rüyasına Girmemek Elimden Gelmez	399
Zahmet Çekmesin	400
Eşekle İneği Ayıramıyorsun	401
Bir Öğün Yemek Verseydi	401
O Yumuşak Şey	402
Bu Bile Küçük Geliyor	403

Onları Kimden Alacağım	403
Hergün Bayram Olsa	404
Bir Türlü Arkaya Gelmez.....	404
Tavşan Suyunun Suyu	405
Kuyruk Uzakta Değil.....	406
Yorgan Gitti Kavga Bitti	406
Bulsun da Elinden Alması Kolay	407
Baltayı Kapmaz mı?	407
Getir Cübbemi Al Semerini.....	408
Helva Yiyin	408
Bu Tasla Size Sunacaktık	409
Acemi Bülbül Bu Kadar Öter	410
İstediğin Kadar Vade Verebilirim	411
Sen Hâlâ Koyduğum Yerde Otluyorsun.....	411
Utancımdan Saklandım	412
Sen Bıraktın mı?	412
Ben Yapacağımı Bilirim.....	413
Benimle Oğlağa Sor	413
İki Harcamayı Birden Yapayım.....	414
Neler Çekiyormuş.....	414
Seyredin Feryâdı.....	415
Boşuna, Tarifesi Bende	415
Herkes Benim Ne Çektiğimi Anlasın	416
Birlikte Yitseydim	417
Bulma Zevkini Tatmıyayım mı?"	417
Sen Ne Yan Geliyorsun?	417
Bu Geçen Haftanın Parası	418
Bir Kere de Biz Ölse.....	418
Beş Arşın Uzar	419
Ver On Günlük Paramı Derse.....	420
İşin Aslı Yalan Olduktan Sonra.....	420
O Bilgin Sarhoşu Bulamıyorum	421
Anaların Yasını Tutuyorlar.....	422

Tam Açlığa Alışacaktı	422
O Konuşursa Bu Da Düşünür	423
Sen de Çiftçilik Öğreniyorsun	423
Patlarsam Söylerim	424
Benim Üç Malım Var	424
Yanında Bir Eşek Taşısın	425
Sen de Haklısın	425
Pabuçlarımı Çalan Kedisi	426
Ya Tutarsa	427
Ya Kokusunu Ne Yapacaksın?	427
Yolu Şimdiden Yarıladık	428
Seninle de Konuşulmaz ki	428
Ocak Benim Gibi Karıdan Yılamış	429
Bizim Eve Uğrardı	429
Acaba Nesi Kaybıldı	430
Olur	430
Geçinmeye Niyetim Yoktu	430
Parayı Veren Düdüğü Çalar	431
Kırk Yıldan beri Kalır Mıydı?	432
Okadar İnce eleyip Sık Dokumaya Gelmem	433
Zaten ben Onu Boşayacaktım	433
Öbür Yarisına Keten Ekeceğim	434
İşte Hoca Oydu	434
Parayı Getirince Sen Al	435
Ne Sen Sor Ne ben Söyliyeyim	436
Hepsinin Tadı Aynı	436
Boş Geldim Boş Gidiyorum	437
Gövdesi Nasıl Olmuş da Değişmiş	437
Doyamadan Gitti	438
Sığır Nasıl Çıkmış	438
Daha Gideyim mi?	439
Başka Birisi İşeseydi	440
Çok Şükür Yeni Çarıklarımı Giymemişim	440

Kendisi Gelip Haber Verdi	440
Sen Biraz Yüzme Bilirsin değil mi?	442
Mavi Boncuk Kimdeyse	442
Bana Bir Kül Pidesi Verin de	443
Ya İçinde ben Olsaydım?	444
Bundan Sana Ne	444
İçinde Ben de vardım.....	445
Ne Güzel Çayır	446
Beş Para İçin Beni Rezil Etmekten Utanmaz mısın? ...	446
Ağzına O Kazığı Tıkmışlar	447
Hiç Olmazsa Karnımızda Olsun	447
Bir Daha Başını Evde Bırakmasın.....	448
Kurdun Kuyruğu Kopmasın	449
Kız Oğlan Kız, Altı Aylı Gebe	450
İşi Sağlam Kazığa Bağladın	451
Sen de Paraların Sesini Duydun ya	452
Hiçini Al da Hiç Durma	452
Bu Değirmende Çalışan Hayvanlar da Bu Yapı Kadar	
Kocaman mı?	453
Kuyruksuz Sıpa Doğurmuş.....	454
Ben Bedava Para Almam.....	455
Siz Onun Ne Ters Olduğunu Bilmezsiniz	455
Kuyuların içini Dışına Çevirirler.....	456
Çoktan Yüreğime İnerdi	456
Hah Ben de Sana Öyle Diyecektim	456
Ananızın da Çocuğu Olmadı mı Acaba	457
Fukaranın malı Gözünün Önünde Gerek.....	457
Neredeyse Yırtılacaktı	458
Ben Bulunmam	458
İpe Un Serdim.....	459
Hırsızın Hiç Suçu Yok mu?.....	459
Eşeğe Bir Danışayım	460
Bu Eve Göç Etmedik mi?	460

Sen O Pislği Bugün Değil İki Gün nce Yedin.....	461
Buğday.....	464
Çekirdekleriyle Sattı da.....	466
Bir Mumla Kazan Kaynamaz mı?.....	466
Bu Bursa'lılar Ne Tuhaf Adamlar.....	468
Taş Taş stne Kalmayacakmış.....	469
Bu da Sorulur mu?.....	470
Hangi Köye Gitse kovalardı Onu.....	472
Tıbbiye Bilir misin?.....	473
Padişah Acından lr.....	473
Böylece Temizlenir Gider.....	473
Onun Sesi Yarın Çıkar.....	474
Elim Boşken Ağlıyayım da.....	474
Söylemedi Deme.....	475
Kırdıktan Sonra.....	475
Bu Altının Ayarı Bozuk.....	475
Tersi Bilinmezse Kendi Hiç Bilinmez.....	477
Devenin Başı.....	477
Bana Görünme de Kime Grnrsen Grn.....	478
Sözünün Eri Yapar mı Yapar.....	478
Altı Parmağım Olmadığı İçin.....	479
Bizim Daracık Yatağa Dört Kişi Sığar mı?.....	480
Ama Kocanı Bir.....	480
Okka Dirhem Yerine Kullansınlar.....	481
O Kadar Değil.....	482
Bana Ye Diye Verdi.....	482
Testi Suyu Daldı.....	483
Kimin İçin Yanıyor Allah Bilir.....	483
Pınar Başında Uyumuşum.....	484
Bizde yle âdet Yoktur.....	484
Size Bunu Kim Haber Verdi.....	485
Ayımıydı Filmiydi Görsün Herkes.....	485
Elbette Dikmeyi de öğrenirim.....	486

Onun içinde de Yazı Yok	486
Ben Senin Düğün Evinden Geldiğini de Bilirim	487
El Elin Eşeğini Türkü Çağıra Çağıra Arar	488
Bir Aya Kalmaz Dedğin Gibi Olur	488
İplik Çıkar İğne Elinde Dikili Kalır	489
Bizim Komşular Hayalin Bile Kokusunu Alıyorlar	490
Davetiye	490
Takvim	491
Bal İle Sirke	492
Bende O kadar Para Olsaydı	493
Şimdi Beraberiz	493
İstedğin Oldu	493
Kuyuların İçini Dışına Çevirirler	494
Katırın İstedği Yere	494
Zahmet Çekmesin	495
Hergün Bayram Olsa	495
Bir Türlü Arkaya Gelmez	496
Ben Yapacağımı Bilirim	496
Elbisen Neredeyse Oraya	497
Melemez	497
Şakadan Hoşlanmam	497
Dört Ayaklı Ördek	498
Ya Deve Ölür	499
Cennet Dolar	500
Evlilik Nedir?	501
Ramazan	501
İki Rekat	501
Mısır'a Kadı Oldu	502
Adı Farz	502
Bu Nasıl Namaz	503
Şimdi Kuşa Benzedin	503
Kanmamak Gerek	504
İddia	505

CANIM EVLÂDIM

Hazırlayan:
Mehdi Aydın

GENEL DAĞITIM

ÖZLEM YAYIN ve DAĞITIM

Büyük Reşit Paşa Cad.

Doğruman Çarşısı No: 8/25

Tlf: (0212) 513 35 55

Vezneciler-BEYAZIT

İSTANBUL

Günahlardan Kurtuluş Reçetesi

Sevgili Peygamberimiz'in

(Sallallahu Aleyhi Ve Sellem)

Mübarek Dilinden Dualar

GENEL DAĞITIM

ÖZLEM YAYIN ve DAĞITIM

Büyük Reşit Paşa Cad.

Doğruman Çarşısı No: 8/25

Tlf: (0212) 513 35 55

Vezneciler-BEYAZIT

İSTANBUL

